

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

KAPIDAĞ YARIMADASI

TURİZM VİZYON RAPORU

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

KAPIDAĞ YARIMADASI

TURİZM VİZYON RAPORU

2024

Hazırlayan

Bu Rapor, Güney Marmara Kalkınma Ajansına hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca Yada Global Pazarlama İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi sorumludur ve herhangi bir şekilde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ya da Güney Marmara Kalkınma Ajansının görüş veya tutumunu yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

TABLolar	6
GRAFİKLER	7
ŞEKİLLER	8
HARİTALAR	9
FOTOĞRAFLAR	11
Yönetici Özeti	12
1. Raporun Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	14
1.1. Raporun Amacı ve Önemi	14
1.2. Raporun Kapsamı ve Metodolojisi	16
1.3. Raporun Gerekçesi	17
2. Kapıdağ Yarımadası Genel Özellikleri	19
2.1. Coğrafi Konum	19
2.2. İdari Yapı	20
2.3. Ulaşım	21
2.3.1. Bölgesel Ulaşım	21
2.3.2. Yerel Ulaşım	24
2.4. Tarihsel Arka Plan	25
2.4.1. Tarihsel Gelişim	25
2.4.2. Mübadele Dönemi	28
2.5. Sosyal ve Ekonomik Yapı	28
2.5.1. Yerel Nüfus	30
2.6. Doğal Yapı	37
2.6.1. İklim ve Meteorolojik Özellikler	37
2.6.2. Flora ve Fauna Özellikleri	42
2.6.3. Hidrolojik Yapı	48
2.6.4. Jeolojik Yapı	49
2.6.5. Jeomorfolojik Yapı	51
2.7. Afet Durumu	53
2.7.1. Depremsellik	53
2.7.2. Heyelan	55
2.8. Arazi Kullanımı	55
2.8.1. Orman Alanları	58
2.8.2. Kıyı Alanları	59
2.9. Özel Kanunlara Tabi Alanlar	60

2.10.	Miras Değerleri.....	61
2.10.1.	Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Miras	61
2.10.2.	Geleneksel Mimari Miras	72
2.10.3.	Somut Olmayan Kültürel Miras	76
3.	Mevcut Durum ve Analiz	82
3.1.	Kırsal Yerleşim Özellikleri.....	82
3.2.	Mevcut Turizm Faaliyetleri.....	87
3.2.1.	Bölgesel Turizm Hareketliliği	87
3.2.2.	Yerel Turizm Hareketliliği	97
3.3.	Politika Belgeleri ve Planlama	110
3.3.1.	Politika Belgeleri	110
3.3.2.	Planlama Faaliyetleri	114
3.4.	GZFT Analizi.....	121
3.4.1.	Güçlü Yönler.....	121
3.4.2.	Zayıf Yönler	124
3.4.3.	Fırsatlar.....	128
3.4.4.	Tehditler	129
4.	Çalıştay.....	131
4.1.	Masa Önerileri.....	132
4.2.	Cazibe Noktaları Puanlaması.....	133
4.3.	Katılımcı Görüşlerinin Alınması.....	136
5.	Stratejik Oryantasyon	141
5.1.	USP Eşsiz Satış Önerisi.....	142
5.1.1.	Tarih	144
5.1.2.	Doğa	145
5.1.3.	Turizm	146
5.1.4.	Kültür	147
5.1.5.	Spor.....	149
5.2.	Profileme ve Tema Belirleme	150
5.3.	Stratejik Odaklar	153
5.4.	Turistik Hedef Kitlesi.....	156
6.	Bağlamsal (Bütünleşik) Tasarım	159
6.1.	Seyahat Modeli	163
7.	Aktivite Alanları ve Cazibe Noktaları.....	166
7.1.	Alternatif Konaklama	170
7.2.	Araştırma	173

7.3.	Arkeoloji.....	174
7.4.	Deneyim.....	176
7.5.	Etkinlik.....	179
7.6.	Gezi Yerleri.....	180
7.7.	İnanç	184
7.8.	Kamp - Karavan.....	185
7.9.	Müzecilik.....	187
7.10.	Rekreasyon.....	192
7.11.	Rotalar.....	194
7.12.	Spor.....	198
7.13.	Turizm Altyapısı.....	200
8.	Vizyon ve Stratejik Uyum	203
	KAYNAKÇA	206
	EKLER.....	210
	EK1- Cazibe Noktaları Puanlaması.....	211

TABLULAR

Tablo 1: Balıkesir, Bursa ve Çanakkale İlleri Havalimanları Yolcu İstatistikleri (2019; 2023) ..	22
Tablo 2: Erdek İlçesi Feribot Taşımacılık İstatistikleri (2023)	23
Tablo 3: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Rüzgâr Verileri (esme oranları).....	39
Tablo 4: Kapıdağ Yarımadası Genelinde En Fazla Yer Alan Ağaç Türleri	42
Tablo 5: Kapıdağ Yarımadası Genelinde En Fazla Yer Alan Çalı Türleri ve Otsu Bitkiler	42
Tablo 6: Erdek İlçesi Kültür Varlıkları	71
Tablo 7: 1898 Tarihli Kapıdağ Yarımadası Yerleşim Yerleri Nüfusları	77
Tablo 8: Marmara Denizi'ne Kıyısı Olan İllerin Konaklama Sayıları (2023)	87
Tablo 9: Balıkesir İlçeleri Tesis İstatistikleri (2022)	89
Tablo 10: Erdek İlçesi Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflandırılması	97
Tablo 11: Kapıdağ Yarımadası'ndaki Ziyaret&Gezi Noktaları	108
Tablo 12: Orta Vadeli Program Sektörü Hedefleri ve Politikaları.....	111
Tablo 13: Çalışma Masaları Önerileri.....	132
Tablo 14: Cazibe Noktaları Puanlaması - 1	134
Tablo 15: Cazibe Noktaları Puanlaması - 2	135
Tablo 16: Cazibe Noktaları - 1	167
Tablo 17: Cazibe Noktaları - 2	168
Tablo 18: Cazibe Noktaları - 3	169

GRAFİKLER

Grafik 1: Balıkesir Koca Seyit Havalimanı Aylık Yolcu İstatistikleri (2019; 2023).....	23
Grafik 2: Balıkesir İli İlçe Nüfusları (2023)	29
Grafik 3: Erdek İlçesi ve Kırsal Mahalleler Nüfusları (2013-2023)	31
Grafik 4: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü (2019-2023)	31
Grafik 5: Erdek İlçesi Nüfusun Cinsiyet Oransal Dağılımı (2019-2023).....	32
Grafik 6: Erdek İlçesi Yaş Piramidi (2023)	33
Grafik 7: Kırsal Mahalleler Nüfusu (2013; 2023)	34
Grafik 8: 18 Yaş Üzeri ve Altı Nüfusun Oransal Dağılımı (2023).....	35
Grafik 9: Kırsal Mahalleler 18 Yaş Üzeri ve Altı Nüfusun Oransal Dağılımı (2023)	36
Grafik 10: Erdek İlçesi Bitirilen Eğitim Düzeyi Oransal Dağılımı (+15 Yaş, 2023).....	37
Grafik 11: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Sıcaklık Verileri	37
Grafik 12: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Yağış Verileri	38
Grafik 13: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Rüzgâr Verileri	38
Grafik 14: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Yıllık).....	40
Grafik 15: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Kış ve İlkbahar Mevsimleri)	40
Grafik 16: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Yaz ve Sonbahar Mevsimleri)	41
Grafik 17: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Nispi Nem Verileri	41
Grafik 18: Arazi Kullanım Durumu (Paşalimanı Adası Dâhil)	56
Grafik 19: Artake Antik Kenti Tasviri.....	62
Grafik 20: Marmara Denize Kıyısı Olan İllerin Konaklama Sayılarının Oransal Dağılımı (2023)	88
Grafik 21: Marmara Denizi'ne Kıyısı Olan İllerde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Oransal Dağılımı (2023)	89
Grafik 22: İlçelere Göre Tesis Sayılarının Oransal Dağılımı (2022)	90
Grafik 23: İlçelere Göre Yatak Sayılarının Oransal Dağılımı (2022).....	91
Grafik 24: İlçelere Göre Tesise Geliş Toplam Sayısı (2022).....	92
Grafik 25: Balıkesir İlinde Konaklama Yapan Turistlerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı (Tesise Geliş Sayısı, 2022)	92
Grafik 26:İlçelere Göre Geceleme Toplam Sayısı (2022).....	93
Grafik 27: Balıkesir İlinde Konaklama Yapan Turistlerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı (Geceleme Sayısı, 2022).....	93
Grafik 28: Balıkesir İli ve İlçelerinde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Oransal Dağılımı (Tesise Geliş Sayısı, 2022).....	94
Grafik 29: Balıkesir İli ve İlçelerinde Konaklama Yapan Turistlerin Oransal Dağılımı (Geceleme Sayısı, 2022).....	94
Grafik 30: Balıkesir İli ve İlçelerinde Toplam Ortalama Kalış Süresi (2022)	95
Grafik 31: Balıkesir İli ve İlçelerinde Toplam Doluluk Oranı (2022)	95
Grafik 32: Balıkesir İli ve İlçelerinde Yatak Başına Konaklama Sayısı (2022).....	96
Grafik 33: Balıkesir'de Konaklama Yapan Yabancı Turistler (2022)	96
Grafik 34: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Sayılarının Oransal Değişimi (Tesise Geliş Sayısı, 2000 - 2023)	99
Grafik 35: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Sayılarının Oransal Değişimi (Geceleme Sayısı, 2000 - 2023)	100
Grafik 36: Erdek'te Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turist Sayıları Oranları (Tesise Geliş Sayısı, 2000 - 2023)	101
Grafik 37: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Ortalama Kalış Süreleri (2000 - 2023)	102
Grafik 38: Erdek'te Konaklama Yapan Yabancı Turist Verileri (2000 - 2023)	102
Grafik 39: Tesise Geliş Sayılarının Aylara Göre Oransal Dağılımı (2022).....	103
Grafik 40: Ziyaret Sıklığı.....	103
Grafik 41: Ziyaretçilerin Bilgi Kaynakları	104
Grafik 42: Ziyaretçilerin Konaklama Mekânı Tercihleri.....	105

ŞEKİLLER

Şekil 1: Sorun Ağacı	18
Şekil 2: GZFT Analizi	121
Şekil 3: Birinci Soruya Verilen Yanıtlar	136
Şekil 4: İkinci Soruya Verilen Yanıtlar	136
Şekil 5: Üçüncü Soruya Verilen Yanıtlar	137
Şekil 6: Dördüncü Soruya Verilen Yanıtlar	137
Şekil 7: Beşinci Soruya Verilen Yanıtlar	138
Şekil 8: Altıncı Soruya Verilen Yanıtlar	138
Şekil 9: Yedinci Soruya Verilen Yanıtlar	139
Şekil 10: Sekizinci Soruya Verilen Yanıtlar	139
Şekil 11: Turizm Sektörü Eğilimleri	141
Şekil 12: Deneyimsel Turizm Faaliyetleri	142
Şekil 13: USP Eşsiz Satış Önerisi	143
Şekil 14: USP Eşsiz Satış Önerisi - Tarih	144
Şekil 15: USP Eşsiz Satış Önerisi - Doğa	145
Şekil 16: USP Eşsiz Satış Önerisi - Turizm	146
Şekil 17: USP Eşsiz Satış Önerisi - Kültür	147
Şekil 18: USP Eşsiz Satış Önerisi - Spor	149
Şekil 19: Turizm Profillemesi	150
Şekil 20: Turizm Stratejik Odaları	154
Şekil 21: Turist Profili	156
Şekil 22: Bağlamsal Tasarım Odakları	159
Şekil 23: Bağlamsal Tasarım Odakların Kapsadığı Bölgeler	159
Şekil 24: Turizm Seyahat Modeli	164

HARİTALAR

Harita 1: Erdek İlçe Sınırları ve Adalar	19
Harita 2: Erdek İlçesi Mahalleleri ve Adalar	20
Harita 3: Bölgesel Ulaşım Ağı	21
Harita 4: Erdek İlçesi Yerel Ulaşım Ağı.....	24
Harita 5: Arteka ve Kyzikos Yerleşimleri.....	25
Harita 6: Balıkesir İli İlçe Nüfusları (2023)	29
Harita 7: Orman Meşcere Haritası (Orman Alanları).....	44
Harita 8: Erdek Körfezi'nde Pinna Nobilis'in Örneklem Alanları ve Yoğunluk Durumu.....	47
Harita 9: Marmara Adaları Önemli Doğa Alanı.....	48
Harita 10: Hidrolojik Yapı	49
Harita 11: Kapıdağ Yarımadası Jeolojik Yapısı	50
Harita 12: Kabartma Haritası.....	51
Harita 13: Yükselti Analizi	52
Harita 14: Eğim Analizi	53
Harita 15: Türkiye Deprem Tehlike Haritası	54
Harita 16: Kapıdağ Yarımadası'nın Deprem Tehlike Durumu (Yatay Yer İvmesi Değeri)	54
Harita 17: Türkiye Heyelan Yoğunluk Haritası.....	55
Harita 18: Arazi Kullanım.....	56
Harita 19: Arazi Kullanımı - 2	57
Harita 20: Teknik Altyapı Tesisleri	57
Harita 21: Orman Alanları.....	58
Harita 22: Kıyı - Plaj Alanları.....	59
Harita 23: Özel Kanunlara Tabi Alanlar	61
Harita 24: Kyzikos Antik Kenti Yerleşim Planı	65
Harita 25: Kültür Varlıkları	72
Harita 26: Kapıdağ Yarımadası'ndaki Yerleşimlerin Rumca İsimleri	77
Harita 27: Kırsal Yerleşim Yerleri	86
Harita 28: Kamp Alanları, Çadır ve Karavan Alanları.....	98
Harita 29: Ziyaretçi Rotaları.....	106
Harita 30: Ekoturizm Rotaları ve Misya Yolları.....	107
Harita 31: Ziyaret Noktaları	108
Harita 32: Kapıdağ Yarımadası ve Yakın Çevresi Dalış Noktaları.....	109
Harita 33: Türkiye Turizm Stratejisi Kavramsal Eylem Planı.....	113
Harita 34: Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı.....	115
Harita 35: Balıkesir-Çanakkale İlleri 1/50.000 ölçekli Bütünleşik Kıyı Alanları Planı	116
Harita 36: TR22 2024-2028 Stratejik Mekânsal Gelişim Şeması.....	118
Harita 37: Kapıdağ Yarımadası'nda Onaylı İmar Planı Olan Yerleşim Yerleri	119
Harita 38: Çalışma Masaları Önerileri	133
Harita 39: Bağlamsal Tasarım - Kapıdağ Yarımadası	160
Harita 40: Bağlamsal Tasarım - Paşalimanı Adası	160
Harita 41: Bağlamsal Tasarım - Tarih ve Arkeoloji Turizmi Odağı.....	161
Harita 42: Bağlamsal Tasarım - Kırsal Turizm Odağı	161
Harita 43: Bağlamsal Tasarım - Doğa Turizmi Odağı.....	162
Harita 44: Bağlamsal Tasarım - Şehir Turizmi Odağı	162
Harita 45: Bağlamsal Tasarım - Kamp Turizmi Odağı.....	163
Harita 46: Cazibe Noktaları - Alternatif Konaklama	170
Harita 47: Cazibe Noktaları - Araştırma	173
Harita 48: Cazibe Noktaları - Arkeoloji.....	174
Harita 49: Cazibe Noktaları - Deneyim.....	177
Harita 50: Cazibe Noktaları - Etkinlik.....	179
Harita 51: Cazibe Noktaları - Gezi Yerleri.....	180
Harita 52: Cazibe Noktaları - İnanç	184

Harita 53: Cazibe Noktaları - Kamp - Karavan.....	185
Harita 54: Cazibe Noktaları - Müzecilik.....	188
Harita 55: Cazibe Noktaları - Rekreasyon.....	192
Harita 56: Cazibe Noktaları - Rotalar.....	194
Harita 57: Cazibe Noktaları - Spor.....	198
Harita 58: Cazibe Noktaları - Turizm Altyapısı.....	201

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Ayı Gülü Çiçeği	44
Fotoğraf 2: Deniz Çayırı	45
Fotoğraf 3: Düzler Plajı	60
Fotoğraf 4: Zeytinli Ada	67
Fotoğraf 5: Zeytinli Ada Manastırı.....	68
Fotoğraf 6: Seyit Gazi Tepesi	69
Fotoğraf 7: Kirazlı Manastırı.....	69
Fotoğraf 8: Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı.....	70
Fotoğraf 9: Hükümet Konağı ve Tarihi Kaymakamlık Lojmanı.....	73
Fotoğraf 10: Erdek Eski Rum Erkek Okulu.....	73
Fotoğraf 11: Hacı Ömer Camii ve Paşalimanı Adası Camii.....	74
Fotoğraf 12: Erdek Rum Piskoposluk Merkezi ya da Konutu ve Karşıyaka Rum Okulu.....	74
Fotoğraf 13: Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi	75
Fotoğraf 14: Patrik Yovakim III'ün Konağı.....	75
Fotoğraf 15: Sivil Mimarlık Örnekleri (Yukarıyapıcı Mahallesi)	76
Fotoğraf 16: Bakrač ve Dalyan Plajları.....	107
Fotoğraf 17: Levent Koyu.....	109
Fotoğraf 18: Motokros Faaliyeti İzleri	127
Fotoğraf 19: Çalıştay Masaları - 1	131
Fotoğraf 20: Çalıştay Masaları - 2	132
Fotoğraf 21: Ballıpınar Mahallesi Geleneksel Evi ve Ballıpınar Sahili	171
Fotoğraf 22: Yukarıyapıcı Mahallesi Geleneksel Evleri	172
Fotoğraf 23: Hadrian Tapınağı.....	175
Fotoğraf 24: Zeytinli Ada	176
Fotoğraf 25: Ballıpınar Şelalesi.....	181
Fotoğraf 26: Çayağzı Falezleri Profilleri.....	181
Fotoğraf 27: Ormanlı Şelalesi	182
Fotoğraf 28: Tortope Jeosit Alanı	183
Fotoğraf 29: Tortope Soğan Kayaları.....	183
Fotoğraf 30: Ballıpınar Kilisesi	189
Fotoğraf 31: Hamamlı Muhtarlık Binası/Köy Evi	189
Fotoğraf 32: Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi	190
Fotoğraf 33: Patrik Konağı	191
Fotoğraf 34: Eğridere Koyu	193
Fotoğraf 35: Sığıryolu Tepesi	193
Fotoğraf 36: Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotaları Başlangıç Noktası	195
Fotoğraf 37: Kurtkaya Zirvesi	196
Fotoğraf 38: Dedebayırı Tepesi.....	199

Yönetici Özeti

Bu rapor, Balıkesir'in Erdek ilçesinde yer alan Kapıdağ Yarımadası'nın turistik potansiyelini dört mevsim değerlendirecek bir destinasyon olarak geliştirilmesini hedefleyen “Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” projesinin kapsamını açıklamak amacıyla hazırlanmıştır. Proje, bölgenin mevcut doğal, tarihi ve kültürel değerlerine uygun temalar etrafında bir gelişim planı oluşturmayı, alanın sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda yapılandırılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Proje kapsamında ilk olarak, Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut yapısı ve potansiyeli detaylı bir analiz sürecine tabi tutulmuştur. Bu analiz sürecinde ziyaretçi beklentileri, alanın tarihî gelişimi, mevcut imar durumu ve altyapı imkânları incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Yarımada'nın kendine özgü kimliğini koruyan ve turizme katkı sağlayacak temalar belirlenmiştir. Bu temalar, doğa, tarih ve kültürle uyumlu olacak şekilde geliştirilmiş; alanda tematik turizm faaliyetlerinin düzenlenebileceği alanlar planlanmıştır.

Bağlamsal tasarım aşamasında, bölgenin mekânsal ve çevresel özellikleri dikkate alınarak bütünlüklü bir planlama süreci izlenmiştir. Kapıdağ Yarımadası'nın doğal peyzajı, ekolojik özellikleri ve mevcut altyapısı göz önüne alınarak, tematik alanların bölgenin özgün karakterine uygun bir şekilde yapılandırılması sağlanmıştır. Ekolojik dengeyi korumayı amaçlayan bu tasarım, sürdürülebilirlik kriterlerine uygun olarak şekillendirilmiştir. Doğal ve yapılı çevrenin uyumlu bir bütünlük oluşturduğu bu bağlamsal tasarım yaklaşımı hem bölgenin estetik değerini korumakta hem de yerel topluma ve ziyaretçilere hitap eden bir turizm altyapısı oluşturmaktadır.

Vizyon oluşturma aşamasında ise Kapıdağ Yarımadası için bölgenin eşsiz satış önerisi (USP)¹ ile uyumlu, uzun vadeli bir turizm vizyonu geliştirilmiştir. Bu vizyon, bölgenin doğal ve kültürel zenginliklerini sürdürülebilir bir yaklaşımla koruyarak, dört mevsim cazip bir turistik cazibe merkezi haline gelmesini hedeflemektedir.

Sonuç olarak, Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma Projesi, bölgenin doğal, kültürel ve tarihi değerlerine saygı gösteren, sürdürülebilir bir turizm yaklaşımıyla kurgulanmıştır. Proje, Kapıdağ'ı hem yerli hem de yabancı turistler için cazip bir destinasyon haline getirerek yerel ekonomiyi canlandırmayı ve bölgenin turizmdeki değerini artırmayı hedeflemektedir. Bu vizyon doğrultusunda, Yarımada'nın yalnızca turistik

¹ Unique Selling Proposition (USP), Türkçe'de “Eşsiz Satış Önerisi” veya “Benzersiz Satış Teklifi” olarak adlandırılan, bir işletmenin, ürününün veya hizmetinin rakiplerinden nasıl farklılaştığını ve tüketicilere neden tercih edilmeleri gerektiğini açıkça ortaya koyan bir pazarlama kavramı olarak tanımlanmaktadır.

bir merkez değil, aynı zamanda sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyen örnek bir destinasyon olarak konumlanması öngörülmektedir.

1. Raporun Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

1.1. Raporun Amacı ve Önemi

Kapıdağ Yarımadası, Marmara Bölgesi'nin doğal, tarihi ve kültürel mirasıyla öne çıkan ve dört mevsim turizm potansiyeline sahip önemli bir destinasyondur. Yarımada'nın sunduğu bu geniş turizm yelpazesi; doğa turizmi, kültürel etkinlikler, deniz turizmi, rekreasyon alanları ve agroturizm gibi farklı temalarda turistik faaliyetleri barındırmaya uygundur. Bu rapor, Kapıdağ Yarımadası'nda tematik planlama, bağlamsal tasarım ve uzun vadeli bir vizyon oluşturma amacı taşımaktadır. Bölgenin turizm kapasitesini artırmayı, sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bir altyapı kurarak yerel ekonomiye katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Projenin amacı, Yarımada'nın sahip olduğu ekolojik, tarihî ve kültürel değerlere uygun tematik alanlar belirleyerek, bölgenin turizm potansiyelini ortaya koymak ve bu değerleri koruyarak turizmle entegre edecek kapsamlı bir gelişim planı oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut doğal yapısının korunarak dört mevsim boyunca turistler için cazip bir destinasyon haline getirilmesi hedeflenmektedir. Bölgenin doğal güzellikleri, tarihî dokusu ve kültürel zenginlikleri göz önüne alınarak oluşturulacak tematik alanların, ziyaretçilerin hem doğayla bütünleşik bir turizm deneyimi yaşamalarını hem de kültürel mirasla etkileşim kurmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu çerçevede hazırlanan rapor, sürdürülebilir turizm için gerekli stratejik adımları, bölgenin eşsiz niteliklerini koruyarak bir cazibe merkezi oluşturma planını detaylandırmaktadır.

Projenin ilk aşamalarında, Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut durumu kapsamlı analizlere tabi tutulmuştur. Ziyaretçi profilleri, davranışları ve beklentileri incelenmiş; alanın tarihî gelişimi, imar planları ve mevcut altyapı imkânları detaylı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, bölgenin kimliğini yansıtan temalar geliştirilmiş, her bir temanın doğa, tarih ve kültürle uyumlu bir şekilde tasarlanması sağlanmıştır. Ayrıca, doğa ve tarih turizmini destekleyecek mekânsal düzenlemeler önerilmiştir. Çalışma, dört mevsim boyunca farklı turizm kitlelerine hitap edebilecek cazibe alanları ve tematik etkinliklerin planlanmasını içermektedir.

Bağlamsal tasarım sürecinde, Kapıdağ Yarımadası'nın mekânsal ve çevresel yapısına uyumlu, sürdürülebilir bir yaklaşım benimsenmiştir. Bölgenin ekolojik dengesini gözeten tasarımlar, doğal peyzajı koruyarak tematik alanların bütünleşik bir yaklaşımla yapılandırılmasını sağlamıştır. Bu kapsamda, tematik alanların işlevsel ve estetik açıdan çekici olması için fiziksel düzenlemeler önerilmiş; çevresel sürdürülebilirlik ve ekolojik dengeyi koruma ilkeleriyle uyumlu bir tasarım süreci izlenmiştir. Planlanan bu yapılar hem yerel halk hem de ziyaretçiler için sosyal ve kültürel faydalar sağlamayı amaçlamaktadır.

Projenin önemli bir unsuru olarak, bir çalıştay düzenlenmiş ve farklı tarihlerde ilgili paydaşlarla çeşitli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda yerel halk, turizm uzmanları, çevre ve kültür dernekleri temsilcileri ile kamu kurum ve kuruluşları katılımcı olarak yer almıştır. Çalıştayın amacı, Kapıdağ Yarımadası için belirlenen temaların ve planlamaların katılımcı bir yaklaşımla geliştirilmesidir. Çalıştay sırasında paydaşlar bölgenin turizm potansiyelini, mevcut sorunları ve fırsatları değerlendirmiş; katılımcılar bölgenin sürdürülebilir turizm açısından nasıl daha iyi değerlendirilebileceğine yönelik görüş ve önerilerini paylaşmıştır. Bu çalıştayın ardından, ilgili paydaşlarla yapılan çeşitli tarihlerdeki görüşmelerde, proje sürecinde ihtiyaç duyulan bilgiler derinlemesine ele alınmış ve farklı bakış açılarının projeye entegre edilmesi sağlanmıştır. Bu katılımcı süreç, tasarım sürecine geniş bir perspektif kazandırmış; yerel halk ve paydaşların talepleri, tematik planlama ve bağlamsal tasarım aşamalarına başarıyla entegre edilmiştir.

Vizyon oluşturma aşamasında ise Kapıdağ Yarımadası için özgün bir turizm destinasyonu yaratma amacı doğrultusunda uzun vadeli bir stratejik vizyon benimsenmiştir. Bölgenin eşsiz satış önerisi (USP) ile uyumlu bir turizm yaklaşımı geliştirilmiş; sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı olarak hem bölgenin turistik cazibesini artıracak hem de ekonomik canlılığı destekleyecek stratejik adımlar belirlenmiştir. Bu vizyon doğrultusunda Kapıdağ Yarımadası, turizm faaliyetlerini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturarak, bölgenin yerel ekonomisine katkı sağlayacak ve doğal mirasını koruyarak turizme kazandırılacak bir destinasyon olarak konumlandırılmıştır.

Sonuç olarak, bu rapor Kapıdağ Yarımadası'nı dört mevsim turizme elverişli, sürdürülebilir ve cazip bir turistik merkez haline getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir plan sunmaktadır. Proje, doğal ve kültürel değerlerin korunarak ekonomik değere dönüştürülmesi amacıyla, yerel ekonomiye katkı sağlayacak ve sürdürülebilir turizmi teşvik edecek bir yapı kurmayı hedeflemektedir. Kapıdağ Yarımadası'nın turizm potansiyelini artıracak tematik alanlar, cazibe merkezleri ve aktiviteler önerilmiştir. Bu vizyon doğrultusunda Kapıdağ, bölgenin turizmdeki

değerini artırarak sadece ekonomik değil, sosyal ve çevresel anlamda da kalıcı faydalar sunacak bir cazibe merkezi olarak Marmara Bölgesi'nde öne çıkacaktır.

1.2. Raporun Kapsamı ve Metodolojisi

Kapıdağ Yarımadası'nın dört mevsim turizm potansiyelini ortaya çıkarmak ve sürdürülebilir turizm stratejileri geliştirmek amacıyla hazırlanan bu rapor, bölgenin mevcut yapısını değerlendiren kapsamlı bir analiz çalışmasını içermektedir. Yarımada'nın doğal, kültürel ve tarihî değerlerini koruyarak turizmle entegre edebilecek tematik alanlar ve etkinlik bazlı turizm stratejileri geliştirmek amacıyla ikincil verilere dayalı mevcut durum analizi yapılmıştır. Bu analiz sürecinde ilgili resmi kurumlar, bölgedeki yerel aktörler ve turizm uzmanları ile gerçekleştirilen anketler, yarı yapılandırılmış mülakatlar ve görüşmelerden elde edilen bilgiler kullanılmıştır.

Analizler sırasında bölgedeki turizm hareketleri, ziyaretçi profilleri, mevcut altyapı ve çevresel özellikler gibi konulara odaklanılmıştır. Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk ile yapılan görüşmelerde; turizm altyapısı, konaklama ve yeme-içme tesislerinin kapasiteleri, tarihî ve kültürel etkinliklerin durumu, çevre sorunları, ulaşım ve altyapı eksiklikleri gibi konularda detaylı bilgiler toplanmıştır. Ayrıca, mevcut turizm faaliyetleri, bölgenin doğal yapısı ve çevresel koruma önlemleri, kültürel ve tarihî mirasın korunması gibi başlıklar altında derinlemesine bir değerlendirme yapılmıştır.

Raporun hazırlanmasında, dünya genelinde uygulanan başarılı turizm destinasyon planlama örnekleri incelenmiş; benzer kıyı bölgelerinde gerçekleştirilen tematik planlama ve bağlamsal tasarım uygulamaları analiz edilmiştir. Bu çalışmaların ışığında Kapıdağ Yarımadası için uyarlanabilir tematik turizm stratejileri belirlenmiş ve bölgeyi cazibe merkezi haline getirmek için gerekli adımlar ortaya konmuştur.

Kapıdağ Yarımadası'na özgü turizm temalarının belirlenmesi sürecinde, alanın ekolojik özelliklerini, tarihi yapısını ve kültürel değerlerini koruyarak bölgenin dört mevsim boyunca sürdürülebilir turizme hizmet etmesini sağlayacak bir yapı oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalıştay ve farklı tarihlerde paydaşlarla gerçekleştirilen görüşmelerle bölgenin turizm stratejilerinde dikkate alınması gereken ana unsurlar tespit edilmiştir. Paydaşlardan alınan geri bildirimler, tematik planlama ve bağlamsal tasarım sürecine dâhil edilmiştir. Böylece bölge halkının, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının görüş ve beklentileri doğrultusunda kapsayıcı bir turizm stratejisi oluşturulmuştur.

Bu raporun hazırlanmasında, ulusal ve uluslararası turizm literatürü, sürdürülebilir turizm modelleri, bölgesel kalkınma stratejileri ve tematik turizm alanında yapılan akademik çalışmalar temel referans olarak kullanılmıştır. Ayrıca, veri analizi sürecinde elde edilen bulgular, bilgisayar paket programları (QGIS) kullanılarak istatistiksel analizlerle değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar grafikler ve tablolarla görselleştirilerek rapora dâhil edilmiştir.

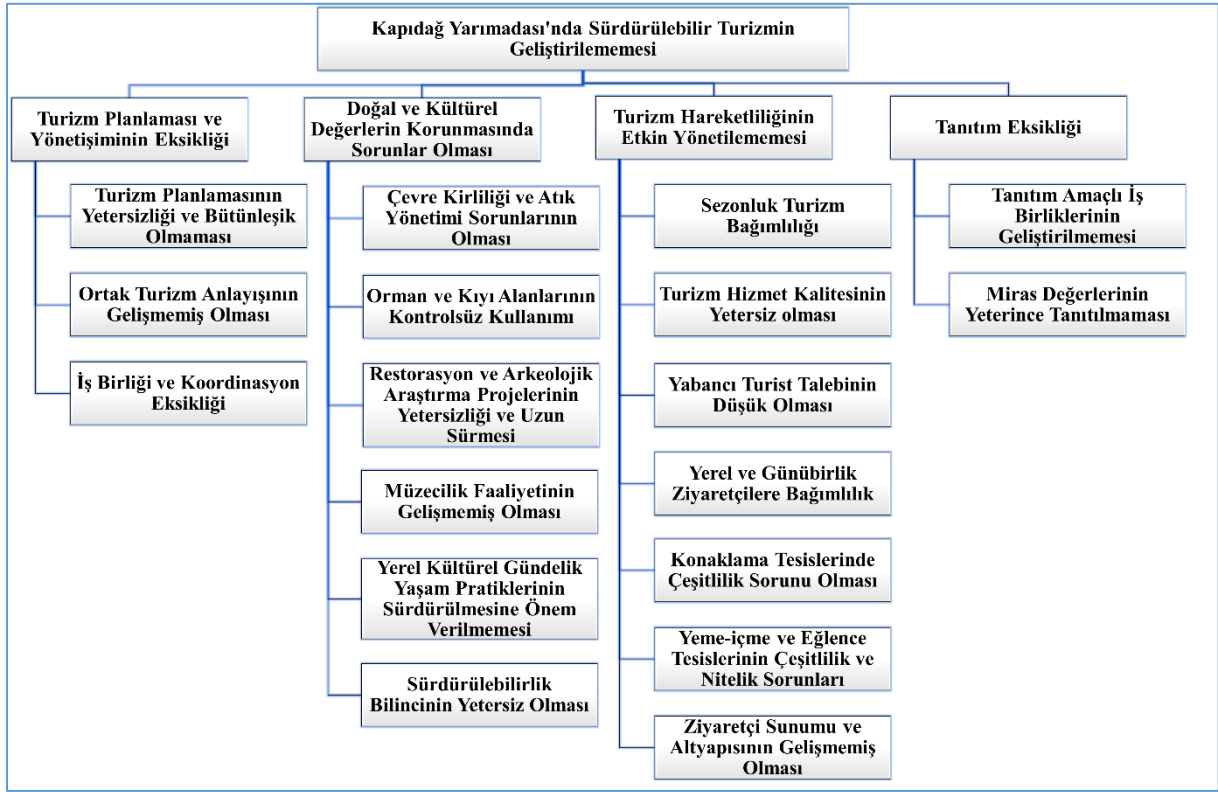
Rapor, Kapıdağ Yarımadası'nın dört mevsim turizme uygun, sürdürülebilir bir cazibe merkezi olarak konumlandırılması için gerekli yol haritasını sunmaktadır. Sonuçlar, Yarımada'nın benzersiz doğal ve kültürel değerlerini koruyarak; bölgeye ekonomik, sosyal ve çevresel faydalar sağlayacak bir turizm destinasyonu olarak geliştirilmesi yönündeki stratejik adımları desteklemekte ve projenin başarılı bir şekilde ilerlemesine katkı sunmaktadır.

1.3. Raporun Gereçesi

Kapıdağ Yarımadası'nın içerisinde yer aldığı Erdek ilçesi, Türkiye'nin ilk turizm destinasyonlarından biri olup 1960'lı yıllarda başlayan turizm hareketliliği 1970 ve 1980'li yıllar özellikle İstanbul'dan gelen ziyaretçiler ile artarak devam etmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise Muğla ve Antalya illerindeki deniz turizmi faaliyetlerinin yoğunlaşmasına bağlı olarak, Erdek'in turizm destinasyonu olma özelliği yavaş yavaş azalma eğilimine girmiştir. Günümüz itibariyle, Erdek'in turizm hareketliliği, ağırlıklı olarak yaz aylarında ve yerli turist yoğunluğunda olmak üzere deniz turizmi yoğunluğundadır. Erdek, Bölge içindeki diğer turizm odaklarına kıyasla daha az konaklamanın gerçekleştiği ilçe konumundadır.

Erdek, yukarıda açıklanan hususlar itibariyle turizm potansiyelini yeterince gerçekleştirememiş bir destinasyondur. Doğal kaynak değerleri ve güzellikleri, tarihi ve arkeolojik miras kalıntıları ve içerisinde barındırdığı çok katmanlı kültürel yapısının “yaratıcı ve deneyimsel turizm” faaliyetleri kapsamında öne çıkarılması ve Erdek'in turizm destinasyonu kimliğinin güçlendirilmesi öngörülmektedir.

Şekil 1. Sorun Ağacı

Beklenen Sonuçları

Sorun ağacı çalışması, Kapıdağ Yarımadası özelinde olmak üzere Erdek ilçesinin turizm hareketliliğinin genel sorunları olarak ele alınmıştır. Projenin beklenen sonuçları, sorun ağacında tanımlanmış projenin kapsamına ve içeriği ile uyumlu sorunlu alanların iyileştirilmesi ile sınırlı tutulmuştur. “Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” projesinin uygulanmasına bağlı olarak beklenen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

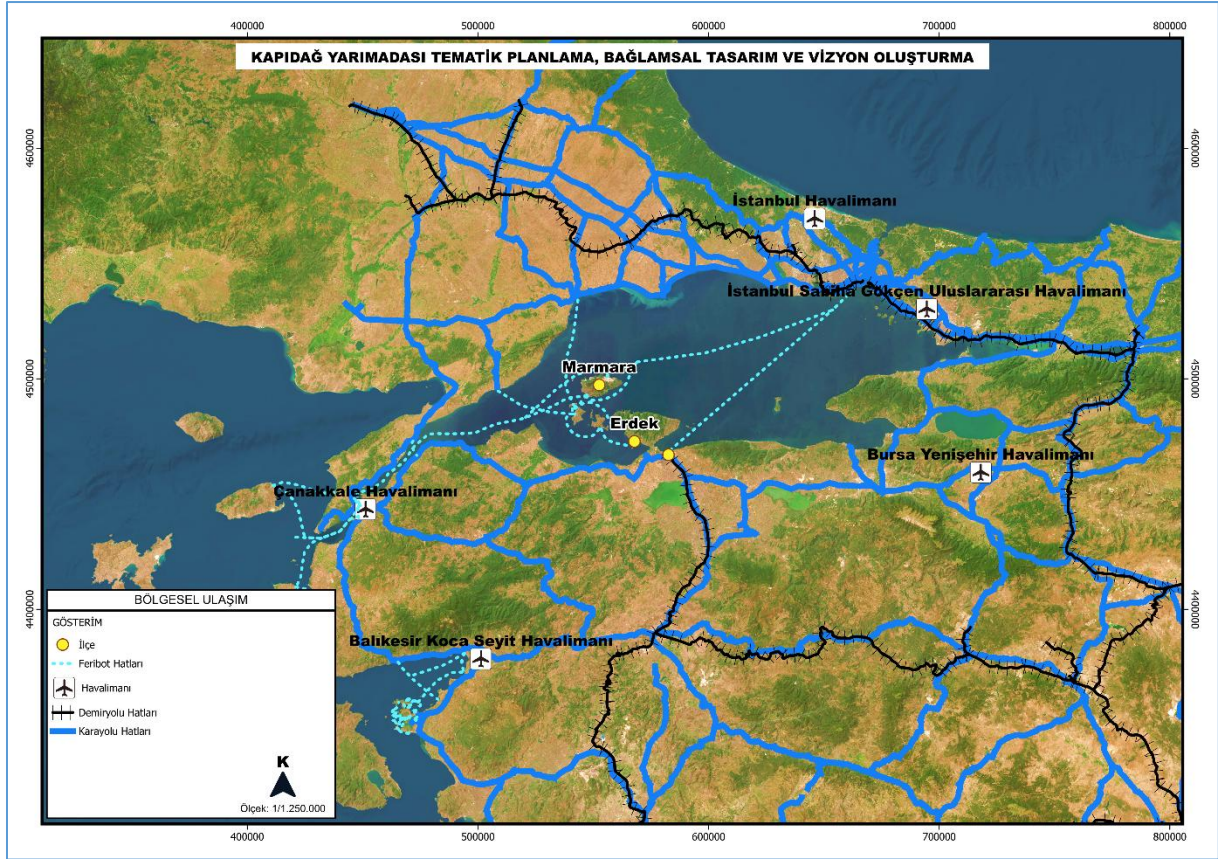
- Kapıdağ Yarımadası'nın doğal ve kültürel değerlerinin korunması ve bu konuda yerel toplum bileşenlerinde koruma bilincinin gelişimi ile bu değerlerin turizm hareketliliğine kontrollü ve sürdürülebilir bir yaklaşımla dâhil edilmesi sağlanabilecektir.
- Doğal çevrenin kontrollü ziyareti için uygun altyapılar kurularak çevre kirliliği ve doğal kaynakların tahribatı sorunları ortadan kalkacaktır.
- Ziyaretçi sunumu ve altyapısının geliştirilmesiyle turizm hareketliliği dört mevsime yayılabilecek ve bunlara bağlı olarak ziyaretçi profili çeşitliliği ve yabancı turist ilgisi artacaktır.

2.3. Ulaşım

2.3.1. Bölgesel Ulaşım

Erdek ilçesine ulaşım bakımından kara, hava ve deniz yolu olanakları bulunmaktadır.

Harita 3: Bölgesel Ulaşım Ağı

Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

Erdek, karayolu mesafeleri bakımından Balıkesir il merkezinden 118, Bursa'dan 129, Çanakkale'den 163, İstanbul'dan 266 kilometre; en yakın komşu ilçelerinden Bandırma'ya 18, Gönen'e ise 48 kilometre uzaklıktadır. İlçeye, D-200 ve D-565 no.lu karayolları üzerinden ulaşılabilir.

Erdek, "Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Ağ Haritası"nın dışında olup yerleşime, demiryolları ile ulaşılmamaktadır. İlçeye en yakın demiryolu hattı; Bandırma-İzmir arasında sefer yapan "6 Eylül Ekspresi" demiryolu hattı olup en yakın tren istasyonu olan Bandırma Tren Garı, karayolu ile 20 kilometre mesafededir. 6 Eylül Ekspresi, günde bir sefer karşılıklı olmak üzere her gün İzmir (Basmane)-Balıkesir/ Bandırma-Basmane arasında hizmet vermektedir. İlçeden, Ankara ve İstanbul'a demiryolu ile aktarmalı olarak ulaşılabilir.

Erdek ilçe sınırları içerisinde havalimanı bulunmamaktadır ve en yakın havalimanı karayolu ile 165 kilometre uzaklıktaki Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'dır. Bu havalimanı, ağırlıklı olarak ulusal düzeyde hizmet vermekte olup ilçeden toplu taşıma veya özel araç transferi ile ulaşılabilmektedir. En yakın uluslararası havalimanı ise İstanbul Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı'dır ve karayolu ile 231 kilometre mesafededir.

Tablo 1: Balıkesir, Bursa ve Çanakkale İlleri Havalimanları Yolcu İstatistikleri (2019; 2023)

Havalimanı	2019			2023		
	İç Hat	Dış Hat	Toplam	İç Hat	Dış Hat	Toplam
Balıkesir Koca Seyit	349.883	4.498	354.381	231.856	28.677	260.533
Bursa Yenişehir	252.269	16.722	268.991	173.289	21.621	194.910
Çanakkale	127.080	4.160	131.240	169.923	2.399	172.322

Kaynak. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

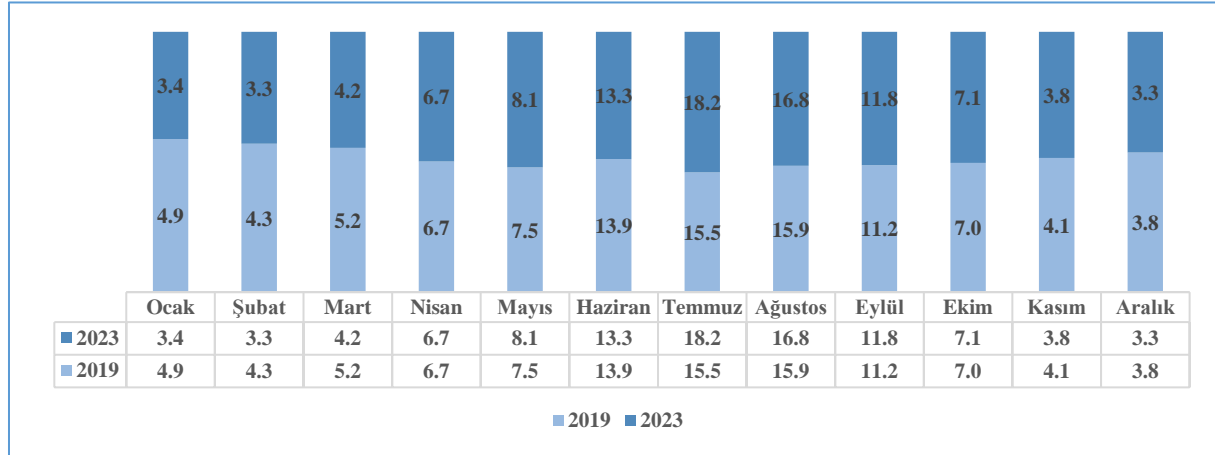
Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'nın 2014-2023 yılları arasındaki yolcu sefer sayıları analiz edildiğinde, havalimanının iç hat odaklı bir yapıya sahip olduğu ve dış hat yolcu ve sefer sayılarının oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, havalimanının ulusal düzeyde belirli bir işlevselliğe sahip olduğunu, ancak uluslararası bağlantılar açısından zayıf kaldığını göstermektedir.

2014 yılında toplam 206.388 yolcuya hizmet veren havalimanında, 2023 yılına kadar kademeli bir artış göstererek 260.533 yolcuya ulaşmıştır ve bu yolcuların büyük çoğunluğunu iç hat yolcularından oluşturmaktadır. Örneğin, 2019 yılında toplam yolcuların %98,7'si iç hat yolcusuyken, dış hat yolcularının oranı sadece %1,3 seviyesinde kalmıştır. Pandemi nedeniyle 2020'de büyük bir düşüş yaşanmasına rağmen, 2021 ve 2022 yıllarında yolcu sayılarında toparlanma görülmüş, 2023'te dış hat yolcu oranı %11'e ulaşarak dış hatlarda bir miktar artış göstermiştir. Ancak bu artış, toplam yolcu sayısında anlamlı bir değişiklik yaratmamış ve havalimanının uluslararası yolcu kapasitesi sınırlı kalmıştır.

2023 yılı verilerine göre ise yaz aylarında yolcu yoğunluğu artmış, Temmuz ve Ağustos ayları en yüksek yolcu trafiğine sahip dönemler olmuştur. Bu yıllarda da iç hat yolcular havalimanının ana kullanıcıları olmaya devam etmiştir. Dış hat yolcu sayılarında belirli bir artış gözlenirse de, bu oranlar iç hat yolcu sayılarının oldukça gerisindedir. 2023 yılında, Temmuz ayında dış hat yolcu oranı %25,03 ile 2019 yılına kıyasla daha yüksek bir seviyeye ulaşmıştır, ancak toplam yolcu sayısına oranla dış hat trafiği sınırlı kalmaya devam etmiştir. Bu veriler, Balıkesir Koca

Seyit Havalimanı'nın ağırlıklı olarak iç turizme hizmet ettiğini ve yaz aylarında turizm amaçlı seyahatlerin arttığını göstermektedir. Yaz sezonunda artan yolcu trafiği, bölgenin mevsimsel turizme dayalı yapısının havalimanı kullanımını da etkilediğini ortaya koymaktadır.

Grafik 1: Balıkesir Koca Seyit Havalimanı Aylık Yolcu İstatistikleri (2019; 2023)

Kaynak. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Erdek'e, deniz yolu hatları ile yolcu ve yük amaçlı ulaşım olanakları bulunmaktadır. Bu hatlardan biri Bandırma-İstanbul arasında yapılan hizmet veren Bandırma-Yenikapı-Kadıköy Feribotu olup her gün karşılıklı olarak sefer düzenlenmektedir. Diğer hatlar ise Güney Marmara Adaları arasında seferler olup Narlı-Marmara Adası ve Erdek-Avşa-Marmara-Balıkli-Ekinlik feribot hatlarıdır ve her gün karşılıklı seferler yapılmaktadır. Deniz yolu ile yapılan yük taşımacılığı bakımından Erdek İskelesi hizmet vermektedir. Erdek kalkışlı ve varışlı olmak üzere Tekirdağ ile Avşa ve Marmara Adaları arasında her gün karşılıklı yük taşımacılığı yapılmaktadır. Feribot iskelesini kullanan Tekirdağ-Erdek arası ulaşımını sağlayan ağır araçlar, şehir içinde yoğun trafiğe sebep olmaktadır.

Tablo 2: Erdek İlçesi Feribot Taşımacılık İstatistikleri (2023)

Güzergâh	Sefer Sayısı	Taşınan Araç Sayısı	Taşınan Yolcu Sayısı
Narlı - Adalar	2.064	46.254	105.214
Erdek - Adalar - Tekirdağ	4.941	136.431	411.408

Kaynak. Erdek Liman Başkanlığı, 2024.

2023 yılı feribot taşımacılığı istatistiklerine göre Narlı iskelesi kalkışlı Narlı – Adalar hattında toplam 2.064 sefer yapılmış ve 105.214 yolcu taşınmıştır. Erdek iskelesi kalkışlı Erdek – Adalar – Tekirdağ hattında ise 4.941 sefer yapılmış ve 411.408 yolcu taşınmıştır.

- 125– Karşıyaka – Tatlısu – Erdek Otogar toplu taşıma hatları ile hizmet verilmektedir.

Paşalimanı Adası içerisinde ise; “Balıklı – Harmanlı – Paşalimanı” ve “Balıklı – Tuzla – Poyrazlı” hatları ile hizmet verilmektedir.

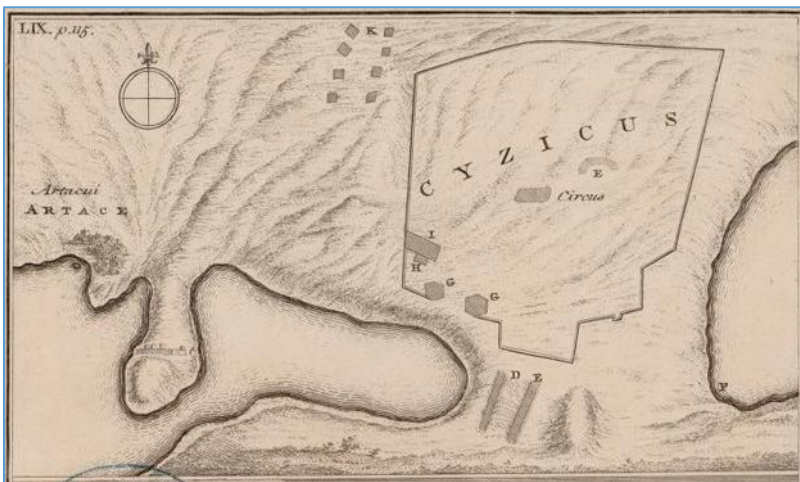
Erdek’ten komşu ilçelere de toplu taşıma imkânı olup “122- Gönen Otogar – Erdek Otogar” hattı ile Gönen, “120- Erdek Otogar – Bandırma İstanbul Deniz Otobüsleri (İDO) İskelesi” hattı ile Bandırma ile karşılıklı ulaşım sağlanmaktadır.

2.4. Tarihsel Arka Plan

2.4.1. Tarihsel Gelişim

Yarımada’nın ön tarihi, Kurt Bittel tarafından yapılan araştırmalar sonucunda Neolitik (MÖ 6000) ve Kalkolitik (MÖ 5000) Döneme kadar inmektedir. Mysia’ daki Olympos (Uludağ) yamaçlarında yerleşmiş olan, daha sonra Aisepos Ovası’na inen veya Thessalia’ dan bu yöreye (Aisepos / Gönen- Kocaçay ile Rindkos /Mustafa Kemal Paşa-Atranos Çayı arasına) yerleşmiş olan Dolionlar, Kyzikos’ da yaşayan en eski kavimdir. Bu nedenle bu bölge aynı zamanda Dolionia veya Dolionis diye adlandırılmaktadır. Kapıdağ Yarımadası’nın Antik Dönem yaşantısına dair kapsamlı bir bilgi bulunmamakla birlikte mitlerde sıklıkla adı geçmektedir. Yunan mitolojisine göre Yunanistan’dan yola çıkan Argonautlar, Kral Kyzikos’u ve yanındakileri düşman zannederek çarpışır ve bu çarpışmada Kral Kyzikos ölmüştür ve Kyzikos’un ölümüyle şehir Kyzikos adını almıştır. (Yıldırım, 2019, s. 33).

Harita 5: Arteka ve Kyzikos Yerleşimleri

Kaynak: (Yıldırım, 2019, s. 32).

Kral Kyzikos’un ölümünden sonra Kyzikos’u işgal eden Thessalialılar’ı egemenlikleri altına alan Tirrhenialılar’ı bir süre sonra yenen Miletoslular, MÖ 749 yılında Kyzikos topraklarında

Lidia hükümdarlığına tabi bir Miletos kolonisini kurarlar. Zengin Lidia devleti altıncı yüzyılın ortalarında (MÖ 546) Kiros tarafından yıkıldıktan sonra yerini Pers devleti alır. Ancak Anadolu'nun batı kıyısında yer alan ve Pers hakimiyetinde ekonomi alanında sıkışık duruma giren İonialılar ile onları Perslerden kurtarmak üzere Yunan müttefikleri tarafından gönderilen İsparta donanması, MÖ 479'da Pers kuvvetlerini yok eder. Atina egemenliği başlar ve Kyzikos'u da içine alan Attika-Delos Deniz Birliği kurulur. Güç dengesinin sürekli değiştiği 100 yıllık bir süre içinde Kyzikos, sırasıyla İsparta, Pers ve Atina egemenliğine girer. MÖ 363 yılında ise şehir, zayıflayan Atina ittifakından ayrılır (Yıldırım, 2019, s. 33).

Makedonyalı Büyük İskender MÖ 334'te Granikos'da (Biga Çayı) satraplar yönetimindeki Pers ordusunu yenmesi üzerine Anadolu'nun kuzeybatısındaki liman kentlerini ele geçirir ve böylece Batı Anadolu'daki yaklaşık 200 yıllık Pers egemenliği sona erer. Büyük İskender, Persler'e karşı direnen Kyzikos'a idari açıdan serbestlik tanımıştır. Bundan sonra milattan önceki üçüncü yüzyıl boyunca, önemli olayların yaşanmadığı Kyzikos, Marmara denizindeki ticaret yollarının güvenliğini sağlamakla görevlidir (Yıldırım, 2019).

Bergama'nın kurucusu Filetairos'un MÖ 283 yılında Kyzikos'la yaptığı ittifak ile şehrin ekonomik, sanat ve bilim alanında büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Kyzikos'un parlak dönemi MÖ 133'te Bergama kralı III. Attalos'un (MÖ 138-133) vasiyeti ile Roma İmparatorluğu'na bağlanması sonrasında da devam eder (Yıldırım, 2019, s. 33).

Caesar'ın MÖ 15 Mart 44 tarihinde öldürülmesi ile Kyzikos'un da kaderi değişmiştir. II. Triumvir'lik kuran Octavianus, Antonius ve Lepidus, Caesar'ın katilleri Brutus ve Cassius'a karşı savaş açmıştır. Bu savaşlarda (MÖ 42) bir süre için Brutus ve Casius, Kyzikos'u donanmaları için üs olarak kullanmıştır. İmparator Augustus önceleri Brutus ve Casius'a, daha sonra Antonius'a kapılarını açmış olmaları nedeniyle MÖ 20'de Kyzikos'a verilen ayrıcalıkları geri alarak bağımsızlığına son verir. Bunun asıl nedeni ise stratejik açıdan önemli olan Kyzikos'un ticaret yolu ile zenginleşmesi ve bölge kentleri arasında edindiği önderlik niteliğini ortadan kaldırmaktır. MS 37 yılında Tiberius'un ölümü sonrasında hakları geri verilen şehrin, İmparator Galigula'dan (MS 37-41) İmparator Hadrian (MS 117-138) dönemine kadar tarihi hakkındaki bilgiler yeterli değildir. Ancak bu dönemde kentin refah düzeyinin yükseldiği söylenebilir (Yıldırım, 2019, s. 33).

Konstantinus MS 324 yılında Byzantion'u Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti yapınca Kyzikos önemini yitirmiştir. MS 7 ve 8. yüzyıllarda Kyzikos artık idari veya askeri bölüm

merkezi değildir. Darphanesi terk edilmiş, berzahtaki geçidi dolmuş, surlarının ve binalarının bir kısmı yıkılmış bulunan Kyzikos, bundan sonra Konstantinopolis üzerinden yapılan bütün akınlara açık kalır. Birbirini kovalayan depremler, istilalar ve şehrin limanlarının dolması, yakınındaki Arteke (Erdek) şehrinin Kyzikos'un yerini almasına neden olur. Ancak o da deprem ve akınlardan zarar gördüğü için bir varlık gösterememiştir. Gerek İstanbul'u işgal etmek için Kyzikos'a gelen Araplar, gerekse depremler yüzünden zarar gören Kyzikos 23 Eylül 1063'te olan korkunç deprem neticesinde baştan başa yıkılır ve sağ kalanlar ise şehri terk eder (Yıldırım, 2019, s. 34).

1071 yılında Malazgirt savaşındaki galibiyetten sonra batıya yönelen Selçuk komutanları yer yer Bizanslılar'ı yenerek buralarda yerleşmeye başlamışlardı. Bu sürede Kyzikos kısa bir süre Türkler'in eline geçmişse de 14. yüzyıl başına kadar kalıcı bir yerleşme ile sonuçlanmamıştır (Yıldırım, 2019, s. 35).

13. yüzyıl sonunda Anadolu'da Selçuklu Devleti yok olmuştur. Yeniden beliren Türk Beyleri hareketi içinde Osmanlı Beyliği öne çıkmış, Kapıdağ ve Erdek 1339 yılında Osmanlı hakimiyetine girmiştir. 14. yüzyılın ortasından itibaren önce Aydıncık ve Hüdavendigar'a bağlı iken 16. yüzyılın ikinci yarısında Galata kazasına, 19. yüzyıl sonunda Karesi livasına, 20. yüzyıl başında ise Bandırma kazasına bağlanmıştır (Yıldırım, 2019, s. 35)

Kapıdağ Yarımadası'ndaki en eski yerleşimlerinden biri olan Artake adının Frigyalılar tarafından getirildiği ve bu isimdeki şehri de onların kurduğu düşünülmeyle beraber Artake'nin hangi tarihte kurulduğunu tahmin etmek bugün için mümkün değildir. Artake ismi Homeros'a atfedilen Odisseia destanı ile başka bir Yunan destanı olan Argonautika'da geçmekte, her ikisinde de Artake ismi bir çeşmeye verilmektedir. Bu durum Artake'nin önceleri bir kaynak ya da çeşme iken, daha sonra şehre adını verdiği düşünülmektedir (Yıldırım, 2019, s. 35).

MÖ 8. yüzyıl başında Miletoslular tarafından kolonize edilen şehir, diğer Yunan siteleri gibi İonia isyanına karışmış, MÖ 493 yılında Pers ve Fenike donanması tarafından yıkılmıştır. Artake bir süre bağımsız bir şehir hâlinde yaşamış, ardından MÖ 477-478'de kurulan Attika-Delos Deniz Birliği'nin bir üyesi olmuştur. Isparta'nın üstünlük devresi sırasında komşusu Kyzikos'un kaderini paylaşan Artake, MÖ 361 yılında Kapıdağ ile Kyzikos egemenliğine girmiştir (Yıldırım, 2019, s. 36).

Roma çağı içinde küçük bir kasaba olarak kalan Artake, Bizans devrinin başından itibaren gerileyen Kyzikos'un yerine gelişmeye başlamış; ancak en ileri günlerinde bile Kyzikos'un

ihtişamına erişememiştir. 1063 senesindeki korkunç depremden sonra Kyzikos metropolitliğinin merkezi olan Artake, buradaki Meryem Ana Kilisesi dolayısıyla din bakımından önem kazanmıştır (Yıldırım, 2019, s. 37).

Artake, 1339 yılında Orhan Gazi oğlu Süleyman Paşa tarafından fethedilip, bütün Kapıdağ ile birlikte Türk egemenliğine girmiştir. Osmanlı döneminde ise Erdek, Evliya Çelebi'nin Seyahatname isimli eserinde anlatılmaktadır. Seyahatnamede, 1639 yılında Erdek'e iki kez gelen Evliya Çelebi, Erdek'in tahtani ve fevkani iki katlı evlerinden, hanlarından, hamamlarından, dört mihrap camilerinden ve 25.000 dönüm bağlarından gelen misket üzümünden yapılmış dokuz çeşit şarabından bahsetmektedir (Yıldırım, 2019, s. 37).

Şehir, Türk egemenliğine girdikten sonra uzun süre Galata kazasına bağlı Kapıdağ'a ait bir köy iken 17. yüzyılın ilk yarısında köy hâlinen çıkarak bir kaza olmuştur. 19. yüzyılda üzümçülük ve kozacılık, bir miktar da ziraatla uğraşılan Erdek kazası, merkezi Bursa olan Hüdavendigar, ardından merkezi Balıkesir olan Karesi sancağına bağlanmıştır. Cumhuriyet devrinde, 1928 yılında Balıkesir iline bağlı bir kaza hâlini alan Erdek, şimdiye kadar aynı durumunu muhafaza etmiştir (Yıldırım, 2019, s. 37).

2.4.2. Mübadele Dönemi

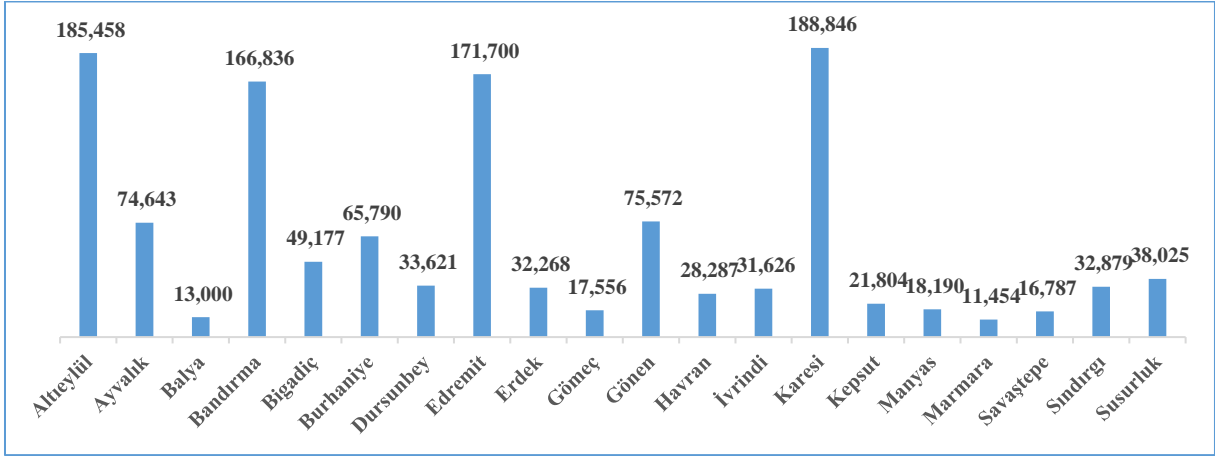
30 Ocak 1923 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunan Hükümeti arasında, Türkiye'de yerleşik Rum-Ortodokslar ile Yunanistan'da yerleşik Türk-Müslümanların zorunlu göçünü öngören Mübadele Sözleşmesi imzalanmıştır. Yunanistan'ın Balkan Savaşı'na katıldığı tarih olan 18 Ekim 1912 tarihinden itibaren yurtlarını terk etmiş olanları da kapsamına alan bu sözleşme, yaklaşık 2.000.000 kişiyi kapsamaktadır. Bölgede'ki Rum-Hristiyan nüfus Yunanistan'a gönderilmiş; Yunanistan'ın Rumeli Selanik sancağı, Drama livası, Kavala kazası, Kokala köyünden getirilen Türk-Müslüman nüfus ise Erdek ve çevresindeki köylere yerleştirilmişlerdir (Dağlı, 2020).

2.5. Sosyal ve Ekonomik Yapı

Balıkesir iline bağlı ilçelerin nüfus oranlarına göre dağılımına bakıldığında, en yüksek nüfusa sahip ilçeler Altıeylül, Karesi, Edremit ve Bandırma olarak öne çıkmaktadır. Altıeylül ilçesi 185.458 kişi ile Balıkesir il nüfusunun %14,56'sını oluşturarak en kalabalık ilçe olup Karesi ilçesi %14,83'lük oranla il genelinde ikinci sırada yer almakta, onu %13,48 ile Edremit ve %13,10 ile Bandırma takip etmektedir. Bu dört ilçe, Balıkesir il nüfusunun önemli bir kısmını barındırmakta ve kentsel gelişim açısından ön plana çıkmaktadır.

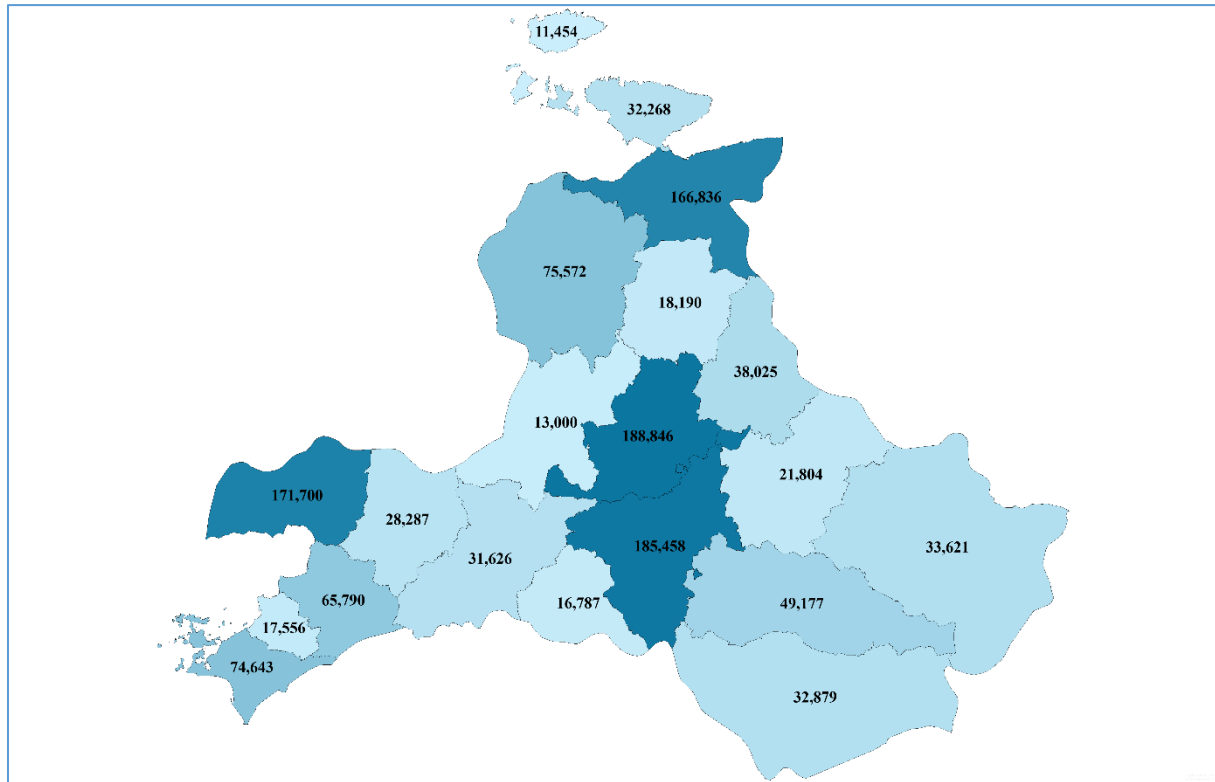
Marmara Adası, Balya ve Savaştepe ilçeleri, ildeki sıralamaya göre en az nüfusa sahip üç ilçe durumundadır. Erdek ilçesi ise 32.268 kişilik nüfusu ile il toplam nüfusunun %2,5'ini kapsarken, il bütününde 11. sırada yer almaktadır.

Grafik 2: Balıkesir İli İlçe Nüfusları (2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Harita 6: Balıkesir İli İlçe Nüfusları (2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2.5.1. Yerel Nüfus

Yerel nüfus yapısı, Erdek'in mekânsal yerleşim gelişimi ve 2012 yılında çıkan 6360 Sayılı Kanun öncesindeki idari statüler esas alınarak incelenmiştir. Buna göre; merkez yerleşimi kapsayan altı mahalle merkez mahalleleri, diğer 22 mahalle ise kırsal mahalleler olarak sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

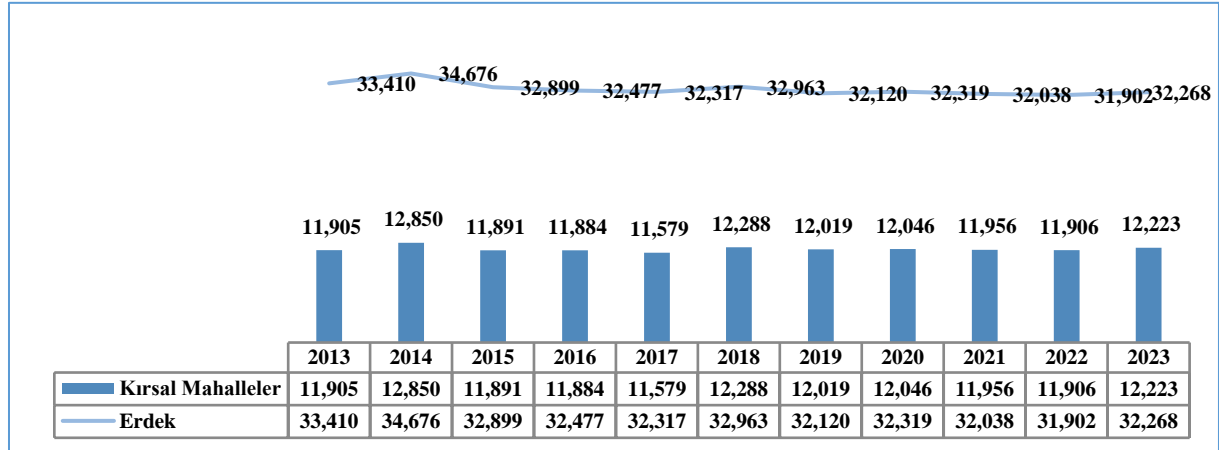
Merkez Mahalleleri	Nüfus	Oran (%)	Kırsal Mahalleler	Nüfus	Oran (%)	Kırsal Mahalleler	Nüfus	Oran (%)
Alaettin	2.837	8,79	Aşağıyapıcı	198	0,61	Kestanelik	315	0,98
			Balıkli	207	0,64	Narlı	731	2,27
Atatürk	4.040	12,52	Ballıpınar	382	1,18	Ocaklar	1.550	4,80
			Belkis	240	0,74	Ormanlı	171	0,53
Halitpaşa	2.111	6,54	Çakıl	1.569	4,86	Paşalimanı	198	0,61
			Çeltikçi	266	0,82	Poyrazlı	265	0,82
Sahil	1.039	3,22	Doğanlar	343	1,06	Şahinburgaz (Eski Çayağzı)	440	1,36
			Hamamlı	246	0,76	Tatlısu	762	2,36
Yalı	7.672	23,78	Harmanlı	350	1,08	Turan	440	1,36
			İlhan	343	1,06	Tuzla	131	0,41
Zeytinli	2.346	7,27	Karşıyaka	2168	6,72	Yukarıyapıcı	908	2,81
Toplam	20.045	62,12	Toplam			12.223		37,88
Erdek İlçesi: 32.268								

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Erdek ilçesinin toplam nüfusu, 2023 yılı nüfus verilerine göre 32.268 olarak kaydedilmiştir. Bu nüfusun %62,12'si merkez mahallelerde, %37,88'i ise kırsal mahallelerde yaşamaktadır. Bu dağılım, ilçede kentsel ve kırsal yerleşim arasında nispeten dengeli bir demografik yapı olduğunu göstermektedir. Merkez mahallelerde toplam 20.045 kişi ikamet etmekte olup bu mahallelerin ilçedeki nüfusun büyük kısmını barındırdığı görülmektedir. Merkezde en yoğun nüfusa sahip mahalle, ilçenin toplam nüfusunun %23,78'ini oluşturan 7.672 kişilik nüfusuyla Yalı Mahallesi'dir. Yalı'yı sırasıyla %12,52 oranla 4.040 kişilik nüfusuyla Atatürk Mahallesi ve %8,79 oranla 2.837 kişilik nüfusuyla Alaettin Mahallesi takip etmektedir. Sahil Mahallesi ise %3,22 ile merkez mahalleler arasında en düşük nüfusa sahiptir.

Kırsal mahallelerde toplam 12.223 kişi yaşamaktadır ve bu nüfus, ilçenin toplam nüfusunun %37,88'ine karşılık gelmektedir. Kırsal mahallelerdeki en yüksek nüfus, 2.168 kişi ile Karşıyaka Mahallesi'nde olup ilçenin toplam nüfusunun %6,72'sini oluşturmaktadır. Karşıyaka Mahallesi'ni 1.550 kişilik nüfusla (%4,8) Ocaklar Mahallesi ve 1.569 kişilik nüfusla (%4,86) Çakıl Mahallesi takip etmektedir. Kırsal mahalleler içinde en düşük nüfusa sahip yerleşimler ise 198 kişi ile Aşağıyapıcı (%0,61) ve 171 kişi ile Ormanlı (%0,53) mahalleleridir.

Grafik 3: Erdek İlçesi ve Kırsal Mahalleler Nüfusları (2013-2023)

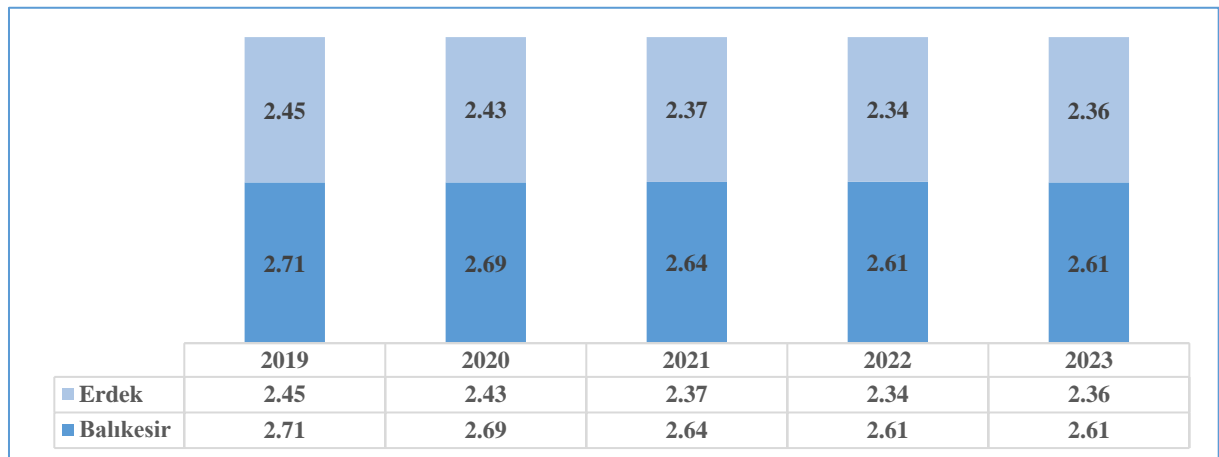

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2013-2023 yılları arasında Erdek ilçesinin toplam nüfusu ve kırsal mahallelerdeki nüfus gelişimi incelendiğinde, ilçenin genel nüfusunun büyük ölçüde istikrarlı bir seyir izlediği, ancak kırsal mahallelerde zaman zaman belirgin dalgalanmalar yaşandığı görülmektedir. Erdek ilçesinin toplam nüfusu 2013 yılında 33.410 iken, 2023 yılında 32.268 olarak kaydedilmiştir. Bu dönemde nüfus genel olarak sabit kalmakla birlikte yıllık bazda küçük dalgalanmalar meydana gelmiştir. İlçenin en yüksek nüfusu 2014 yılında 34.676 olarak kaydedilmiş, sonraki yıllarda ise azalma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Kırsal mahallelerdeki nüfus ise daha değişken bir yapıya sahiptir. Kırsal mahallelerde 2013 yılında 11.905 kişi yaşarken, 2018 yılında bu sayı 12.288'e ulaşarak en yüksek seviyesine çıkmıştır. Ancak, 2019 yılında kırsal nüfusta bir düşüş yaşanmış ve nüfus 12.019 seviyesine gerilemiş, 2023 yılına gelindiğinde ise yeniden artarak 12.223 seviyesine yükselmiştir.

Grafik 4: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü (2019-2023)

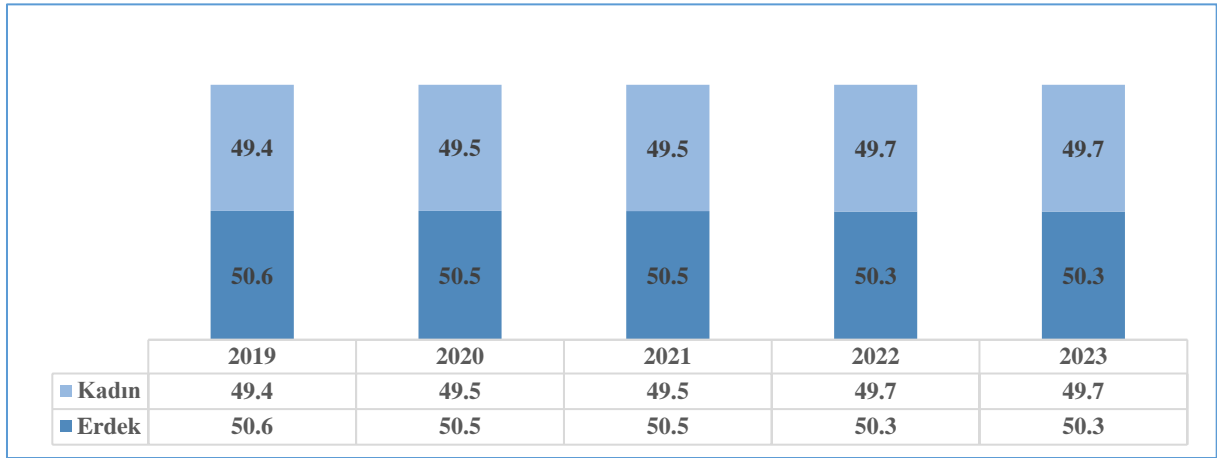

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2019-2023 yılları arasındaki ortalama hanehalkı büyüklüğü verileri incelendiğinde, Erdek ilçesinde hanehalkı büyüklüğünün yıllar içinde kademeli olarak azaldığı görülmektedir. 2019 yılında 2,45 olan ortalama hanehalkı büyüklüğü, her yıl azalarak 2023 yılında 2,36'ya düşmüştür. Bu azalma, Erdek'te hanelerin giderek küçüldüğünü ve daha küçük aile yapılarının yaygınlaştığını göstermektedir.

Balıkesir genelinde de benzer bir eğilim görülmeyle birlikte hanehalkı büyüklüğü Erdek'e göre daha yüksektir ve 2023 yılı verilerine göre 2,61 kişidir.

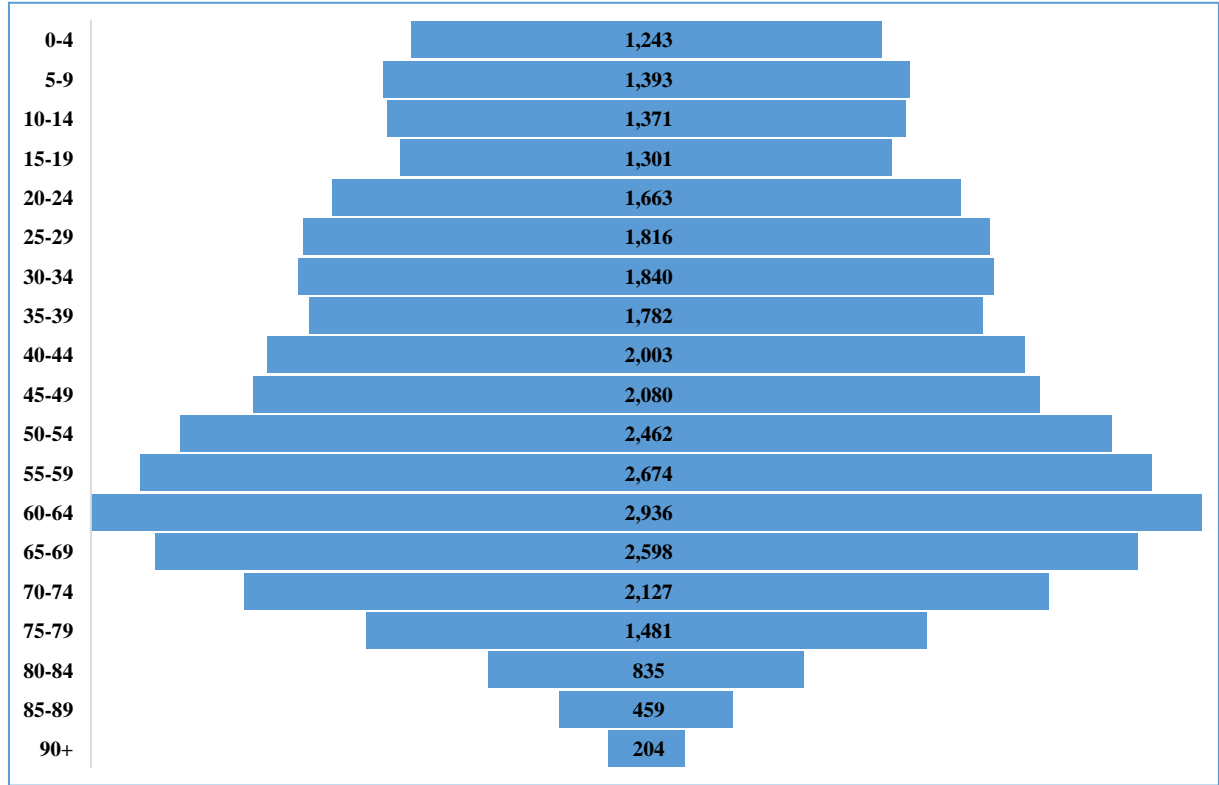
Grafik 5: Erdek İlçesi Nüfusun Cinsiyet Oransal Dağılımı (2019-2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Erdek ilçesi 2019-2023 yılları arasındaki nüfusun cinsiyet dağılımına bakıldığında, nüfusun yıllar içinde nispeten dengeli bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Erkek ve kadın nüfus oranları arasında küçük farklılıklar bulunmakla birlikte her iki cinsiyet de yaklaşık %50 oranında temsil edilmektedir.

Grafik 6: Erdek İlçesi Yaş Piramidi (2023)

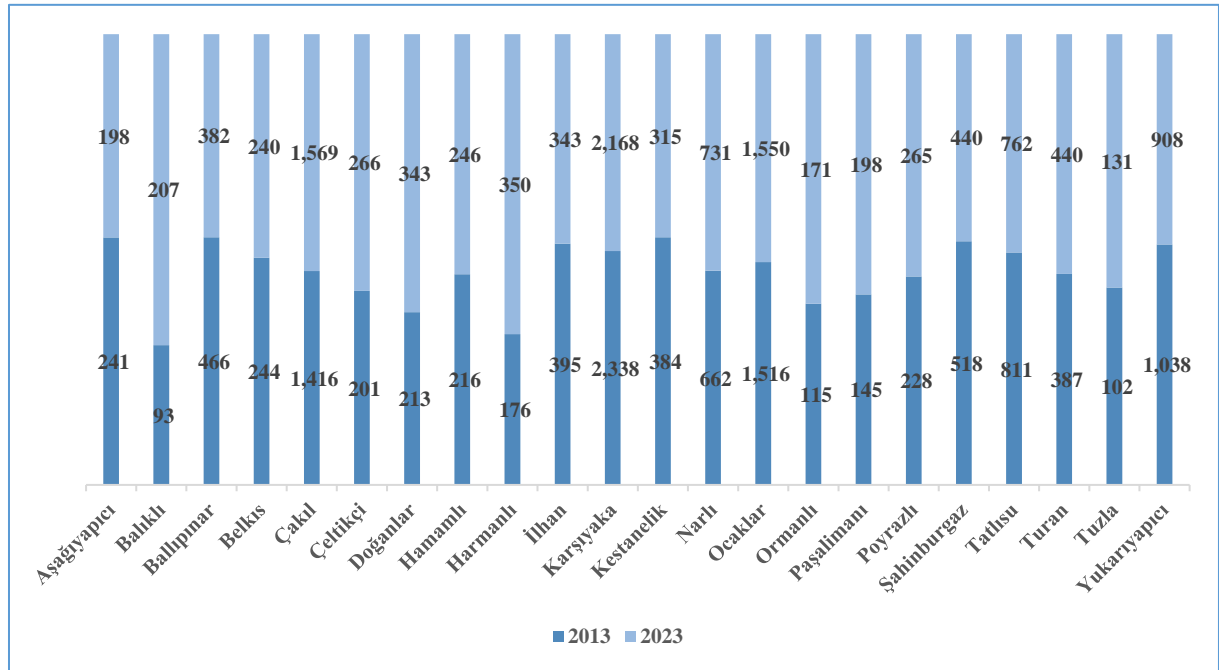

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

Yaş piramidinin en geniş kısmı 60-64 yaş grubunda olup bu yaş aralığında 2.936 kişi bulunmaktadır. Bunu 55-59 yaş grubu (2.674 kişi) ve 65-69 yaş grubu (2.598 kişi) takip etmektedir. Bu yaş gruplarının yoğunluğu, ilçenin yaşlı bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Genç yaş gruplarına bakıldığında, 0-4 yaş grubu (1.243 kişi) ve 5-9 yaş grubu (1.393 kişi) gibi çocuk yaş gruplarının nüfus oranının daha düşük olduğu görülmektedir. Genç yetişkinler arasında, 20-34 yaş gruplarının nüfusu belirli bir düzeyde seyretse de toplam nüfusa oranla dar bir taban oluşturması ilçede genç nüfusun düşük olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Erdek ilçesi yaşlı bir nüfus yapısına sahiptir ve özellikle orta yaş ve üzeri grupların ağırlıkta olduğu bir demografik dağılım sergilemektedir.

Grafik 7: Kırsal Mahalleler Nüfusu (2013; 2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

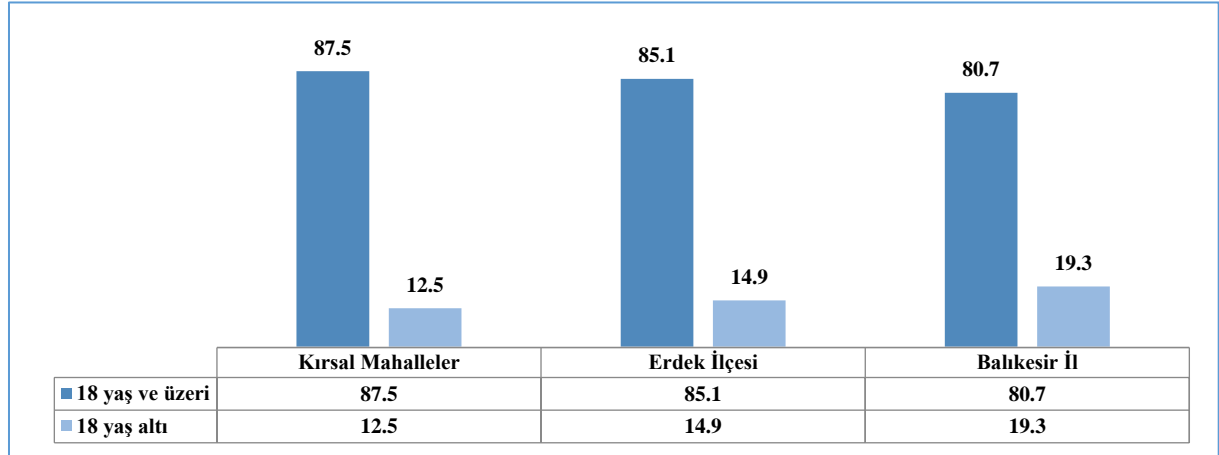
Erdek ilçesine bağlı kırsal mahallelerde 2013-2023 yılları arasında gözlemlenen nüfus değişimlerine bakıldığında, mahallelerin çoğunda nüfusun dalgalı bir seyir izlediği, bazı mahallelerde ise azalma eğiliminin belirgin olduğu görülmektedir. Genel olarak kırsal mahallelerde toplam nüfus, 2013 yılındaki 11.905 seviyesinden 2023 yılında 12.223'e yükselmiş, yıllık bazı dalgalanmalar olmakla birlikte toplam nüfusun nispeten stabil kaldığı ve kısmi bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Bazı mahallelerde nüfus artışı dikkat çekmektedir. Örneğin, Çakıl Mahallesi'nin 2013 yılında 1.416 olan nüfusu, 2023 yılında 1.569'a yükselmiştir. Benzer şekilde, Narlı Mahallesi'nde de belirgin bir artış yaşanmış; 2013 yılında 662 olan nüfus 2023'te 731'e ulaşmıştır. Bu artışlar, söz konusu mahallelerin genç nüfusu koruma veya çekme konusunda göreceli bir avantaja sahip olduğunu düşündürmektedir.

Öte yandan, bazı mahallelerde nüfus azalması dikkat çekicidir. Karşıyaka mahallesi, 2013 yılında 2.338 nüfusa sahipken 2023'te 2.168'e düşmüştür. Benzer şekilde, Aşağıyapıcı Mahallesi'nde 2013 yılındaki 241 olan nüfus 2023'te 198'e inmiştir. Bu düşüşler, özellikle kırsal bölgelerde genç nüfusun azalmasına veya göç eğilimlerinin artmasına işaret etmektedir.

Bazı mahallelerde ise nüfus, dalgalanmalara rağmen genel olarak stabil kalmıştır. Şahinburgaz (Eski Çayağzı) ve Paşalimanı Mahallelerinde nüfus değişimleri belirli seviyelerde sabit kalmış, büyük bir artış veya azalma gerçekleşmemiştir.

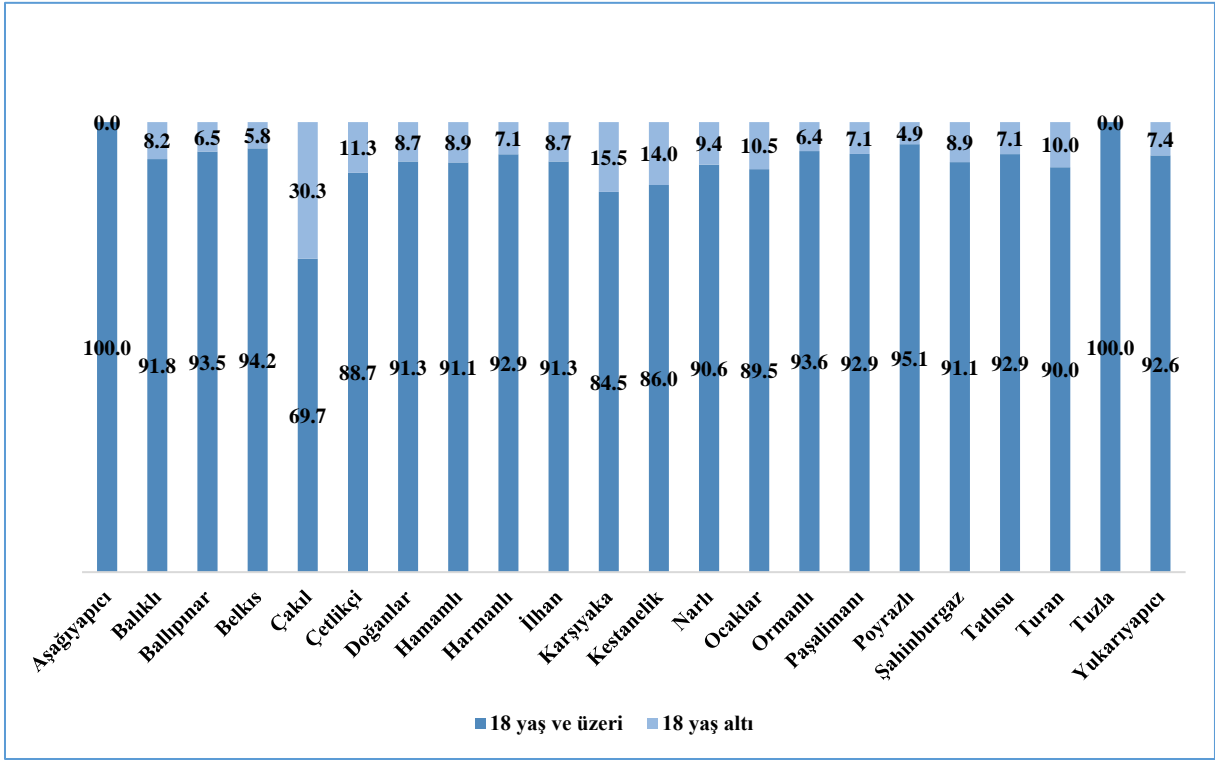
Grafik 8: 18 Yaş Üzeri ve Altı Nüfusun Oransal Dağılımı (2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2023 yılına ait 18 yaş üzeri ve 18 yaş altı nüfusun oransal dağılımına göre, Balıkesir ili, Erdek ilçesi ve kırsal mahallelerde yaş gruplarının dağılımı incelenmiştir. Buna göre; Balıkesir ili genelinde, 18 yaş ve üzeri nüfus oranı %80,7 olup 18 yaş altı nüfus %19,3 oranındadır. İl genelinde Erdek ve kırsal mahallelere göre genç nüfus oranı daha yüksek görünmektedir. Erdek ilçesinde, nüfusun %85,1'i 18 yaş ve üzerinde, %14,9'u ise 18 yaş altındadır. İlçenin demografik yapısında da yaşlı nüfusun ağırlığı belirgin olmakla birlikte, kırsal mahallelere göre genç nüfus oranı biraz daha fazladır. Kırsal mahallelerde, nüfusun %87,5'i 18 yaş ve üzerindeyken %12,5'i 18 yaş altındadır. Bu durum, kırsal alanlarda genç nüfusun azaldığını veya yaşlı nüfusun baskın olduğunu göstermektedir.

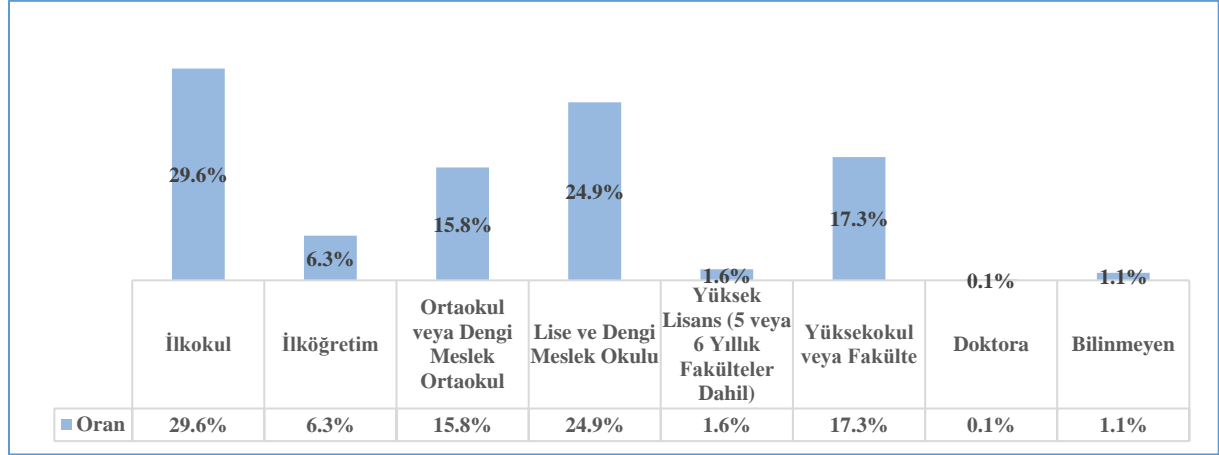
Grafik 9: Kırsal Mahalleler 18 Yaş Üzeri ve Altı Nüfusun Oransal Dağılımı (2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2023 yılına ait Erdek ilçesinin kırsal mahallelerindeki 18 yaş üzeri ve altı nüfusun oransal dağılımına bakıldığında, mahallelerin büyük çoğunluğunda 18 yaş ve üzeri nüfusun baskın olduğu gözlemlenmektedir. Çakıl Mahallesi, %69,7 oranında 18 yaş üzeri nüfusa sahip olup %30,3 oranında 18 yaş altı nüfusa sahiptir ve bu oran ile kırsal mahalleler arasında genç nüfusun en yüksek olduğu mahalledir. Diğer mahallelerde ise 18 yaş altı nüfusun oranı genel olarak %10'un altında kalmakta, 18 yaş ve üzeri nüfus ise %85 ve üzerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin, Aşağıyapıcı ve Tuzla Mahalleleri'nde 18 yaş altı nüfus bulunmamaktadır; her iki mahallede de nüfusun tamamı 18 yaş ve üzerindedir. Kestanelik ve Narlı Mahalleleri'nde, 18 yaş altı nüfus oranı diğerlerine göre nispeten yüksek olsa da genel eğilim yaşlı bir nüfus yapısının hâkim olduğunu göstermektedir. Bu tablo, Erdek ilçesindeki kırsal mahallelerin genç nüfus çekme konusunda sorun yaşadığını ve nüfusun büyük oranda yaşlı bireylerden oluştuğunu işaret etmektedir.

Grafik 10: Erdek İlçesi Bitirilen Eğitim Düzeyi Oransal Dağılımı (+15 Yaş, 2023)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024.

2023 yılı itibariyle Erdek ilçesindeki 15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim düzeyi incelendiğinde, toplam nüfusun eğitim düzeyine göre dağılımında belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. 15 yaş ve üzerindeki toplam nüfus, 28.261 kişiden oluşmaktadır. Bu nüfusun içindeki en büyük grup %29,62 oranla ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır ve sayıları 8.311 kişidir. Bunu %24,90 ile lise ve dengi meslek okulu mezunları takip etmektedir ve bu grupta 6.987 kişi; yüksekokul veya fakülte mezunlarının oranı ise %17,25 olup bu grupta 4.840 kişi yer almaktadır. Eğitim düzeyi bakımından daha düşük seviyelerde olan gruplar da dikkati çekmektedir. Okuma yazma bilen fakat herhangi bir okul bitirmemiş olanların oranı %2,23 iken, okuma yazma bilmeyenlerin oranı %1,18'dir. Bu veriler, Erdek ilçesindeki 15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim düzeyinin ağırlıklı olarak ilköğretim ve lise düzeyinde yoğunlaştığını göstermektedir.

2.6. Doğal Yapı

2.6.1. İklim ve Meteorolojik Özellikler

Kapıdağ Yarımadası'nda Marmara geçiş tipi iklimi görülmektedir. Yarımada'nın güney-güneybatı kesimleri yazları sıcak mezotermik ve kışları serin Batı Akdeniz iklim koşulları altındadır. Kuzey-kuzeydoğu ve doğuya bakan kesimler Karadeniz etkisi altındaki hava kütlelerine açıktır (Fıçıcı, 2016).

Grafik 11: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Sıcaklık Verileri

Parametre	Rasat S. (YIL)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	YILLIK
Aylık Ortalama Sıcaklık (°C)	18	7,2	8,0	9,8	13,5	18,7	23,3	25,9	26,4	22,4	17,5	13,5	9,5	16,3
Aylık Maksimum Sıcaklık (°C)	18	22,8	24,5	26,3	31,4	33,2	41,0	37,1	36,3	38,8	33,0	28,7	25,9	41,0
Aylık Minimum Sıcaklık (°C)	18	-5,1	-4,4	-0,9	3,6	7,3	13,7	17,3	17,6	12,5	4,9	0,7	-1,6	-5,1

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

Erdek Meteoroloji İstasyonu'nun 2005-2022 yıllarına ait sıcaklık verileri, bölgenin iklim özelliklerini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 16,3°C olarak hesaplanmıştır; bu da bölgenin genel olarak ılıman bir iklime sahip olduğunu göstermektedir. Ocak ayında 7,2°C olan en düşük ortalama sıcaklık kış aylarında serin bir hava durumunu yansıtırken, Ağustos ayında 26,4°C olan en yüksek ortalama sıcaklık ise yaz aylarının oldukça sıcak geçtiğine işaret etmektedir. Bu durum, Erdek'in yaz ve kış mevsimleri arasında belirgin bir sıcaklık farkı yaşadığını gösterir. Yıllık maksimum sıcaklık değeri en yüksek 41,0°C Haziran ayında, kış aylarında ise Aralık ayında maksimum sıcaklık 25,9°C olarak kaydedilmiştir. Aylık minimum sıcaklık değerlerine bakıldığında; Ocak ayında -5,1°C'ye kadar düşen sıcaklık değerleri söz konusudur. Yaz aylarında ise minimum sıcaklık değerleri kısmi düzeylerde de olsa yüksek seyretmekte, Ağustos ayında 17,6°C gibi daha ılıman gece sıcaklıkları gözlemlenmektedir. Sonuç olarak, uzun dönemli sıcaklık değerlerine göre Erdek'in iklimi yazları oldukça sıcak ve kurak, kışları ise serin ve ılıman bir yapıda olduğu söylenebilir.

Grafik 12: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Yağış Verileri

Parametre	Rasat S. (YIL)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	YILLIK
Aylık Toplam Yağış Ortalaması (mm=kg÷m ²) OMGI	18	64,46	61,72	46,68	28,09	23,84	24,23	10,31	4,91	43,67	53,66	45,41	56,78	436,19
Aylık Maksimum Yağış (mm=kg÷m ²) OMGI	18	60,60	48,80	31,80	24,00	15,80	92,60	73,40	19,00	169,00	55,20	51,20	46,60	169,00
Aylık Yağışlı Gün Sayısı Ortalaması (mm=kg÷m ²) OMGI	18	12,39	11,89	13,06	9,11	7,78	7,11	2,67	2,17	5,83	9,11	10,39	12,94	104,45

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

Erdek'in 2005-2022 yıllarını kapsayan yağış verilerine göre; yıllık toplam yağış ortalaması 436,19 mm; aylık yağış ortalamalarında ise en yüksek değer Ocak ayında 64,46 mm iken en düşük değer Ağustos ayında 4,91 mm olarak görülmektedir. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 104,45 gündür ve bu günlerin büyük bir kısmı kış aylarına yayılmıştır. Aralık ayında 12,94 günle en yüksek yağışlı gün sayısına ulaşılırken Ağustos ayında bu sayı 2,17 gün olarak kaydedilmiştir. Bu durum, kış aylarında düzenli aralıklarla yağış alındığını, yaz aylarında ise yağışın nadiren görüldüğünü göstermektedir.

Grafik 13: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Rüzgâr Verileri

Parametre	Rasat S. (YIL)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	YILLIK
Aylık Ortalama Rüzgâr Hızı (m÷sn)	18	2,8	2,9	2,4	2,2	2,2	2,4	2,8	2,9	2,6	2,3	2,2	2,6	2,5
Aylık Maksimum Rüzgâr Yönü ve Hızı (m÷sn)	14	KKD 24,7	K 28,2	KKD 24,9	KD 22,8	K 24,0	GB 23,9	BKB 23,6	BGB 22,9	KKB 22,2	KD 31,7	GB 22,9	KKB 27,9	KD 31,7
Aylık Kuvvetli Rüzgârlı Gün Sayısı ort.	17	5,76	7,18	6,41	4,59	3,71	5,18	8,35	9,47	7,29	6,76	5,06	5,59	75,35
Aylık Fırtınalı Günler Sayısı Ortalaması	17	2,18	1,53	0,71	0,65	0,29	0,82	0,24	0,65	0,47	0,88	1,12	2,18	11,72
Aylık Hâkim Rüzgâr Yönü ve Yüzdesi (%)	15	DGD 20,46	DGD 16,57	DGD 16,08	DGD 14,14	DGD 11,76	KKD 13,90	KKD 24,74	KKD 28,11	KKD 19,98	KKD 18,55	DGD 15,82	DGD 16,95	KKD 28,11

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

Erdek Meteoroloji İstasyonu'nun 2005-2022 yıllarını kapsayan rüzgâr verileri, bölgenin rüzgâr karakteristiğinde mevsimlere göre belirgin değişiklikler bulunmaktadır. Yıllık ortalama rüzgâr hızı 2,5 m/sn olarak kaydedilmiştir. Şubat ayında ortalama rüzgâr hızınının 2,9 m/sn ile zirve yapması, kış aylarında rüzgâr hızlarının arttığını göstermektedir. Yıllık maksimum rüzgâr hızı ise 31,7 m/sn ile Ekim ayında gerçekleşmiştir. Diğer yandan, Şubat, Mart, Temmuz ve Ağustos aylarında da maksimum rüzgâr hızlarının ve yıllık kuvvetli rüzgârlı gün sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Yıllık fırtınalı gün sayısı ortalaması ise 11,72 gün olarak kaydedilmiştir ve en yüksek fırtınalı gün sayısı Ocak ve Aralık aylarında yaşanmaktadır.

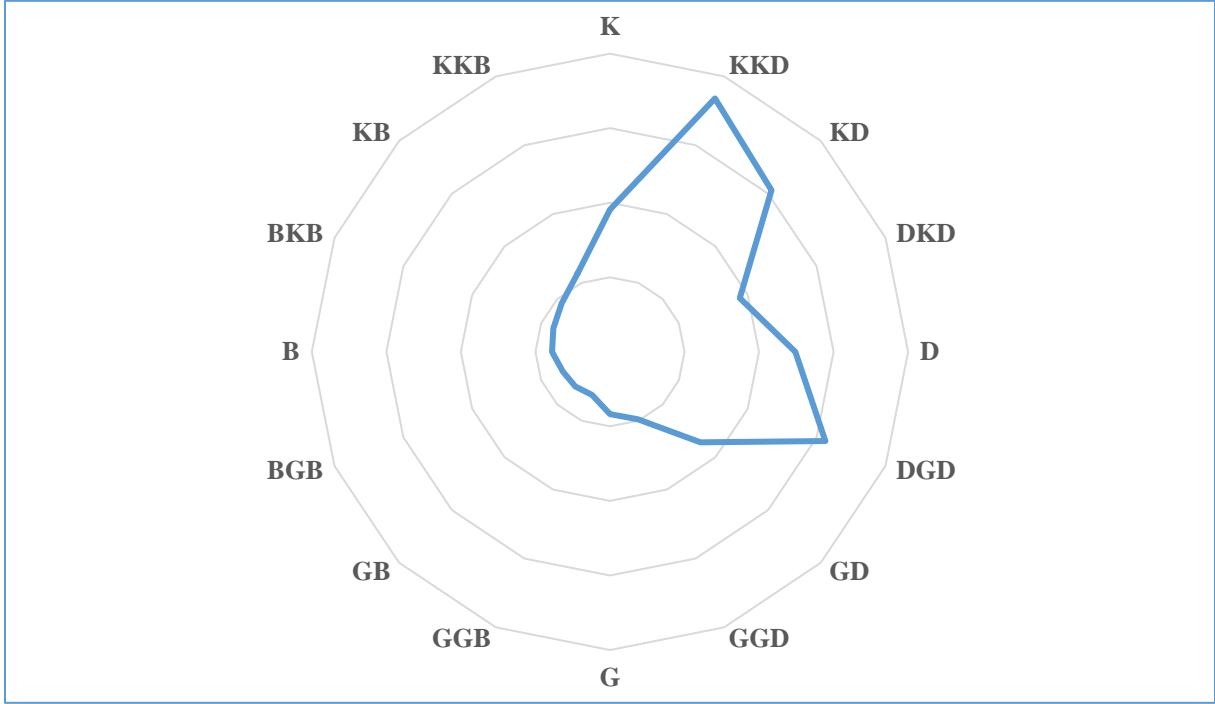
Tablo 3: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Rüzgâr Verileri (esme oranları)

Rüzgâr Yönü (tr)	Rasat S. (YIL)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	YILLIK
K	15	10,2	8,7	6,8	5,9	5,7	6,4	7,7	6,5	7,8	7,0	7,6	9,9	7,5
KKD	15	9,6	11,8	8,3	8,1	7,8	13,9	24,7	28,1	20,0	18,6	12,7	11,7	14,5
KD	15	7,2	7,5	8,4	7,6	8,3	11,5	18,8	21,2	17,6	17,4	11,2	8,9	12,1
DKD	15	5,5	5,7	6,5	6,8	6,5	7,3	8,1	8,0	9,8	10,2	7,8	6,9	7,4
D	15	11,5	10,6	11,5	10,2	9,8	7,3	6,4	5,9	8,7	10,2	12,8	12,1	9,8
DGD	15	20,5	16,6	16,1	14,1	11,8	7,9	5,6	4,8	7,0	10,0	15,8	17,0	12,3
GD	15	10,1	8,9	8,3	9,1	7,0	5,0	3,4	2,9	3,8	4,5	7,7	10,1	6,7
GGD	15	5,6	6,6	5,4	4,5	3,7	2,8	1,9	1,5	1,7	2,1	4,6	5,7	3,8
G	15	4,9	5,4	4,5	3,3	3,4	2,3	1,4	1,4	1,7	2,1	4,9	4,1	3,3
GGB	15	2,0	2,1	2,9	3,4	3,4	3,5	2,2	2,2	2,2	1,8	2,2	1,8	2,5
GB	15	1,3	1,7	2,5	3,0	3,8	4,3	3,9	3,4	3,1	2,0	1,6	1,0	2,6
BGB	15	1,3	1,9	2,6	3,4	4,4	4,4	3,5	2,8	3,2	2,5	1,5	1,1	2,7
B	15	1,7	2,0	3,3	4,5	5,9	5,5	2,9	2,7	2,5	2,7	1,9	1,3	3,1
BKB	15	1,8	2,3	3,8	5,2	6,5	5,5	2,5	2,3	3,0	2,6	1,8	1,6	3,2
KB	15	2,4	3,7	4,7	5,3	6,4	5,4	2,6	2,3	3,4	2,8	2,1	2,2	3,6
KKB	15	4,0	4,4	4,4	5,4	5,6	6,7	4,2	3,0	4,4	3,6	3,6	4,5	4,5

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024

İlçenin hâkim rüzgâr yönü, yıllık ortalama rüzgâr esme sayılarına göre KKD (Kuzey-Kuzeydoğu) yönündedir.

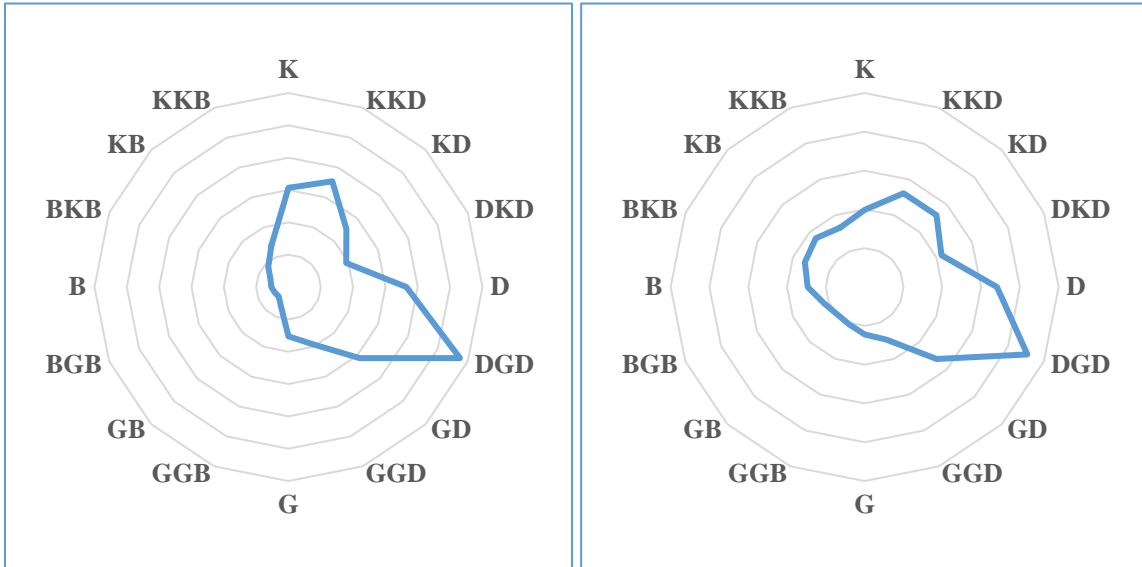
Grafik 14: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Yıllık)

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

İlçenin kış ve ilkbahar mevsimlerindeki hâkim rüzgâr yönü, DGD (Doğu-Güneydoğu) yönündedir.

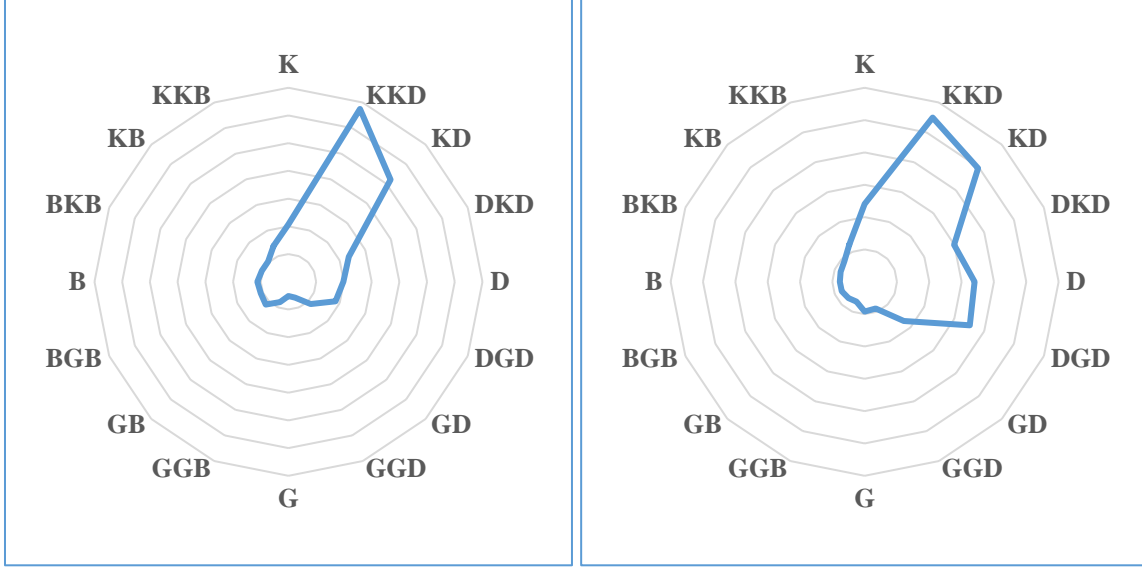
Grafik 15: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Kış ve İlkbahar Mevsimleri)

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

İlçenin yaz ve sonbahar mevsimlerindeki hâkim rüzgâr yönü, KKD (Kuzey-Kuzeydoğu) yönündedir.

Grafik 16: Erdek İlçesi Hâkim Rüzgâr Yönü (Yaz ve Sonbahar Mevsimleri)

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

Grafik 17: Erdek İlçesi Uzun Dönemli Nispi Nem Verileri

Parametre	Rasat S. (YIL)	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	YILLIK
Aylık Ortalama Nispi Nem (%)	15	74,6	75,5	72,3	69,2	69,5	66,8	61,6	63,7	65,9	72,9	73,9	74,9	70,1
Aylık Maksimum Nispi Nem Ortalaması (%)	15	95,5	96,3	94,9	94,2	93,3	91,6	88,0	89,9	91,8	94,7	94,9	93,8	93,2
Aylık Minimum Nispi Nem Ortalaması (%)	15	41,5	41,0	35,8	27,9	28,9	29,6	28,9	29,9	32,1	37,1	42,7	43,0	34,9

Kaynak: Erdek Meteoroloji İstasyonu, 2024.

Erdek'in 2005-2022 yıllarını kapsayan nem verilerine göre, yıllık ortalama nispi nem %70,1 olarak hesaplanmıştır. En yüksek ortalama nem değeri %74,6 ile Ocak ayında, en düşük değer ise %61,6 ile Temmuz ayında gözlemlenmiştir.

Yıllık maksimum nispi nem ortalaması %93,2 olup özellikle Aralık ve Ocak aylarında %95'in üzerine çıkmaktadır ve bu durum, kış aylarında yoğun bulutlanma ve yağış ihtimalini artırarak, nemli hava koşullarına işaret etmektedir. Minimum nispi nem değerlere bakıldığında, yıllık ortalama %34,9 olarak kaydedilmiştir. İlkbahar aylarında, özellikle Mart ve Nisan'da olmak üzere %35,8 ve %27,9 değerleri ile gerçekleşen düşük minimum nem oranları söz konusudur. Yaz aylarında ise yine düşük minimum nem değerlerinin görülmesi, Erdek'in yaz aylarında kurak bir iklim yapısında olduğunu göstermektedir.

2.6.2. Flora ve Fauna Özellikleri

Flora

Kapıdağ Yarımadası'nda 92 familya, 359 cins ve Türkiye'ye ait 10 endemik bitki türü var olmakla birlikte bunlara ait 669 taksona ev sahipliği yaptığını, bu bitkilerden 88 tanesinin, öncelikle tıbbi ve gıda üretmek, bunun dışında, bitki çayı, boya hammaddesi ya da başka nedenler ile kullanıldığı tespit edilmiştir (Kılıç, 2019).

Kapıdağ bölgesi, ülkemizin yüzde 0,04' ünü kapsayan Yarımada'da, ülkemizin bitki türlerinin yüzde 6'sını bünyesinde tutması ve yüzde 13'ünün bölgede yaşayan insanlarca değerlendirilmesi, bölgeyi yaşayan etnobotanik miras özelliği kazandırmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin büyük birlikler hâlindeki başlıca ıhlamur ormanlarından birine, Marmara bölgesindeki saf kayın ormanlarından birine, son derece zengin otsu ve odunsu flora içeren kestane ve 6 farklı meşe türünü barındıran meşe meşçerelerine sahiptir (Kılıç, 2019).

Tablo 4: Kapıdağ Yarımadası Genelinde En Fazla Yer Alan Ağaç Türleri

<i>Pinus brutia</i>	Kızılçam
<i>Pinus nigra</i>	Karaçam
<i>Pinus pinuea</i>	Fıstıkçamı
<i>Platanus orientalis</i>	Doğu çınarı
<i>Quercus sp.</i>	Meşe
<i>Cupressus sempervirens</i>	Servi
<i>Pinus maritima</i>	Sahilçamı
<i>Olea oleaster</i>	Zeytin
<i>Fagus orientalis</i>	Doğu kayını
<i>Populus alba</i>	Ak kavak
<i>Juglans regia</i>	Ceviz
<i>Amygdalis orientalis</i>	Badem
<i>Tilia sp.</i>	İhlamur
<i>Salix sp.</i>	Söğüt
<i>Acer</i>	Akçağaç
<i>Taxus baccata</i>	Adi porsuk
<i>Carpinus betulus</i>	Gürgen
<i>Castanea sativa</i>	Kestane

Kaynak: (Fıçıcı, 2016, s. 34).

Tablo 5: Kapıdağ Yarımadası Genelinde En Fazla Yer Alan Çalı Türleri ve Otsu Bitkiler

<i>Cistus salviifolius</i>	Adaçayı yapraklı laden	<i>Thymus sp.</i>	Kekik
<i>Cistus laurifolius</i>	Defne yapraklı laden	<i>Salvia spp.</i>	Adaçayı
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Katran ardıcı	<i>Sideritis athena</i>	Dağ çayı

<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	<i>Hypericum perforatum L.</i>	Sarı katran otu
<i>Cornus mas</i>	Kızılcık	<i>Crocus sp.</i>	Çiğdem
<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	<i>Mentha sp.</i>	Nane
<i>Rhus sp.</i>	Sumak	<i>Asparagus officinalis</i>	Kuşkonmaz
<i>Hedera helix</i>	Sarmaşık	<i>Astragalus sp.</i>	Geven
<i>Euphorbia peplis</i>	Sütleğen	<i>Digitalis sp.</i>	Yüksük otu
<i>Urtica diciden</i>	Isırgan	<i>Gramineae</i>	Buğdaygiller
<i>Pteridium</i>	Eğrelti	<i>Leguminasae</i>	Baklagil
<i>Graminea</i>	Çayır otları	<i>Atropa belladonnae</i>	Güzel avrat otu
<i>Rubus fruticosus</i>	Böğürtlen	<i>Cirsium sp.</i>	Devedikeni
<i>Crataegus sp.</i>	Alıç	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş
<i>Arbutus andrachne</i>	Sandal	<i>Viscum album</i>	Ökseotu
<i>Quercus ilex</i>	Pırnal meşesi	<i>Sambucus nigra</i>	Mürver
<i>Sorbus domestica</i>	Üvez	<i>Sorbus aucoparia</i>	Kuş üvezi

Kaynak: (Fıçıcı, 2016, s. 34).

Kapıdağ Yarımadası'nın özellikle kuzeye bakan yamaçları başta *Castanea sativa* Mill. (Kestane), *Fagus orientalis* Lipsky. (Doğu kayını) *Quercus petraea* (Mattuschca) Liebl. (Sapsız meşe) olmak üzere, diğer geniş yapraklı türlerle kaplıdır. Kıyıdan itibaren 200-250 metreden sonra başlayan kayınlar, en yüksek zirvelere kadar çıkar; yüksek kısımlarda ıhlamları da içine alan bir karışım oluştururlar. Kapıdağ Yarımadası üzerindeki bitki topluluğu hem kuzey hem de güney yüzlerde çoğunlukla nemli ormanlardır. Yaklaşık 300 metrelerde *Quercus petraea* (Mattuschca) Liebl (sapsız meşe) ile başlayan nemli ormanlar daha sonra *Castanea sativa* Mill (kestane) ve en üst seviyelerde de *Fagus orientalis* Lipsky (Doğu kayını) ormanları ile devam eder. Kayın ormanları güney yüzde 260 m'den kuzey yüzde ise 280 m'den başlayarak zirvelere kadar parçalar hâlinde yayılış gösterir. Kayın ormanları kimi yerlerde sapsız meşe, kimi yerlerde ise kestane ormanları ile karışım oluşturur. Kestane ormanları genellikle sapsız meşe ormanları seviyesinin üstünden başlayıp kayın seviyesine kadar devam etse de yine sapsız meşe ormanlarının araya girmesiyle kesintiye uğrar. 200-400 metreler arasında yayılış gösteren kestaneler, sapsız meşe ormanları içerisinde de oldukça geniş bir alana sahiptir. Sapsız meşe ormanlarının üst seviyesinden, yaklaşık 400-450 m'lerden itibaren kayın sahaya hâkim olur. Kapıdağ Yarımadası'nın en yüksek zirvesi olan Kurtkayası Tepesi'nin kuzey yüzünde yerini uygun havzalara yerleşmiş olan ıhlamur ormanına bırakır. Bu ıhlamur ormanına dağınık olarak kayın, kestane, sapsız meşe karışır. Kapıdağ Yarımadası'nda gözlenen maki ve yalancı maki formasyonu, mevcut ormanların aşırı tahribi sonucu oluşmuş ikincil bir yapıdır. Burada gözlenen maki ve yalancı makinin bileşimi diğer Karadeniz ve Marmara sahalarına oranla son derece farklılık göstermektedir. Bu sahada kıyı kuşağından yaklaşık 400 metreye kadar olan

Erdek Körfezi'nde Akdeniz'e endemik deniz çayırı (*Posidonia oceanica*) türünün habitatu bulunmaktadır. Deniz çayırı, denizin dibinde yaşayan, fotosentez yapabilen, çiçek açabilen ve tohumla çoğalabilen su altı bitkileridir. Erdek Körfezi'nde sadece Paşalimanı Adası – Narlı Mahallesi kıyılarında yaşayan bu deniz canlısı, deniz tabanını kök sistemleriyle tutarak erozyonu önlemede, su kalitesini iyileştirmede ve kıyısal alandaki deniz ekosistemleri için önemli bir yaşam alanı sağlamaktadır (Yeşil Gazete, 2024).

Fotoğraf 2: Deniz Çayırı

Kaynak: (Yeşil Gazete, 2024).

Fauna

Kapıdağ Yarımadası'nda, memeli hayvan varlığının 6 takımına ait toplam 32 memeli hayvan türü bulunuyor. Yarımada; kirpi, tarla sivriburunu, bahçe sivriburunu, köstebek, büyük nalburulu yarasa, küçük nalburulu yarasa, makedon faresi, porsuk, vaşak, yaban kedisi, karaca, yaban domuzu, kızıl geyik, gelincik, tilki gibi türleri barındırmaktadır. Kapıdağ Yarımadası, denizde yaşam gösteren canlıların da çeşitli türleri için göçmen olarak yaşamlarını devam ettirdikleri bir barınma yeridir. Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)'nin araştırmalarına göre barınan hayvan türleri bölgenin Kapsül Burnu ve Maymun Burnu mevkiinde bulunuyor. Bu bölgeler, dünyada sayıları oldukça azalmış olan ve nesli tükenen Akdeniz fokunun da yaşam alanıdır (Kılıç, 2019, s. 27).

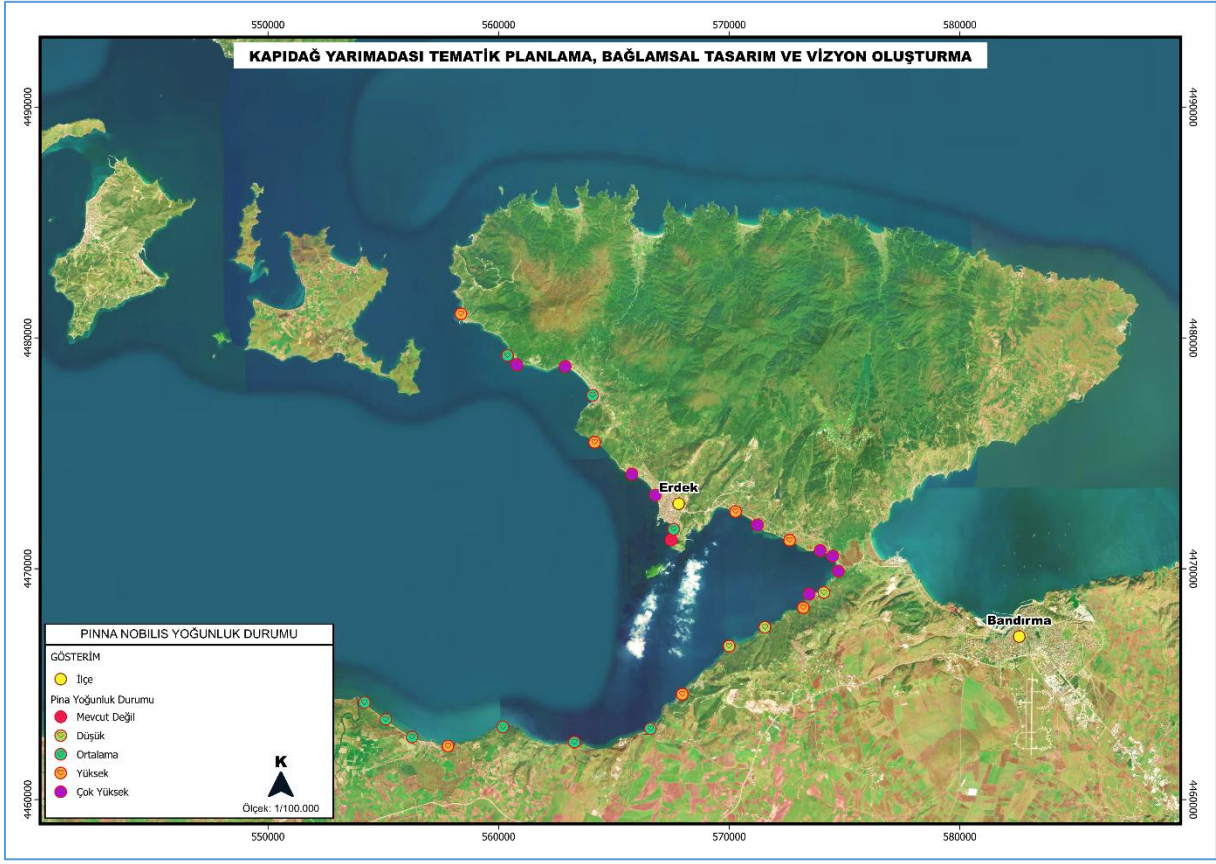
Kapıdağ Yarımadası, Uluabat ve Manyas göllerinde beslenme ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayan kuşların Avrupa ve Kuzey Rusya'ya olan göç yolculuğunda kullandıkları rotalardan biridir. Yarımada üzerinden göç eden kuş türleri Ak Pelikan, Yaz Atmacası, Delice, Akbaba, Doğan, Kara Leylek gibi türler olarak tespit edilmiştir (Tuncalı, 2010). Yarımada'daki göç hacminin İstanbul Boğazı'ndakinin yarısı kadar olduğunun tespit edildiği çalışmalar bulunması, Yarımada'nın kuş gözlemciliği için önemli bir potansiyel taşıdığını göstermektedir.

Kapıdağ Yarımadası'nın denizel ekosistemi, Akdeniz'e özgü çift kabuklulardan olan ve yelpaze midyesi, kalem kabuklu olarak da adlandırılan "Pinna nobilis (pina midyesi)" habitatına sahiptir. Boyu 120 cm'ye kadar erişebilmektedir ve 45-50 seneye kadar yaşayabilmektedir (Aksu, Altınağaç, & Demirkıran, 2021). Pina, nesli kritik düzeyde tehlike altında bulunan türler arasındadır. Kabuğunun bir kısmı deniz tabanına gömülerek yaşayan ve saatte yaklaşık 6 litre deniz suyunu süzerek temizleyen Pina midyesi, kabukları ile de birçok canlı için tutunma, üreme, saklanma alanıdır (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, 2024). Pina, deniz suyunu filtreleyerek büyük miktarda organik maddeyi asılı tutması ile denizel (akvatik) ekosistemin sağlığında önemli bir rol oynamaktadır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi işbirliği ile Marmara Denizi ekosisteminin iyileştirilmesine ve aynı zamanda Akdeniz'de önemli bir ekolojik role sahip deniz çayırı ve pina popülasyonlarının artırılarak korunması kapsamında, 2024 yılı Nisan ayında "Marmara Denizi'nde Pina (Pinna nobilis) Koruma ve İzleme (Mar-Pina)" ile "Marmara Denizi'nde Deniz Çayırı Dağılım Alanlarının Belirlenmesi (Mar-Çayır)" Projelerine başlanılmıştır (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, 2024).

Pina midyesinin Erdek Körfezi'ndeki (Gönen Çayı Deltası – Narlı Mahallesi kıyı hattı) habitatının tespitine yönelik yürütülen çalışmalarda, Edincik ile Narlı arasındaki kıyı hattının 14 metre açığına kadar olan kısmında, yüksek oranda varlığını canlı olarak sürdürdüğü tespit edilmiştir (Karadurmuş & Sarı, 2022).

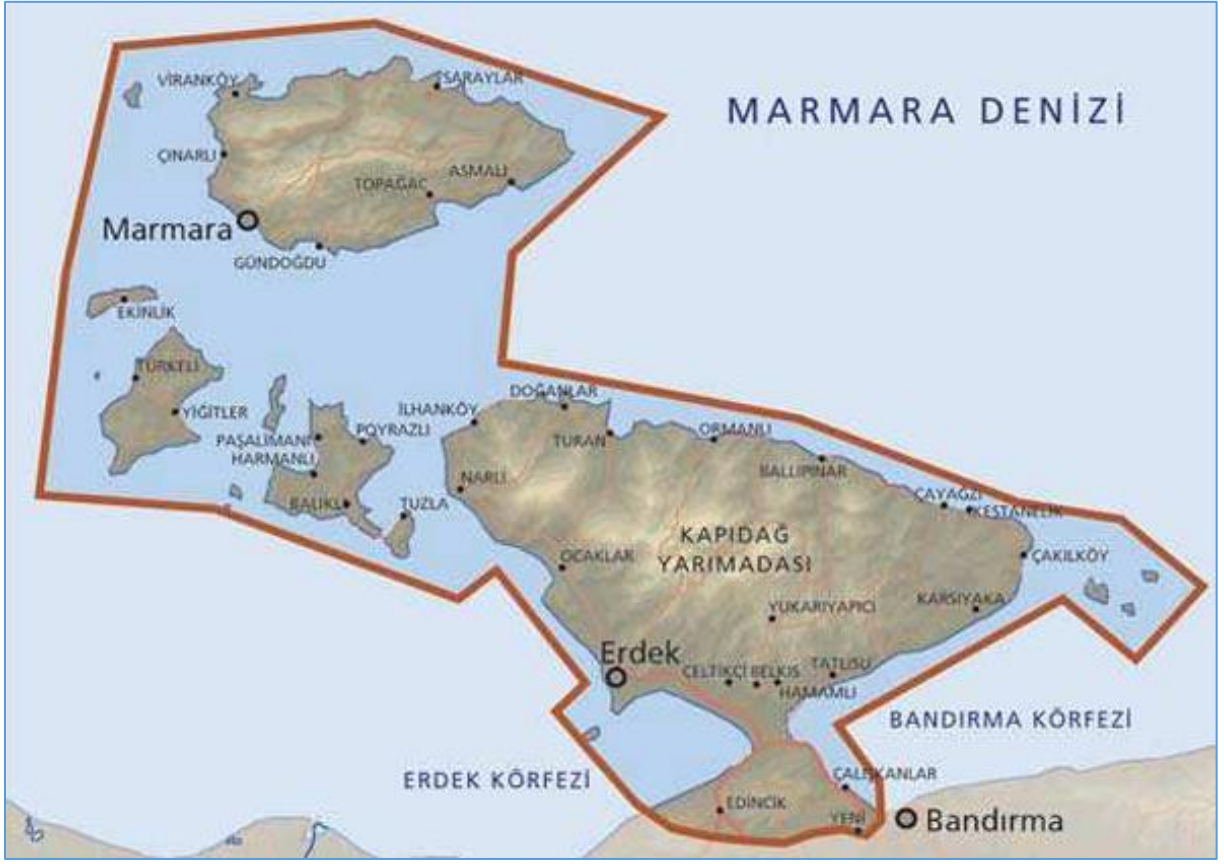
Harita 8: Erdek Körfezi'nde *Pinna Nobilis*'in Örnekleme Alanları ve Yoğunluk Durumu

Kaynak: (Karadurmuş & Sarı, 2022).

Kapıdağ Yarımadası, Doğa Derneği koordinatörlüğü ve mülga Çevre ve Orman Bakanlığı iş birliğinde yürütülen “Türkiye’nin Önemli Doğa Alanları” envanter çalışmasının sonuçlarına göre belirlenmiş “Marmara Adaları Önemli Doğa Alanı”nın önemli bir parçasıdır (Harita 9). Çalışmada, Marmara Adalarının; nesli tehlikede ve ülkemize endemik olan sığırkuyruğu türleri ada doğanı, tepeli karabatak, gümüş martı; kaya kartalı, gökdoğan ve gökkuzgun, nesli küresel ölçekte tehdit altında Akdeniz foku, fare kulaklı su yarasası, Akdeniz nalburunlu yarasa, adi tosbağa, nesli bölgesel ölçekte tehlike altında olan sarı lekeli zıpzıp kelebek türü için önemli olduğu belirtilmektedir (Türkiye’nin Önemli Doğa Alanları, 2006).

Harita 9: Marmara Adaları Önemli Doğa Alanı

Kaynak: (Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları, 2006).

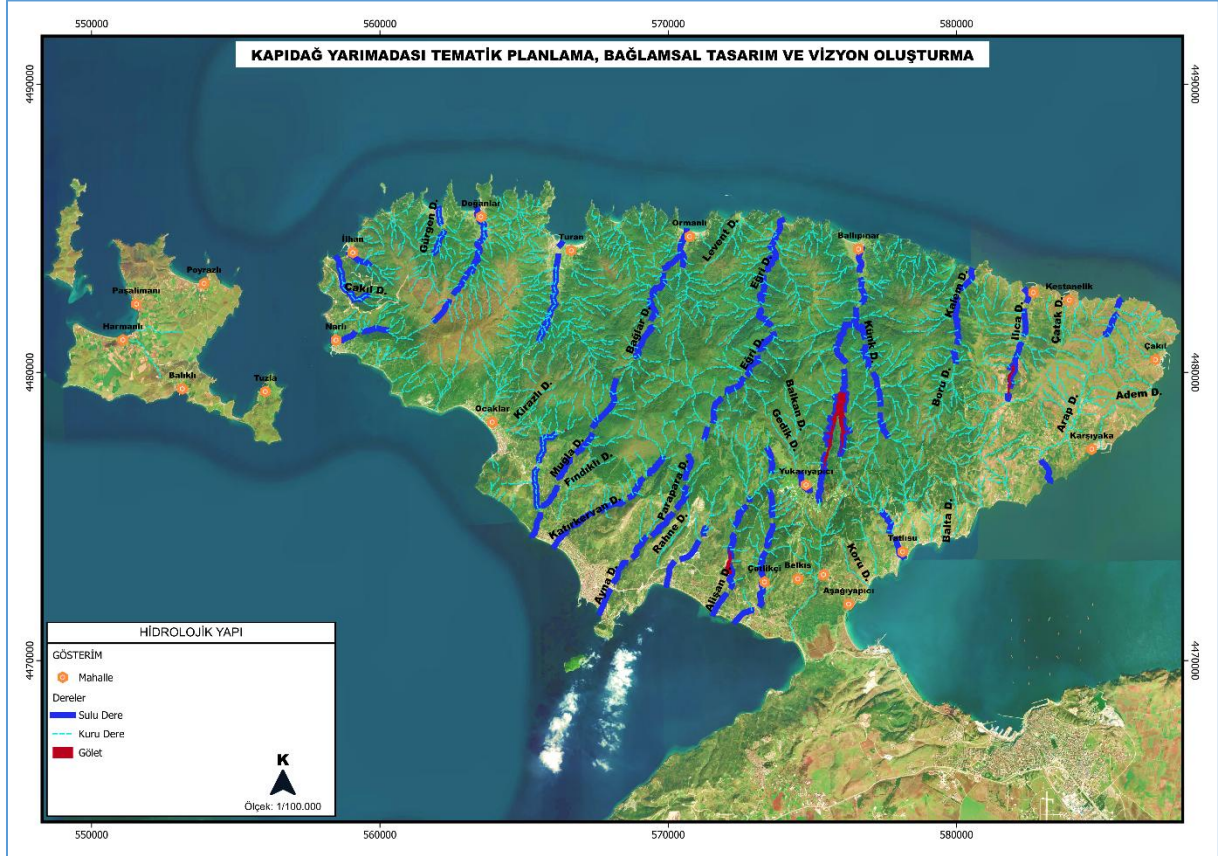
2.6.3. Hidrolojik Yapı

Kapıdağ Yarımadası, bol yağış alan, zift değerleri yüksek ve litolojik olarak magmatik ile sedimanter kayalardan oluşan bir yapıya sahiptir. Bu özellikleriyle yüzeysel akış ve drenaj sistemini destekleyen, akarsular açısından zengin bir hidrolojik yapı sunmaktadır. Bu akarsular dar havzalara sahip ve debileri yüksek olmayıp, jeomorfoloji koşulları nedeniyle nehirlerin büyük bir bölümü kuzey yönlü akış göstermektedir ve küçük alüvyal ovalar aracılığıyla denize dökülürler (Efe, Sönmez, Soykan, & Cürebal, 2007).

Manastır, Ilıca, Kalem, Künk, Ballıpınar, Eğri, Çağlayan, Değirmen, Kesikdağ ve Çakıl Dereleri kuzey; Muğla, Katırkervan, Ayna, Alişan, Kepenek, Koca ve Kumliman Dereleri ise Kapıdağ Yarımadası'nın güney bölgesinden Marmara Denize'ne yıl boyunca akış gösteren derelerdir. Bu dereler, Kapıdağ Yarımadası'nın vadi tipindeki yapısının katkısı ile irili ufaklı birçok dere tarafından beslenmektedir. Ancak, bu derelerin büyük kısmı kuru deredir.

Şahinburgaz Mahallesi sınırları içerisinde geçen Ilıca Dere ile Yukarıyapıcı Mahallesi sınırları içerisinde geçen Ballıpınar Deresi üzerinde; Şahinburgaz Baraj Göleti ve Yukarıyapıcı Sulama Göleti baraj yapıları bulunmaktadır.

Harita 10: Hidrolojik Yapı

Kaynak: Erdek Orman İşletme Şefliği, 2024.

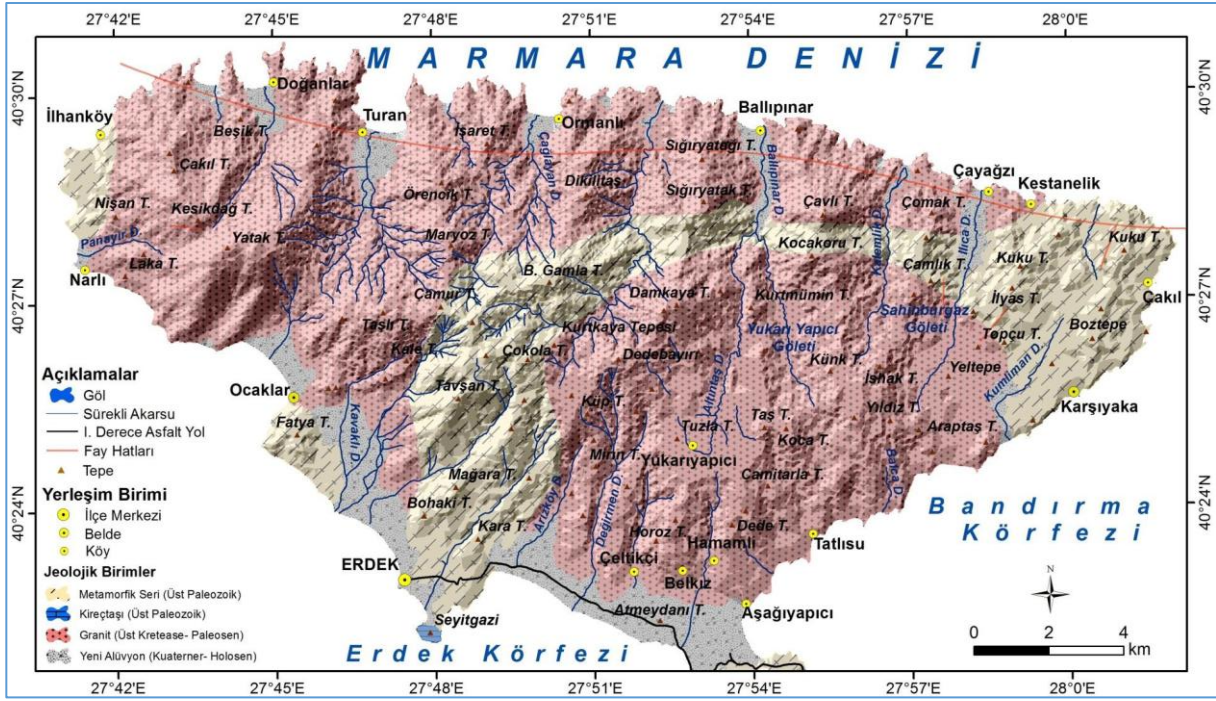
2.6.4. Jeolojik Yapı

Kapıdağ Yarımadası kıyından itibaren 600-800 metreye kadar yükselen geniş bir kubbe görünümündedir. Kubbenin jeolojik yapısını doğu ve batısında bulunan iki granit masif ile bunlar arasında metamorfik şistler, kuzey kıyısında dar şeritler halinde uzanan gnays, en doğu ve batı ucunda bulunan nispeten az metamorfize olmuş killi şistler oluşturur. Yarımada'nın toprak yapısı incelendiğinde, ana kaya özelliklerini yansıtan, iskelet açısından zengin kumlu balçık ve kumlu topraklardan oluştuğu görülmektedir. Sahada geniş yayılış gösteren granit ve gnayslar iyi havalanabilen, geçirimli kumlu toprakları oluşmasını sağlamıştır (Hızal, 2007).

Kapıdağ Yarımadası'nın kubbeli yapısı tektonik hareketlerin etkisiyle graben şeklinde çöken Erdek ve Bandırma Körfezleri arasında bir horst biçiminde yükselmesi ile şekillenmiştir. Jeolojik araştırmalar, Kapıdağ Yarımadası'nın kara ile bağlantısı olmayan kıyıya yakın bir ada

durumunda iken IV. Zaman sonunda veya tarihi çağlar içinde genişliği 1.700 metre, uzunluğu 1.500 metre olan bir tombolo ile anakaraya bağlanarak yarımada hâline geldiğini göstermektedir (Kılıç, 2019).

Harita 11: Kapıdağ Yarımadası Jeolojik Yapısı

Kaynak: (Fıçıcı, 2016, s. 13).

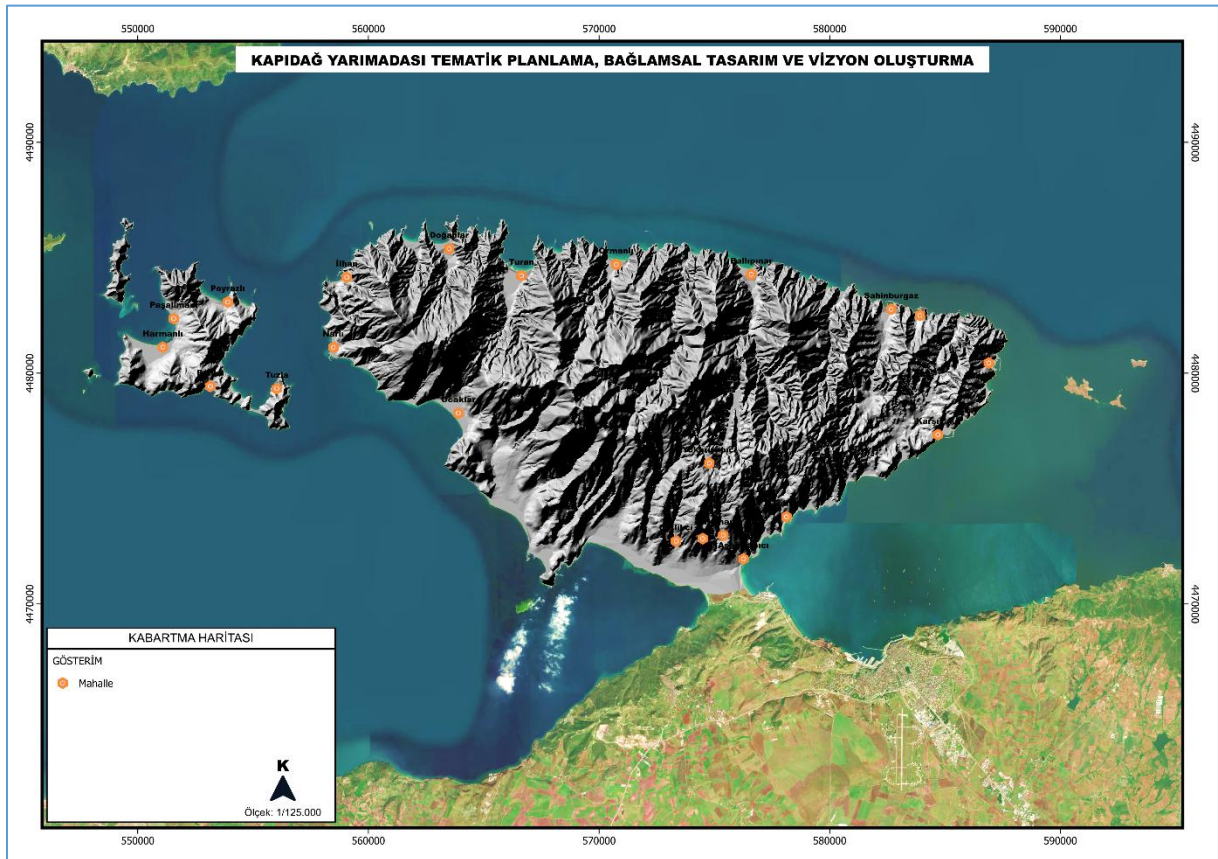
Kapıdağ Graniti (Üst Kretase- Paleosen), granitik ve granodiyoritik türde bir intrüzyon kayacı olan Kapıdağ plütünü, Yarımada genelinin %66'sını oluşturmaktadır. Plütönlük birisi kuzey-kuzeybatıda diğeri ise güneydoğuda olmak üzere iki ayrı kütlede meydana gelmiş ve Fazlıkonağı Formasyonu ile ayrılmıştır. Hipidiyomorf taneli dokuda olan plütönlükler genel olarak kuvars, feldispat, biyotit, opak ve hornblend minerallerinden oluşmuş morumsu- beyaz, yer yer kırmızı ve alaca renklere, dış kısımları aşınmış olmasına rağmen iç kısımları sağlam olarak karşımıza çıkmaktadır (Fıçıcı, 2016, s. 13)

Gemici (2009) göre, Kapıdağ Yarımadası'nın %75'ini kaplayan granitoidler, uzun yıllar yapı endüstrisine kaynak oluşturmalarına rağmen buradaki mağmatik kütlede aşırı kırıklı ve çatlaklı bir yapı göstermesi ve alterasyonun yoğun etkisinden dolayı ileriye dönük olarak ekonomik olmayıp; granitoidlerin bitkisel örtü, kaliteli yer altı su zenginliği ve nitelikli plaj kumu oluşumları bakımından avantaj sağlamaktadır.

2.6.5. Jeomorfolojik Yapı

Kapıdağ Yarımadası, Marmara havzasındaki tektonik hareketlere bağlı olarak gelişen ve günümüzdeki şeklini alan jeomorfolojik özelliklere sahiptir. Tektonik hareketler, birikim ve aşınım tiplerinde kıyı şekillerini oluşturmuştur. Kıyılardan itibaren yükseltinin artması ile Yarımada'nın orta kısmı oldukça dağlık bir kütle görünümü kazanır. Yarımada'nın en yüksek tepesi, orta kısımda yükselmiş 808 m'lik Kurtkaya Tepesi'dir. Yarımada'nın 700 metre ve üzerindeki en yüksek tepeleri Kurtkaya Tepesi çevresinde yükselmiş; Büyükgamla (792), Kese Tepesi (783), Koçtaş Tepesi (750), Çokala Tepesi (717), Dedebayırı Tepesi (718) ile Yarımada'nın batısında kalan Yatak Tepesi (774)'dir. Kurtkaya Tepesi'nin doğu kısımları yüksekliği 300 ile 400 metre arasında değişen relief özelliğinde topografik yapıdadır.

Harita 12: Kabartma Haritası

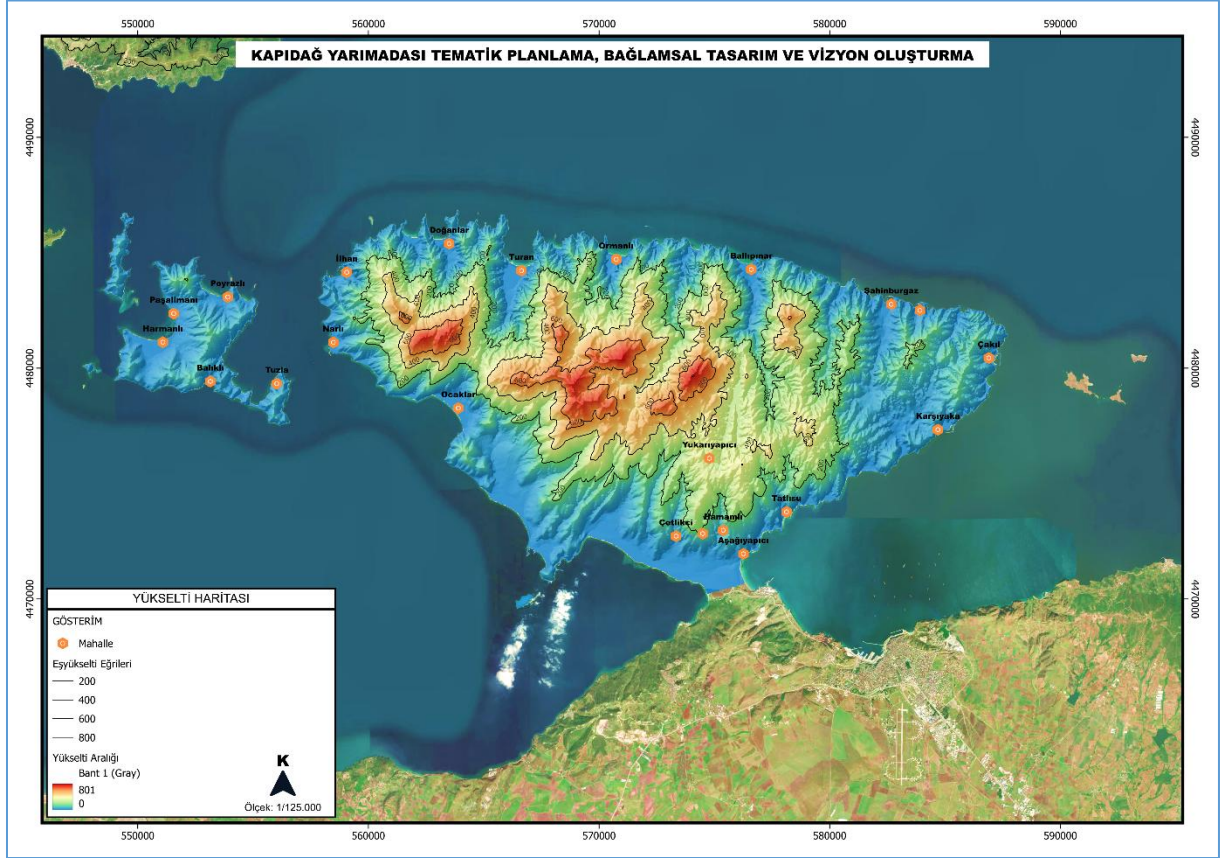

Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

Paşalimanı Adası, genelde batıya bakan ve kısmen sular altında kalmış bir drenaj havzasını çevreleyen tepelerle, buna güneydoğudan eklenmiş yarımada ve tombolodan oluşmaktadır (Şekil 18). Bahis konusu tepeler, Paşalimanı Koyu etrafında kuzeyden güneye doğru Kukumav Tepe (213 m), Kalın Dağ (177 m) ve güneye uzantısı, Yumru Tepe (128 m) ve Kayalı Tepe

(115 m)'den ibaret yükselti bulunur. Kuzeybatıya yönelik bir hilal şeklinde dizilmiş olan tepelerin koya bakan yamaçlarındaki dolgular, kıyıya hasamaklar halinde inerler (Kılıç, 2019, s. 42).

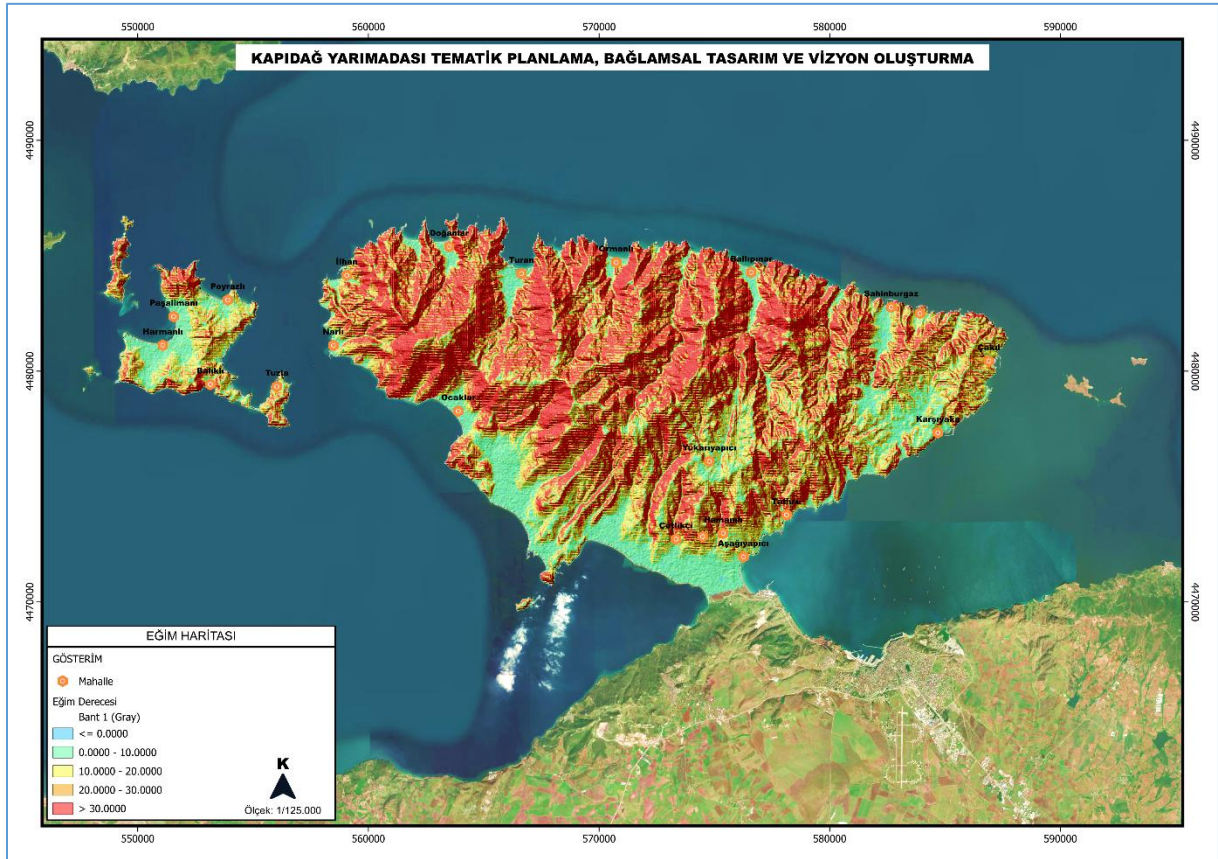
Harita 13: Yükselti Analizi

Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

Kapıdağ Yarımadası'nın büyük bölümü %30 ve üzerindeki eğimli alanlardan oluşmaktadır. Akarsuların taşıdığı alüvyonlarla ve deniz dalgaların taşıdığı malzemeler ile oluşan ova tipi alanlar %10 ve altında eğimlere sahiptir.

Harita 14: Eğim Analizi

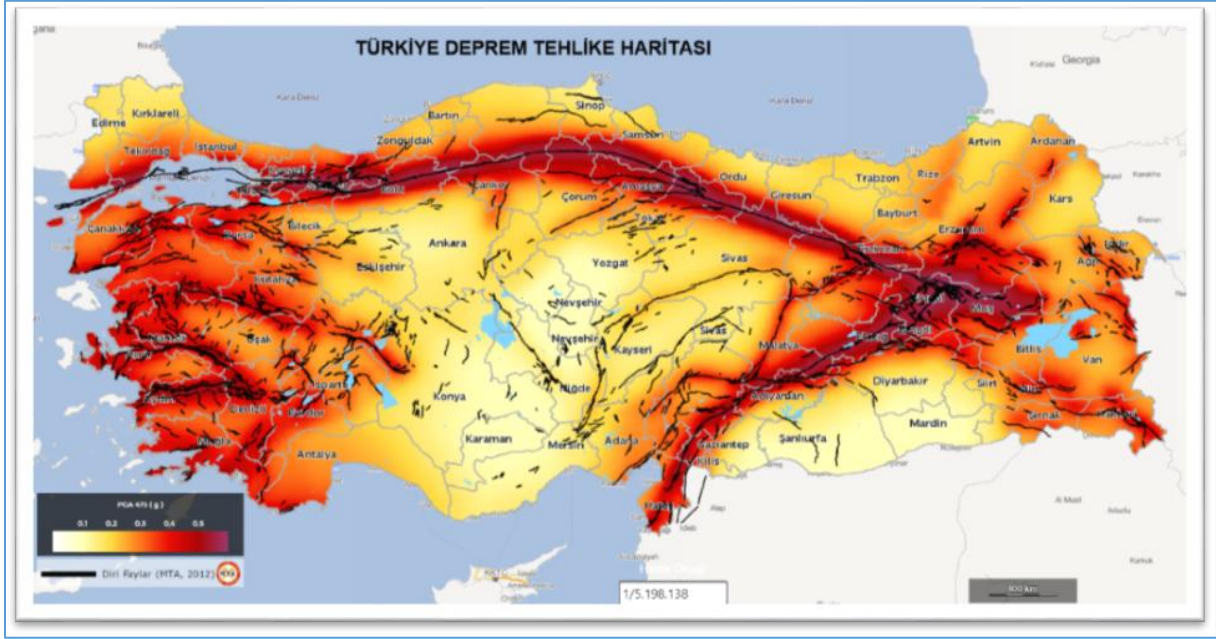
Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

2.7. Afet Durumu

2.7.1. Depremsellik

Kapıdağ Yarımadası, Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın (KAF) etkisi altındaki bölgelerden biridir. Bu fay hattı, Marmara Denizi boyunca uzanır ve Kapıdağ Yarımadası'nın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kuzey Anadolu Fay Hattı, Türkiye'nin en aktif ve önemli fay sistemlerinden biri olup Yarımada'nın kuzeyinde kalmaktadır ve Marmara Denizi içerisinden geçmektedir. Yarımada'yı tektonik olarak etkisi altına alan diğer fay ise Edincik Fayı'dır. Fay hattı, Yarımada'nın güneyindeki tombolo ile anakaraya bağlanan düzlük alandan doğu-batı doğrultusunda geçmektedir. Yarımada, Marmara Denizi'nin sismik olarak aktif bir bölgesinde yer alır. Bu bölgede tarih boyunca çeşitli büyüklüklerde depremler meydana gelmiş olup tektonik hareketlilik aktifliği devam etmektedir.

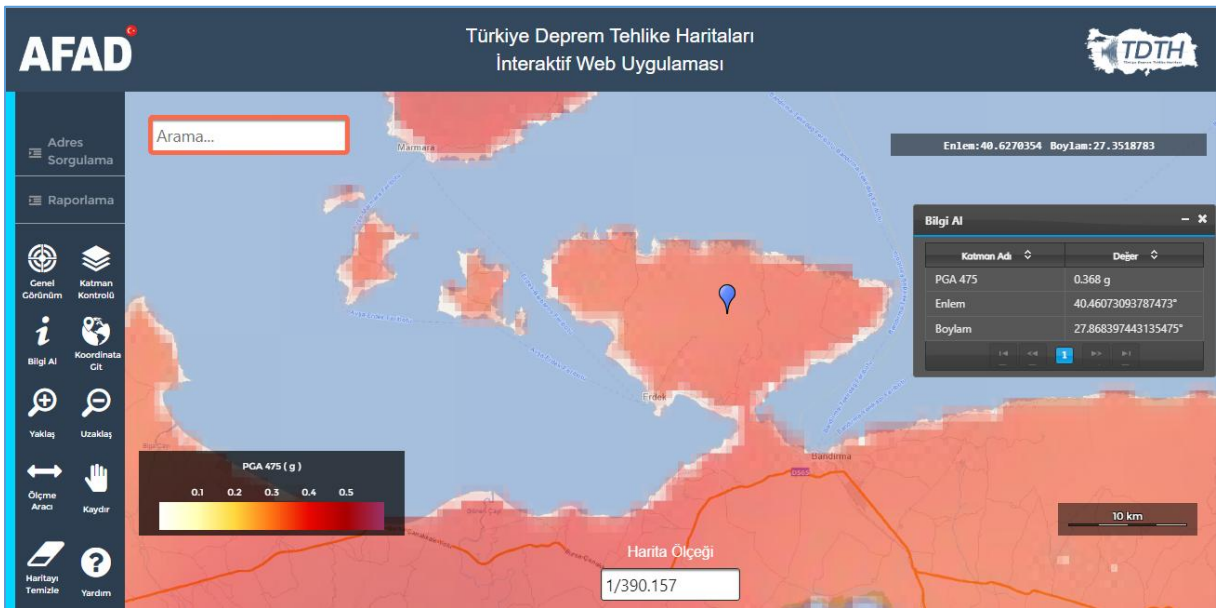
Harita 15: Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Kaynak: (AFAD, 2024).

T.C. Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca (AFAD) 18.03.2018 tarih 30364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği”ne göre inceleme alanı DD-2 deprem tehlike düzeyi sınıfı ve PGA (En büyük yer ivmesi [g]) 475’e göre en büyük yatay yer ivmesi değeri 0,370 olarak bulunmuştur. Yönetmelik öncesi deprem bölgeleri haritasına göre Erdek, birinci derece deprem bölgeleri arasında yer almaktadır.

Harita 16: Kapıdağ Yarımadası'nın Deprem Tehlike Durumu (Yatay Yer İvmesi Değeri)

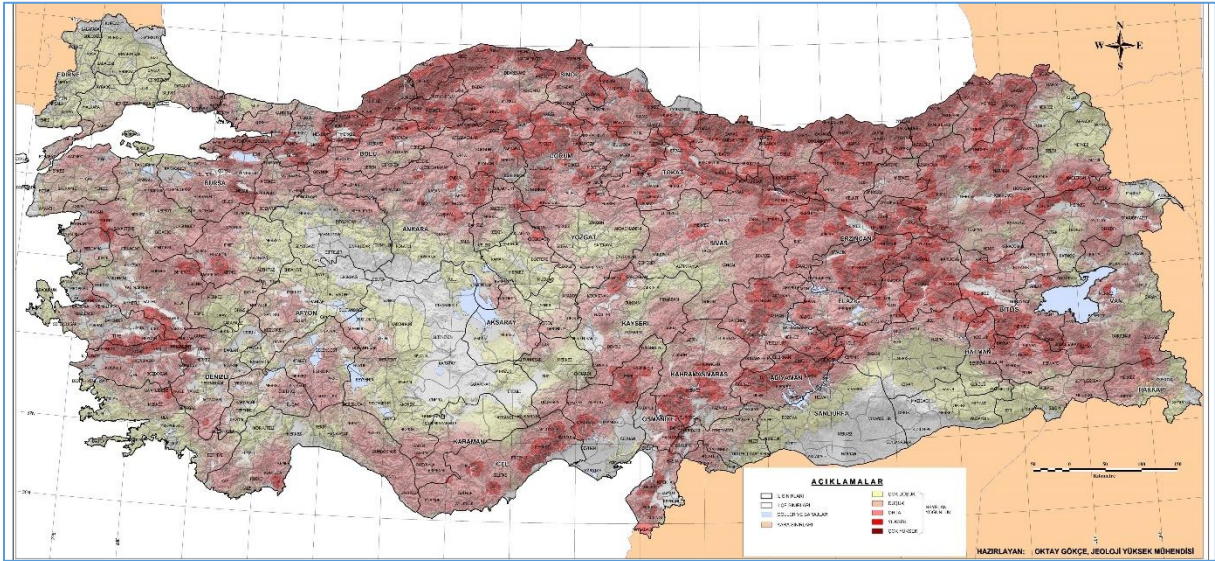

Kaynak: (AFAD, 2024).

2.7.2. Heyelan

Kapıdağ Yarımadası, Afet ve Acil Durum Başkanlığı tarafından 2008 yılı içerisinde hazırlanmış “Türkiye Heyelan Yoğunluk Haritası”na göre heyelan riskinin çok düşük bölgeler arasındadır. Yarımada'nın orman alanlarını kapsayan kısımlarında, aşırı yağışın gerçekleştiği zamanlar olmak üzere toprak tabakasının daha derin olduğu kısımlarda küçük ölçekli heyelanlara rastlanabilmektedir.

Harita 17: Türkiye Heyelan Yoğunluk Haritası

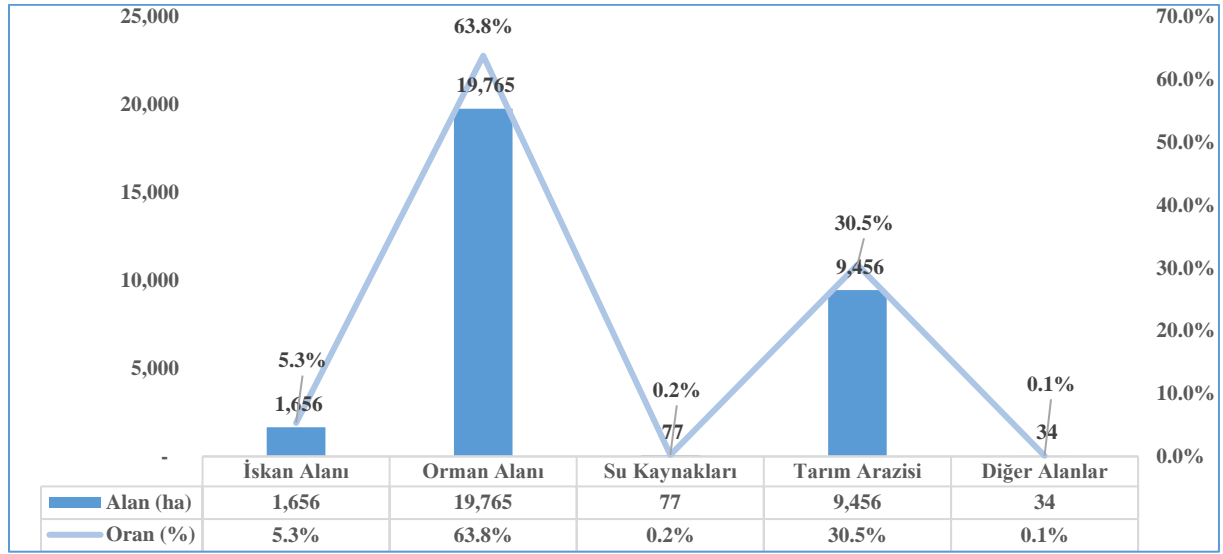
Kaynak: (AFAD, 2024).

2.8. Arazi Kullanımı

Kapıdağ Yarımadası ve Paşalimanı Adası toplamda 3.098,82 hektarlık bir alana sahiptir ve orman alanları %63,8'i en geniş alanı kaplamaktadır. Alanın %30,5'i tarım alanları, %5,3'ü ise yerleşim yerlerinden oluşmaktadır.

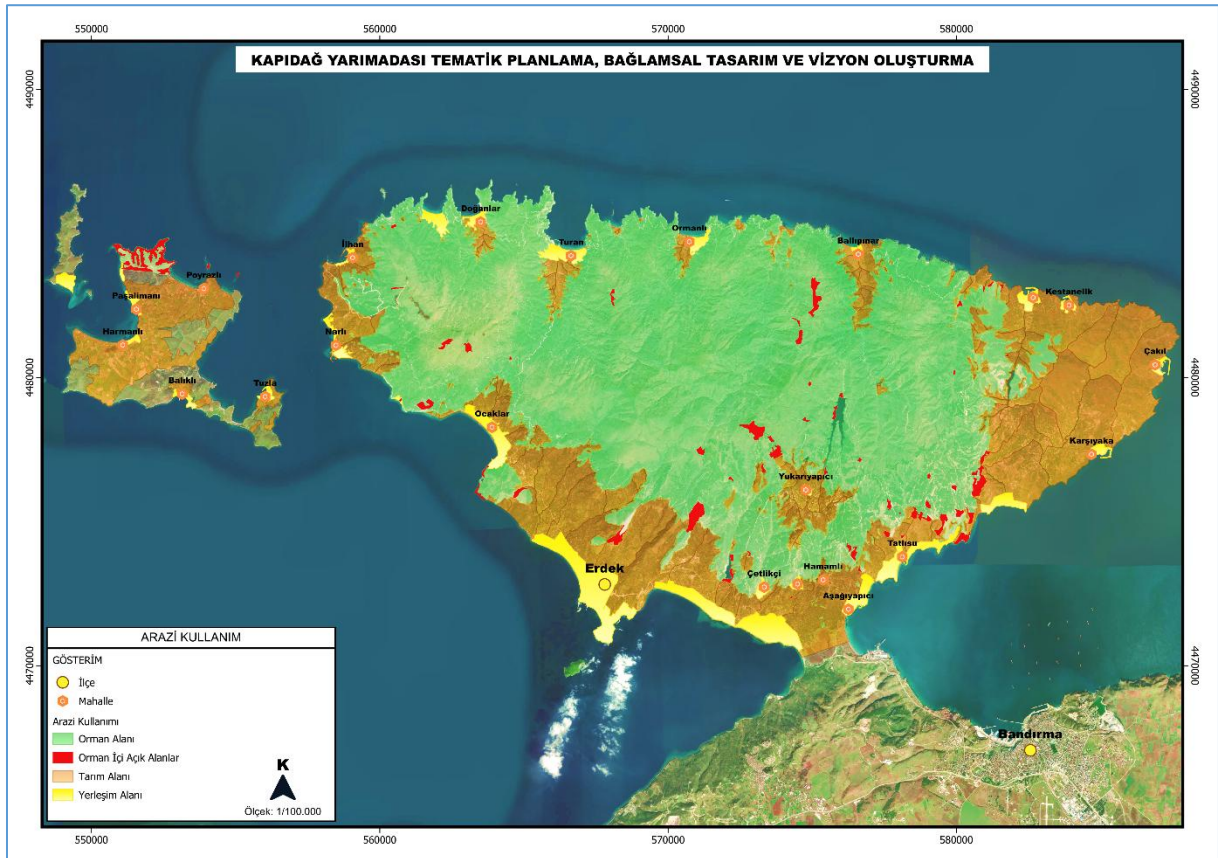
İlhan yerleşiminin güneyinden başlayarak; Kesikdağ ve Çakış Tepeleri'nin çevrelediği bölgedeki rüzgâr enerji santrali, doğu-batı doğrultusunda uzanan enerji nakil hattı ve Ocaklar yerleşim alanının güneyinde kalan atık su arıtma tesisi, Yarımada'daki teknik altyapı tesislerini oluşturmaktadır.

Grafik 18: Arazi Kullanım Durumu (Paşalimanı Adası Dâhil)

Kaynak: Erdek Orman İşletme Şefliği, 2024.

Harita 18: Arazi Kullanım

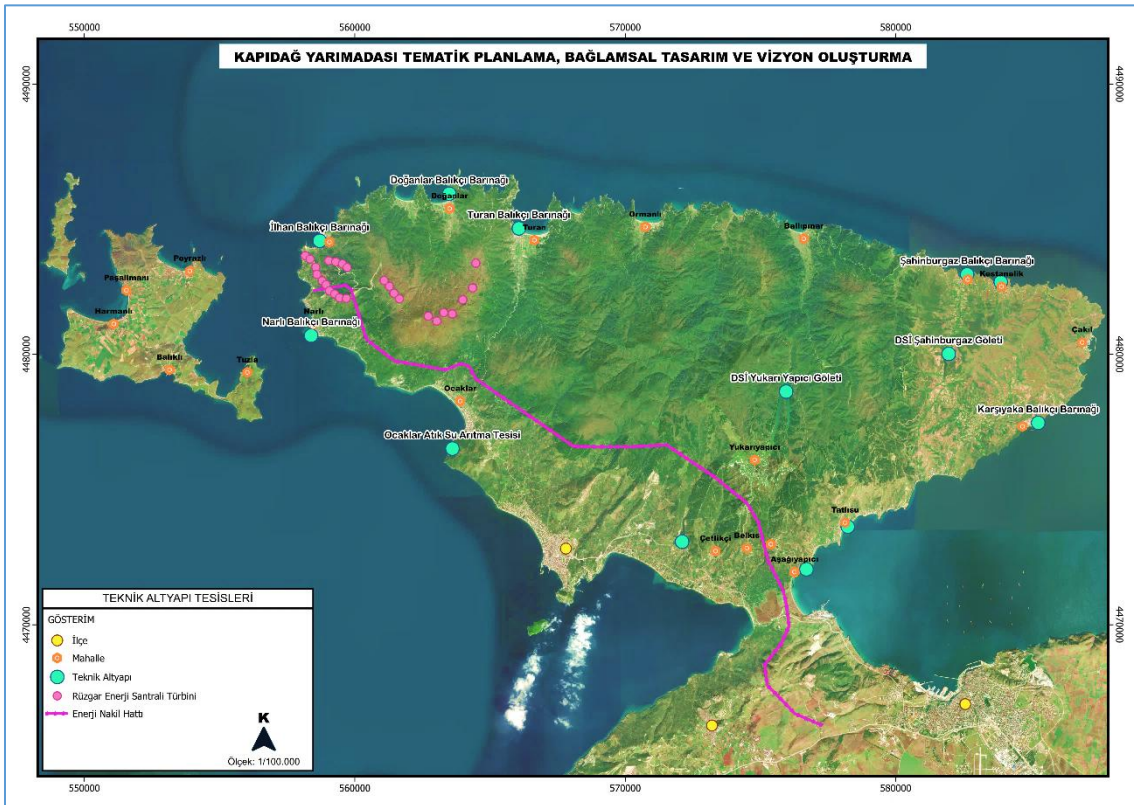
Kaynak: Erdek Orman İşletme Şefliği, 2024.

Harita 19: Arazi Kullanımı - 2

Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

Harita 20: Teknik Altyapı Tesisleri

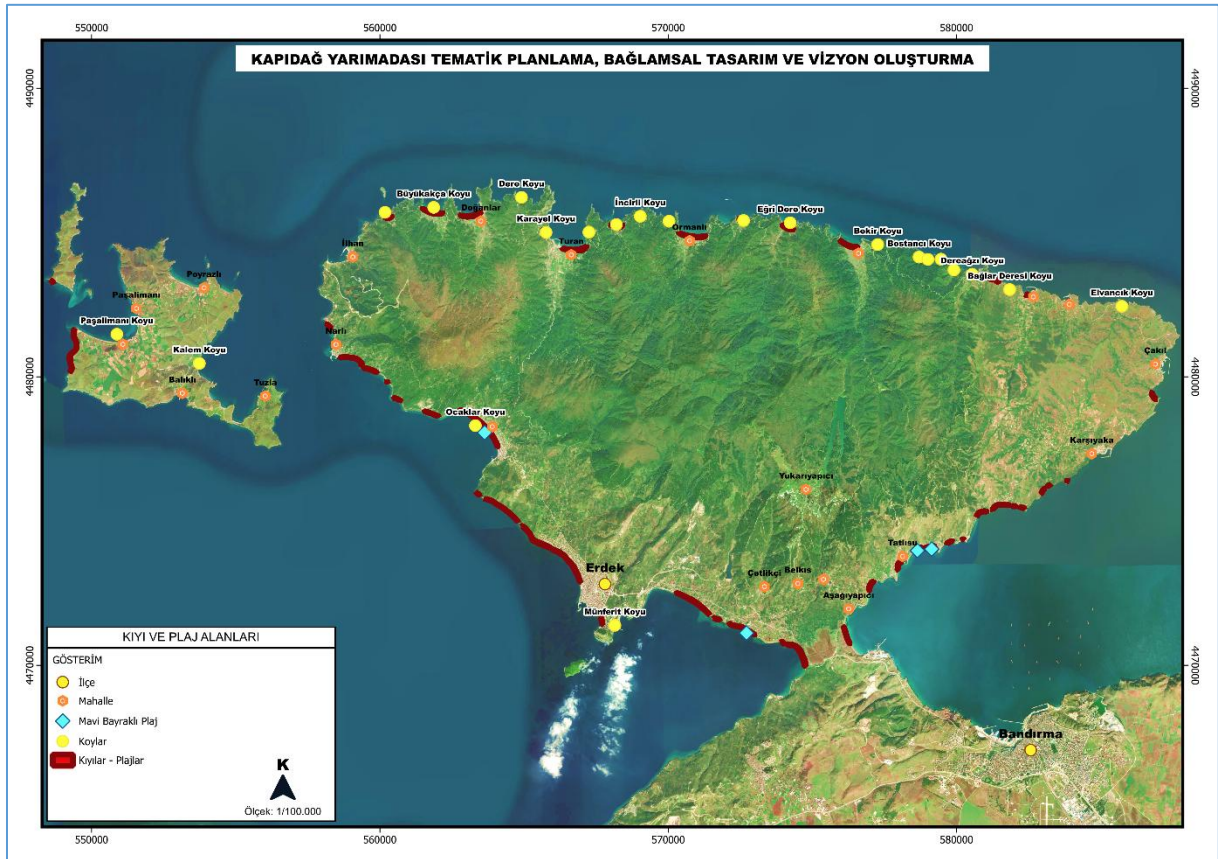

Kaynak. Ofis Çalışması, 2024.

2.8.2. Kıyı Alanları

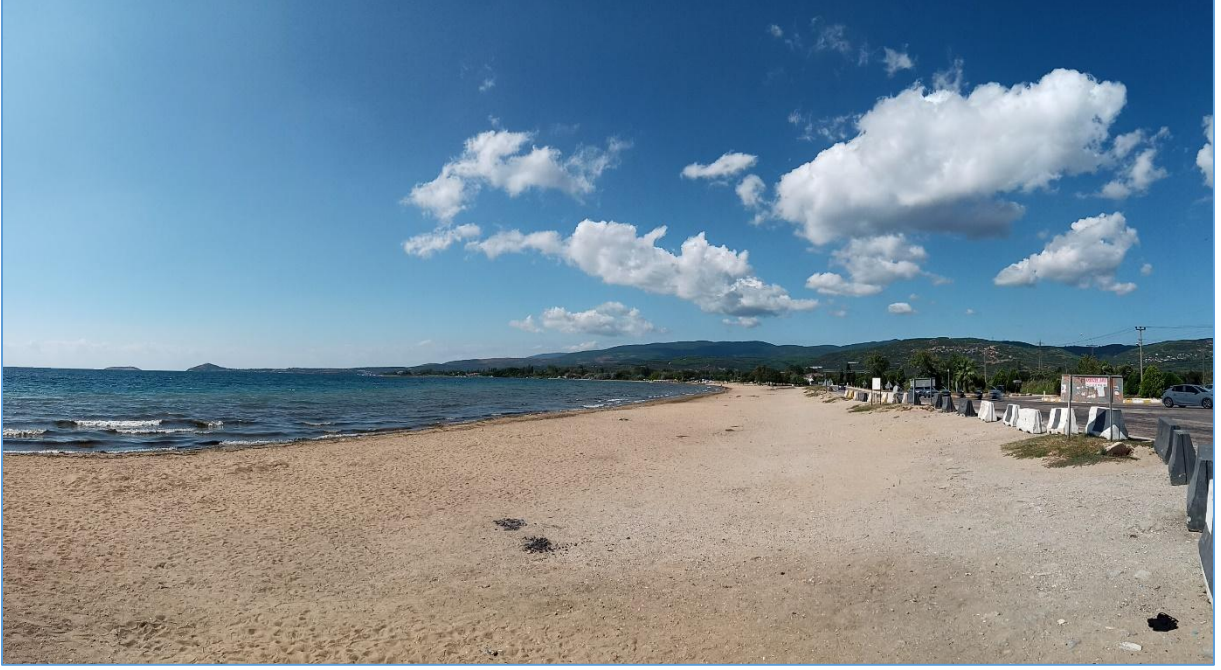
Kapıdağ Yarımadası'nda rüzgâr ve dalgaların aşındırma etkisi ile farklı kıyı tipleri oluşmuştur. Kuzey rüzgârları ve dalgaların aşındırma etkisinin yüksek olduğu kuzey kıyıları, çok girintili çıkıntılı ve derin vadilerle yarılmış yapısıyla aşınım tipinde falezli yüksek kıyı, koy ve körfezin olduğu kısımlar ise rialı kıyı tipindedir. Güney yönlü kıyılarda rüzgâr ve dalga aşındırma etkisinin düşük olmasıyla birikim ve tombolo tipindeki kıyıları oluşmuştur. Seyitgazi Tepesi ile Aşağıyapıcı yerleşmesinin güneyine kadar olan kıyı şeridinde dalga ve akıntılar ile akarsuların Yarımada'dan taşımış oldukları malzemeler, geniş vadiler ve uzun plaj kumullarını oluşturmuştur. Ocaklar-Narlı yerleşimleri arası ile Aşağıyapıcı'dan Kopsales Feneri'ne arasındaki kıyı hatları, yükseltisi 3 ile 25 metre aralığında değişen falezli yapıdadır (Fıçıcı, 2016).

Harita 22: Kıyı - Plaj Alanları

Kaynak: Erdek Orman İşletme Şefliği, 2024

Fotoğraf 3: Düzler Plajı

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

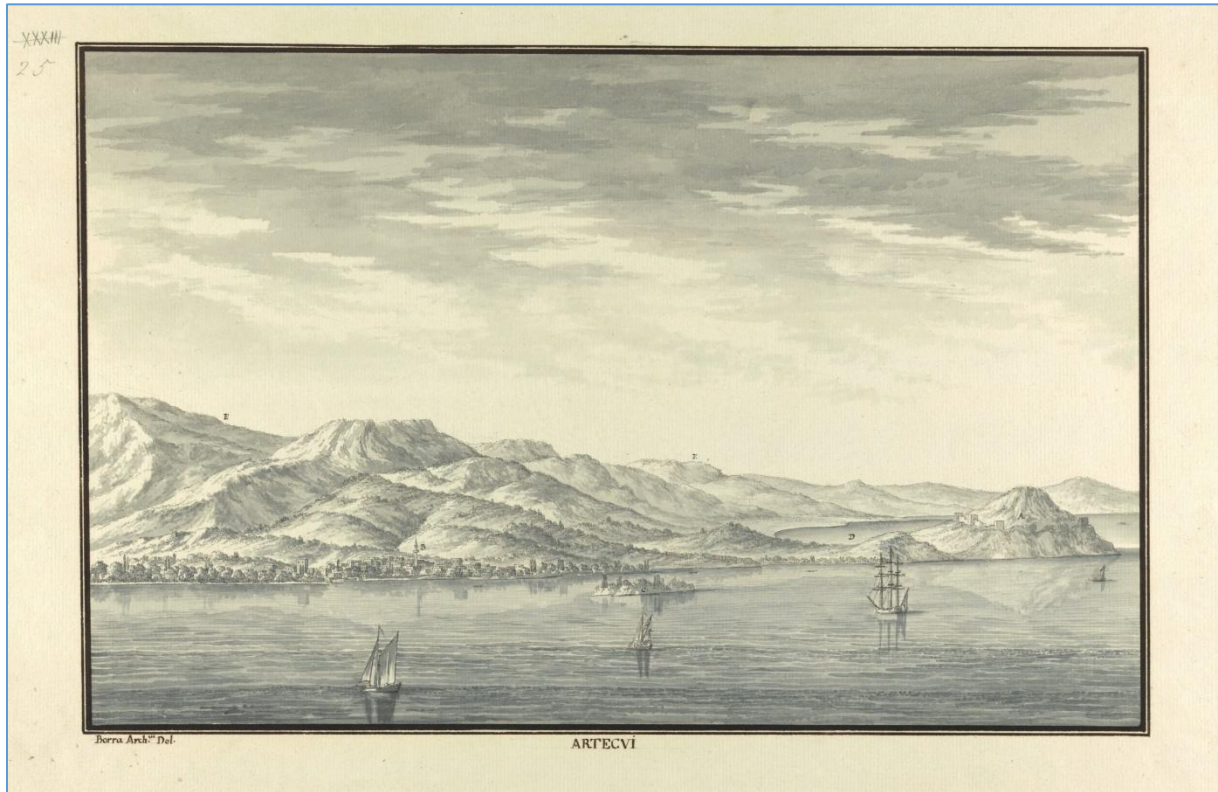
2.9. Özel Kanunlara Tabi Alanlar

Kapıdağ Yarımadası ve Paşalimanı Adası'nı kapsayan bölgede altı farklı statüdeki özel kanunlara tabi alanlar bulunmaktadır.

- Alan, 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu uyarınca 27.02.2007 tarih ve 26447 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan karar ile ilan edilen "Balıkesir-Marmara Güneyi Adalar Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi"nin bir kısmının içerisinde. Bölge, Kapıdağ Yarımadası'nın önemli bir bölümü ve Paşalimanı Adası'nın ise tamamını kapsamaktadır.
- Alan, 2872 Sayılı Çevre Kanunu uyarınca ilan edilen ve 07.07.2024 tarih ve 32655 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Marmara Deniz ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi" sınırları içerisinde.
- Alanda, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca tescil edilmiş arkeolojik ve doğal sit alanları bulunmaktadır. Bu alanlar arasından en önemlisi olan Kyzikos Antik Kenti'ni kapsayan 1. derece arkeolojik sit alanı ile Seyitgazi Tepesi arkeolojik ve doğal sit alanlardır.
- Alanda, 3213 Sayılı Maden Kanunu ve ilgili yönetmelikleri uyarınca düzenlenmiş "maden ruhsat alanları" bulunmaktadır. Maden ruhsatları; granit, feldspat, antimuan,

Pers donanmalarının Batı Anadolu ayaklanmalarını bastırmak için Miletos önderliğindeki kentlere saldırdığı dönemde Artake de ağır hasar görmüş, halkı çevredeki diğer bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. Helenistik çağda Artake, yükselen Kyzikos kentiyle bağlantılı bir yerleşim olarak varlığını sürdürmüştür, Roma döneminde ise Kyzikos'un bir dış mahallesi haline gelmiştir. Bizans döneminde, Kyzikos'un depremler ve ihmaller sonucu gerilemesiyle Artake'nin kısmen gelişme göstermiştir, ancak Kyzikos'un tarihi ve kültürel üstünlüğüne ulaşamamıştır. (Gürpınar, 2018).

Grafik 19: Artake Antik Kenti Tasviri

Kaynak: (Gürpınar, 2018).

Kyzikos Antik Kenti: Kapıdağı Yarımadası'nın anakara ile birleştiği bölgenin güney ucuna yakın kısmında, Bandırma-Erdek karayolu üzerinde, Erdek'ten ilçe merkezinin 9 km doğusunda yer almaktadır. Antik Dönem'de Kyzikos, Anadolu'nun kuzeybatı kısmında yer alan Mysia bölgesinin önemli kentlerinden biri olup Balıkesir (Mysia) ili Erdek (Artake) ilçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Kent Propontis (Marmara Denizi) kıyısında, Arktonnesos (Ayı Adası) ya da Arkton Oros (Ayılar Dağı) olarak anılan yer içerisindedir (Tunçbaş & Duman, 2018).

Antik Dönem'e ait Argonautlar mitosunda limanları ve topografyasından bahsedilen Kyzikos'a en erken yerleşen halk ile ilgili genel kanı Dolionlar olduğudur. Antik kaynaklarda, Kyzikos'un

tarihi, Miletos'un MÖ 756'da Kyzikos'u kolonisi etmesiyle başlatılır. Kent, MÖ 679 da Miletos tarafından ikinci kez kolonize edilmiştir (Koçhan, 2014). MÖ 756 yılında kolonileşmeyle başlayan kentin varlığı, 1063 yılındaki depremden sonra terk edilmesi ile sona ermiştir.

Kyzikos kentinin simgesi ton balığıdır. Bu simge kent sikkelerinde, erken örneklerden itibaren sürekli kullanılmıştır. Yaban domuzu da sıklıkla kullanılmaktadır fakat başka şehirlerde de kullanıldığı için Kyzikos kentini ayıracak bir simge olarak görülmemiştir. Ayrıca erken örneklerde kent ismi sikkeler üzerinde yer almamaktadır. Kentin paraları da bu yüzden tanınmaktadır. Kyzikos kentinin basmış olduğu sikkelerde 200 adete yakın farklı tip bulunmaktadır. Kentin elektron sikkelerinde ön yüzde genellikle hayvan repertuarından tipler kullanılmıştır. Bunlar özellikle balık, balık başı, yaban domuzu, aslan, keçi, koç ve horoz gibi hayvanların yanında mitolojik varlıklar da bol olarak kullanılmıştır. Sfenks, gri-fon, kanatlı domuz ve boğa bunlara örnektir. Arka yüzde ise dönemin karakteristik özelliği olarak kare incus yer almaktadır. Bu tiplerin dışında, yine ön yüz tipi olarak tanrı ve tanrıça tasvirleri de görülmektedir. Gümüş sikkelerde ise hayvan tasvirleri azalmış, bunun yerini tanrı ve tanrıça tasvirleri almıştır (Tunçbaş & Duman, 2018, s. 111)

Üzüm ve zeytinin üretim merkezi olan Kyzikos, yalnız Akdeniz-Ege-Karadeniz deniz ticareti yolu üzerinde olmasıyla değil, diğer yönden kara yoluyla Pergamon'a ve Kral Yolu'nun bittiği Sardes kentine bağlanmış olması sebebiyle de önemli bir merkezdir. Bakırçay (Kaikos) ovasından elde edilen tarım ürünleri Pergamon kralı Philetairos tarafından, bu karayolu ile Kyzikos'a gönderilmiştir. Pergamon'un Roma'ya bağlanmasından sonra da ticari açıdan önemini korumuş olan Kyzikos, aynı zamanda Karadeniz, özellikle Kırım Yarımadası kıyısındaki kentlere zeytin, zeytinyağı ve şarap satarak bu alandaki çalışmalarını daha etkin hale getirmiştir. Ticaret konusunda para akışı yönünde sıkıntı çekilmemesi için önlem alınmış ve Kyzikos'ta "kent bankacısı" olarak adlandırılacak bankacılar hizmet vermiştir. Strabon, kentin iki limanının iki yüzden fazla gemiye sahip olduğunu söyleyerek hem gemi sayısı hem de limanın kapasitesi yönünden deniz ticaretine verilen önemi vurgulamıştır. Kyzikos kenti şarap dışında, balık ve vücut yağı gibi endüstri ürünlerini de ihraç etmektedir. Yine Kyzikos çevresinde yetiştirilen Süsen bitkisinden elde edilen ünlü parfüm ve İris bitkisinden yapılan irinum merhemi de önemli ihraç ürünleri arasında yer almaktadır. Kentte üretilen şarabın kalitesini kontrol eden görevlilerin olması, şarabın kalitesinin sürekli olarak kontrol edildiğini ve bu da ihraç değerinin yüksek olduğunu kanıtlamaktadır. Bu görevlilere "Oinophylaks şarap muhafızı" adı verilmektedir (Tunçbaş & Duman, 2018, s. 110)

Kyzikos'ta, bir antik kente olması gereken dini, sosyal ve siyasal yapıları bulmak mümkündür. Antik Dönem'den itibaren kentler, sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamın ana merkezi olmuştur. Bütün bunlarda kentlerde bu işlevleri karşılayacak yapıların yapılmasına neden olmuştur. Kyzikos bu anlamda oldukça popüler bir kent olma özelliğine sahiptir (Korkmaz, Kyzikos'un Bölge Turizmindeki Yeri ve Önemi, 2018, s. 127)

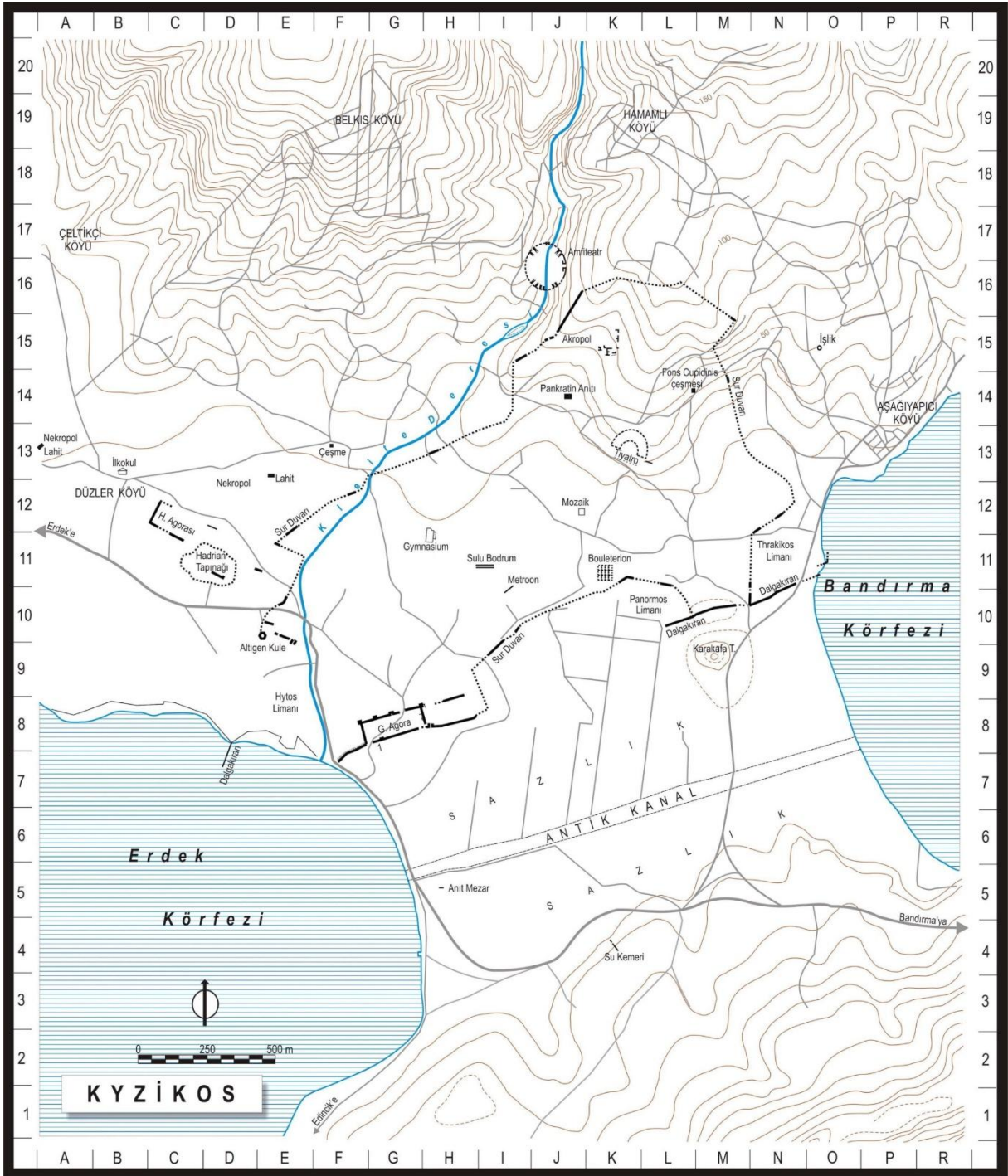
Kyzikos Antik Kenti'nin mimari bileşenleri; akropol, kent surları ve kapılar, limanlar, Hadrian Tapınağı, amfiteyatrosu, tiyatro, bouleterion, agoralar, metroon, mermer cadde ve gymnasium, mozaikli yapı, sulubodrum, pankratin anıtı, nekropoller, fons cupidinis çeşmesi ve ışıklar (pres altlıkları) olarak tespit edilmiştir (Tunçbaş & Duman, 2018).

Hadrian Tapınağı yaklaşık 53x109 m'lik stylobat ölçüleriyle, 2,10 m çapa sahip sütunlarıyla, muhteşem korinth başlıklarıyla Roma dönemi Anadolu'sunda yapılan en büyük tapınaktır. Mimari bezemelerinde kırmızı, mavi boya ve altın kullanıldığı, tapınağın MS 167 yılında açılış konuşmasını yapan Aristides anıtsal bir tapınak için gerekli olan mermerin ancak bu bölgeden sağlanabileceğini, bunu da Kyzikoslular'ın başarabileceğini, ayrıca tapınağın üç katlı yapısı ile denizcilere bile yol gösterdiğini belirtir. Yine Antik Dönem yazarlarından Cassius Dio, MS 155 yılında meydana gelen ikinci depremde büyük ölçüde zarar gören tapınak için "mevcut yapıların en güzeli ve en büyük tapınağın" yıkıldığını belirtir (Korkmaz, Kyzikos'un Bölge Turizmindeki Yeri ve Önemi, 2018, s. 127).

Kentin önemli yapılarından biride Anadolu'da üç örneği olan amfiteyatrosudur. Gladyatör oyunları ve vahşi hayvan dövüşlerinin yapıldığı bu yapı Roma döneminde halk için yapılan büyük eğlence mekânlarından biridir. 155x188 m ölçüleriyle Roma'daki Colesseum ile yaklaşık ölçülere sahip olan Kyzikos Anfiteyatrosu, Kleite Deresi üzerine inşa edilmiştir (Korkmaz, Kyzikos'un Bölge Turizmindeki Yeri ve Önemi, 2018, s. 127)

Kentin merkezine yakın bir yamaca yerleştirilmiş tiyatrosunun yaklaşık 10.000 kişi kapasiteli olduğu tahmin ediliyor. Kentin kültürel ve sosyal açıdan gelişmişliğinin göstergesi olan yapı günümüzde tamamen çalılarla kaplıdır (Korkmaz, Kyzikos'un Bölge Turizmindeki Yeri ve Önemi, 2018, s. 127)

Harita 24: Kyzikos Antik Kenti Yerleşim Planı

Kaynak: (Kültür Envanteri, 2024).

Kyzikos Antik Kenti'ndeki arkeolojik çalışmalar, Hadrianus Tapınağı odaklı başlatılmıştır. İlk çalışmaların, 1950'li yıllarda, planlı kazı niteliğinde olmamakla birlikte kenti tanımaya yönelik bir şekilde gerçekleşmiştir. Hadrianus Tapınağı odaklı ilk düzenli ve planlı kazılar ise 1989 yılında başlamış, ancak uygun olmayan çevresel koşullar ve ödenekler yetersizlikleri gibi nedenlerle 1996 yılında sona ermiştir (Erdek Turizm Master Planı, 2012). Bu kazı çalışmaları,

2006 yılında yeniden başlatılmış, Hadrianus Tapınağı'nın yanı sıra antik tiyatro yapısını da kapsayacak şekilde genişletilerek devam etmektedir.

Erdek Kaymakamlığı, Erdek Ticaret Odası, Erdek Millî Eğitim Müdürlüğü ve Kyzikos Kazı Başkanlığı iş birliğiyle “Geleceğe Miras KYZİKOS” projesi hazırlanmıştır. Proje hem arkeolojik araştırmaları hem de yerel toplumun tarih ve kültür bilinci ile kültürel miras farkındalıklarının artırılmasını içermektedir. Bu kapsamdaki etkinlikler 2024 yılı Aralık ayı itibariyle başlamış bulunmaktadır.

Argonautlar mitolojisinde Kyzikos bölümü: Dolionların yurduna gelen Argonautlar önce adanın batı kıyısına yanaşırlar ve oradaki Artake limanının yanına Argo'nun lenger taşını bırakırlar. Ondan sonra Kyzikos'un krallık ettiği şehre giderler. Dolionlar, yani kral Kyzikos ile adamları Argonautlar'ı iyi karşılarlar ve gemilerini Khitos limanına bağlamalarını teklif ederler. Onlar da bu teklifi kabul eder ve orada bir sunak (altar) yaparak Apollon adına kurban keserler. Oğulları Troia savaşında dövüşen ve Adrasteia'yı idare eden kahramanlardan Perkasia'lı Merops'un kızı olan Kleite bu sırada kral Kyzikos ile yeni evlenmiştir. Kraliçe, bizzat kendisi olarak misafirlerin önüne yemek getirmiştir. Daha sonra Dindymon dağına çıkan Argonautlar Argo'yu liman kıyısında Herakles'e emanet ederler. Onun gemide yalnız olduğu sırada Hera tarafından beslenen Egheirogastor denen mahlûklar gemiye hücumu geçerler ve büyük taşlarla limanı kapatmaya çalışırlar. Denize attıkları taşlar yüzünden bu limana Khitos veya Khütos adı verilmiştir. Herakles bu mahlûkları okla vurur ve geri püskürtür. Kahramanlar Dindymon'dan dönüşlerinde, sakin bir rüzgâr ile denize açılırlar. Fakat gece olunca rüzgâr değişir ve onları bilmedikleri bir kıyıya atar. Sürüklendikleri yer yine Dolionlar'ın adasıdır; ama bu sefer adanın doğu kısmında kutsal bir kayaya çıkarlar. Karada Dolionlar onları güzel karşılasalar da Thesselia yakınındaki Euboia adasından gelme Makreis veya Makrionesler onlara saldırırlar ve karanlıkta büyük bir çatışma olur. Bu karışıklıkta Iason, Herakles veya Dioskouroslar'dan birisi tarafından kral Kyzikos ve önemli adamlarından birçoğu birlikte öldürülür. Gün doğduğunda yanlışlık anlaşılır. Argonautlar da bu duruma son derece üzülürler ve Dolionlar ile birlikte üç gün durmadan ağlarlar ve saçlarını yolarlar. Silahlarla birlikte üç kere mezarın etrafında döndükten sonra gömerler. Müsabakalar düzenlerler. Adet olduğu üzere yeşillik bir ovada yığılan tümülüs şimdi bile gelecek nesillerin görmesi üzere dökülmüş bir işaret görevini üstlenir. Kraliçe Kleite üzüntüsünden kendini öldürür ve periler (nymphalar) onun gözyaşlarından Kleite ismini taşıyan bir kaynak yaparlar. Argonautlar on iki gün süren rüzgâr yüzünden denize açılmazlar. Sonra gemilerini küreklerle Thrakikos limanına götürürler.

Ordan da Dindymon dağına çıkarlar. ıkacakları yolculuğun selametli olması için Dindymene'ye yakarılır. Onun adına muhteşem bir tapınak yaparlar ve kütüğe işledikleri bir simgeyi de tanrıçaya armağan ederler. Aşadı şehre inen laneti bastırmak için kılıçlarını kalkanlarına vururlar. Dindymene hiddetinin yatıştığını gösteren bir kaynak yaratır ve onlara sakin bir rüzđâr gönderir (Tunçbaş & Duman, 2018, s. 100-101)

Zeytinli Ada Manastırı: Manastırın kuruluş tarihinin, 2007 yılında çıkan buluntulara dayandırılarak MS 4. yüzyıla kadar indiği tahmin edilmektedir. Manastır; Meryem Ana Kilisesi, vaftizhane, şapel, inziva odaları, açık hava tapınım alanı, sunak alanı, ayazmalar, sarnıçlar, hamam, havuzlar, fırınlar, latrina, depo, işlik, liman, batı kilisesi, yeraltı kilisesi ve kayıkhaneden oluşmaktadır (Öztürk & Kavaz Kındığılı, 2018).

Fotoğraf 4: Zeytinli Ada

Kaynak: Arazi alışması, 2024.

Zeytinli Ada'daki Meryem Ana Kilisesi, İzmir Efes'teki Meryem Ana Kilisesi'nden sonra ikinci Meryem Ana Kilisesi olarak kabul edilmektedir. Kilisede yapılan kazılarda, manastır, hamam, ayazma, yer altı kilisesi, papaz mezarı, orkestra, ayin odası ve açık hava tapınağı gibi yapılar ortaya çıkarılmıştır. 10. yüzyıl Bizans yapısı olan bu kilisede, özellikle ha motifli monolit beyaz mermerden oyulmuş vaftiz havuzu ve günah çıkarma odası dikkat çekicidir. Sekizgen planlı yapı içerisindeki, Prokennosos mermerinden yapılan vaftizhane havuzu, gençlerin vaftiz edilmesi için kullanılan büyük bir yapıya sahiptir ve benzeri görülmemiş bir örnek olarak değerlendirilmektedir (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Kilise orkestralarının bulunduğu alanlarda, üst yapıyı taşıyan monolit sütunlar arasında bulunan ve üzerinde "Nika" yazılı bir yazıt da önem taşımaktadır. Bu yazıt, Bizans döneminde konsüllük merkezi olan İznik'e (antik adıyla Nika) atıfta bulunmaktadır. Genç Bizans döneminde alınan bir karar neticesinde bu adaya Meryem Ana'ya ithaf edilmiş bir kilise yapılmıştır. Günümüzde

Fener Rum Ortodoks Kilisesi'nde korunan, yaklaşık 1 metre boyundaki az sayıdaki orijinal Meryem Ana resimlerinden biri de bu kiliseden götürülmüştür (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Zeytinli Ada'daki kutsal alanın tarihçesi, Roma döneminde Kybele tapınağı olarak başlamış, ardından Roma tanrıçalarına adanmış bir alan haline gelmiş ve Bizans döneminde Meryem Ana'ya ithaf edilmiştir. İmparator Justinianos, Nika isyanını bastırdıktan sonra bu zaferi onurlandırmak amacıyla alanı kiliseye dönüştürmüştür. Kilisenin, hac ibadetini tamamlamaya olanak tanıyan unsurlar taşıması, diğer Ortodoks kiliselerinden ayrılan önemli bir özelliğidir (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Fotoğraf 5: Zeytinli Ada Manastırı

Kaynak: Erdek Belediyesi, 2024.

Seyit Gazi Tepesi: Tepe, eteklerinde hala kale surlarının yıkıntılarının görülebildiği, doğal mağara ve köprü oluşumlarıyla dikkat çeken bir bölgedir. Tepenin en yüksek noktasında eski bir kilisenin temel kalıntıları bulunmakta, biraz ilerisinde ise Seyit Gazi Türbesi yer almaktadır. Yerel halk arasında, türbeye yürüyerek çıkıp dua edenlerin dileklerinin kabul olacağına inanılmaktadır. Türbenin çevresinde, dilek ve adak ritüellerinin bir parçası olarak ayakucunda mumların yakıldığı, ağaçların ise rengarenk süslemelerle donatıldığı görülmektedir (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Fotoğraf 6: Seyit Gazi Tepesi

Kaynak: Erdek Belediyesi, 2024.

Kirazlı Manastırı: Yukarı Yapıcı ve Ballıpınar Mahalleleri arasında, Antik Dönem’de Didimus Dağı olarak bilinen dağın eteklerinde yer alan manastır kompleksi, kilise ve diğer yapılardan oluşmaktadır. Ortodoks geleneğine göre, manastırın eski bir tapınağın üzerine kurulduğu belirtilmektedir. Anadolu’da farklı dinlerin eski kutsal mekanları sahiplendiği bilinen bir olgu olup bu alandaki tapınağın, Ana Tanrıça’dan esinlenerek Hristiyanlarca Meryem Ana’ya adanmış olması bu bağlamda anlamlı bir örnek teşkil etmektedir (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

1895 yılında inşa edilen 99 odalı görkemli manastır binası, 1922’de terk edilmiş ve zamanla ağaçların arasında kaybolmuştur. Günümüzde yüksek duvarlar ve büyük oranda yıkılmış bir kilisenin kalıntıları dışında yapıdan geriye pek bir şey kalmamıştır. Manastır tarihsel olarak Yarımada’daki yöredeki Rumlar için dini bir merkez işlevi görmüş ve Havari Luka’ya atfedilen, mucizeler yarattığına inanılan Panagia Faneromeni (Faneromeni Meryem’i) ikonasını barındırmıştır. Geçmişte binlerce kişinin ziyaret ettiği bu ikon, bugün İstanbul’daki Fener Rum Patrikhanesi’nin katedralinde sergilenmektedir (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Fotoğraf 7: Kirazlı Manastırı

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı: Kapıdağ Yarımadası'nda yer alan Tapınım Alanı, Anadolu'nun en önemli tanrıçası Kybele'ye olan inancın bölgede nasıl somutlaştığını gösteren etkileyici bir örnektir. Ormanlı ve Ballıpınar Mahalleleri arasında, doğal kayalar ve zengin bitki örtüsüyle çevrili bir tepenin eteğinde bulunan bu alan, adayı çevreleyen taşıt yoluna bitişik ve kuzey-güney doğrultusunda konumlanmıştır.

Ana tanrıça Kybele için yapılmış olan açık hava tapınım alanlarında, kaya anıtlarının dışında basamaklı sunaklar da yer almaktadır. Basamaklı sunaklar, nişler, sunu çukurları ve stel oyuklarında olduğu gibi kökeni Anadolu olan ve Kybele'yi işaret eden bir ana tanrıça geleneğidir. Ana tanrıça Kybele'ye tapınım yapabilmek için çeşitli türden tapınakların yapıldığı bilinmektedir. Kybele kutsal alanları, genellikle yerleşim yerlerinden uzak, kentlerin dışında, ıssız kayalıkların yakınlarında, su kaynakları, tarlalar ya da ormanların yakınlarındaki kayalık alanlara yapılmıştır (Korkmaz & Aydın, 2019).

Ana tanrıça kültündeki önemli unsurlardan biri de saflığın ve temizliğin simgesi olan sudur. Bütün anıtların çevresinde su kaynakları vardır. Denizle ilişkili olan ve denizle ilgili bir durumda külte mensup insanların yardım isteyebileceği bir tanrıça olarak görülen Kybele için deniz kenarları eşsiz bir tapınım alanı olarak görülür. Denize yaklaşık 100 metre uzakta yer alan Eğridere Kybele tapınım alanı da bunları doğrular nitelikte deniz kenarında yapılmıştır. Denizlerle ilişkilendirilen Kybele'ye, Eğridere'deki tapınım alanında belki de en çok denizciler şükranlarını sunup tapınıyordu. Çünkü, Eğridere mevki Kapıdağ Yarımadası'nın kuzey kısmında kıyıya en rahat ulaşılabilen noktalardan biridir (Korkmaz & Aydın, 2019).

Fotoğraf 8: Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı

Kaynak: (Korkmaz & Aydın, 2019).

Paşalimanı Adası: MÖ 7. yüzyılda, Miletoslular tarafından Karadeniz'in, yani Pontus'un kolonizasyon sürecinde bir stratejik basamak olarak kullanılan bölge, tarihsel olaylarla

şekillenmiştir. MÖ 493 yılında Perslere karşı ayaklanan İon sitelerine destek veren Prokenos kentinin, Fenikeliler tarafından tamamen yakılmasının ardından, Sisam ve Miletos'tan gelen topluluklar Marmara Adası'na yerleşmiş ve buraya "Yeni Prokenos" adını vermişlerdir. Zamanla bu isim, "Harman Yeri" anlamına gelen Haloni şeklinde değişmiştir. Antik kaynaklardan Kyzikoslu Diegonos, buraya Halone ismiyle atıfta bulunurken, Bizans döneminde "Aulonia" olarak anılmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise modern Yunanca'da Aloni, Alonisos ve Türkçe'de Paşalimanı olarak adlandırılmıştır (Erdek Turizm Master Planı, 2012).

Kapıdağ Yarımadası'nda yukarıda açıklanmış tarihi ve arkeolojik miras değerlerinin yanı sıra Yarımada ve çevresindeki adalara yayılmış durumda manastır, kilise ve kale gibi kültür varlıkları bulunmaktadır ve büyük bir bölümü kalıntı halindedir.

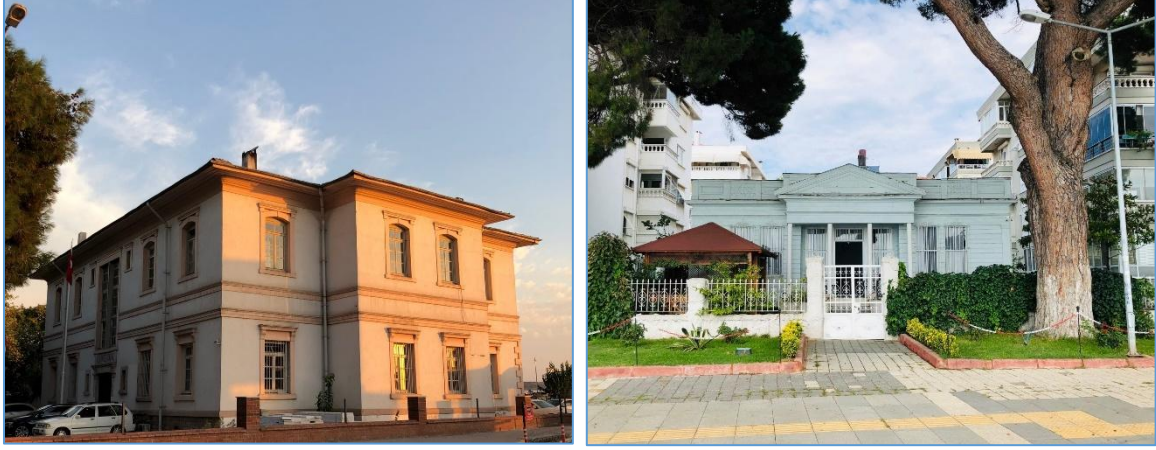
Tablo 6: Erdek İlçesi Kültür Varlıkları

Agios Andreas Manastırı (Fener Adası)	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpınar Kilisesi)
Artake Antik Kenti	Koyun Adası Şapeli
Artake Sur Kalıntısı	Kyzikos Altıgen Kule
Ayia Apostoli Kilisesi	Kyzikos Anıtiyatrosu
Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı Kilisesi)	Kyzikos Antik Kenti
Çeltikçi Köyü Bizans Kilisesi	Kyzikos Hadrian Tapınağı
Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı	Kyzikos Su Kemerli
Erdek Rum Piskoposluk Merkezi ya da Konutu	Kyzikos Tiyatrosu
Erdek Şehitliği	Manastır Kalıntısı
Erdek Taş Mektep (Eski Rum Erkek Okulu)	Meryem Ana Kilisesi (Zeytinli Ada)
Fener Adası Deniz Feneri	Muhla Kalesi
Hacı Ömer Camii (Ulucamii)	Palatia (Pagatha) Çeşmesi
Hamamlı Camisi	Paşalimanı Adası Camii
Hamamlı İlkokulu	Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi
Kapsüle Deniz Feneri	Peramo Bizans Kilisesi (Karşıyaka Kilisesi)
Karşıyaka İlkokulu (Eski Rum Okulu)	Poyrazlı Yel Değirmeni
Kharaki (İlhanköy) Kalesi	Tatlısu Köyü Bizans Kilisesi
Kirazlı (Fenomenari) Manastırı	Sotiris Hristu Kilisesi (Yukarıyapıcı Kilisesi)

Kaynak: (Koçyiğit, 2020), (Tunçbaş & Duman, 2018), (Kültür Envanteri, 2024).

Tarihi Kaymakamlık Lojmanı: 1907 yılında inşa edilen yapı, dönemin konut mimarisini yansıtan işlevselliği ve mimari özellikleriyle öne çıkmaktadır.

Fotoğraf 9: Hükümet Konağı ve Tarihi Kaymakamlık Lojmanı

Kaynak: (Kültür Envanteri, 2024).

Eski Rum Erkek Okulu: 1879 yılında Rum toplumu için inşa edilen bu yapı, Mübadele Dönemi sonrasında farklı işlevler üstlenmiştir. 1924'ten itibaren karma ilkökul, ardından Atatürk İlkokulu olarak hizmet vermiş ve günümüzde ise lise olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 10: Erdek Eski Rum Erkek Okulu

Kaynak: (Facebook Sosyal Medya Platformu, 2024).

Hacı Ömer Camii: 18. yüzyıl (1764) yapısı olan cami, Osmanlı mimarisinin sade ama estetik anlayışını yansıtan bu cami, 2019 yılında kapsamlı bir restorasyonla yenilenmiş ve işlevini sürdürmektedir.

Paşalimanı Adası Camii: 16. yüzyıl yapısı olan ve Eski Osmanlı İmparatorluğu Sadrazamı Lala Mustafa Paşa tarafından yaptırılan cami, 1935 yılındaki depremde ağır hasar alması sebebiyle yeniden inşa edilmiştir.

Fotoğraf 11: Hacı Ömer Camii ve Paşalimanı Adası Camii

Kaynak: (Kültür Envanteri, 2024), (Bandırma Manşet, 2024).

Erdek Rum Piskoposluk Merkezi veya Konutu: 19. Yüzyılda inşa edilen bu yapı, 1924 sonrası okula dönüştürülmüş, günümüze ise lise olarak kullanılmaktadır.

Karşıyaka Rum Okulu: 1904 yılında inşa edilen yapı, Mübadele Dönemi öncesinde Rum toplumuna yönelik okul olarak kullanılmış ve sonrasında da 2005 yılına kadar eğitim amaçlı kullanılmıştır. Günümüzde kullanımı devam etmeyen yapının restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Fotoğraf 12: Erdek Rum Piskoposluk Merkezi ya da Konutu ve Karşıyaka Rum Okulu

Kaynak: (Kültür Envanteri, 2024), (Balıkesir Valiliği, 2023).

Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi: 1873 yılında inşa edilen yapı, 1922 yılına kadar kullanılmıştır. Yapı, üzümün işlendiği, fermente edildiği, dinlendirildiği, nihai ürünün şişelendiği, depolandığı, üretim ve denetimi ilgilendiren muhasebe ve idari işlerin yürütüldüğü tarihi bir endüstri tesisi niteliğindedir (Güney Marmara Adaları: Mimari Mirasın Belgelemesi

ve Risk Analizi, 2024). Bir dönem konut olarak da kullanılmış yapı, günümüzde kullanılmamaktadır ve restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Fotoğraf 13: Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi

Kaynak: (Güney Marmara Adaları: Mimari Mirasın Belgelenmesi ve Risk Analizi, 2024).

Palatia (Pagatha) Çeşmesi: 18. yüzyıl yapısı olan çeşme, sarnıcıyla birlikte günümüze kadar ulaşabilmiştir. Günümüzde kullanılmaya devam edilen çeşmenin restorasyon ihtiyacı bulunmaktadır.

Patrik Yovakim III'ün Konağı: 19. yüzyılda inşa edilen sivil mimarlık örneği olan bu ağır orijinal yapısını büyük ölçüde korunmuştur. Konakta, İstanbul patriklerinin 245'incisi olup 1860-1863 ve 1873-1878 tarihleri arasında iki kez patrik olan ve Kyzikos Metropolitisi olarak görev yapan Patrik Yovakim III'ün (1834-1912) yaşadığı bilinmektedir (Sivrioğlu, 2018).

Fotoğraf 14: Patrik Yovakim III'ün Konağı

Kaynak: (Hürriyet Gazetesi, 2019).

Erdek ilçesi bütününde incelenen anıtsal yapıların yanı sıra geleneksel sivil mimarlık örnekleri de bulunmaktadır. Bu yapılara ilçe bütünündeki kırsal karakterli mahallelerin bütününde rastlanmakla birlikte, geleneksel yapılar Ballıpınar, Hamamlı ve Yukarıyapıcı Mahalleleri'nde

yoğunlaşmaktadır. Bu mahallelerdeki geleneksel doku belirgindir ve diğer mahallelere göre geleneksel yöntemlerle inşa edilmiş sivil mimarlık örnekleri sayıca daha fazladır. Yukarıyapıcı Mahallesi, sayı bakımından en fazla geleneksel yapıya sahiptir ve bu yapılar 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu uyarınca tescil altına alınmıştır. Diğer mahallelerde ise tescilli yapı sayısı oldukça az durumdadır ve geleneksel yapıları koruma sorunları yaşanmaktadır.

Ballıpınar'daki konutlarda, yığma taş zemin kat üzeri ahşap karkas, yığma taş zemin kat üzeri tuğla dolgu ahşap karkas ve yığma taş yapım sistemleri bulunmaktadır. Hamamlı'nın tek katlı geleneksel yapılarda kagir yapım sistemi kullanılmış, iki katlı geleneksel yapılarda ise kagir yapım sisteminin yanı sıra, taş kagir zemin kat üzeri ahşap karkas yapım sistemi de uygulanmıştır. Yukarıyapıcı'nın mimari kimliği oluşturan özellik cephelerin sıvasız olması, su basman seviyesine kadar veya zemin katlarda taş yığma kullanılması, üst katlarda dolgu malzemesinin cepheye karakter vermesinden kaynaklanmaktadır ve yapılarda dolgu malzemesi olarak kerpiç ve tuğla kullanılmıştır (Yıldırım, 2019).

Fotoğraf 15: Sivil Mimarlık Örnekleri (Yukarıyapıcı Mahallesi)

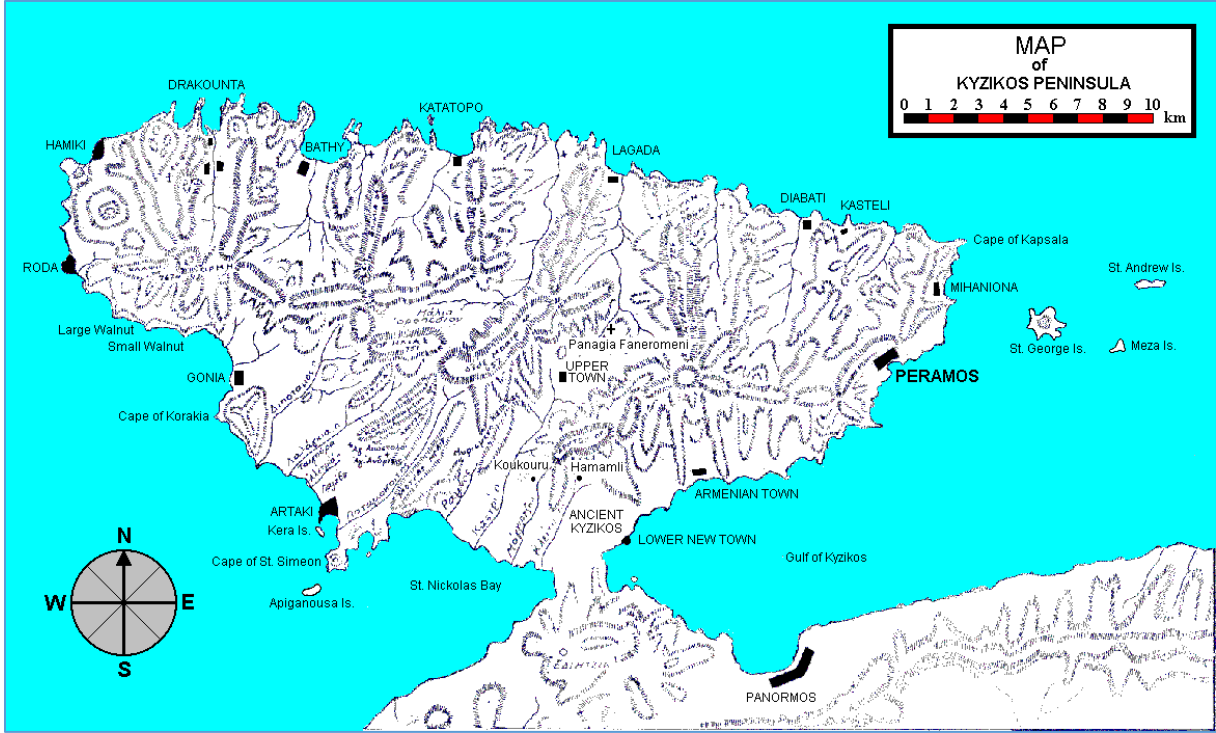
Kaynak: (MSMGÜ, 2017).

2.10.3. Somut Olmayan Kültürel Miras

Kapıdağ Yarımadası, 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunan Hükümeti arasında imzalanan Mübadele Sözleşmesi öncesi ve sonrası olmak üzere içerisinde barındırdığı Türk, Manav, Pomak, Girit, Boşnak ve Rumların çok kültürlü mozağine sahiptir.

1898 tarihli kayıtlara göre Güney Marmara Adaları'nda yaklaşık 40.000 kişilik bir nüfus barınmaktadır ve bu nüfusun yaklaşık 24.000'i sadece Kapıdağ Yarımadası'nda yerleşmiştir. Yarımada'da Rum, Müslüman ve Ermeni toplulukları yaşamakta ve yerleşik nüfusun büyük bölümü Rum toplumundan oluşmaktaydı. Günümüz Karşıyaka Mahallesi, o tarihlerde Rum toplumunun en yoğun olarak yaşadığı yerleşim yerleri arasındadır.

Harita 26: Kapıdağ Yarımadası'ndaki Yerleşimlerin Rumca İsimleri

Kaynak: (MSMGÜ, 2017).

Tablo 7: 1898 Tarihli Kapıdağ Yarımadası Yerleşim Yerleri Nüfusları

Yerleşim Adı		Nüfus			
Rumca Adı	Türkçe Adı	Rum	Müslüman	Ermeni	Toplam
Artaki	Erdek	6.500	2.400		8.900
Gonia	Ocaklar	1.500			1.500
Roda	Narlı	612	113		725
Haraki	Hereke/İlhanlar	1.158			1.158
Drakonda	Doğanlar	588			588
Vathi	Turanlar	745			745
Katatopos	Şeytanköy/Ormanlı	560			560
Langada	Kocaburgaz/Ballıpınar	762			762
Diavati	Şahinburgaz	90	90		180
Kastelli	Kestel/Kestanelik	750			750
Mihaniona	Muhanya/Çakıl	1.600			1.600
Peramos	Perama/Karşıyaka	3.500			3.500
Epano Kenurgio	Yukarı Yapıcı	1.000			1.000
Kato Kenurgio	Aşağı Yapıcı	400			400

Armenohori	Ermeniköy/Tatlısu			1.000	1.000
Hamamli	Hamamli		80		80
Kukuro	Çeltikçi		40		40
Paşalimani, Afisa, Kutali	Paşalimani, Avşa, Ekinlik (Toplam)	6.101	516		6.617
Prokonnessos	Marmara (Toplam)	8.015	340	1.000	9.355
Genel Toplam		33.881	3.579	2.000	39.460

Kaynak: (Sivrioğlu, 2018, s. 495).

Gelenekler

Erdek ilçesinde düzenlenen kiraz festivali ve balıkçılık av sezonu açılış töreni gelenekselleşmiş festival ve tören etkinlikleri arasındadır.

Erdek Kiraz Festivali: Geçmişte “Kiraz Seyranı” adı ile Erdek Çuğra mevkinde olmak üzere çevre il ve ilçelerin katıldığı, ağaçların ailece kiralandığı, kirazların toplanıp oyunların oynandığı, kuyubaşı sohbetlerinin yapıldığı, birlikte yemeklerin yendiği bir festival olarak düzenlenmekteyken; günümüzde ise festivale olan ilgi azalmış ve çevre mahallelerden gelenlerin katılımı ile Yukarıyapıcı Mahallesi’nde varlığı sürdürülmeye çalışılmaktadır (Balıkesir Valiliği, 2023).

Erdek Çakıl Köyü Av Sezon Açılış Geleneksel Töreni: Tören, balıkçılığın temel geçim kaynağı olan Çakıl Mahallesi’nde her yıl eylül ayında geleneksel olarak düzenlenmektedir. Törene mahallenin gençlerinin yöresel kıyafetlerle katıldığı törende, katılımcılar birlikte balık yemektedir ve balıkçılar dualarla denize açılmaktadır (Balıkesir Valiliği, 2023).

El Sanatları

Ballıpınar’daki Pomakların mekikli (çulfalık) dokuma tezgahlarında peşkir (havlu) dokuma geleneği ile Yukarıyapıcı’da yok olmaya yüz tutmuş keçi kılından kilim ve heybe dokuma gelenekleri, yerel toplum kültürünün önemli değerleri arasındadır. Mekikli dokuma yapılan bu tezgahlarda; göğnek (gömlük), şalvar, baş örtüsü, peşkir (havlu) gibi geleneksel giysiler ve çarşafklar üretilmektedir. Ballıpınar ve Yukarıyapıcı gibi yerleşimlerde dokumadan hazırlanan başörtüsü kullanımı, geleneksel giyim kültürü olarak sürdürülmektedir. (Balıkesir Valiliği, 2023).

Mutfak Kültürü

Balkan coğrafyasından Erdek’e göçenlerin zenginleştirdiği yöresel mutfak ve tarım kültürü; zeytincilik, balıkçılık, midyecilik, meyvecilik, mor soğan (kırmızı soğan) üretimi ile

çeşitlenmiştir. Rum kültüründen aktarılan ve Paşalimanı Adası'nda bireysel olarak sürdürülen bağcılık ve şarap üretimi yöre mutfağının çeşitliliğini gösteren ve tarihsel bağlamı da olan bir başka üründür. Paşalimanı Adası'ndaki bağcılıkta, daha çok Avşa Adası'nda yaygın olarak üretilen “ada karası” üzümü tercih edilmektedir.

Yarımada'nın kuzey bölgelerinde yoğun olarak üretilen ve “Kapıdağ Mor Soğanı” olarak adlandırılan kırmızı soğan çeşidi, 2018 yılında Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünü olarak tescillenmiştir. Ballıpınar'da az miktarda üretilen kiraz, süt fasülyesi ve kırmızı patates, yörenin az bilinen tarımsal ürünleri arasındadır. Bağcılık ve dut üretimi, bölgenin artık ekonomik olarak yapılmayan, ipekböcekçiliği ise kaybolmuş tarımsal faaliyetleridir. Birçok otsu ve odunsu bitki türünü barındıran Kapıdağ Yarımadası'nın bal üretimi için elverişli koşullara sahip olmasına rağmen, bölgede butik olarak üreticilik yapan az sayıda çiftçiler bulunmaktadır. Yarımada, daha çok Muğla ili ve civarından gelen arıcılar tarafından konak olarak kullanılmaktadır (Balıkesir Valiliği, 2023).

Pomakların mutfak kültüründe; tapkana çuşka (fasulyeli kırmızı biber dolması), kaçamak, maruniki (akıtma), kaşa, kori, kombarnik, tikvenik ve popara öne çıkan yöresel lezzetlerdir. Et yemekleri arasında ise etli yufka, varyavu, pitar, pastırma ve çevirme dikkat çekmektedir.

Giritlilerin mutfak kültüründe; istifno otu salatası, radika salatası, cibeş salatası, ahtapot salatası, kabak çiçeği dolması, kalamar dolması, enginar dolması, çığırtma, zeytinyağlı arapsaçı, silkme ve papaz yahni gibi yemekler yer almaktadır.

Boşnak mutfağı ise; Boşnak böreği, palaçinka, Boşnak mantısı, ribisa, biryana kapama, biberli Boşnak kızartması, kaymaklı peynirli Boşnak böreği, yoğurtlu Mostar köftesi, Boşnak tatlısı ve domatesli muhacir böreği gibi yöresel yemekleriyle zengin bir çeşitlilik sunmaktadır.

Yarımada'da Pomak, Girit ve Boşnak mutfak kültürlerine ait yemekler ticari olarak sunulmamaktadır ve hanede tüketilmektedir. Yöre mutfağında öne çıkan yemeklere ait bilgiler, Balıkesir Somut Olmayan Kültürel Miras Alan Araştırmaları kitabından derlenmiş ve aşağıda verilmiştir.

- **Asma Yapraklı Pide:** Balkanlardan Balıkesir'e taşınan geleneksel bir hamur işidir. Trakya mutfağında loznic ismiyle ya da asmalı pide, asma yapraklı göçmen pidesi gibi farklı adlarla da yapılmı sürdürülen bu hamur işine, Balıkesir'de de daha çok Pomak köylerinde rastlanılmakta ve asma yapraklı pita ismiyle bilinmektedir.

- **Haluj Yemeği:** “Kafkas mantısı, Çerkes mantısı, hıngel, hıinkel ve hambal” isimleriyle de telaffuz edilebilen haluj, daha çok patatesli olarak tercih edilmekle birlikte peynir ya da kıyma kullanılarak da yapılabilir. Çerkeslerde kız isteme törenlerinin ve düğünlerin vazgeçilmez yemeklerinden biridir. Düğün öncesi hazırlanan haluj, genellikle akşam geç saatte sona eren düğün bitiminde bütün konuklara ikram edilmektedir.
- **Kaçamak:** Kapıdağ yöresinde yaşayan Pomakların geleneksel olarak sürdürmeye çalıştıkları yemeklerden biridir. Yöreden yöreye malzemeleri değişebilmekle birlikte kaçamağın olmazsa olmaz temel malzemesi, mısır unudur. Tereyağı gezdirildikten sonra kimi zaman üzerine pekmez ya da lor peyniri kimi zaman da haşlanmış ot ya da kavrulmuş et konarak ayran ya da yoğurtla birlikte tüketilmektedir.
- **Kırğaşa:** Bandırma Erdek yöresinde yaşayan Pomakların ölüm törenlerinde yapılan bir lokma türüdür ve helva ile servis edilmektedir. Helva gibi kırğaşanın da kokusunun 7 kat arşa kadar gittiği inancı vardır.
- **Kolyoz Dolması:** Kolyoz balığının içi boşaltılarak; nane, karabiber, az haşlanmış pirinç, fıstık içi ve kuş üzümü harmanlanıp kızgın tereyağı ve zeytinyağda unlanarak pişirilerek hazırlanmaktadır ve önemli misafirler için ziyafet yemeği niteliğindedir.
- **Mamalika:** “Çoban Hamuru”, “Kaçamak” ve “Papa” olarak da adlandırılmaktadır. Mısır unu, beyaz peynir ve kavrulmuş etin üzerine tereyağı dökülür ve sarımsaklı yoğurt ile hazırlanmaktadır.
- **Şıpsi:** Aile yemekleri ve misafir ağırlamada sunulan bir tavuk yemeğidir.
- **Tepside Etlı Pilav:** Tandır adı verilen geleneksel odun fırınlarda pişirilen geleneksel Pomak yemeklerinden biridir Tepside etli pilav, bayram sabahının geleneksel yemeklerinden ve düğünlerin önemli yemeklerindedir.
- **Zelnik (Zennik):** Balıkesir'in geleneksel hamur işlerinden biri olan zelnik veya zennik, birçok ot çeşidinin kullanıldığı, Balkanlara ait otlu börek türüdür.
- **Zerde – Astarlı Sütlaç (Erdek):** Bereketinin çok olduğuna inanılan zerde, kalabalık mevlitlerde ikram olarak sunulmaktadır.

Hikâyeler

Erdek'i ilgi alan, Antik Dönem'le özdeşleştirilmiş ve halk tarafından efsaneleştirilmiş hikâyeler ve rivayetler ile günümüze aktarılarak uygulamaları devam eden inanışları aşağıda verilmiştir.

Balkız Harabeleri ve Kıleyte Deresi: Hikâye, Roma İmparatoru Hadrianus'un yaptırdığı Hadrianus Tapınağı'nın deprem sonucunda yıkılmasıyla oluşan harabelere dayandırılmaktadır.

Efsaneye göre Hazret-i Süleyman, Saba Melikesi Belkıs için ona lâıyk muhteşem bir saray yaptırmak istemiş ve saray için dört taraftan denizi gören, yeşil ve sulak bir yer aramaları için her tarafa adamlar göndermiştir. Saray için Erdek seçilmiş ve buraya mermerden bir saray yapılmıştır. Bugün Belkıs ya da Balkız Harabeleri denilen yer, Hazret-i Süleyman'ın Belkıs için yaptırdığı sarayın kalıntıları üzerine inşa edildiğı efsanesi halk tarafından yaratılmıştır. Bu hikâyede, Belkıs Balkız diye Türkçeleştirirken Hadrianus Tapınağı da Balkız Harabeleri şeklinde efsaneye çevrilmiştir. Diğer bir efsane ise bu harabelerden Erdek Körfezi'ne doğru akan Kıleyte Deresi'yle ilgilidir. Bu efsaneye göre Kral Kzikos bir gün ansızın hastalanmış ve derdine çare bulunamamış ve Kral genç yaşta ölmüştür. Efsaneye göre kocasını deli gibi seven Kraliçe Kleite, günlerce kocasının ardından ağlayarak gözyaşlarından bir dere meydana getirmiştir. Bu dere, bugün Kıleyte Deresi olarak bilinmektedir ve efsaneye göre her gün bir kadının hıçkırıklarına benzer sesler çıkararak akıp duran dere olduğuna inanılmaktadır (Balıkesir Valiliğı, 2023).

Seyit Gazi Tepesi: Erdek'in hakimiyetinin Osmanlıların eline geçtikten sonra da bazı efsane ve rivayetler teşekkül etmiş. Erdek yakınlarında Dilek Tepesi, Murat Tepesi veya Seyit Gazi Tepesi gibi değişik isimlerle anılan bir yatır bulunmaktadır. Bu yatırın Seyit Battal Gazi'ye ait olduğu hakkında bazı rivayetler olduğu gibi adı bilinmeyen bir şehit olduğu ve taşlarda atının izleri kaldığına da inanılmaktadır. Erdek'in, hemen yakınındaki bu koni şeklindeki tepenin üzerinde betonla kaplanmış bir düzlükte Hıdrellez günlerinde halk buraya gelerek dileğine uygun olarak çakıl taşlarından şekiller oluşturur. Genellikle ev, otomobil, çocuk şekilleriyle dolu olan bu düzlükte adaklar kesilmektedir ve yakındaki çalılara da bezler bağlanmaktadır. Bu inanış, Anadolu ve Türk dünyasıyla da paralellik göstermektedir (Balıkesir Valiliğı, 2023).

3. Mevcut Durum ve Analiz

3.1. Kırsal Yerleşim Özellikleri

Kırsal yerleşimlerin özelliklerinin araştırması, ilgili yerleşim yerinin; tarihsel süreçteki barındırdığı nüfusun özellikleri, sınırları içerisindeki kültürel miras varlıkları/alanları ve günümüzdeki ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır.

Aşağıyapıcı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Kato Neoxori (Aşağı Yeniköy)" ve "Yapıcı aş." adları ile kayıtlara geçmiştir. 1850 yılı civarında Yukarıyapıcı köyünden Rum halkının bu bölgede iskân edilmesiyle kurulmuştur. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak Kyzikos Antik Kenti Arkeolojik Sit Alanı sınırlarının bir kısmı, köy sınırları içerisinde kalmaktadır. Zeytincilik ve diğer tarım faaliyetleri, yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Balıklı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Skopia (Karakol)" adı ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Yugoslavya ve Selanik'ten göçen Boşnak ve Girit kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak manastır kalıntısı bulunmaktadır. Hayvancılık, çiftçilik, zeytincilik ve pansiyonculuk faaliyetleri, yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Ballıpınar yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Langada (Vadi)" ve 1530 yılına ait 166 Numaralı Tahrir Defteri'nde "Kozcaburgaz" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Kavala'nın Kokola köyünden gelen Pomak kökenli aileler iskân edilmiştir ve Pomakça dili halen canlılığını korumaktadır. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri, Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı, Koimesis Tes Teotokos Kilisesi ve Kirazlı Manastırı kalıntıları bulunmaktadır. Çiftçilik (mor soğan yetiştiriciliği) ve balıkçılık gibi faaliyetler, yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Belkıs yerleşiminin eski adı bilinmemekte ve kayıtlarda yer almamaktadır. 1957 yılında Yukarıyapıcı köylüleri tarafından kurulmuştur. Eski Düzler mahallesi olarak bilinen harabelerin bulunduğu alan, günümüzde Belkıs adıyla anılmaktadır. Mübadele Dönemi sonrasında Drama'ya bağlı Kavala'nın Kokola köyünden gelen Pomak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak Kyzikos Antik Kenti Arkeolojik Sit Alanı sınırları

köyün tamamına yakınına kapsamaktadır. Zeytincilik ve diğer tarım faaliyetleri, yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Çakıl yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde " Mixanya (Çarklar)" ve 1530 yılına ait 166 Numaralı Tahrir Defteri'nde "Mihanya" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Yunanistan'dan göçen Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı bakımından Rumlar'dan kalma anıtsal yapılara ait kalıntılar bulunmaktadır. Balıkçılık faaliyetleri, yerel halkın temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Çeltikçi yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Haci Konstanti" adı ile kayıtlara geçmiştir. Mübadele Dönemi öncesi eski bir Rum köyü olup sonrasında ise Manav kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak Bizans Dönemi'ne ait kilise kalıntısı bulunmaktadır. Zeytincilik ve diğer tarım faaliyetleri, yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Doğanlar yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Drakonia" ve "Dragonda (Ejderli)" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Helen Makedonya'sındaki Tresino ve Bizovo köylerinden Pomak kökenli aileler iskân edilmiştir. Çiftçilik (özellikle mor soğan yetiştiriciliği), balıkçılık ve zeytincilik faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Hamamlı yerleşim yerinin eski adı bilinmemekte ve kayıtlarda yer almamaktadır. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Manav ve Kafkas kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri, Hamamlı Camisi ve Kyzikos Antik Kenti Arkeolojik Sit Alanı bulunmaktadır. Zeytincilik, yerel halkın temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Harmanlı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Aloni" ve "Avlonya (Harman Yeri)" adları ile kayıtlara geçmiştir. Mübadele Dönemi öncesine ilişkin nüfus kayıtlarına ilişkin bilgiler olmayıp sonrasında ise Boşnaklar, Müslüman Giritli ve Müslüman Makedonyalı aileler iskân edilmiştir. Zeytincilik, tarım, hayvancılık ve pansiyonculuk faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

İlhanlar yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Xaraki" ve "Herek (Kazıklı Çit)" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Pomak ve Girit kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak harap

durumdaki Kharaki (İlhanköy) Kalesi kalıntıları bulunmaktadır. Çiftçilik (mor soğan yetiştiriciliği), balıkçılık ve zeytincilik faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Karşıyaka yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde “Perama," "Pereme," ve "Peramo (Karşı Yaka)” adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Yunanistan’dan göçen Pomak ve Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri ve Peramo Bizans Kilisesi kalıntısı bulunmaktadır. Zeytincilik, tavuk yetiştiriciliği ve balıkçılık faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Kestanelik yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Kastel" ve "Kestel (Kale)” adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Yunanistan’dan göçen Pomak ve Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Balıkçılık faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Narlı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Rodya (Narlı)” adı ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Girit kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak Aziz Dimitrios Kilisesi kalıntıları bulunmaktadır. Zeytincilik, balıkçılık ve pansiyonculuk faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Ocaklar yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Gonia (Köşe)" ve "Konya" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Pomak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak harap durumdaki Muhla Kalesi kalıntıları bulunmaktadır. Zeytincilik ve turizm faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Ormanlı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Katatopo/Katatopos (Aşağı Yer)" ve "Şeytanlı” adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Yunanistan’ın Serezli köyünden göçen Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak Manastır Koyu'ndaki manastır kalıntısı ve arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Zeytincilik, tarım ve pansiyonculuk faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Paşalimanı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Elaphonnesos (Geyik Adası)", "Halone (Harman Yeri)", "Voria (Poyraza Açık)" ve "Paşa Adası" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Girit kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri ve anıtsal yapılara ait kalıntılar bulunmaktadır. Zeytincilik, hayvancılık, tarım ve pansiyonculuk faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Poyrazlı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Vori (Poyraz)" adı ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Rumeli'den göçen Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri ve anıtsal yapılara ait kalıntılar bulunmaktadır. Zeytincilik, hayvancılık, tarım ve pansiyonculuk faaliyetleri yerel halkın başlıca temel geçim kaynakları oluşturmaktadır.

Şahinburgaz (Çayağzı) yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Şahinbergos (Kule)" "Yuvati (Yolcu/Göçer)" ve 1530 yılına ait 166 Numaralı Tahrir Defteri'nde "Şahinburgazı" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Erdek'te Türkler ve Rumların birlikte yaşadığı tek köy olarak bilinmektedir ve Mübadele Dönemi sonrasında ise Yunanistan'ın göçen Manav kökenli aileler iskân edilmiştir. Balıkçılık, zeytincilik, sebze ve meyvecilik ile büyükbaş hayvancılığı faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Tatlısu yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Dervis" ve "Ermeni Köyü" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Ermeni yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Rumeli'den göçen Boşnak kökenli aileler ile Manav kökenli iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak kilise kalıntıları ile arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Çiftçilik (mor soğan yetiştiriciliği), hayvancılık ve zeytincilik faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Turanlar yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Vathia (Büyük Koy)" ve "Fatya" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Vodina'nın Tresino köyünden gelen Pomak kökenli aileler ile Boşnak kökenli aileler iskân edilmiştir. Çiftçilik (mor soğan yetiştiriciliği), hayvancılık ve balıkçılık faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Tuzla yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Xuxliya (Büklümlü/Salyangoz)" ve "Huhla" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi

sonrasında ise Yunanistan'dan göçen Boşnak kökenli iskân edilmiştir. Balıkçılık, hayvancılık ve zeytincilik faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Yukarıyapıcı yerleşimi, tarihsel süreç içerisinde "Yapıcık", "Ano Neoxori (Yukarı Yeniköy)," ve "Yapıcı" adları ile kayıtlara geçmiştir. 20. yüzyıl başlarında Rum Ortodoks yerleşimi olup Mübadele Dönemi sonrasında ise Kavala'nın Kokola köyünden gelen Pomak kökenli aileler iskân edilmiştir. Kültürel miras varlığı olarak sivil mimarlık örnekleri bulunmaktadır. Hayvancılık, tarım, meyvecilik ve zeytincilik faaliyetleri yerel halkın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

Harita 27: Kırsal Yerleşim Yerleri

Kaynak: Arazi Çalışması.

Yukarıda da açıklandığı üzere Kapıdağ Yarımadası ve Paşalimanı Adası'nı kapsayan bölgenin demografik yapısının tarihsel bağlamı, kültürel çeşitliliğin zenginliğini gözler önüne sermektedir. Türk, Rum, Pomak ve Manav kökenli ailelerin yüzyıllardır bir arada yaşamaları, bölgenin karakteristik kimliğini şekillendirmiştir. Bu bağlamda, Bizans döneminden başlayarak günümüze ulaşan mimari eserler, kiliseler ve diğer tarihi yapılar, bölgenin kültürel mirasının önemli unsurları arasında yer almaktadır. Ancak, söz konusu yapıların büyük çoğunluğunun bakım, onarım ve restorasyon çalışmalarına ihtiyacı bulunmaktadır. Bu süreçlerin hayata

geçirilmesi, söz konusu kültürel mirasın korunarak turizm potansiyeline kazandırılmasına katkı sağlayacaktır.

3.2. Mevcut Turizm Faaliyetleri

3.2.1. Bölgesel Turizm Hareketliliği

Bölgesel turizm hareketliliği, Kültür ve Turizm Bakanlığında elde edilen turizm istatistikleri baz alınarak Marmara Denizi'ne kıyı olan iller ve Balıkesir ilçeleri kapsamlarında incelenmiştir.

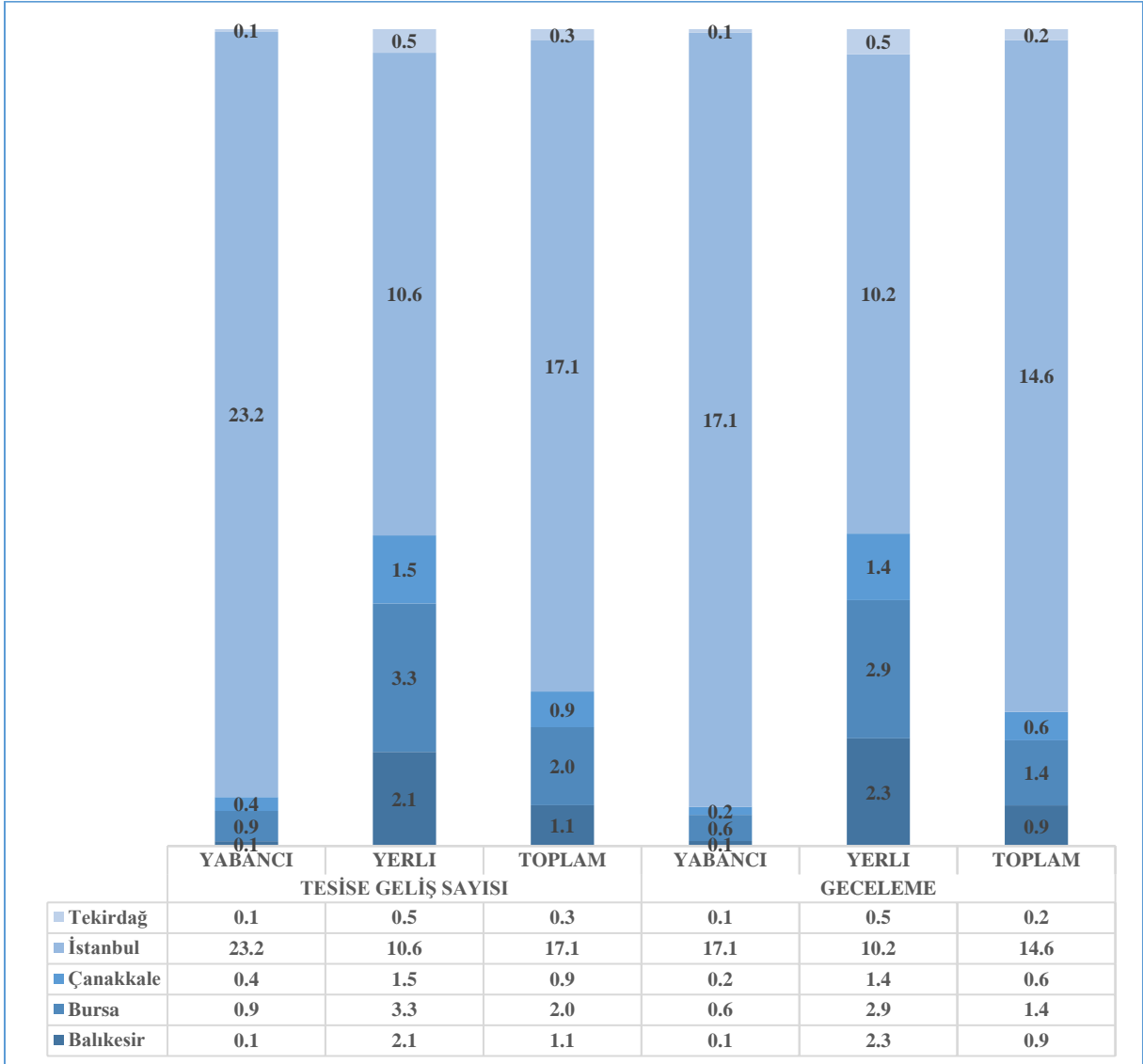
Balıkesir ili, Marmara Denizi'ne kıyısı olan komşu iller ve bölgesel ulaşım bağlantılarının olduğu İstanbul ve Tekirdağ illerine arasında en fazla konaklama ve geceleme yapılan üçüncü il durumundadır. İilde, Türkiye genelindeki toplam konaklama sayısının %1,1'lik kısmı, geceleme sayısının ise %0,9'lık kısmı gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Marmara Denizi'ne Kıyısı Olan İllerin Konaklama Sayıları (2023)

İLLER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME		
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Balıkesir	58.634	769.551	828.185	142.797	1.656.092	1.798.889
Bursa	366.226	1.215.638	1.581.864	758.725	2.128.057	2.886.782
Çanakkale	168.374	556.739	725.113	232.216	1.024.469	1.256.685
İstanbul	9.265.769	3.946.897	13.212.666	22.372.086	7.376.332	29.748.418
Tekirdağ	34.372	193.548	227.920	102.731	385.982	488.713
Türkiye	40.014.918	37.283.173	77.298.091	130.592.641	72.595.189	203.187.830

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

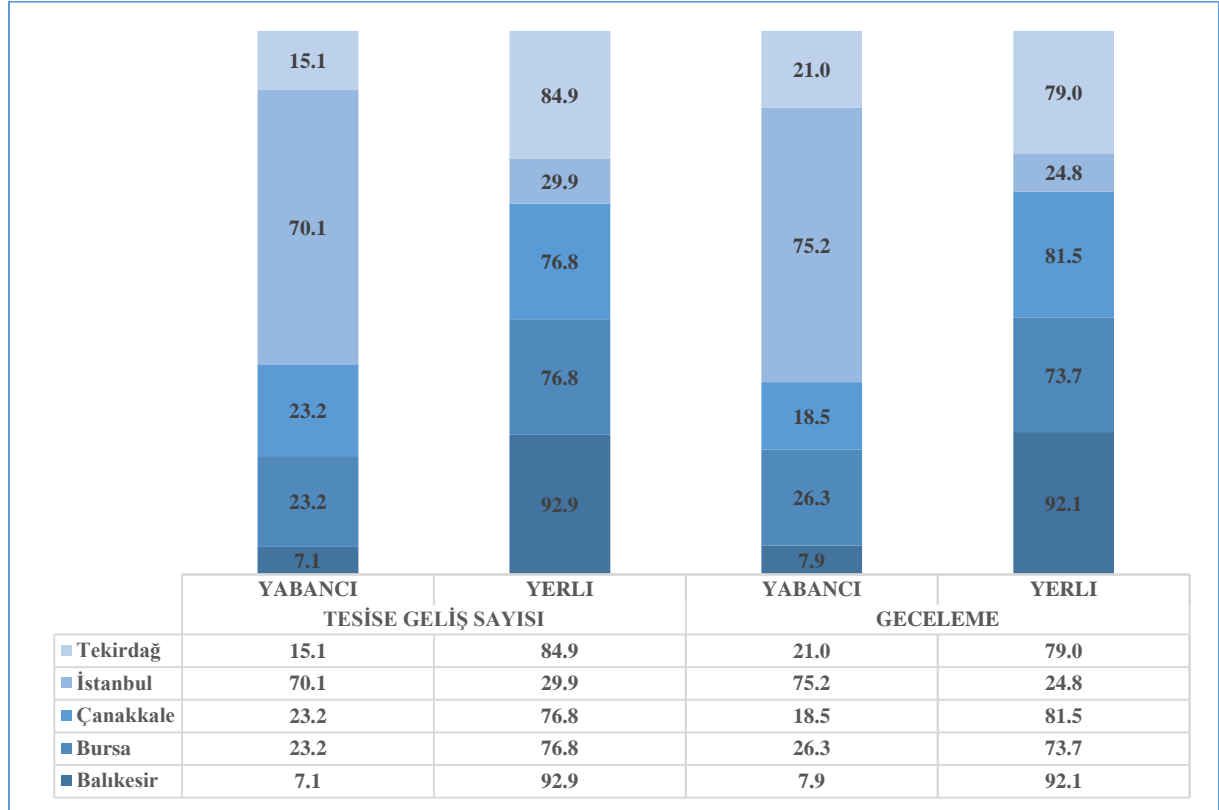
Grafik 20: Marmara Denize Kıyısı Olan İllerin Konaklama Sayılarının Oransal Dağılımı (2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir, bölgesindeki iller arasında yerli turist konaklamasının oransal bakımdan %92,9 oranı ile ilk sıradaki ildir. Geceleme sayıları bakımından da durum aynı olup toplam gecelemenin %92,1'i kadardır. Balıkesir, bölge genelinde yabancı turist konaklama oranlarının en düşük seviyede olduğu il konumundadır.

Grafik 21: Marmara Denizi'ne Kıyısı Olan İllerde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Oransal Dağılımı (2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Konaklama Tesisleri

2022 yılı tesis istatistiklerine göre; Balıkesir ili genelinde 1.157 tesis, 24.895 oda ve 53.948 yatak kapasitesi bulunmaktadır ve Ayvalık ve Edremit ilçeleri, sırasıyla 12.746 ve 11.703 yatak kapasitesiyle ilk iki sıradaki ilçelerdir.

Tablo 9: Balıkesir İlçeleri Tesis İstatistikleri (2022)

İlçeler	Basit İşletme Belgeli			Turizm İşletme Belgeli			Turizm Yatırım Belgeli			Toplam		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
Altıeylül	7	369	760	4	245	487	1	143	239	11	614	1.247
Altınova							1	240	496	0	0	0
Ayvalık	246	4.357	9.036	44	1.801	3.710	7	346	693	290	6.158	12.746
Balya	1	60	120							1	60	120
Bandırma	14	294	588	13	608	1.256	1	15	45	27	902	1.844
Bigadiç	6	94	194							6	94	194
Burhaniye	46	1.075	2548	12	690	1.559	1	30	60	58	1.765	4.107
Dursunbey	1	22	44	1	33	66				2	55	110
Edremit	168	3.604	8.555	29	1.510	3.148	1	36	84	197	5.114	11.703
Erdek	150	3.162	7.062	11	514	1.059	2	126	299	161	3.676	8.121
Gömeç	5	70	154	1	12	24	1	49	106	6	82	178
Gönen	21	614	1.262	2	231	468				23	845	1.730

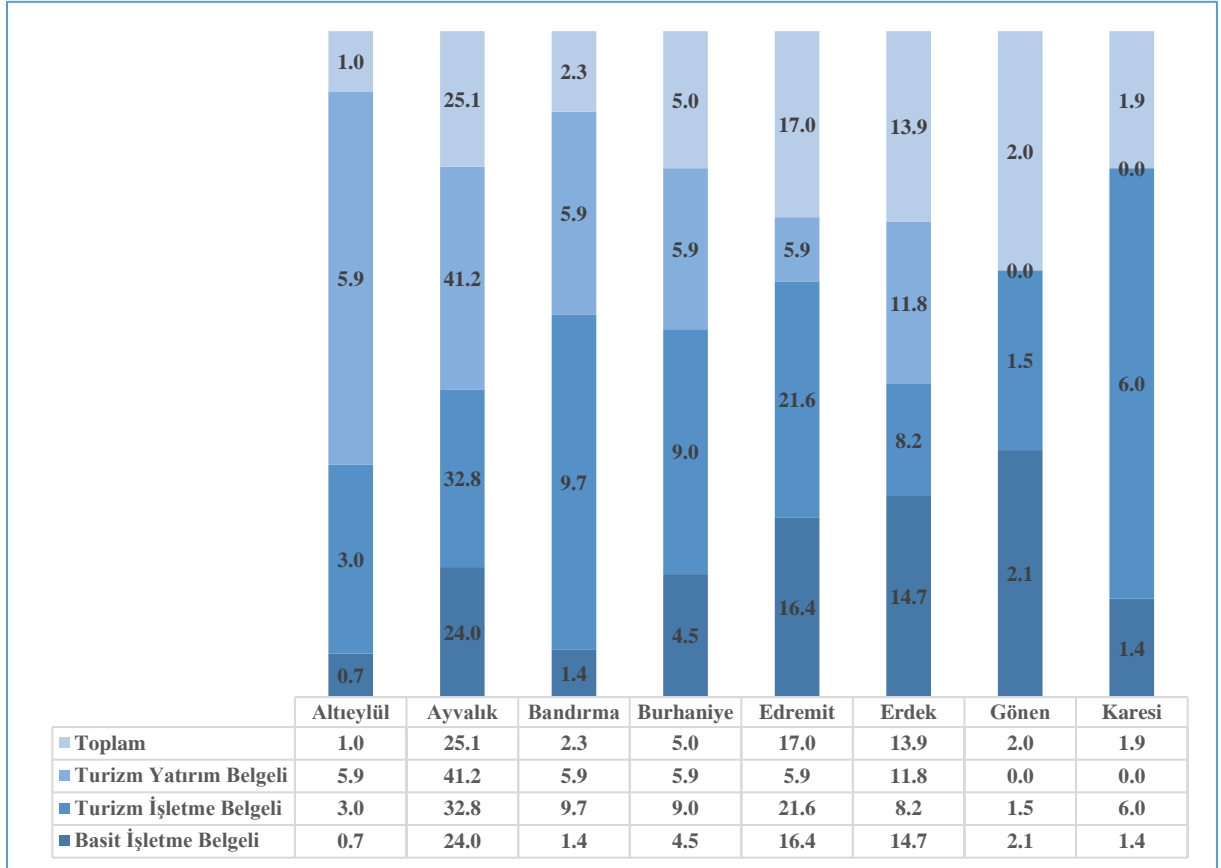
Havran	2	15	30								2	15	30
Karesi	14	281	562	8	414	812					22	695	1.374
Manyas	4	57	114								4	57	114
Marmara	322	3.891	8.520	6	168	342					328	4.059	8.862
Savaştepe	1	40	80								1	40	80
Sındırgı	6	272	604	2	114	228	1	50	100		8	386	832
Susurluk	9	224	448	1	54	108	1	110	258		10	278	556
Balıkesir	1.023	18.501	40.681	134	6.394	13.267	17	1.145	2.380		1.157	24.895	53.948

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Edremit ve Burhaniye ilçeleri, turizm işletme belgeli tesisler açısından öne çıkmaktadır. Edremit ilçesi, 11.703 yatak kapasitesi ve 29 turizm işletme belgeli tesisi ile bölgedeki en gelişmiş turizm altyapılarından birine sahiptir. Burhaniye ilçesi ise 4.107 yatak kapasitesi ile dikkat çeken bir diğer önemli turizm merkezi konumundadır.

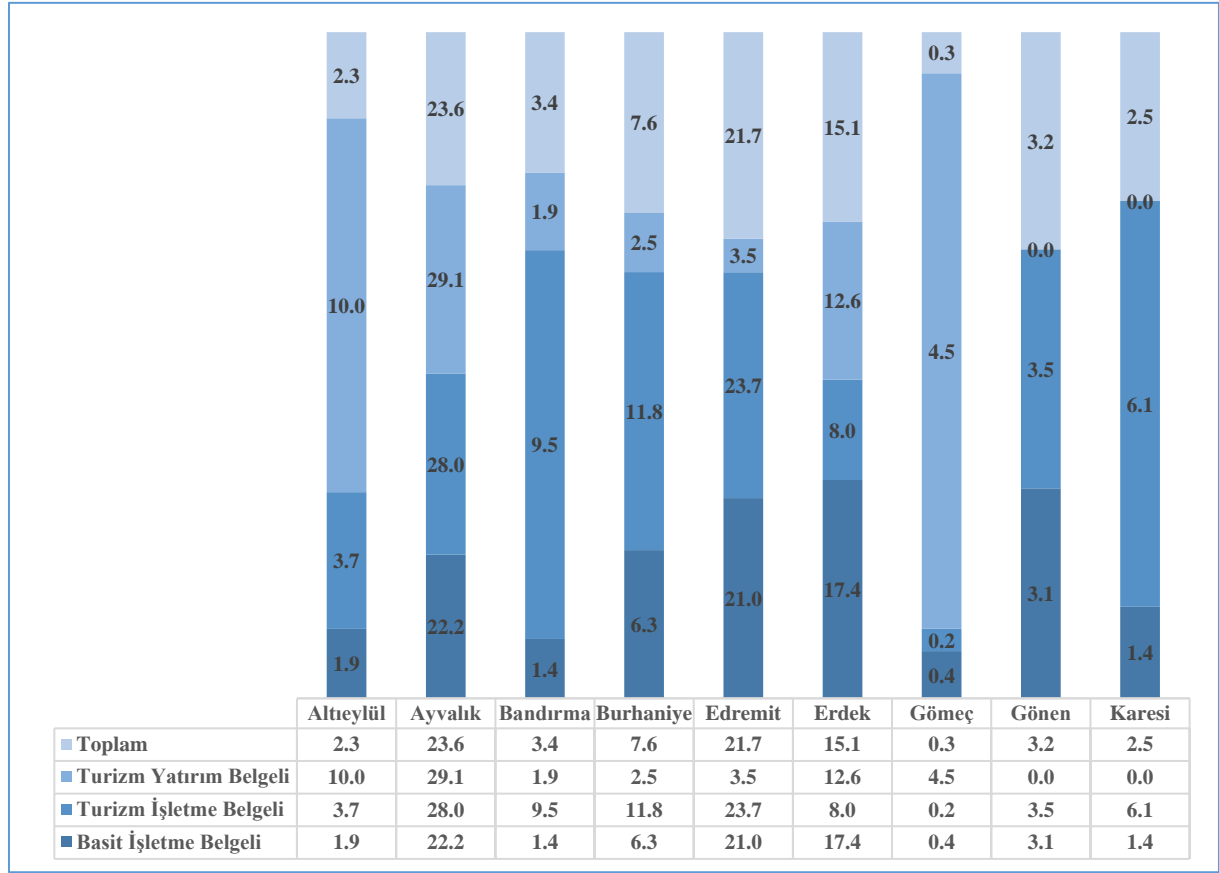
Erdek ilçesi sahip olduğu 8.121 yatak kapasitesi ile Balıkesir ilinde turizm hareketliliğine sahip önemli noktalardan birini oluşturmaktadır.

Grafik 22: İlçelere Göre Tesis Sayılarının Oransal Dağılımı (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Grafik 23: İlçelere Göre Yatak Sayılarının Oransal Dağılımı (2022)

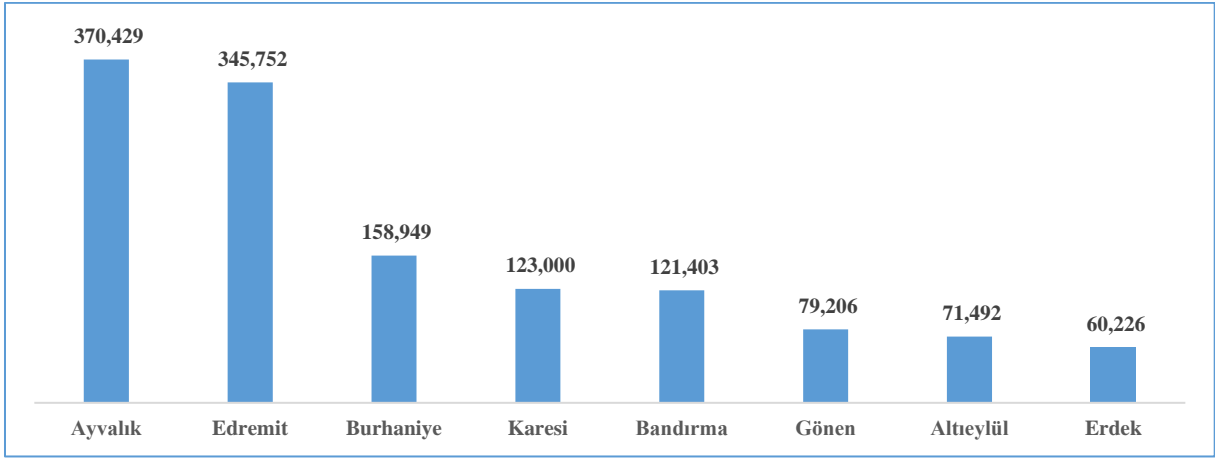
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir ili, sahip olduğu konaklama tesisi altyapısıyla geniş bir turistik yelpazeye hizmet etme potansiyelini taşımaktadır. Bununla birlikte, basit işletme belgeli tesislerin sayısının fazla olması, ildeki turizm altyapısının ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli işletmelere dayandığını göstermektedir. Öte yandan, turizm işletme belgeli tesislerin varlığı, Balıkesir'in ulusal ve uluslararası düzeyde daha yüksek standartlara sahip tesisler barındırdığını ve farklı turist profillerine hitap edebilecek kapasitede olduğunu ortaya koymaktadır.

Konaklama Sayıları

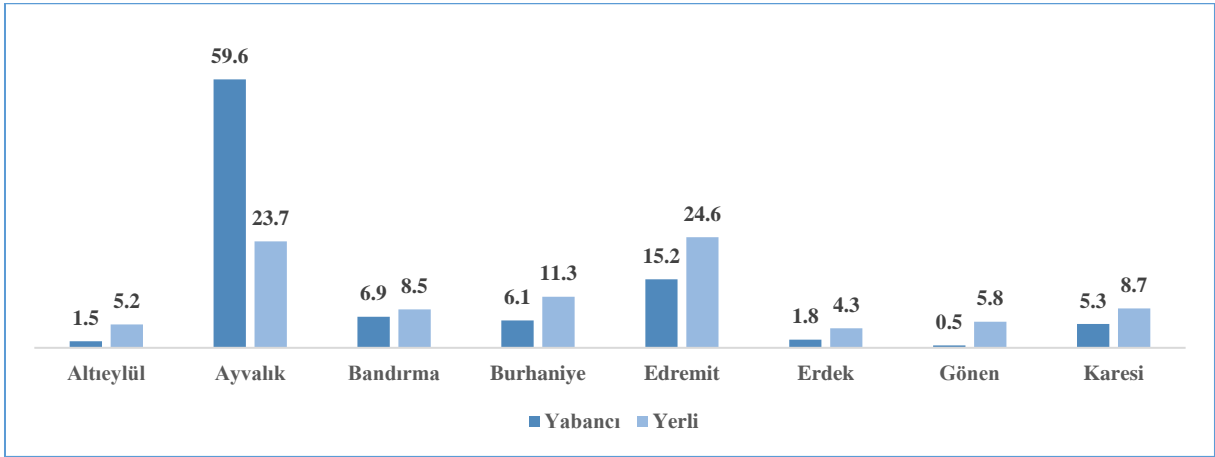
Balıkesir ilinde konaklama yapan yabancı turistlerin %59,6'sı Ayvalık ilçesinde, yerli turistlerin %59,6'sı ise Ayvalık, Edremit ve Burhaniye ilçelerinde konaklamaktadır. Ayvalık ve Edremit ilçeleri ilde yapılan geceleminin önemli bir bölümüne sahiptir. Erdek ilçesi, konaklama sayıları bakımından ilde en düşük değerlere sahip turizm sektörünün önemli olduğu ilçelerin başında gelmektedir. İlde geceleme yapan yabancı turistlerin %1,8; yerli turistlerin ise %4,3'ü Erdek'te konaklamaktadır.

Grafik 24: İlçelere Göre Tesise Geliş Toplam Sayısı (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

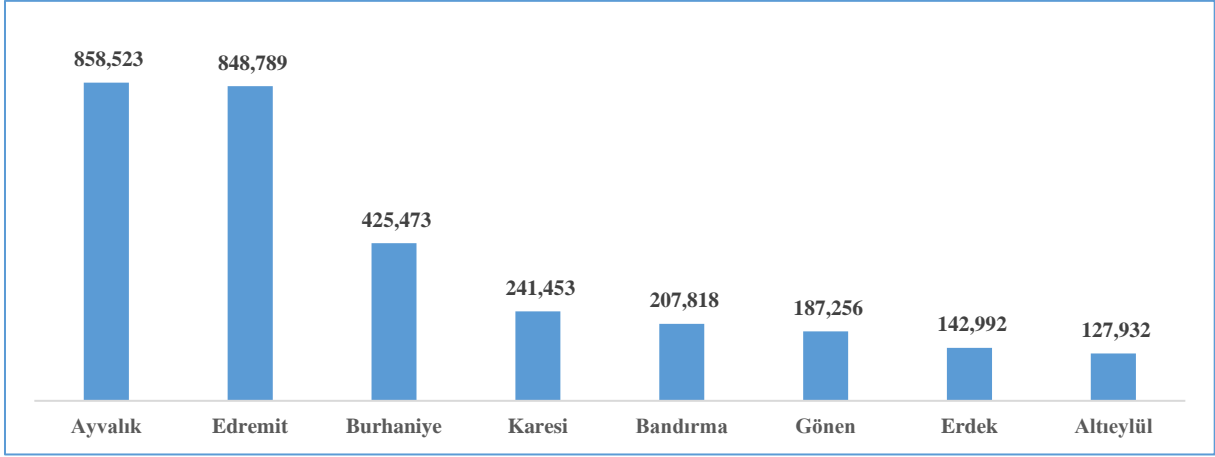
Grafik 25: Balıkesir İlinde Konaklama Yapan Turistlerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı (Tesise Geliş Sayısı, 2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

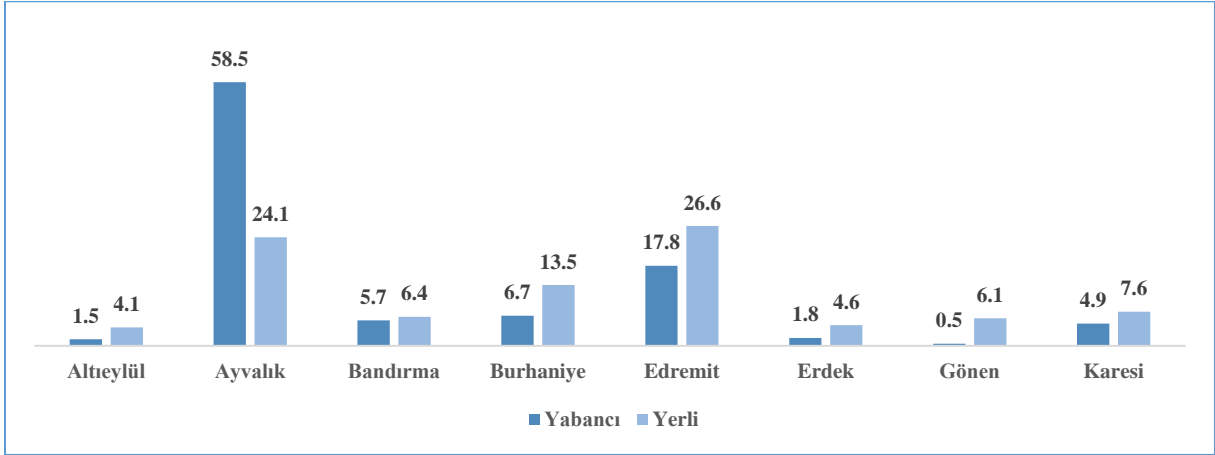
Balıkesir ilinde geceleme yapan yabancı turistlerin %58,5'i Ayvalık ilçesinde, yerli turistlerin %50,7'si ise Ayvalık ve Edremit ilçelerinde konaklamaktadır. Ayvalık ve Edremit ilçeleri ilde yapılan geceleminin önemli bir bölümüne sahiptir. Erdek ilçesi, geceleme sayıları bakımından ilde en düşük değerlere sahip turizm sektörünün önemli olduğu ilçelerin başında gelmektedir. İlde geceleme yapan yabancı turistlerin %1,8; yerli turistlerin ise %4,6'sı Erdek'te konaklamaktadır.

Grafik 26: İlçelere Göre Geceleme Toplam Sayısı (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

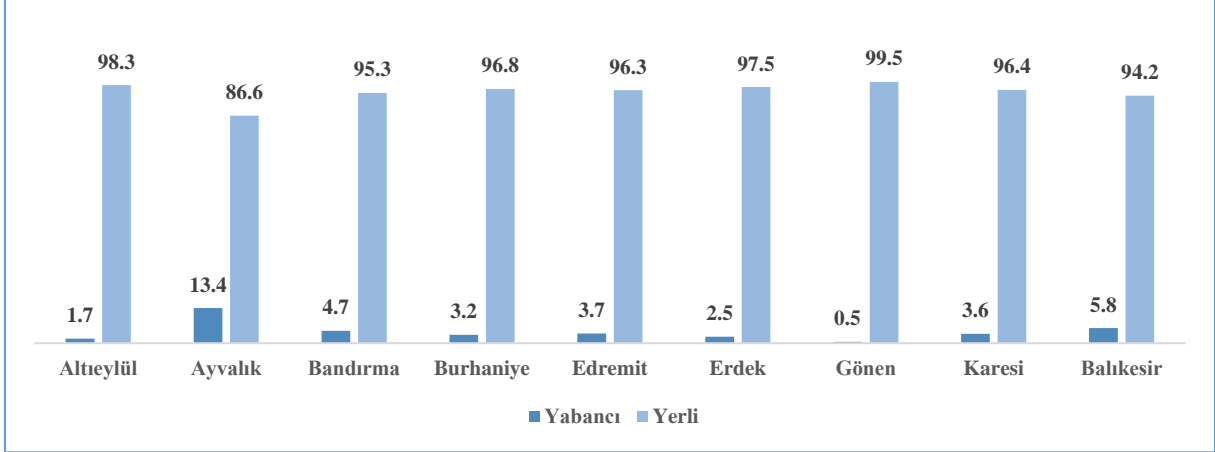
Grafik 27: Balıkesir İlinde Konaklama Yapan Turistlerin İlçelere Göre Oransal Dağılımı (Geceleme Sayısı, 2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir il genelinde yapılan konaklama sayıları oransal bakımdan %94,2 yerli ve %5,8 yabancı turist olarak gerçekleşmiştir. İl bütününde Ayvalık ilçesi dışındaki ilçeler il ortalamasına yakın değerlere sahipken, Ayvalık ilçesi yabancıların yaptığı gecelemede ilde ilk sıradadır. Erdek ilçesindeki konaklama, %97,5 ile yerli, %2,5 ile yabancı turist geceleme olarak gerçekleşmiştir. Erdek ilçesi geceleme sayıları bakımından il ortalaması ile benzerlikler göstermektedir.

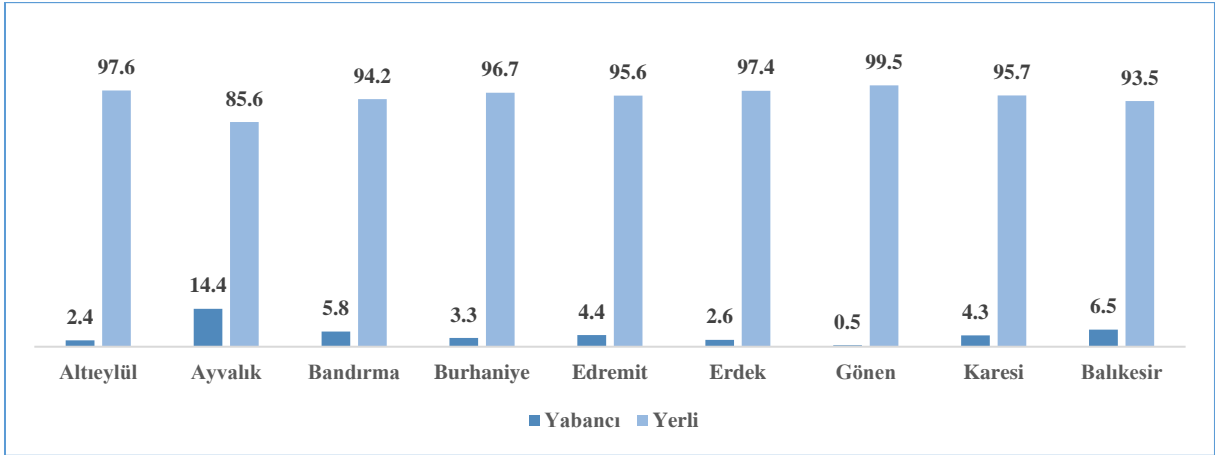
Grafik 28: Balıkesir İli ve İlçelerinde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin Oransal Dağılımı (Tese Geliş Sayısı, 2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir il genelinde yapılan geceleme sayıları oransal bakımdan %93,5 yerli ve %6,5 yabancı turist olarak gerçekleşmiştir. İl bütününde Ayvalık ilçesi dışındaki ilçeler il ortalamasına yakın değerlere sahipken, Ayvalık ilçesi yabancıların yaptığı gecelemede ilde ilk sıradadır. Erdek ilçesindeki konaklama, %97,4 ile yerli, %2,6 ile yabancı turist geceleme olarak gerçekleşmiştir ve il ortalaması ile benzerlik göstermektedir.

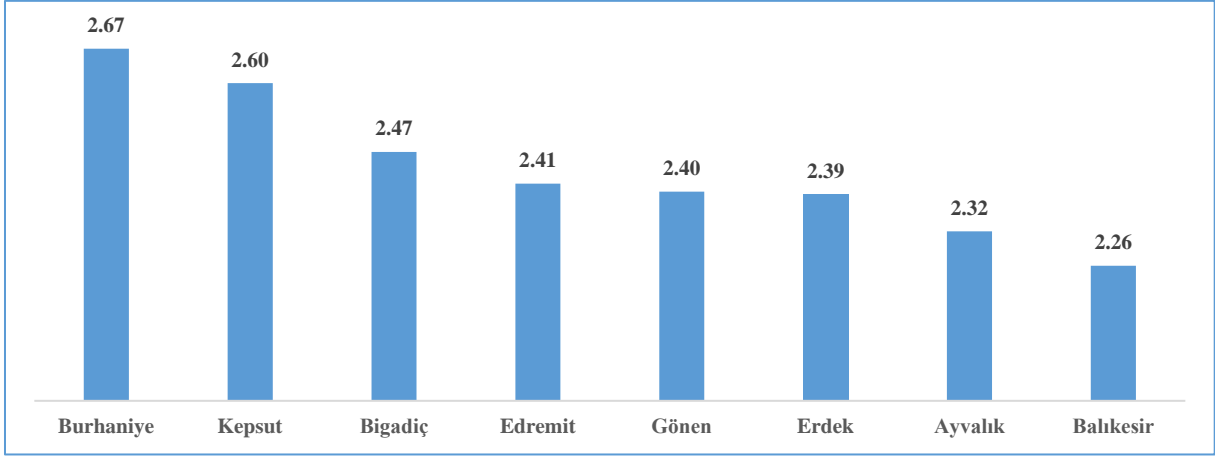
Grafik 29: Balıkesir İli ve İlçelerinde Konaklama Yapan Turistlerin Oransal Dağılımı (Geceleme Sayısı, 2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir il genelinde ortalama kalış süresi 2,26 gün olarak gerçekleşmiştir ve Burhaniye, 2,67 gün ile ilk sıradaki ilçedir. Erdek ilçesi, 2,32 gün ile il ortalamasının ve Ayvalık ilçesinin üzerindedir.

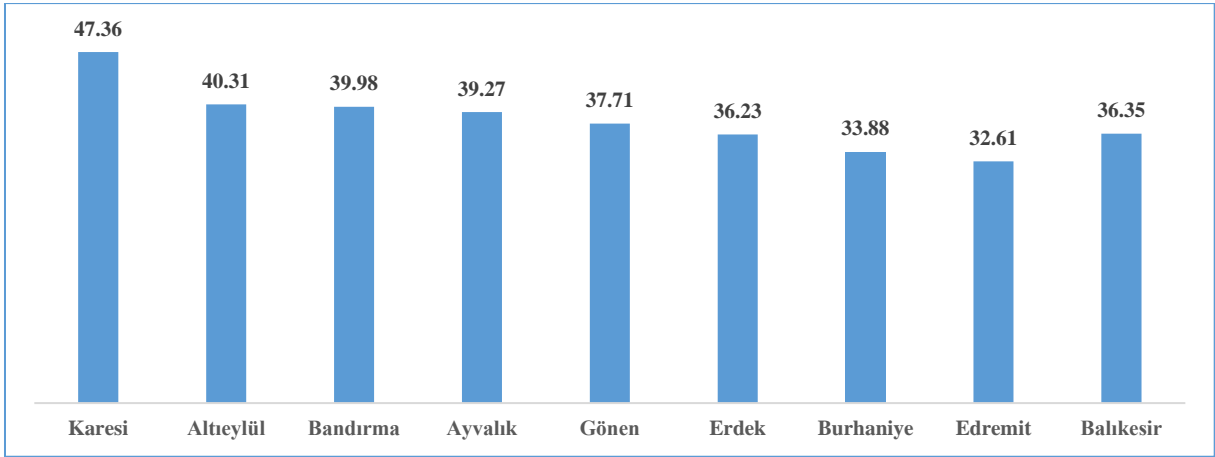
Grafik 30: Balıkesir İli ve İlçelerinde Toplam Ortalama Kalış Süresi (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir il genelinde, tesislerin doluluk oranı yerli ve yabancı turistlerin toplamı bakımından %36,35 olarak gerçekleşmiş, Karesi ilçesi ise %47,36 ile ilk sıradaki ilçedir. Erdek ilçesi, %36,23 ile daha fazla konaklama yapılan Burhaniye ve Edremit ilçelerinin üzerindedir.

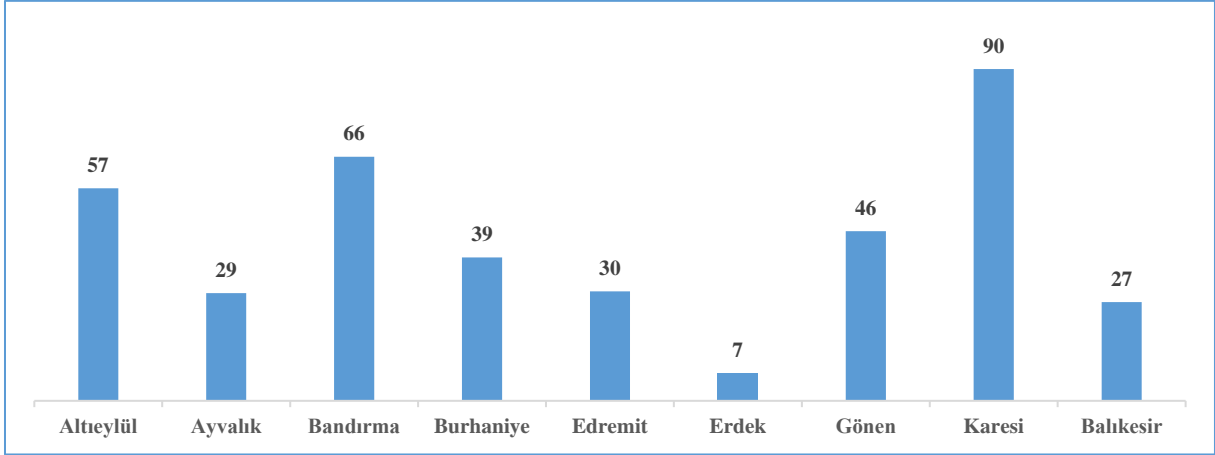
Grafik 31: Balıkesir İli ve İlçelerinde Toplam Doluluk Oranı (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir il genelinde yatak başına ortalama konaklama sayısı 27 kişi olarak gerçekleşmiş, en fazla konaklama yapılan ilçelerde ise bu sayı ortalamasının üzerindedir ve Dursunbey ilçesi 106 kişi ile ilk sıradadır. Erdek ilçesi, ildeki konaklama tesislerinin %15,1'lik kısmına sahip olmasına karşın düşük konaklama sayılarının bir sonucu olarak yatak başına 7 kişi konaklama sayısı ile il ortalamasının da altındadır.

Grafik 32: Balıkesir İli ve İlçelerinde Yatak Başına Konaklama Sayısı (2022)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Balıkesir ilinde konaklama yapan yabancı turistlerin büyük bir bölümü sırasıyla Almanya, Bulgaristan ve Sırbistan ülkelerinin vatandaşlarıdır. Bu ülkeler toplam konaklama sayısının %54,1'ini kapsamaktadır. İlde en fazla yabancı turist çeken Ayvalık ilçesinde ise en fazla konaklama yapan yabancı turistler aynı ülkelerden gelmekte iken Balıkesir il genelinden farklı olarak Sırbistan ülkesi vatandaşları ilk sıradadır.

Grafik 33: Balıkesir'de Konaklama Yapan Yabancı Turistler (2022)

Sıra No	Balıkesir		Ayvalık	
	Ülkeler	Oran (%)	Ülkeler	Oran (%)
1	Almanya	20.4	Sırbistan	24.5
2	Bulgaristan	18.2	Bulgaristan	22.9
3	Sırbistan	15.5	Almanya	15.5
4	Güney Kore	3.7	Kırgızistan	5.2
5	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti	3.3	Güney Kore	4.5
6	Kırgızistan	3.1	Yunanistan	3.4
7	Yunanistan	2.8	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti	2.4
8	Romanya	2.0	Kazakistan	2.2
9	Ukrayna	2.0	Fransa	1.7
10	Fransa	1.9	Özbekistan	1.3

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

3.2.2. Yerel Turizm Hareketliliği

Yerel turizm hareketliliği, Kültür ve Turizm Bakanlığında elde edilen turizm istatistikleri baz alınarak Erdek ilçesi bütününde incelenmiştir. Yapılan inceleme, konaklama tesisleri, konaklama sayıları, ziyaretçi profili tespitlerini içermektedir.

Erdek'teki turizm hareketliliği oranda günübirlik turizm faaliyetleri olarak gerçekleşmektedir. Günübirlik turizm hareketliliği ile ilgili Erdek Belediyesi'nin tespitlerine göre yaz aylarının en yoğun dönemi ve hafta sonları olmak üzere Erdek'in 350.000 civarında günübirlik ziyaretçi tarafından turizm amaçlı ziyaret edildiği bilgileri bulunmaktadır.

Konaklama Tesisleri

Erdek'te, 3.162 oda ve 7.062 yatak kapasiteli 150 adet basit işletme belgeli konaklama tesisi ile 514 oda ve 1.059 yatak kapasiteli 11 adet turizm işletme belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır. İlçenin turizm amaçlı konaklama altyapısı, 2023 itibariyle toplamda 161 adet tesis, 3.676 oda ve 8.121 yatak kapasitesinden oluşmaktadır. İlçede turizm yatırım belgeli toplam 126 oda ve 299 yatak kapasitesine sahip iki adet konaklama tesisinin kurulması planlanmaktadır.

Tablo 10: Erdek İlçesi Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflandırılması

Türü	Turizm Yatırım Belgeli				Turizm İşletme Belgeli		
	Sınıfı	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
Otel	4 Yıldızlı	2	126	299			
	3 Yıldızlı				4	228	479
	2 Yıldızlı				6	238	480
Butik Otel					1	48	100
Toplam		2	126	299	11	514	1.059

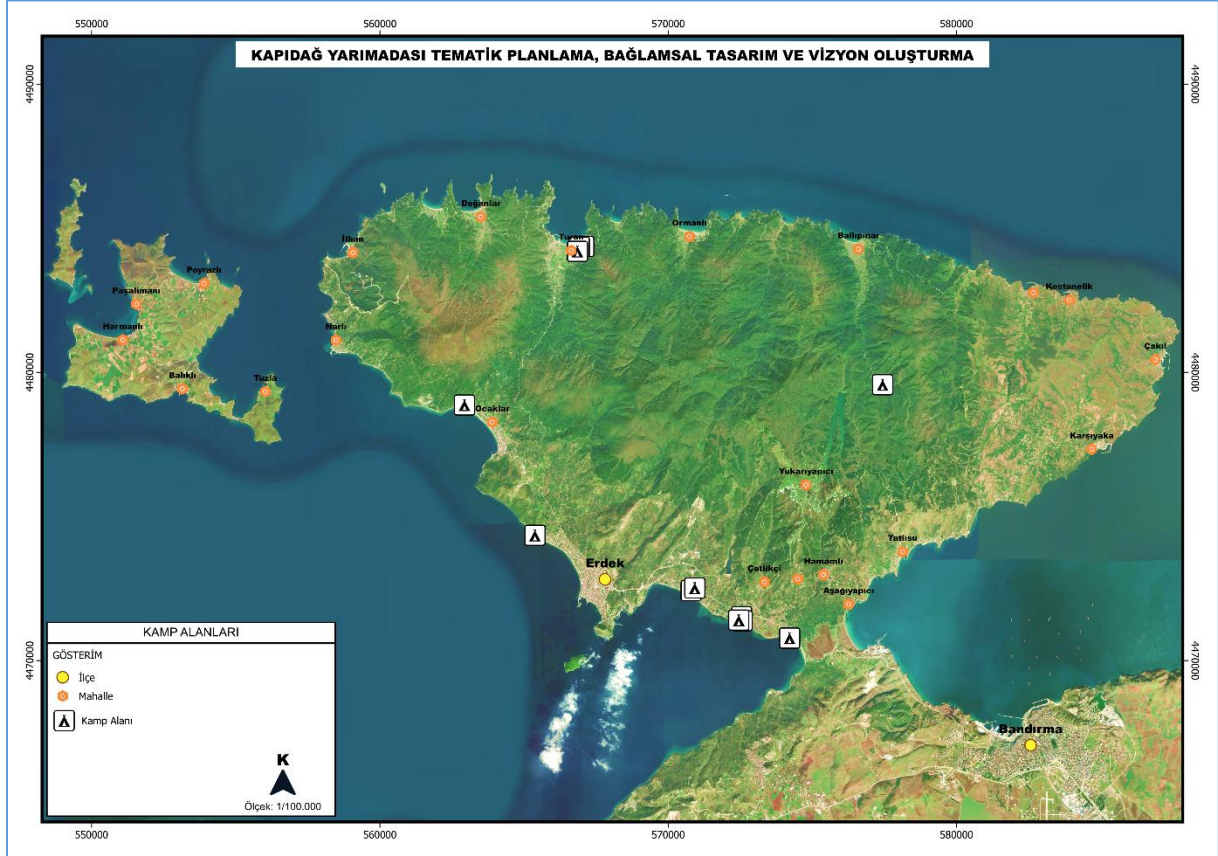
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Erdek'te bulunan turizm işletme belgeli tesislerin dört tanesi 3 yıldızlı otel, altı tanesi 2 yıldızlı otel, bir tanesi ise butik otel niteliğindedir. Kapasiteleri bakımından benzerlik gösteren 2 ve 3 yıldızlı otellerden, 3 yıldızlı oteller toplamda 228 oda ve 479 yatak kapasitesine, 2 yıldızlı oteller ise 238 oda ve 480 yatak kapasitesine sahiptir. İlçedeki butik otel türündeki tek tesis ise 48 oda ve 100 yatak kapasitesindedir. İlçede kurulması planlanan turizm yatırım belgesine sahip tesisler 4 yıldızlı otel sınıfındadır.

Erdek'teki yıldızlı oteller ve butik otel kategorisindeki konaklama tesisleri, Çuğra Plajı hattı, Ocaklar yerleşimi ve Kastri mevkiinde yoğunlaşmıştır. Narlı, Doğanlar ve Turan

Mahalleleri'nde ise pansiyon türü konaklama tesisleri bulunmaktadır. Ayrıca, Kapıdağ Yarımadası sınırları içinde çadır ve karavan kamp alanları da yer almakta olup bu alanların en yoğun bulunduğu bölgeler Kastri mevki ve Turan Mahallesi'dir.

Harita 28: Kamp Alanları, Çadır ve Karavan Alanları

Kaynak: Ofis Çalışması, 2024.

Konaklama Sayıları

Erdek ilçesi konaklama sayıları 2000 ve 2023 yılları arasını kapsayan dönemde incelenmiştir. Bu dönem içerisinde 2009 ve 2012 yılları arasını kapsayan 4 yıllık periyottaki yüksek konaklama sayılarının nedenine ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır.

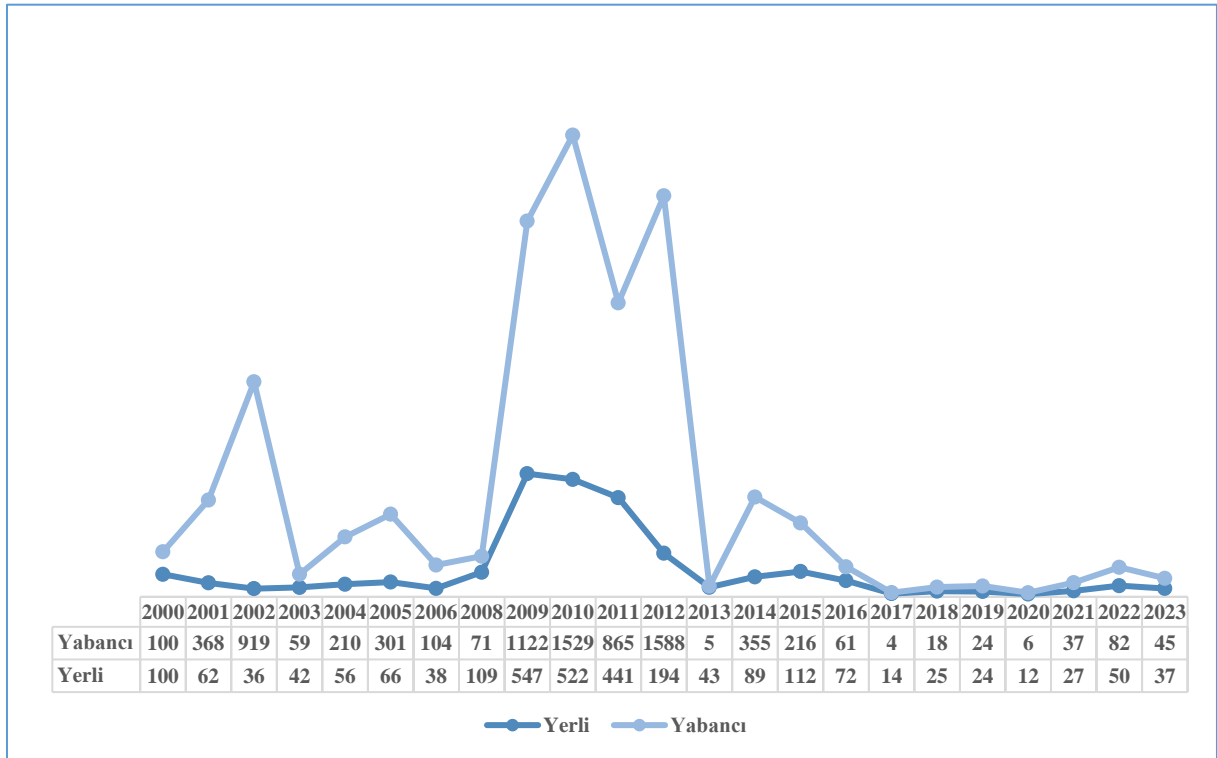
Yıllar	Tesise Giriş Sayısı			Geceleme Sayısı		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
2000	120.003	1.850	121.853	302.118	9.140	311.258
2001	74.413	6.808	81.221	163.748	17.488	181.236
2002	43.727	16.994	60.721	178.744	46.793	225.537
2003	50.292	1.086	51.378	115.126	3.217	118.343
2004	67.255	3.886	71.141	162.195	24.166	186.361
2005	78.744	5.577	84.321	175.492	8.806	184.298
2006	45.207	1.916	47.123	131.066	4.113	135.179
2008	131.080	1.320	132.400	373.074	3.367	376.441

2009	656.547	20.754	677.301	909.068	140.055	1.049.123
2010	626.245	28.288	654.533	932.296	202.568	1.134.864
2011	528.792	16.005	544.797	712.588	33.273	745.861
2012	232.297	29.369	261.666	688.158	206.247	894.405
2013	51.034	85	51.119	83.202	240	83.442
2014	106.302	6.565	112.867	165.707	12.547	178.254
2015	134.922	3.991	138.913	213.886	5.309	219.195
2016	86.522	1.136	87.658	184.836	5.634	190.470
2017	17.310	80	17.390	39.733	181	39.914
2018	30.145	332	30.477	68.119	1.128	69.247
2019	28.561	449	29.010	61.166	1.355	62.521
2020	14.644	109	14.753	31.974	313	32.287
2021	31.812	676	32.488	74.842	1.652	76.494
2022	59.460	1.511	60.971	140.516	3.731	144.247
2023	44.509	836	45.345	102.079	2.197	104.276

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

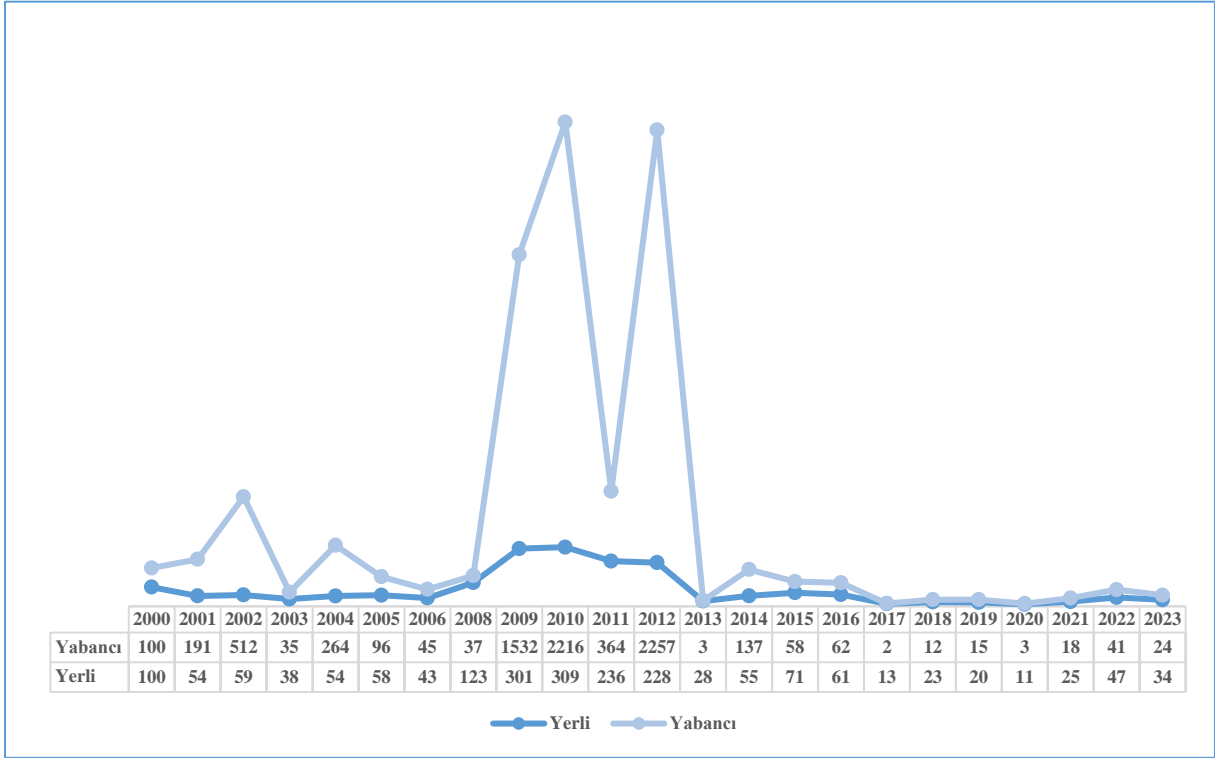
Erdek ilçesinin yatak başına düşük konaklama oranı, ilçenin potansiyeline rağmen konaklama sürelerinin kısa olduğunu ve doluluk oranlarının sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Erdek'in turizm altyapısının sezonluk yoğunluğa bağımlı olduğunu ve yıl boyunca turizmi destekleyecek ek faaliyetlere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Grafik 34: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Sayılarının Oransal Değişimi (Tesis Geliş Sayısı, 2000 - 2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

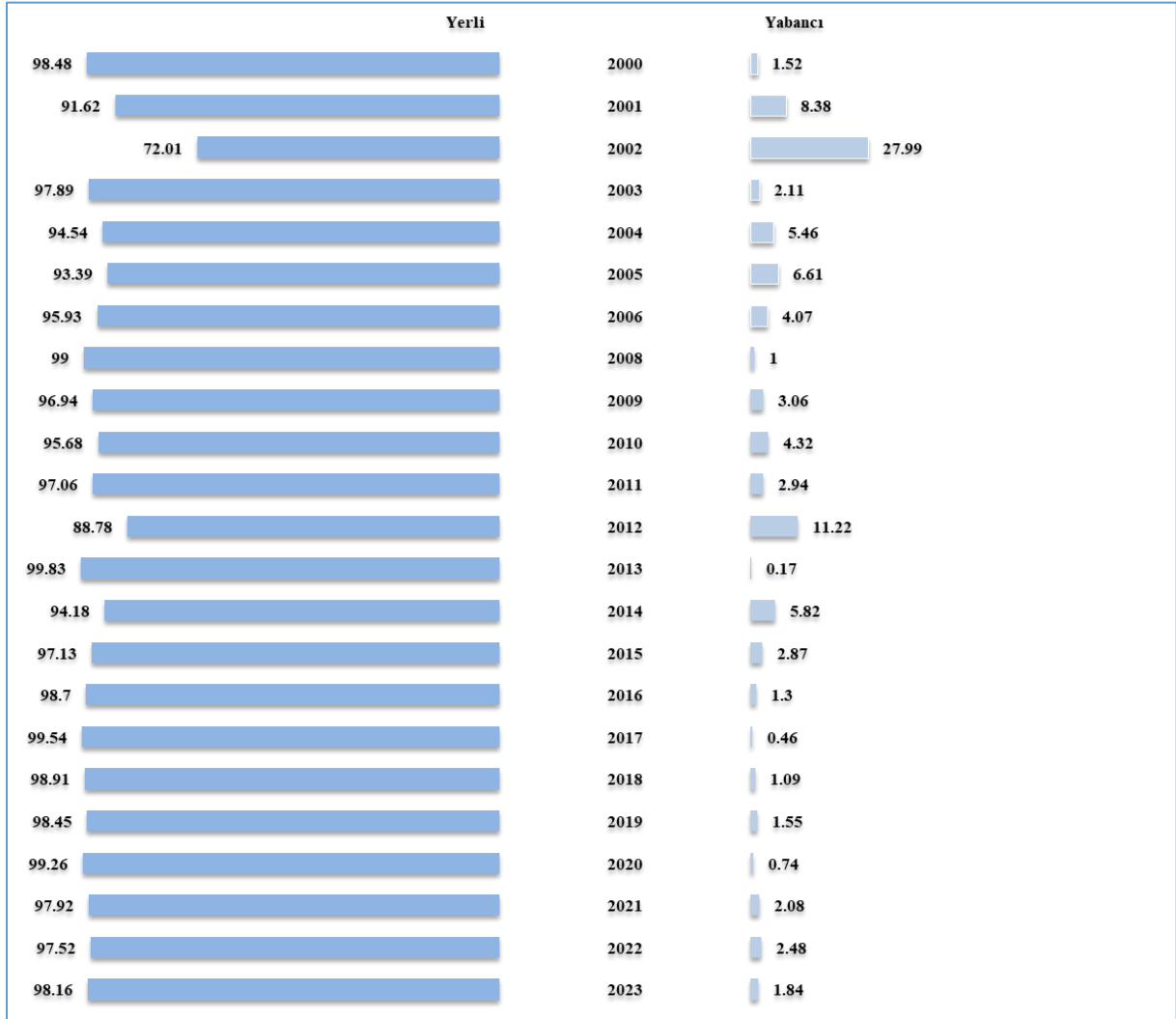
Grafik 35: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Sayılarının Oransal Değişimi (Geceleme Sayısı, 2000 - 2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Erdek'te, 2002 ve 2012 yılları haricinde gerçekleşen konaklamalar %95 ve üzerinde yerli turistler tarafından gerçekleştirilmiştir. Son 10 yıllık dönemde ise bu oran %97 ve üzerine çıkmıştır.

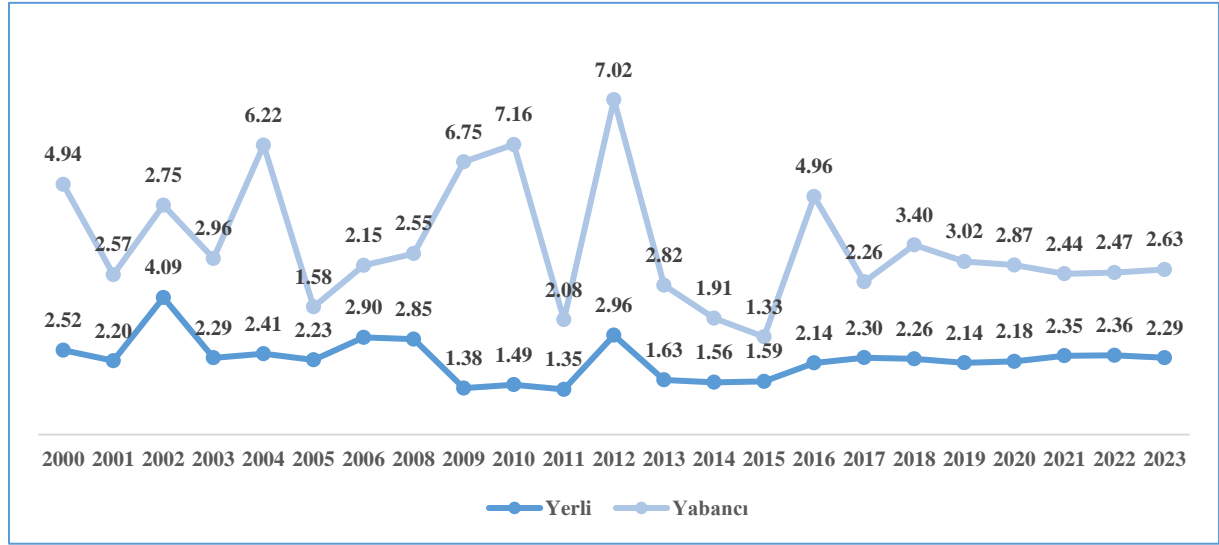
Grafik 36: Erdek'te Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turist Sayıları Oranları (Tesise Geliş Sayısı, 2000 - 2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Erdek'te konaklama yapan turistler arasında yabancı turistlerin ortalama kalış süreleri, 2000 yılından günümüze kadar geçen süreçte her dönemde yerli turistlerin üzerinde gerçekleşmiştir. Yerli turistler açısından, 2002 yılı haricinde ortalama kalış süresi genellikle üç günün altında kalmıştır. Yabancı turistlerde ise ortalama kalış süresi, yerli turistlere kıyasla daha dalgalı bir seyir izlemektedir.

Grafik 37: Erdek'te Konaklama Yapan Turist Ortalama Kalış Süreleri (2000 - 2023)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Erdek'te konaklama yapan yabancı turistlerin büyük bir bölümü Alman vatandaşlığına sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Alman vatandaşları hem tesise geliş sayısı hem de geceleme sayısı bakımından %63 ve %81 ile en yakın ülkelerin oldukça üzerindedir. Ortalama kalış süresi bakımından ise Beyaz Rusya (Belarus) ilk sırada çıkmasına karşın 20 yıllık periyota sadece bir dönemde gerçekleşen bir konaklama faaliyetidir. Yabancı turist konaklamasında ortalama kalış süreleri ilçe, il ve ülke ortalamalarının üzerindedir.

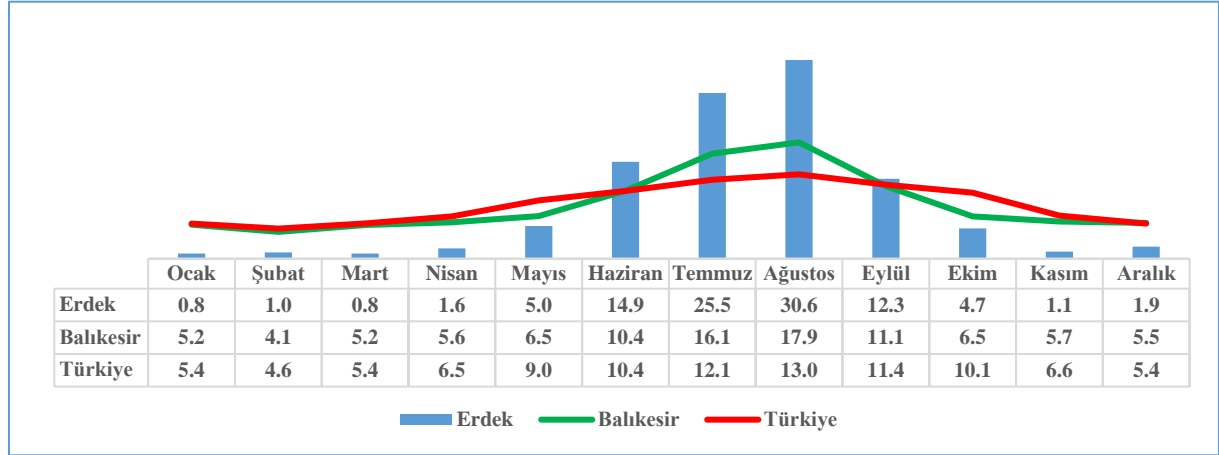
Grafik 38: Erdek'te Konaklama Yapan Yabancı Turist Verileri (2000 - 2023)

Sıra No	Ülkeler	Oran (%)	Ülkeler	Oran (%)	Ülkeler	Ortalama Kalış Süresi (Gün)
1	Almanya	63.0	Almanya	81.1	Beyaz Rusya (Belarus)	11.00
2	Amerika Birleşik Devletleri	5.3	Amerika Birleşik Devletleri	1.8	Almanya	6.32
3	Fransa	4.7	Beyaz Rusya (Belarus)	1.6	Pakistan	5.18
4	Güney Kore	2.2	Romanya	1.5	Çek Cumhuriyeti (Çekya)	5.04
5	Cezayir	1.8	Fransa	1.4	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti	4.99
6	Bulgaristan	1.7	Çek Cumhuriyeti (Çekya)	1.2	Romanya	4.67
7	Hollanda	1.7	Cezayir	0.9	Sırbistan	4.65
8	Romanya	1.6	Bulgaristan	0.8	Kanada	4.60
9	Yunanistan	1.6	Azerbaycan	0.8	Danimarka	4.46
10	İsviçre	1.5	Sırbistan	0.7	Tunus	4.36

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Erdek ilçesindeki yıllık konaklama hareketliliği, Mayıs ayında kısmen başlayarak Ekim ayına kadar devam eden ve ağırlıklı olarak yaz sezonunu kapsayan bir yapıya sahiptir. İlçede kış ve ilkbahar mevsimlerinde gerçekleşen konaklamalar ise Balıkesir ili ve Türkiye ortalamalarının oldukça altında kalmaktadır.

Grafik 39: Tesise Geliş Sayılarının Aylara Göre Oransal Dağılımı (2022)

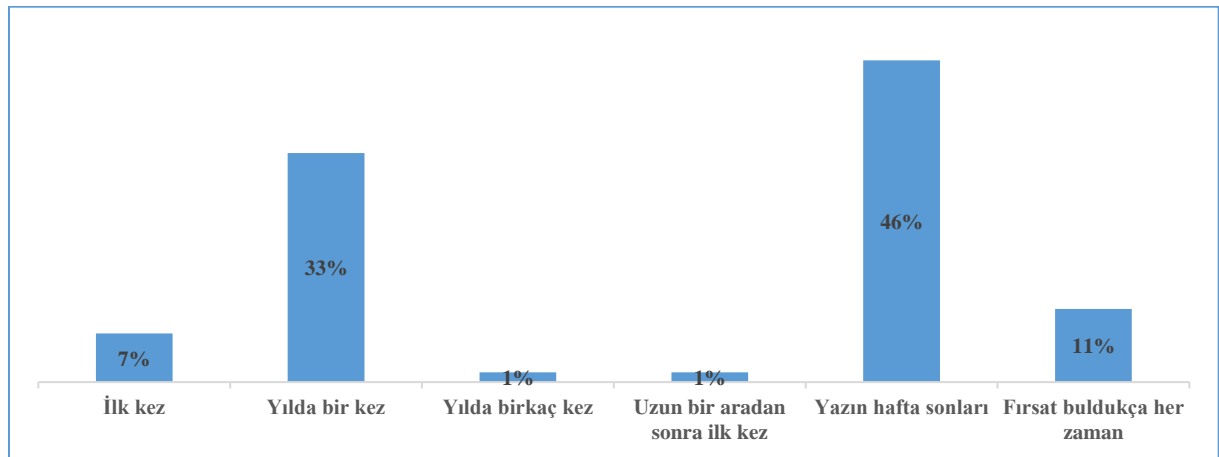

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Ziyaretçi Profili

Erdek ilçesi ziyaretçi profili, Füsun Esenkal Çözeli tarafından hazırlanmış “Turizm Destinasyonlarının Markalaşmaması: Erdek Örneği” adlı doktora tezi çalışmasından yararlanılarak incelenmiştir.

Grafik 40: Ziyaret Sıklığı

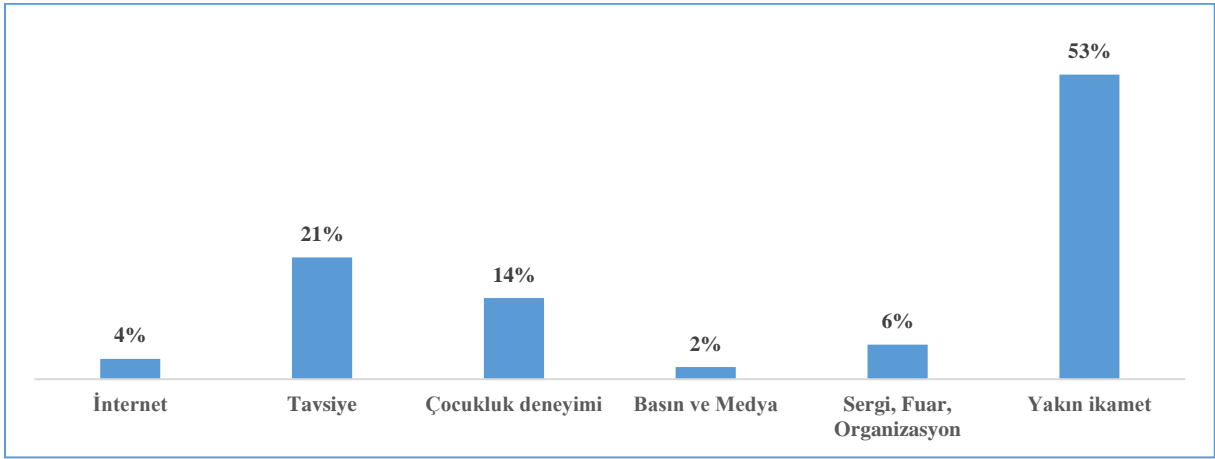
Kaynak: (Esenkal Çözeli, 2019).

Erdek ilçesini ziyaret eden turistlerin ziyaret sıklıkları incelendiğinde, ziyaretçilerin %46’sı yaz aylarında hafta sonları ilçeyi tercih ettiği görülmektedir. Bu oran, ilçenin yaz sezonunda özellikle hafta sonları yoğun bir ziyaretçi akınına uğradığını ve kısa süreli tatiller için tercih

edildiğini göstermektedir. İlçeyi yılda bir kez ziyaret edenler, toplam ziyaretçilerin %33'ünü oluşturmaktadır ve düzenli olarak Erdek'i tercih eden bir ziyaretçi kitlesinin varlığına işaret etmektedir.

Ziyaretçilerin %11'i ise fırsat buldukça Erdek'e geldiğini belirtmiştir. Bu grup, düzenli bir ziyaret sıklığı olmamakla birlikte Erdek'i sıkça ziyaret etme eğilimindedir. İlk kez gelen ziyaretçilerin oranı %7 olması ilçenin yeni ziyaretçi çekme potansiyelinin düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, "yılda birkaç kez" ve "uzun bir aradan sonra ilk kez" gibi daha seyrek ziyaret sıklığına sahip grupların oranı %1 seviyesinde kalmaktadır. Bu gruplar, Erdek'i nadiren veya düzensiz aralıklarla ziyaret edenleri temsil etmektedir.

Grafik 41: Ziyaretçilerin Bilgi Kaynakları

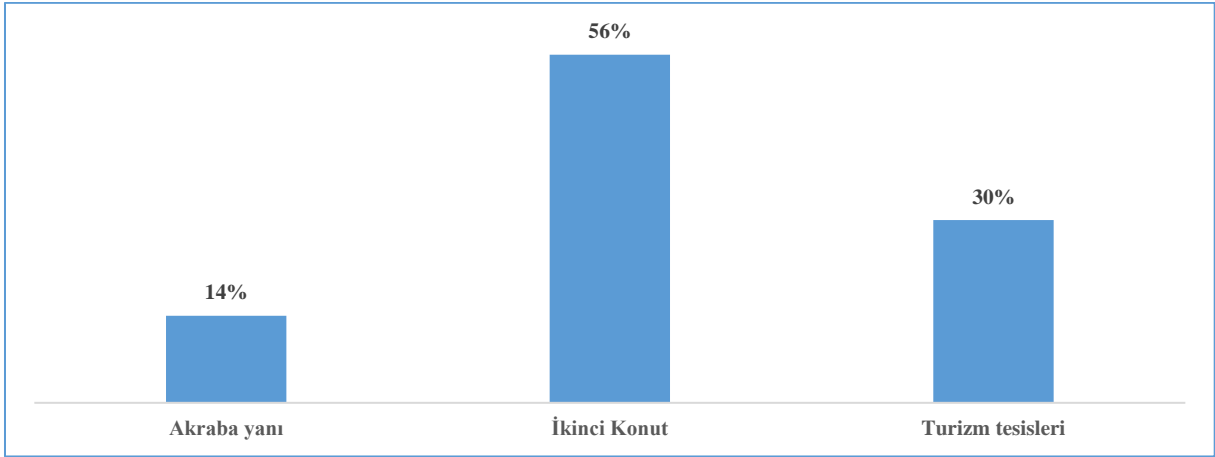

Kaynak: (Esenkal Çözeli, 2019).

Erdek'i ziyaret eden turistlerin Erdek'ten nasıl haberdar olduklarına ilişkin bilgi kaynakları incelendiğinde, ziyaretçilerin %53'lük kısmı Erdek'e yakın ikamet nedeniyle ilçeyi tanıdığı ve bu nedenle tercih ettiği görülmektedir. Bu durum, ilçenin yakın çevredeki bölgelere yönelik popülerliğini ve ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun ilçeye kolay erişim sağlayabilen çevre bölgelerden geldiğini ortaya koymaktadır.

Tavsiye ile Erdek'i tercih edenler, %21 ile ikinci sıradadır. Bu durum, ziyaretçilerin Erdek hakkındaki bilgiyi aile, arkadaş ya da tanıdıklar aracılığıyla elde ettiklerini ve tavsiyenin ilçenin turizm açısından olumlu bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ziyaretçilerin %14'ü çocukluk dönemlerinde Erdek'i ziyaret etmiş olduklarını belirtmektedir.

Grafik 42: Ziyaretçilerin Konaklama Mekânı Tercihleri

Kaynak: (Esenkal Çözeli, 2019).

Erdek ilçesini ziyaret eden turistlerin konaklama tercihleri incelendiğinde, ikinci konutların %56 ile en fazla tercih edilen konaklama türü olduğu görülmektedir. Bu durum, Erdek'in yazlık ev sahipleri ve ikinci konut kullanımının yoğun olduğu bir destinasyon olduğunu göstermektedir. İkinci konut kullanımı yüksekliği, Erdek'te uzun dönemli ya da düzenli olarak bölgeye gelen bir ziyaretçi kitlesinin olduğunu göstermektedir. Erdek'e kısa süreli veya tatil amaçlı gelen ve turizm tesislerinde konaklayanların oranı %30, akraba yanı konaklamayı tercih edenlerin oranı ise %14'tür. Bu grup, Erdek'i aile ve arkadaş ilişkileri nedeniyle ziyaret edenlerden oluşturduğu ve akraba yanında konaklamayı tercih edenlerin oranı %14'tür.

Rotalar-Ziyaret Noktaları

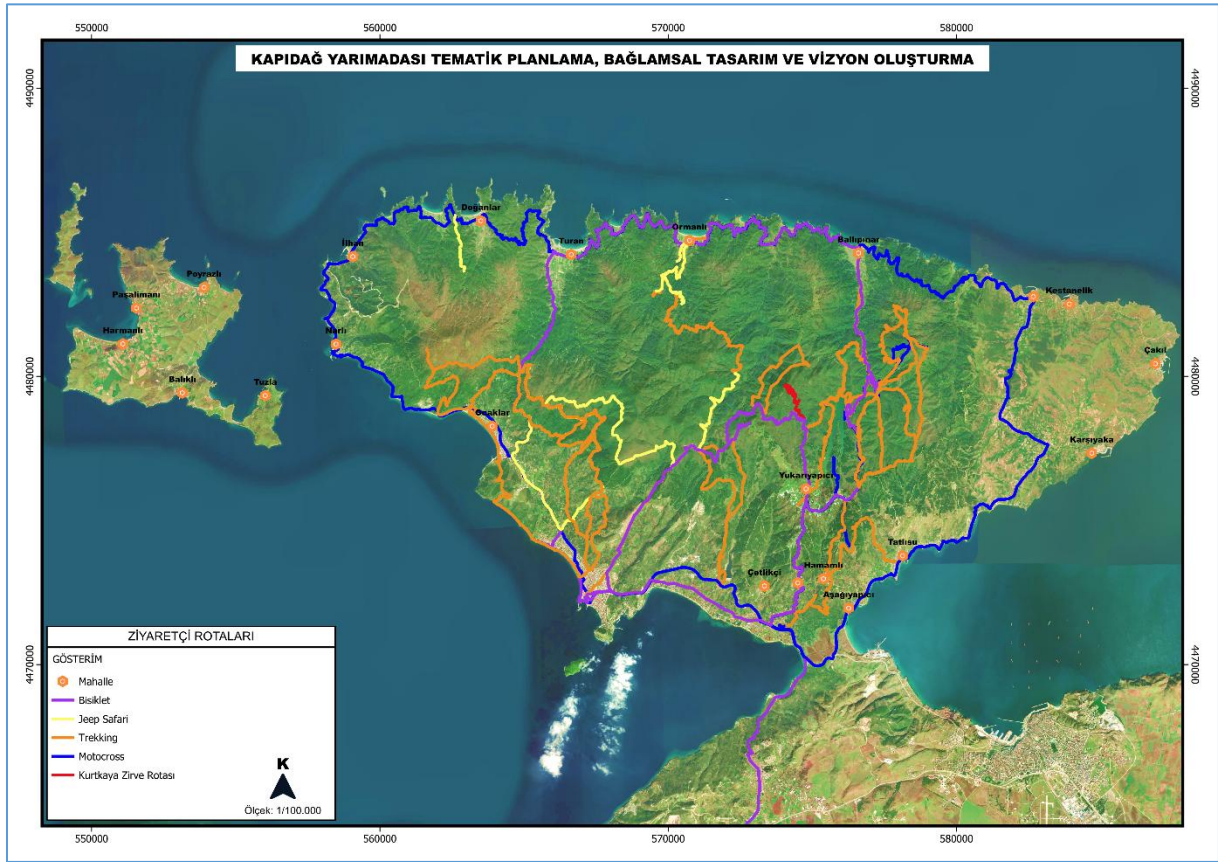
Erdek'teki yerel turizm hareketliliği incelemesinin bir diğer çalışması Kapıdağ Yarımadası'ndaki turizm izlerinin tespitidir. Bu izler, Yarımada'da kullanıcılar tarafından bireysel olarak yapılan faaliyet rotaları, Balıkesir Orman Bölge Müdürlüğü tarafından uygulanmış ekoturizm rotaları ve Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Güney Marmara Kalkınma Ajansı iş birliğinde Balıkesir il sınırları bütününde belirlenmiş ve "Misya Yürüyüş Yolları" adıyla tanımlanan doğa yürüyüşü rotalarını kapsamaktadır.

Kullanıcı rotalarının bilgilerine mobil ve web harita uygulamaları üzerinden erişilmiştir. Bu rotalardaki faaliyetler ağırlıklı olarak doğa yürüyüşü olarak gerçekleşmekte olup dağ bisikleti, jeep safari, motokros ve off-road faaliyetlerine de rastlanmaktadır. Bu rotalar ağırlıklı olarak orman içi açık durumdaki yollar üzerinde gerçekleşmektedir.

Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası, Yukarıyapıcı Mahallesi'nden başlayıp Kirazlı Manastırı'nı çevreleyen bisiklet, yürüyüş ve karma rotalardan oluşmaktadır. Bu rotalar üzerinde işaretlemeler, bilgilendirme panoları ve dinlenme alanları altyapı düzenlemeleri yapılmıştır.

Misya Yolları adıyla bilinen rotalar; Ballıpınar – Kirazlı Manastırı, Kyzikos Hadrian Tapınağı – Tatlısu Mahallesi, Tatlısu Mahallesi – Kirazlı Manastırı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu rotalar üzerinde dinlenme ve manzara noktası amaçlı ahşap seyir terası yapılmıştır (Harita 30).

Harita 29: Ziyaretçi Rotaları

Kaynak: Ofis Çalışması, 2024.

Harita 30: Ekoturizm Rotaları ve Misya Yolları

Kaynak: Erdek Orman İşletme Şefliği, Erdek Ticaret Odası, 2024.

Bakrač, Dalyan, Pınar Otel ve Ocaklar plajları, Kapıdağ Yarımadası'ndaki "mavi bayraklı plajlar" olup kullanıcılara yönelik hijyen tesisler ve ticari işletmeler bulunmaktadır.

Fotoğraf 16: Bakrač ve Dalyan Plajları

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Kapıdağ Yarımadası'nda en çok ziyaret edilen noktalar aşağıdaki haritada verilmiştir. Zeytinli Ada ve Tavşanlı Ada günümüz itibariyle ziyarete kapalıdır. Kyzikos Antik Kenti Hadrian

Tapınağı ve Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası dışında kalan noktalarda ziyaretçi sunumuna yönelik düzenlemeler bulunmamaktadır.

Tablo 11: Kapıdağ Yarımadası'ndaki Ziyaret&Gezi Noktaları

Apostol Ören Yeri	Narlı Seyir Tepesi
Ballıpınar Şelaleler Bölgesi	Ormanlı Şelalesi
Ballıpınar Şelalesi	Palata Çeşmesi
Balyozburnu Feneri	Paşalimanı Feneri
Çayağzı Falezleri Profilleri	Seyitgazi Tepesi
Erdek Havuzlu Meydan	Şehitlik
Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası	Tatlısu Soğan Kayaları
Kirazlı Manastırı	Tavşan Adası
Kyzikos Antik Kenti	Tortepe
Malya Tepesi	Zeytinli Ada

Harita 31: Ziyaret Noktaları

Kaynak: Ofis Çalışması, 2024.

Kapıdağ Yarımadası'nın kuzey kıyıları boyunca konumlanmış; Küçükova, Büyükova, Doğanlar, Turan, Manastır, Levent ve Eğridere koyları çadır ve karavan kampçılarının en yoğun kullandığı koylardır. Bu koylar arasında altyapı düzenlemesi genel kullanıma açık kamp alanları bulunmamaktadır. Ancak, Turan Mahallesi'nde özel işletmeler tarafından işletilen kamp tesisleri bulunmaktadır.

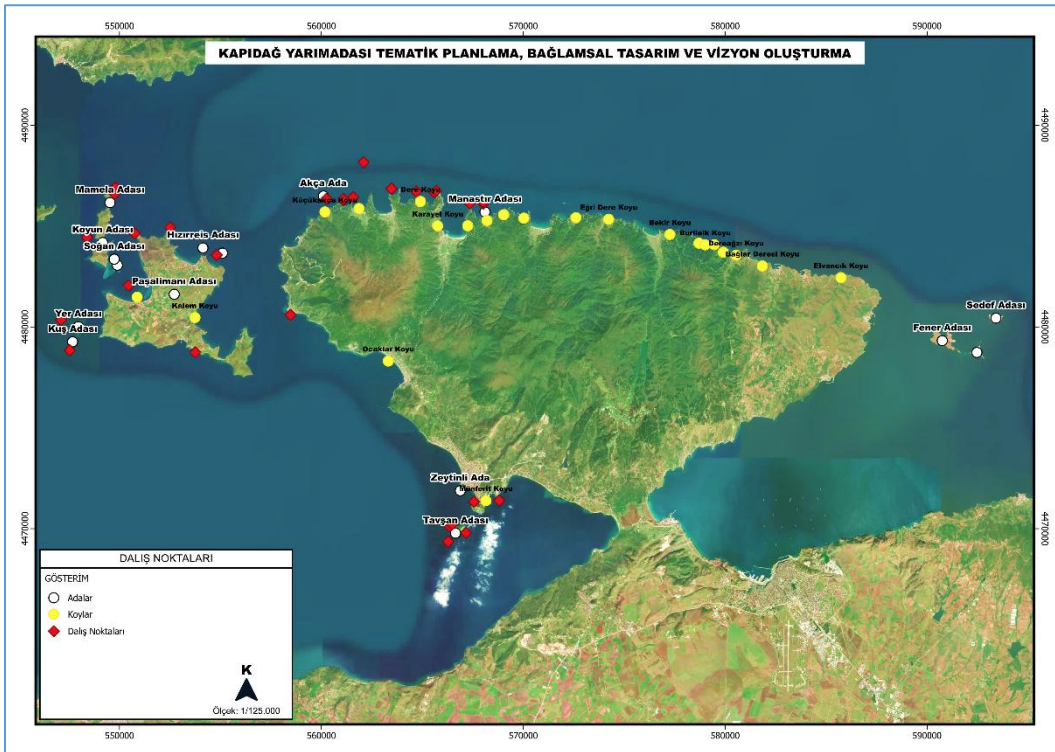
Fotoğraf 17: Levent Koyu

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Kapıdağ Yarımadası'nda, amatör ve profesyonel seviyelerde dalış faaliyetleri yürütülmektedir. Bu faaliyetler, Erdek Dalış Kulübü bünyesinde özellikle amatör seviyede yoğunlaşmış olup ağırlıklı olarak Kurbağlı Plajı ile Seyitgazi Tepesi'nin kesişimindeki alanda gerçekleştirilmektedir. Erdek Körfezi genelinde ise kurumlar ve bireyler tarafından belirlenmiş; Kapıdağ Yarımadası'nın kuzey kesimi, Paşalimanı Adası ve Tavşan Adası çevresinde yoğunlaşan çeşitli dalış noktaları bulunmaktadır. Erdek Körfezi, sportif dalış faaliyetleri için uygun bir denizel ekosisteme sahip olmasına rağmen, Erdek merkezden Yarımada'nın kuzeyine ve Paşalimanı Adası'na deniz yoluyla ulaşımın maliyetli olması ve yeterli tanıtım yapılmaması nedeniyle dalış faaliyetlerine olan ilgi sınırlı kalmaktadır.

Harita 32: Kapıdağ Yarımadası ve Yakın Çevresi Dalış Noktaları

Kaynak: (Benli, Tarkan, & Duman, 2022), (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2024), (Erdek Dalış Kulübü, 2024).

3.3. Politika Belgeleri ve Planlama

3.3.1. Politika Belgeleri

On İkinci Kalkınma Planı (2024 – 2028)

Plan, TBMM Genel Kurulunun 31.10.2023 tarihli ve 1396 no.lu kararı ile kabul edilmiş, 01.11.2023 tarih ve 32356 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Plan temel olarak; ulusal düzeyde belirlenmiş vizyon, temel amaç, ilkeler, hedefler ve politikalar esasına göre oluşturulmuştur. Planın vizyonu: "Türkiye Yüzyılında çevreye duyarlı afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı yüksek katma değer üreten, geliri adil paylaşan, istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye" olarak belirlenmiştir. Plan, genel itibarıyla stratejik bir plan olup mekânsal planlama kararlarını da içermektedir.

Planda turizm, kültür alanlarını ilgilendirir hedef ve politikalara "3.2. Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" ve "3.3. Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum" ana temalarında yer verilmiştir.

Planda turizm alanına yönelik hedef ve politikalara "3.2.2.4. Turizm" alt başlığında yer verilmiş, temel amaç; "522. *Değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirin arttırılması, varı noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması*" olarak belirlenmiştir.

Planda kültürel alana yönelik hedef ve politikalara "3.3.11. Kültür ve Sanat" alt başlığında yer verilmiş, temel amaç; "779. *Kültür ve sanat mirasımızın zenginlik ve çeşitliliğinin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, milli kültür ve kadim medeniyetimizin ortak değerleri etrafında toplumsal bütünlüğün ve dayanışmanın güçlendirilmesi, kültür ve sanat faaliyetlerinin toplum genelinde yaygınlaştırılarak kalkınmadaki çok boyutlu etkisinin arttırılması*" olarak belirlenmiştir.

Orta Vadeli Program (2025-2027)

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanan plan, Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanmış ve 05.09.2024 tarih ve 32653 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Programın hedefi “*On İkinci Kalkınma Planı (2024–2028)’nin hedefleriyle uyumlu olarak makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, mali disiplini korumayı, orta vadede enflasyonu tek haneye düşürerek fiyat istikrarını sağlamayı, Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesini geliştirmeyi, yeşil ve dijital ekonomiye geçiş odağında teknolojik dönüşümü sağlamayı, beşeri sermayeyi güçlendirmeyi, işgücü piyasasını daha da etkinleştirmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve ekonomide kayıt dışılığını azaltmayı ön plana alan sürdürülebilir büyüme*” olarak belirlenmiştir.

Orta Vadeli Program, yönetim alanının turizm konusunu ilgilendiren yönü ile incelenmiştir. Programda, “Makroekonomik Hedefler ve Politikalar” altında turizm sektörünü ilgilendirir politikalara “ödemeler dengesi” alanında yer verilmiştir.

Tablo 12: Orta Vadeli Program Sektörü Hedefleri ve Politikaları

<i>Turizm, bilişim, taşımacılık, eğitim, sağlık, dizi/film ve animasyon başta olmak üzere fuarcılık, kültür endüstrileri, yurtdışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik alanlarında verimlilik ve rekabet gücünü esas alan döviz kazandırıcı hizmet ticareti desteklenmeye devam edilecektir.</i>
<i>Turizm gelirin artırılması, mevcut pazarların güçlendirilmesi, yeni pazarların oluşturulması ve harcama eğilimi yüksek ziyaretçilere ulaşılması amacıyla tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.</i>
<i>Turizmin çeşitlendirilerek 12 aya ve tüm ülkeye yaygınlaştırılması amacıyla sürdürülebilir turizm anlayışı içerisinde, farklı turizm ürünlerini aynı anda sunan, bütüncül olarak planlanmış turizm alanları oluşturulacak, Sürdürülebilir Turizm Programıyla çevre dostu turizm uygulamalarına öncelik verilecektir.</i>
<i>Sağlık turizmi alanında hizmet kapasitesi nitelik ve nicelik olarak geliştirilecek, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri artırılabilecektir.</i>
<i>Türkiye’yi önemli bir film yapım merkezi haline getirmek üzere ülke içinde gerçekleştirilecek uluslararası yapımları desteklenecektir.</i>

Programda, turizm gelirlerinin 55,9 milyar dolardan (2023 yıl sonu) 74,1 milyara (2027 yıl sonu) çıkarılması hedeflenmiştir.

İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İklim Değişikliği Başkanlığı tarafından hazırlanan plan 21.03.2024 tarihinde Başkanlık resmi internet sitesinde yayımlanmıştır. Plan,

21-25 Şubat 2022 tarihleri arasında Bakanlık tarafından yürütülen “İklim Şurası” alınan “iklim değişikliği etki, etkilenebilirlik ve risk analizleri yapılarak ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte sektörlerin uyum eylemleri belirlenmeli, uygulanmalı ve izlenmelidir.” kararı kapsamında hazırlanmıştır. Eylem planı, 11 ana sektör ile yatay kesen olarak tanımlanmış konulara yönelik hazırlanan ilgi alan 40 stratejik hedef ve 132 eylemden oluşmaktadır.

Planda belirlenmiş ana sektörlerden biri “turizm ve kültürel miras” sektörüdür. Bu sektöre yönelik eylem planında üç stratejik hedef ve 11 eylem belirlenmiştir.

Plan, Kapıdağ Yarımadası'nın turizm ve kültürel miras konularını ilgilendirir yönüyle incelenmiştir. Planda, proje alanını dolaylı olarak ilgilendiren genel stratejik hedefleri; taşınır ve taşınmaz kültürel miras öğelerine yönelik iklim risklerinin tespiti ve yönetimine ile kültürel mirasın iklim tehlikelerinden etkilenebilirliklerinin tespiti ve mirasın korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası iş birliklerinin kurulması olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi (2023)

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023) 2007 yılında onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Turizm stratejisinin uygulanmasına yönelik 2007-2013 yıllarını kapsayan eylem planı hazırlanmış, devam eden yılları içeren eylem planları ise hazırlanmamıştır. 2023 yılı itibariyle projeksiyon süresi dolan planın yenilenmesine yönelik çalışmalara ait bilgiler bulunmamaktadır.

Türkiye Turizm Stratejisi, *“turizm sektöründe, kamu ve özel sektörün yönetim ilkesi çerçevesinde işbirliğini gündeme taşıyan ve stratejik planlama çalışmalarının yönetim ve uygulamasına yönelik açılımlar sağlamasını ve turizm kaynaklarının noktasal ölçekte planlanması yerine gelişim aksları boyunca turizm koridorları, turizm bölgeleri, turizm kentleri ve eko turizm bölgeleri oluşturacak şekilde ele alınmasını hedefleyen bir strateji belgesi”* olarak tanımlanmıştır.

Turizm stratejisi çalışmasında, Erdek'i de içerisine alan bölge; 7 adet tematik turizm gelişme koridorlarından ve 10 adet turizm kentlerinden biri olarak belirlenmiştir.

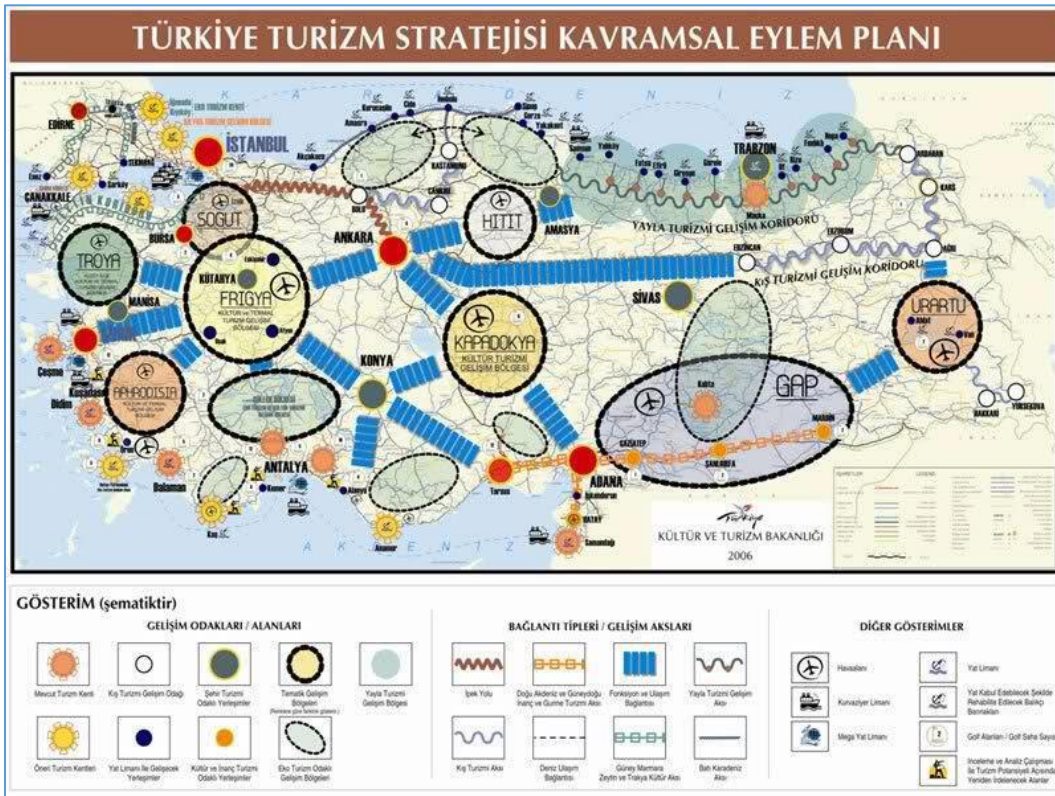
Tematik turizm koridoru; Bursa ili Gemlik ve Mudanya ilçeleri, Balıkesir ili Gönen, Bandırma ve Erdek İlçeleri, Çanakkale İli Ezine ilçesine kadar uzanan kıyı bölgesi ve çevresi, Erdek Kapıdağ Yarımadası ve kuzeyinde yer alan Avşa, Paşalimanı, Ekinlik Adaları ile Marmara İlçesine bağlı Marmara adasının içinde bulunduğu bölgeyi kapsayan “Zeytin Koridoru” olarak

tanımlanmıştır. Bu bölgenin, sağlık ve gastronomi varış noktası olarak geliştirilmesi; sahip olduğu doğasının, alternatif tıpta kullanılan çeşitli bitki türleri, zeytin ve üzüm yetiştiriciliğiyle birlikte önemli zeytin, zeytinyağı ve şarap üretimi potansiyelinin turizm hareketliliğinin gelişiminde ana temalar olarak kullanılması; bölgedeki konaklama kapasitesinin termal, kültür ve ekoturizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılması hedeflenmiştir.

Turizm kenti, “Kapıdağı Yarımadası, Avşa ve Marmara Adaları Turizm Kenti” olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda; “turizmde ihtisaslaşan yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yarışan marka turizm bölgelerinin tespiti yapılacak ve bu alanlar Turizm Merkezi ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilecektir” ve ilan edilen alanlarda planlı bir gelişim gerçekleştirilmesi için fiziki planlar tamamlanacak ve bu planlarda alternatif turizm türlerinin nitelikli bir biçimde geliştirilmesi” hedeflenmiştir.

Turizm stratejisinin uygulanmasına yönelik kararlar incelendiğinde, turizm kentine yönelik belirlenmiş hedeflerden biri gerçekleşmiş ve “Balıkesir-Marmara Güneyi Adalar Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” 27.02.2007 tarih ve 26447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan karar ile ilan edilmiştir.

Harita 33: Türkiye Turizm Stratejisi Kavramsal Eylem Planı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)

Hedefler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş ve 2015 yılında sona eren Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin yerini alarak bu hedeflerin üzerine daha kapsamlı bir yapı geliştirilerek belirlenmiştir. Bu hedefler, Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilmiş, 2030 yılına kadar yoksulluğu bitirmeyi, çevreyi korumayı ve toplumsal eşitliği desteklemeyi amaçlayan 17 genel hedeften oluşmaktadır ve farklı ekonomik seviyelere sahip ülkeler için bir yol haritası sunmak üzere tasarlanmıştır. 2030 Gündemi adı verilen bu plan, tüm devletler ve topluluklar için geniş kapsamlı bir eylem planı niteliğindedir. Proje kapsamında, “Sürdürülebilir Şehirler ve Toplumlar (SKH 11)” ve “Sorumlu Üretim ve Tüketim (SKH 12)” hedefleri incelenmiştir.

Sürdürülebilir Şehirler ve Toplumlar hedefi, şehirleri ve yerleşim alanlarını kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, kültürel ve doğal mirasın korunması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir.

Sorumlu Üretim ve Tüketim hedefi ise, sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda, istihdam yaratan, yerel kültürü ve ürünleri destekleyen sürdürülebilir turizm için izleme ve değerlendirme araçları geliştirilmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen sürdürülebilir kalkınma hedefleri, proje kapsamında geliştirilen önerilerin belirlenmesine yönelik dolaylı bir politika belgesi olarak değerlendirilmiştir.

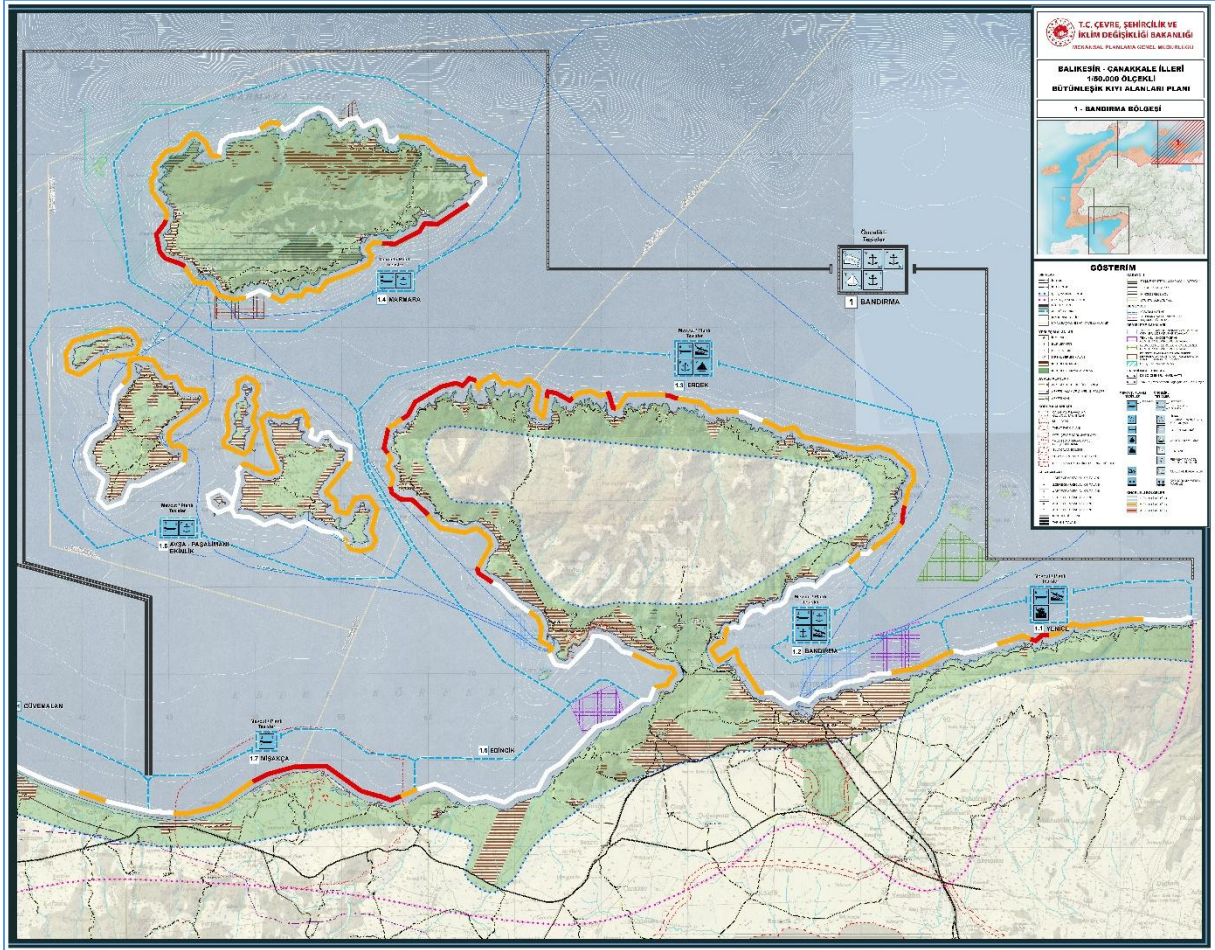
3.3.2. Planlama Faaliyetleri

Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Kapıdağ Yarımadası, mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7.maddesi uyarınca 20.08.2014 tarihinde onaylanan Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı sınırları ve plan kararları kapsamı içerisindedir. Plan, askı süreçlerindeki itirazların değerlendirilmesini takiben 05.06.2015 tarihinde kesinleşmiş, çeşitli tarihlerde Bakanlıkça yapılan plan değişiklikleri ile 21.08.2024'te son şeklini almıştır.

kıyı yapıları uygulaması yer seçiminde; birinci, ikinci ve üçüncü olmak üzere üç öncelik derecesi belirlenmiştir. Planın ilke kararlarına göre, kıyı yapıları öncelikle birinci öncelikli, bu alanlarda yer bulunamaz ise ikinci öncelikli alanlarda öngörülmüştür.

Harita 35: Balıkesir-Çanakkale İleri 1/50.000 ölçekli Bütünleşik Kıyı Alanları Planı

Kaynak: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024.

Plan kararlarına göre, Kapıdağ Yarımadası'nı çevreleyen kıyı hattı boyunca; feribot / yolcu limanı balıkçı barınağı, yat limanı /marina, çekek ve imalat yeri; Paşalimanı Adası'nı çevreleyen kıyı hattı boyunca ise feribot / yolcu limanı balıkçı barınağı tesisleri yapılması öngörülmüştür. Bu tesislerin nerede olacağına ilişkin öncelikli bölge değerlendirmesi yapılmıştır ve Kapıdağ Yarımadası çevresi birinci, ikinci ve üçüncü öncelikli bölgeler; Paşalimanı Adası çevresi ise birinci, ikinci öncelikli bölgeler olarak planlanmıştır.

Yarımada'nın doğusunda, Aşağıyapıcı – Karşiyaka; güneyinde, Kastri Mevkii – Seyitgazi Tepesi ve Çuğra Plajı – Kavaklıdere Burnu, kuzeyinde ise Ballıpınar – Şahinburgaz arasındaki kıyı hattının bir kısmı, Paşalimanı Adasının kuzeyinde ise Poyrazlı kıyı hattı ile güneyinde Balıklı – Kum Burnu arasındaki kıyı hattı birinci öncelikli bölgeler olarak belirlenmiştir.

1/100.000 Ölçekli Balıkesir Marmara Güneyi – Adalar Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Çevre Düzeni Planı

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 30.12.2013 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren plan, Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı plan kararları ile aynı kapsam ve içeriğe sahip kararlardan oluşmaktadır ve turizm alan kullanımına yönelik kararlar öne çıkmaktadır.

TR22 2024-2028 Güney Marmara Bölge Planı

Kapıdağ Yarımadası, Güney Marmara Kalkınma Ajansı koordinasyonunda hazırlanan ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanan “TR22 2024-2028 Güney Marmara Bölge Planı” plan kararları kapsamı içerisindedir.

Plan, “*Doğal Kaynakları ve Beşerî Sermayesi ile Rekabet Gücünü Yükselten Yeşil Büyüme İlkelerine Bağlı Gelişen Dirençli ve Sürdürülebilir Güney Marmara*” vizyonu ile hazırlanmıştır. Balıkesir ve Çanakkale il sınırlarının bütününe kapsayan Plan, genel itibariyle stratejik bir plan kararlarını içermekle birlikte mekânsal planlama kararlarına da rastlanmaktadır. Planda;

- Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi
- Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması
- Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi
- İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması
- Sosyal ve Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi olmak üzere beş stratejik öncelik belirlenmiş ve bu öncelikler “Yeşil Büyüme” ve “Dirençlilik” yatay eksenleri kapsamalarında değerlendirilmiştir.

Plan kapsamında TR22 Bölgesi yerleşim yerlerine yönelik belirlenmiş bütüncül mekânsal gelişim şeması aşağıdaki haritada verilmiştir.

2. *Turizmde mevcut durumu düzeltmeye ve geliştirmeye yönelik eğitimler “personel eğitimi”*
3. *Turizmde mevcut durumu düzeltmeye ve geliştirmeye yönelik eğitimler “el sanatlarının yaygınlaştırılması”*
4. *Turizmde mevcut durumu düzeltmeye ve geliştirmeye yönelik eğitimler “yatırımcıların finansal kaynaklara ulaşımının kolaylaştırılması”*
5. *Turizmde mevcut durumu düzeltmeye ve geliştirmeye yönelik eğitimler “kayıt dışı istihdam ile mücadele”*
6. *Turizmde mevcut durumu düzeltmeye ve geliştirmeye yönelik eğitimler “girişimcilik”*
7. *Alternatif turizmin geliştirilmesine yönelik yatırımların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi “çevre doğa turizmi”*
8. *Alternatif turizmin geliştirilmesine yönelik yatırımların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi “dalış sporları”*
9. *Alternatif turizmin geliştirilmesine yönelik yatırımların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi “av turizmi ve sportif olta balıkçılığı”*
10. *Alternatif turizmin geliştirilmesine yönelik yatırımların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi “kamp karavan turizmi”*
11. *Alternatif turizmin geliştirilmesine yönelik yatırımların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi “eko-turizm”*
12. *Tematik park (yaşayan müze)*
13. *El sanatları araştırması ve envanter oluşturulması*
14. *Arkeopark ulusal ve uluslararası tutundurma projesi*
15. *Erdek mutfağı “gastro-turizm”*
16. *Üç boyutlu müze*
17. *Zeytinciliğin geliştirilmesi ve turizm amaçlı kullanılması*
18. *İkinci konutların verimli değerlendirilmesi*
19. *Erdek ilçesi marka ve imajının tasarlanması*
20. *Erdek sahilinin düzenlenmesi ve mavi bayrak alınması*

Plan genel itibariyle, Erdek’te sunulan turizm hizmet kalitesinin artırılması ve turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine yönelik stratejik eylem kararlarını içermektedir. Plan kapsamında önerilmiş turizm türleri ve mekânsal kararlarının bir kısmı, proje kapsamında geliştirilen önerilerin genel çerçevelerinin belirlenmesinde değerlendirilmiştir.

3.4. GZFT Analizi

Şekil 2: GZFT Analizi

3.4.1. Güçlü Yönler

Kapıdağ Yarımadası, doğal kaynak değerleri ve güzellikleri ile doğa turizmi açısından büyük bir çekim merkezi niteliğindedir. Deniz, doğallığını koruyabilmiş kıyılar ve koylar, plajlar, orman örtüsü ve tatlı su kaynaklarının varlığı, ziyaretçilere doğayla iç içe bir deneyim sunmakta ve Yarımada'yı hem yerel hem de uluslararası turizm açısından cazip hâle getirecek potansiyele sahiptir. Yarımada'nın bozulmamış doğası; özellikle ekoturizm, kıyı turizmi ve doğa sporları gibi alternatif turizm türleri için elverişli bir ortam yaratmaktadır.

Kapıdağ Yarımadası, tarih boyunca farklı kültürlerin ve medeniyetlerin kesişim noktası olmuş bir bölgedir. Antik Dönem'lerden kalma Kyzikos Antik Kenti ve Artake Antik Kenti kalıntıları, Zeytinli Ada, mübadele öncesi Rum kültürü, mübadele sonrası Balkan coğrafyası göçmenleri olan Pomakların, Giritlilerin ve Boşnakların kültürleri ve Osmanlı'dan kalma eserler gibi çeşitli kültürel miras unsurları bulunmaktadır. Eski Rum köyleri, Kirazlı Manastırı ile diğer kilise ve manastır kalıntıları, Seyitgazi Tepesi'ndeki türbe yapısı, Mübadele Dönemi sonrası inşa edilmiş cami gibi anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri, Yarımada'nın tarihi derinliğini ve kültürel

zenginliğini yansıtmaktadır. Bu kültürel miras unsurları, bölgenin kültür turizmi açısından da büyük bir potansiyele sahip olmasını sağlamaktadır.

Yukarıyapıcı, Ballıpınar, Hamamlı ve Belkıs gibi kırsal mahalleleri Osmanlı dönemi sivil mimarisinin örneklerini barındıran yapılarla zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu mahalledeki yapılar, Kapıdağ Yarımadası'nın kültürel miras değerlerine tanıklık etmektedir ve kırsal turizmin gelişimi açısından önemli bir destinasyon sunmaktadır.

Kapıdağ Yarımadası'nın zeytin yetiştiriciliği kültürü hem yerel ekonomi hem de turizm açısından önemli bir yere sahiptir. Zeytin hasadı, zeytinyağı üretimi ve yerel zeytin ürünlerinin turistlerle buluşması, bölgenin agro-turizm potansiyelini destekleyen bir deneyimdir. Paşalimanı Adası'nın ise bağcılık ve şarap üreticiliği kültürüne sahip olması, Kapıdağ Yarımadası'nın agro-turizm ve gastronomi turizmi için önemli diğer değerlerini oluşturmaktadır. Kapıdağ Yarımadası'nda balıkçılık kültürünün varlığı, bölgenin geleneksel geçim kaynaklarından biri olmasının yanı sıra, turizm açısından da ilgi çekici bir başka yerel kültür değeri olarak değerlendirilebilecektir.

Erdek, Türkiye'de turizmin gelişiminde tarihî bir öneme sahip olan ilk turistik merkezlerden biridir. Erdek'in 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin önemli bir tatil destinasyonu olması, Kapıdağ Yarımadası'nın turizmde köklü bir geçmişe sahip olmasını sağlamaktadır. Bu turistik miras, bölgenin imajına ve tanınırlığına katkıda bulunmakta, Erdek'in turizm konusunda bilgi birikimi ve deneyim sağlamasına olanak tanımaktadır.

Kapıdağ Yarımadası, geçmişte uluslararası turist hareketliliği deneyimi yaşamış bir bölgedir. 1970 ve 1980'li yıllarda yabancı turistlerin bölgeye olan ilgisi, Yarımada'nın turizmde tanınırlık kazandığı dönemlerdir. Bu dönemde elde edilen uluslararası turizm tecrübesi, günümüzde bölgenin yabancı turistleri tekrar çekme potansiyelini artırmakta ve kültürlerarası turizm deneyimlerinin Kapıdağ'da yeniden canlanması için bir temel oluşturmaktadır.

Son yıllarda Türkiye'de kamp-karavan turizmine olan ilginin artması, Kapıdağ Yarımadası gibi doğal güzelliklere sahip bölgeler için büyük bir fırsat oluşturmaktadır. Yarımada'nın Küçükova, Büyükova, Manastır, Levent gibi koylarında ve orman içi açıklıklarında kamp ve karavan turizmi için uygun alanların bulunması, bölgeyi doğa ile iç içe vakit geçirmek isteyen turistler için cazip bir seçenek haline getirmektedir.

Kapıdağ Yarımadası, doğa turizmi, ekoturizm, spor turizmi, kültür turizmi ve agro-turizm gibi alternatif turizm türleri için çok yönlü bir destinasyon olma niteliğindedir. Bölgede doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, kuş gözlemi, tarımsal deneyim turizmi gibi birçok etkinliğe uygun alanlar bulunmaktadır. Alternatif turizm olanaklarının çeşitliliği, Kapıdağ'ı yalnızca yaz turizmine değil, dört mevsim süren bir destinasyon hâline getirmektedir.

Kapıdağ Yarımadası, bölgenin doğal ve kültürel yapısına uygun nitelikli turizm yatırımları için elverişli bir destinasyon sunmaktadır. Bölge butik oteller, doğa dostu konaklama tesisleri, ekoturizm merkezleri gibi çevreye duyarlı turizm yatırımlarına uygun altyapı ve imkânlarla sahiptir.

Mavi Bayrak sertifikasına sahip plajları, temiz deniz suyu ve çevresel sürdürülebilirlik açısından Kapıdağ Yarımadası'nın yüksek standartlara sahip olduğunu göstermektedir. Mavi Bayraklı plajların varlığı, Kapıdağ'ı deniz turizmi açısından güvenilir ve kaliteli bir destinasyon olarak öne çıkarmaktadır.

Yarımada'nın İstanbul ve diğer büyük şehirlere olan yakın konumu, bölgeyi özellikle hafta sonu ve kısa süreli tatiller için cazip bir destinasyon haline getirmektedir. Ulaşım kolaylığı, bölgenin ziyaretçi sayısını artırmakta ve turizm hareketliliğinin sürekliliğine katkı sağlamaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki büyük şehirlerden Kapıdağ Yarımadası'na hem kara hem de deniz yolları ile erişim olanakları; kıyı turizmi, doğa turizmi ve kültür turizmi gibi alanlarda farklı profillere hitap etmesine olanak tanımaktadır

Kapıdağ Yarımadası, doğal güzelliklerin korunarak turizme kazandırılması amacıyla ekoturizm projeleri ile desteklenmiştir. Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Projesi kapsamında belirlenen rotalar, doğa yürüyüşleri, kuş gözlemi ve doğa fotoğrafçılığı gibi aktiviteler için uygun alanlar sunmaktadır. Bu rotaların ekoturizme uygun şekilde düzenlenmiş olması, doğaseverlerin bölgeye olan ilgisini çekmekte ve Yarımada'nın çevresel sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

Triathlon yarışları ve Kyzikos Ultra Maratonu gibi etkinlikler, bölgenin spor turizmi açısından sahip olduğu potansiyeli göstermektedir. Spor turizmine yönelik bu tür organizasyonlar, Kapıdağ'ı yerli ve yabancı sporcuların ilgisini çeken bir destinasyon haline getirmektedir.

Misya Yolları gibi kültür rotaları sayesinde kültürel ve tarihi değerlerini ziyaretçilere sunulmaktadır. Misya Yolları, bölgedeki eski köyler, antik kalıntılar ve tarihi yapılar arasındaki

bağlantıyı sağlayarak ziyaretçilere Yarımada'nın tarihî dokusunu tanıma fırsatı sunmaktadır. Kültür rotaları, bölgenin kültürel mirasını koruyarak turizme kazandırmakta ve ziyaretçilere Yarımada'nın zengin geçmişini deneyimleme olanağı sağlamaktadır.

Kapıdağ Yarımadası'nın ormanlık alanları ve kıyı şeridindeki kaya oluşumları, doğa sporları açısından büyük bir potansiyel sunmaktadır. Doğa yürüyüşü (trekking-hiking), sportif kaya tırmanışı ve demir yol dağcılığı gibi doğa sporlarına olanak tanıyan bu alanlar, doğa ile iç içe bir spor deneyimi arayanlar için çekim noktalarına sahiptir.

Kapıdağ Yarımadası'nın denizel ekosisteminde, Akdeniz'e özgü ve nesli kritik düzeyde tehlike altında bulunan "Pinna nobilis (pina midyesi)" habibatının varlığı, Kapıdağ Yarımadası'nın doğal yaşam açısından ilgi çekici bir değere sahip olduğunu göstermektedir. Bu türler, dalış sporu ile ilgilenenler ve ekoturizm faaliyetlerine katkı sağlamaya ilgi duyan ile çevre bilinci yüksek turistlerin ilgisi çekebilecektir.

Çevre düzeni planlarında, Balıkesir Marmara Güneyi – Adalar Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi sınırları içerisinde önerilen turizm alanlarının çoğunlukla ekoturizm ve günübirlik tesis alanları kullanımlarda planlaması, Kapıdağ Yarımadası'nı yoğun turizm baskısından koruyabilecektir.

TR22 2024-2028 Güney Marmara Bölge Planı'nda Kapıdağ Yarımadası'nın, Marmara Denizi kıyılarında turizm faaliyetlerinin tekrar canlandırılacağı bölge olarak belirlenmiş olması, Yarımada'nın turizm potansiyelinin gerçekleştirilebilmesi noktasında önemli bir destek mekanizmasını oluşturmaktadır.

3.4.2. Zayıf Yönler

Kapıdağ Yarımadası'nda turizm sektöründeki paydaşlar arasında iş birliği eksikliği ve ortak politikaların olmaması, turizm faaliyetlerinin etkili bir şekilde yönetilmesine olumsuz etkisi olmakla birlikte bölgedeki turizm potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilmesini zorlaştırıcı ve kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını engelleyici bir eksikliklerdir.

Kapıdağ Yarımadası'nın ulusal ve uluslararası turizm pazarındaki bilinirliğinin seviyesinin neredeyse olmaması, bölgenin turist çekme kapasitesini olumsuz etkilemektedir. Turizm destinasyonu olarak yeterince tanınmaması, yabancı turistlerin ilgisini çekmeyi zorlaştırmakta, bölgeyi büyük ölçüde yerel ve günübirlik ziyaretçilerle sınırlı bırakmaktadır. Ulusal ve

uluslararası düzeylerde aktif ve nitelikli tanıtım yapılmaması, bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin daha geniş kitlelere ulaştırılmasını zorlaştırmaktadır.

Erdek ilçe merkezinin sorunlu yerleşim dokusu, otopark sorunu, mekânsal yapı kalitesinin niteliksizliği, Erdek Feribot İskelesi'nden kaynaklı taşıt trafiği yoğunluğu ile düşük yaya güvenliği ve konforu; ziyaretçi rota düzenlemeleri için dolaşım ve güvenli yaya hareketliliği sorunları ile görsel ve estetik sorunları barındırmaktadır.

Erdek'te ikinci konut kullanımının yüksek olması, turizm hareketliliğinin etkin bir şekilde sürdürülmesini olumsuz etkileyen faktörlerden biridir. İkincil konutlar, turizm faaliyetlerinden sağlanan gelirleri sınırlamakta ve yerel ekonomiye katkıyı düşürmektedir. Ayrıca, ikinci konutların artışı, bölgede çevresel baskılara neden olarak doğal kaynakların korunmasının önündeki sorunlu alanlardan birini oluşturmaktadır.

Yakın çevredeki Kaz Dağları ve Ayvalık gibi benzer turizm karakterine sahip cazibe merkezlerinin bulunması, bölgenin rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Bu bölgelerle benzer turizm türlerine yönelik faaliyetler sunması, Yarımada'nın turistler tarafından farklı bir destinasyon olarak algılanmasını zorlaştırmaktadır.

Kırsal alanlarda yaşayan nüfusun turizm sektörünü yeterince tanımaması, yerel halkın turizmden sağlanacak ekonomik ve sosyal faydalardan yararlanmasını sınırlamaktadır. Yerel halkın turizm bilincinin eksikliği, kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik farkındalığın gelişimini zorlaştıran bir etkidir. Sürdürülebilir turizm ve kültürel mirasın korunması konusunda yerel toplumda yeterli farkındalığın bulunmaması, bölgenin turizm potansiyelini uzun vadeli olarak değerlendirme noktasında sorun alanlarından birini oluşturmaktadır. Kırsal alanlarda kültürel ve doğal değerler ile zeytincilik ve bağcılık gibi tarımsal faaliyetler mevcut olmasına rağmen bu potansiyellerin turizm amaçlı kullanılmaması, bölgenin turizm potansiyelini sınırlamaktadır. Kültür turizmi, agro-turizm ve kırsal turizm gibi alternatif turizm türlerinin kırsal alanlarda geliştirilmemesi hem turizm çeşitliliğini sınırlamakta hem de bölgenin bütünsel bir turizm merkezi olarak konumlandırılmasını engellemektedir.

Konaklama altyapısının sınırlı olması, bölgeye gelen turistlerin konaklama sürelerini kısaltan ve ziyaretçi memnuniyetini olumsuz etkileyen önemli eksikliklerden biridir. Kapıdağ Yarımadası'nda turizm faaliyetlerinin büyük ölçüde yaz ayları ile sınırlı kalması, turizm sektöründe mevsimsel bir yoğunluk yaratmakta ve sezon dışı dönemde bölgenin ekonomik aktivitelerini azaltarak bölgedeki turizm sektörünün sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir.

Turizm sezonunun kısa ve mevsimsel olarak sınırlı kalması, yılın büyük bir kısmında bölgedeki turizm işletmelerinin sürdürülebilir bir gelir kaynağı elde etmesini zorlaştıran ve yerel halkın turizmden yararlanma oranını düşüren bir gerçekliktir. Turizm hareketliliğinin yaz aylarında aşırı yoğunlaşması hem çevresel kaynaklar üzerinde baskı yaratmakta hem de turizm sektöründeki hizmet kalitesini düşürmektedir. Turizmin yoğun dönemlerde düzensiz ve kontrolsüz bir şekilde yapılması, doğal alanların korunmasını ve turist memnuniyetini olumsuz etkilemektedir.

Erdek ilçesi toplam yatak kapasitesinin Balıkesir ilinin %15'ini oluşturmasına rağmen ildeki konaklama sayısının yalnızca %4'ü ilçede gerçekleşmektedir. Konaklama sayısının azlığı, ilçedeki turizm hizmet kalitesinin yetersizliğine işaret etmektedir. Aynı zamanda, turizm ekonomisi potansiyelinin gerçekleşemediğini göstermekle birlikte turizm sektörünün girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerinin sınırlı sayıda olmasına neden olmakta ve bu durum ilçenin turizm altyapı kalitesinin gelişmesinin yavaş ve sorunlu olduğunu göstermektedir. Erdek ilçesi kendi içerisinde konaklama yapan yabancı ziyaretçi sayısının, toplam konaklama sayısının yaklaşık %2'si kadar olması, yabancı turist ilgisinin düşük olması, bölgenin uluslararası turizm pazarında tanınırlığının sınırlı olduğunu göstermektedir. Yabancı turistlerin bölgeye çekilememesi, Yarımada'nın ekonomik potansiyelini yeterince değerlendirememesine ve turizm gelirlerinin sınırlı kalmasına yol açan yereldeki turizm sektörünün temel sorunlarından biridir.

Ziyaretçi profilinin çoğunlukla orta yaş ve üzerinde, yakın çevreden gelen ve günübirlik ziyaretçilerden oluşması, bölgenin potansiyel turist kitlesini daraltmaktadır. Kapıdağ Yarımadası'nda genç turistleri çekecek etkinliklerin ve eğlence seçeneklerinin yetersiz olması, bölgenin daha dinamik ve çeşitli bir ziyaretçi profiline ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Gençlerin ilgisini çekecek sosyal aktivitelerin eksikliği, Yarımada'nın yalnızca belirli bir yaş grubuna hitap etmesine neden olmaktadır. Bu eksiklik, bölgenin genç nüfusun taleplerini karşılayacak bir cazibe merkezi haline gelmesinin önünde engel oluşturmaktadır.

Konaklama tesislerine ek olarak yeme-içme, eğlence mekânları ile rekreasyon alanları gibi tamamlayıcı tesislerin yetersiz olması, turistlerin bölgede uzun süreli vakit geçirme seçeneklerini sınırlamaktadır. Ziyaretçilerin yalnızca konaklama ihtiyacını karşılamak, ziyaretçilerin bölgede uzun süreli vakit geçirmesini teşvik etmemekte, bu da yüksek sayıdaki ziyaretçi kapasitesi rağmen potansiyelinin gerçekleşememesi ve turizm gelirlerinin sınırlı kalması ile sonuçlanmaktadır.

Turizm sektöründe çalışacak nitelikli iş gücünün eksikliği, hizmet kalitesini düşüren ve ziyaretçi memnuniyetini olumsuz yönde etkileyen eksikliklerden biridir. Turizmde çalışan personelin niteliklerinin yetersiz olması, turistlere sunulan hizmetlerin kalitesini sınırlayan ve bölgenin rekabet edebilirliğini azaltan bir unsurdur.

Kıyı ve orman alanlarında yeterli atık yönetimi ve çevre koruma önlemlerinin bulunmaması, bölgenin doğal güzelliklerine zarar vermektedir. Bu alanlarının kamp, karavan, jeep safari ve motokros gibi etkinlikler için ziyaretçiler tarafından kontrolsüz bir şekilde kullanılması, ziyaretçilerin kontrolsüz faaliyetleri sonucu ortaya çıkan kirlilik, doğal yapının bozulmasının yanı sıra çevresel sorunları derinleştirerek hem ekolojik dengeyi hem de turizm potansiyelini tehdit etmektedir. Bu tür faaliyetler, doğa turizmine yönelik talep yaratsa da sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda yönetilmediklerinde Kapıdağ Yarımadası'nın barındırdığı orman ve kıyı ekosistemi üzerinde uzun dönemde kronikleşmiş ve geri döndürülemez sorunlara yol açabilecektir.

Fotoğraf 18: Motokros Faaliyeti İzleri

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Düzenleme yapılmamış kıyı alanlarında kontrolsüz yapılan turizm faaliyetleri, bölgenin doğal yapısına zarar vermekte ve çevresel sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. Kıyı bölgelerinde düzenleme yapılmadığı için ziyaretçilerin ve yerel halkın bu alanları plansız kullanması, çevresel kirlilik başta olmak üzere doğal kaynak değerlerinin zarar görmesine yol açmaktadır.

Ziyaretçilerin bilgileneceği mekânların düzenlenmemiş olması, özellikle bireysel olarak turizm hareketliliğine katılan ziyaretçilerin Yarımada'nın sunduğu turizm çekiciliklerini

keşfedememesi ve turizm deneyimlerinin düşük kalitede gerçekleşmesine neden olan ziyaretçi sunumu ve altyapısı eksikliklerinden biridir.

Kyzikos Antik Kenti, Zeytinli Ada ve Seyitgazi Tepesi gibi arkeolojik kalıntılar ve kültürel miras değerleri, bölgenin en önemli tarihi ve kültürel miras alanlarını oluşturmasına rağmen bu miras alanlarının çevre düzenlemesi ve ziyaretçi sunumu konusunda yetersizlikler bulunmaktadır. Kyzikos Antik Kenti'nde ziyaretçilere yönelik sunum ve altyapı düzenlemelerinin olmaması, Hadrian Tapınağı'nın önemi ve varlığının yetersiz sunumu, Zeytinli Ada'nın turizme açılmaması gibi eksiklikler bölgenin turizmdeki potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilememesine neden olmaktadır.

Erdek'in sahip olduğu anıtsal yapı ve sivil mimarlık örneklerini içeren kültür varlıklarının önemli bölümünün korunamaması ve bu yapılarda turizm amaçlı işlevsel dönüşümlerin gerçekleşmemiş olması, ziyaretçi sunumu ve altyapısı eksikliklerinin başında gelmektedir. Sahip olunan mirasın korunamaması, bölgenin tarihi ve kültürel değerlerinin yaşatılmaması ve geniş kesimlere aktarılamamasına neden olmaktadır.

Erdek'teki müzecilik faaliyetleri yetersiz olup yerel tarih, kültürel değerler ve geleneklerin ziyaretçilere sunulmasını sağlayacak müzecilik faaliyetlerinin geliştirilmemiş olması yerelin sahip olduğu kültürel mirasının tanıtımını sınırlamayan eksikliklerin başında gelmektedir.

Kapıdağ Yarımadası, Mübadele Dönemi sonrası Balkan coğrafyasından Erdek'e göçenlerin kültürleri, geleneksel el sanatları, yerel tarım ve zeytincilik gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarını bünyesinde barındırmaktadır. Ancak, bu değerlerin turizm sektöründe yeterince tanıtılmaması, bölgenin kültürel zenginliklerinin turistlere sunulamamasına ve ziyaretçilerin bu mirastan yeterince yararlanamamasına yol açmaktadır. Zeytin, zeytinyağı, deniz ürünleri, Rum halkının mutfak kültürü ile Balkan coğrafyasından Erdek'e taşınan mutfak kültürü gibi gastronomik açıdan değerli unsurlara sahip olunmasına rağmen bu lezzetlerin turizmde yeterince öne çıkarılmaması, bölgenin gastronomi turizminden elde edebileceği katkıyı sınırlamaktadır.

3.4.3. Fırsatlar

Kapıdağ Yarımadası'nın sahip olduğu doğal kaynak değerleri ile başta zeytincilik olmak üzere tarımsal üretim deneyimleri, turizm hareketliliğinde önemi artarak gelişen ekoturizm ve agroturizm faaliyetleri bakımından oldukça avantajlı bir konumda olmasını sağlamaktadır.

Ekoturizm odaklı turizm faaliyetler ile Kapıdağ Yarımadası'nın en önemli varlığı olan orman ekosistemi kontrollü ve sürdürülebilir olarak korunabilecektir.

Covid-19 Pandemisi sonrası doğayla bütünleşmiş alternatif turizm türlerine olan ilginin artması, Yarımada'yı cazip kılan bir başka husustur.

Genç nüfusun yeni yerleri keşfetme arzusu ve özellikle ülkemizdeki genç nüfusun son yıllarda giderek artan turizm amaçlı hareketlilik faaliyetleri, Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut turist profiline genişletilmesi noktasında önemli bir fırsattır.

Zeytinli Ada ve Kirazlı Manastırı'nın tarihi ve kültürel birikiminin Ortodoks Hristiyanların bölgeye ilgisini çekmesi, inanç turizm hareketliliğine olanak sağlamaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kültürel miras varlıklarının korunması ve ihya edilmesi kapsamındaki destekleri, kamu tarafından sunulan diğer destek ve teşvikler ile Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın sağladığı destekler, turizm altyapısının ve hizmet kalitesinin güçlendirilmesi bakımından önemli finansman araçlarıdır.

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması kapsamında finansman kuruluşları tarafından sağlanan sürdürülebilir turizm uygulamalarına finansman kolaylıklarının değerlendirilmesi ile Yarımada'nın barındırdığı doğal kaynak değerlerinin koruma-kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması sağlanabilecektir.

İnternet ve sosyal medya olanaklarının nitelikli bir şekilde kullanılabilmesi, yabancı turistlerin bölge hakkında fikir sahibi olmalarını ve ilgilerini çekerek turizm hareketliliğine dâhil olmalarını sağlayabilecektir.

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilmiş 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDG) doğrultusunda; sürdürülebilir turizm faaliyetlerine her düzeyde ilginin olması ve turizm destinasyonlarında turizm altyapı ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesine yönelik yerel paydaşların iş birliği ile geliştirilecek projeler ile maddi kaynaklar temin edilebilecektir.

3.4.4. Tehditler

Kapıdağ Yarımadası, küresel iklim değişikliğinden kaynaklanan yüksek sıcaklık seviyeleri ve yağış rejimindeki düzensizlik gibi aşırı hava olaylarının yol açabileceği yangın ve sel gibi doğal afetler ile Marmara Denizi'nin kirlilik yükünün artması gibi çevresel tehditlerle karşı karşıyadır.

Yarımada sınırları içerisinde 3213 Sayılı Maden Kanunu uyarınca düzenlenmiş ruhsat alanlarında madencilik faaliyetlerindeki artış doğal çevre korunması noktasında temel sorunlardan biridir. Yarımada'nın, 2683 Sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve/veya 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu uyarınca bütüncül bir koruma statüsünün getirilememesi, doğal kaynakların kontrolsüz kullanımına yol açabilecek eksikliklerden biridir.

Yakın çevredeki Ayvalık ve Edremit gibi turistik bölgelerle olan turizm sektörü odaklı rekabetlerin aşırı turizm arzına neden olma ihtimali ve buna bağlı olarak kitle turizmi hareketliliğinin artması, doğal ve kültürel kaynakların aşırı kullanım tahribatına olabilecek tehditleri barındırmaktadır.

2020 yılı Covid-19 Pandemisi gibi dünya genelini ilgilendiren salgın hastalıklar, ulusal ve uluslararası düzeydeki ekonomik dalgalanmalar turizm hareketliliği için kısıtlayıcı olabilmekte ve turizm faaliyetleri üzerindeki olumsuz etkileri artırabilmektedir.

4. Çalıştay

“Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” çalışması kapsamında, Erdek’te katılımcı çalıştay düzenlenmiştir. 03.10.2024 tarihinde düzenlenen çalıştaya; yerel ve merkezi yönetim kurum ve kuruluşları, üniversite, ticaret odaları, sivil toplum kuruluşları ve yerelde faaliyet yürüten kooperatiflerden temsilciler katılım göstermiştir. Toplamda 29 kişi ile gerçekleştirilen çalıştaya, kamu sektöründen 14, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından 15 kişilik katılım gerçekleşmiştir.

Fotoğraf 19: Çalıştay Masaları - 1

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Çalıştay kapsamında sırasıyla:

1. İşin kapsamı ve Erdek’teki turizm hareketliliğine ilişkin genel verilerin aktarıldığı sunum faaliyeti gerçekleştirilmiş,
2. Dört farklı masaya yerleştirilmiş katılımcıların Kapıdağ Yarımadası özelindeki öneriler geliştirdikleri ve mekânsal önerilerini 1/25000 ölçekli arazi haritasına işledikleri atölye çalışması ile cazibe noktalarının puanlaması çalışması yapılmış,
3. Masalarda geliştirilmiş önerilerin diğer masalara sunum yöntemiyle aktarımı sağlanmış,
4. Konsept planının tema, bağlamsal tasarım ve vizyonun katılımcı planlama yöntemiyle belirlenmesi amacıyla www.mentimeter.com internet sitesi üzerinden önceden hazırlanmış açık uçlu ve çoktan seçmeli sekiz adet soruya katılımcılar bireysel olarak akıllı telefon veya bilgisayar üzerinden karekod ve verilen kod ile katılmış ve görüşleri alınmıştır.

Fotoğraf 20: Çalıştay Masaları - 2

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

4.1. Masa Önerileri

Çalıştay masalarında turizm konsept planı kapsamında geliştirilen öneriler düzenlenerek aşağıdaki tablo ve haritada sunulmuştur.

Tablo 13: Çalışma Masaları Önerileri

1 no.lu Masa Önerileri	2 no.lu Masa Önerileri
<ul style="list-style-type: none">• Dalış turizminin geliştirilmesi• Erkek Körfezi'nin İlhanlar ile Karabiga arasının korunan deniz alanı edilmesi• İnanç turizmi hareketliliğinin geliştirilmesi ve tanıtımının yapılması• Dağ bisikleti rotasının yapılması, buna uygun bungalow veya çadır tipi konaklama imkânlarının sağlanması.• Kuş gözlem noktaları ve botanik turları için de bir rota belirlenmesi• Yukarıyapıcı Göletinde su sporları faaliyetlerinin geliştirilmesi• Ekolojik köylerin belirlenmesi• Şahinburgaz'daki ormanlık alanın ekolojik köy olarak değerlendirilmesi• Oryantiring faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none">• Kyzikos Antik Tiyatronun haritalarda belirtilmesi• Kyzikos Ultra Maratonu 60k, 65k rotalarının haritalarda belirtilmesi• Karşıyaka Mahallesi'ndeki tarihi okulun Balıkçılık Müzesi olarak değerlendirilmesi• Şelalelerin değerlendirilmesi• Palata Çeşmesinin üst kısmında yer alan ve eski Rum Hastanesi olarak bilinen yapının değerlendirilmesi• Malya, Sığıryatak, Kurtkaya (Dindemon) Tepesi üçgeninde yer alan Ayı Güllü Bitkisinin botanik turu kapsamında değerlendirilmesi• Ballıpınar ve Paşalimanı Adasındaki yerel mimarinin değerlendirilmesi• Seyitgazi Tepesi'nin rekreasyon ve inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesi• Zeytinli ada inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesi• Yukarıyapıcı Göleti çevresinde kış turizmi faaliyetlerinin değerlendirilmesi
3 no.lu Masa Önerileri	4 no.lu Masa Önerileri
<ul style="list-style-type: none">• Edincik Şirinçavuş – Erdek arası alanın trol ve tekne balıkçılığına kapatılarak Olta balıkçılığı turizminin geliştirilmesi• Yukarıyapıcı Köyü restore edilerek, Arkeoköy, Heykel Atölyesi, Yoga - Nefes Kampı, Matematik - Felsefe Kampı gibi faaliyetlerle cazibe merkezi yapılması• Ballıpınar soğan hasadı festivalinin düzenlenmesi, Soğan hasadı mekânlarının güzelleştirilmesi• Misya ve yürüyüş yollarının zorluk etaplarına göre birleştirilerek (örnek: likya yolu)	<ul style="list-style-type: none">• Ballıpınar'ın turizm hareketliliğinde ön planda değerlendirilmesi• Çakıl'ın balıkçılık deneyiminin turizm amaçlı değerlendirilmesi• Kirazlı Manastırı ve Yukarıyapıcı Göleti bölgesinde kamp-karavan tesislerinin kurulması• Turan'da dalış turizmi ve tekne turlarına uygun altyapının geliştirilmesi• Fener adasındaki midye çiftliklerinde dalış turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesi• Ocaklar bölgesinde su sporları faaliyetlerinin geliştirilmesi

Tablo 14: Cazibe Noktaları Puanlaması - 1

Cazibe Noktaları		Mekânın Cazibesi**	Cazibe Noktaları	Önem**	Cazibe Noktaları	Öncelik*
İnanç	Kirazlı Manastırı	5.00	Karşiyaka Kilisesi	5.00	Ayia Apostoli Kilisesi	3.00
	Hamamlı Camisi	4.33	Kirazlı Manastırı	5.00	Kirazlı Manastırı	3.00
	Hacı Ömer Camisi	4.00	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpnar)	4.33	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpnar)	3.00
	Seyitgazi Tepesi	4.00	Hacı Ömer Camisi	4.33	Hacı Ömer Camisi	3.00
	Paşalimanı Adası Camisi	3.75	Hamamlı Camisi	4.33	Hamamlı Camisi	3.00
	Karşiyaka Kilisesi	3.50	Ayia Apostoli Kilisesi	4.00	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)	2.75
	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpnar)	3.25	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)	4.00	Karşiyaka Kilisesi	2.67
	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)	3.00	Seyitgazi Tepesi	4.00	Paşalimanı Adası Camisi	2.50
	Ayia Apostoli Kilisesi	2.75	Paşalimanı Adası Camisi	3.75	Seyitgazi Tepesi	2.00
Arkeoloji	Kyzikos Antik Kenti	5.00	Kyzikos Antik Kenti	5.00	Kyzikos Antik Kenti	2.50
	Zeytinliada	4.75	Zeytinliada	4.75	Zeytinliada	2.25
	Seyitgazi Tepesi	3.75	Seyitgazi Tepesi	3.00	Seyitgazi Tepesi	1.75
	Tavşan Adası	1.75	Muhla Kalesi	1.67	Muhla Kalesi	1.67
	Muhla Kalesi	1.50	Tavşan Adası	1.67	Tavşan Adası	1.50
Müzecilik	Açık Hava Müzesi	4.75	Açık Hava Müzesi	4.75	Açık Hava Müzesi	3.00
	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi	4.00	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi	4.00	Çakıl Balıkçılık Müzesi	2.50
	Paşalimanı Şarap Evi ve Müzesi	3.50	Paşalimanı Şarap Evi ve Müzesi	3.50	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi	2.33
	Çakıl Balıkçılık Müzesi	3.00	Çakıl Balıkçılık Müzesi	3.00	Ballıpnar Müzesi	2.00
	Yukarıyapıcı Müzesi	3.00	Yukarıyapıcı Müzesi	3.00	Paşalimanı Şarap Evi ve Müzesi	2.00
	Hamamlı Müzesi	2.75	Hamamlı Müzesi	2.75	Yukarıyapıcı Müzesi	2.00
	Ballıpnar Müzesi	2.50	Ballıpnar Müzesi	2.33	Hamamlı Müzesi	1.50
Deneyim	Ballıpnar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi	4.50	Ballıpnar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi	4.33	Ballıpnar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi	2.75
	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu	3.75	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu	3.67	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu	2.00
	Kyzikos Heykel Okulu	3.25	Kyzikos Heykel Okulu	3.33	Kyzikos Heykel Okulu	1.75
Araştırma	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi	4.50	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi	4.75	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi	2.75
	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi	4.25	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi	4.50	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi	2.75
	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)	3.00	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)	3.00	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)	2.33

*1 en düşük 3 en yüksek; **1 en düşük 5 en yüksek

Tablo 15: Cazibe Noktaları Puanlaması - 2

	Cazibe Noktaları	Mekânın Cazibesi**	Cazibe Noktaları	Önem**	Cazibe Noktaları	Öncelik*
Kamp - Karavan	Küçükova Koyu	5.00	Küçükova Koyu	4.75	Küçükova Koyu	2.75
	Eğridere Koyu	4.50	Eğridere Koyu	4.33	Manastır Koyu	2.25
	Sığıryatak Tepesi	4.33	Burileik Koyu	4.00	Eğridere Koyu	2.00
	Manastır Koyu	4.25	Levent Koyu	4.00	Levent Koyu	2.00
	Burileik Koyu	4.00	Manastır Koyu	4.00	Sığıryatak Tepesi	2.00
	Levent Koyu	3.67	Sığıryatak Tepesi	4.00	Yatak Tepesi	2.00
	Yatak Tepesi	3.67	Yatak Tepesi	4.00	Burileik Koyu	1.50
Alternatif Konaklama	Ballıpınar Konaklama	4.25	Yukarıyapıcı Konaklama	4.50	Yukarıyapıcı Konaklama	2.50
	Paşalimanı Konaklama	3.75	Ballıpınar Konaklama	4.25	Ballıpınar Konaklama	2.25
	Yukarıyapıcı Konaklama	3.75	Paşalimanı Konaklama	3.50	Paşalimanı Konaklama	1.75
Rekreasyon	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)	4.00	Sığıryolu Tepesi Rekreasyon Alanı	4.00	Eğridere Rekreasyon alanı	2.75
	Eğridere Rekreasyon alanı	3.75	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)	4.00	Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Tesisi	2.75
	Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Tesisi	3.75	Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Tesisi	4.00	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)	2.25
	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru	3.67	Eğridere Rekreasyon alanı	3.75	Sığıryolu Tepesi Rekreasyon Alanı	2.00
	Sığıryolu Tepesi Rekreasyon Alanı	3.67	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru	3.67	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru	1.67
Etkinlik	Ballıpınar Etkinlik Alanı	4.25	Ballıpınar Etkinlik Alanı	4.25	Ballıpınar Etkinlik Alanı	2.50
	Spor Organizasyonları	4.25	Spor Organizasyonları	4.25	Festival - Sanat	2.50
	Festival - Sanat	4.00	Festival - Sanat	4.00	Spor Organizasyonları	2.50
	Fuar/Kongre Alanı	3.00	Fuar/Kongre Alanı	3.00	Fuar/Kongre Alanı	2.33
Rotalar	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası	4.25	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası	4.25	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası	2.25
	Kapıdağ Zirveler Rotası	4.67	Kapıdağ Zirveler Rotası	4.67	Kapıdağ Zirveler Rotası	3.00
	Küçükova Koyu - Yatak Tepesi	4.33	Küçükova Koyu - Yatak Tepesi	4.33	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar	2.75
	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar	4.25	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar	4.25	Küçükova Koyu - Yatak Tepesi	2.67
	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar	4.25	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar	4.25	Eğridere - Kurtkaya Tepesi	2.25
	Eğridere - Kurtkaya Tepesi	4.00	Eğridere - Kurtkaya Tepesi	4.00	Misya Yolları	2.25
	Misya Yolları	3.75	Misya Yolları	3.75	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar	2.25
Gezi Yerleri	Ballıpınar Şelalesi	4.50	Ballıpınar Şelalesi	4.50	Ballıpınar Şelalesi	2.50
	Seyir&Manzara Noktaları	3.75	Seyir&Manzara Noktaları	3.75	Ormanlı Şelalesi	2.33
	Marina Sahası	3.50	Marina Sahası	3.50	Seyir&Manzara Noktaları	2.00
	Ormanlı Şelalesi	3.00	Ormanlı Şelalesi	3.25	Marina Sahası	1.75

4.3. Katılımcı Görüşlerinin Alınması

Katılımcılara ilk olarak ‐Kapıdağ Yarımadası'nın hangi doğal ve kültürel özellikleri turizm açısından öne çıkarılmalıdır?‑ sorusu yöneltilmiş ve toplamda 47 adet yanıt verilmiştir.

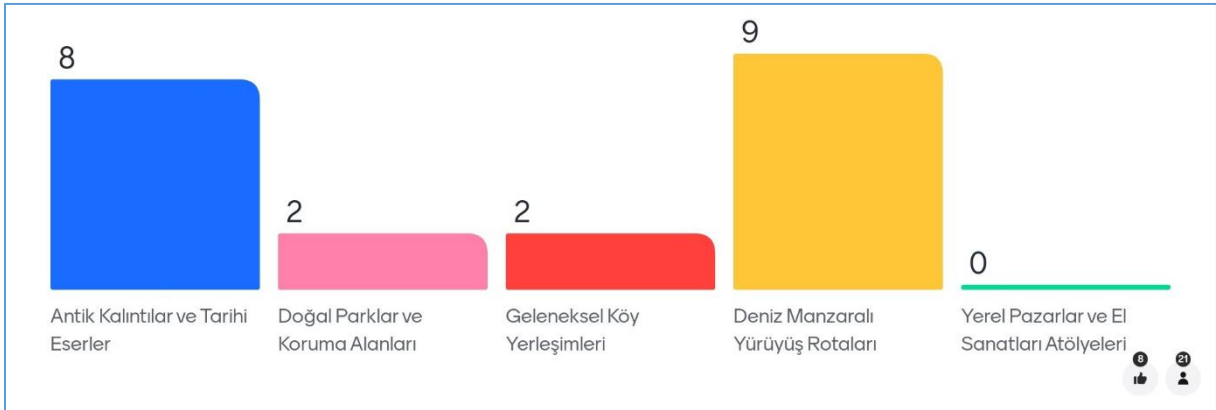
Şekil 3: Birinci Soruya Verilen Yanıtlar

Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası'nın doğal ve ekolojik yapı özelliklerinin, turizm açısından öne çıkarılması gereken en güçlü özellik olduğunu belirtmiştir. Yarımada'nın sahip olduğu tarihi, arkeolojik, mimari ve kültürel miras değerleri ile yerel lezzetler ve gastronomik değerlerin vurgulanması ise ikinci ve üçüncü sırada; inanç turizmi potansiyeli ve deniz varlığının ön plana çıkarılması ise son iki sırada yer almıştır.

Katılımcılara sorulan ‐Kapıdağ Yarımadası'nda ziyaretçilerin görmek istediği alanlar hangileridir?‑ sorusu yöneltilmiş ve toplamda 21 adet yanıt verilmiştir.

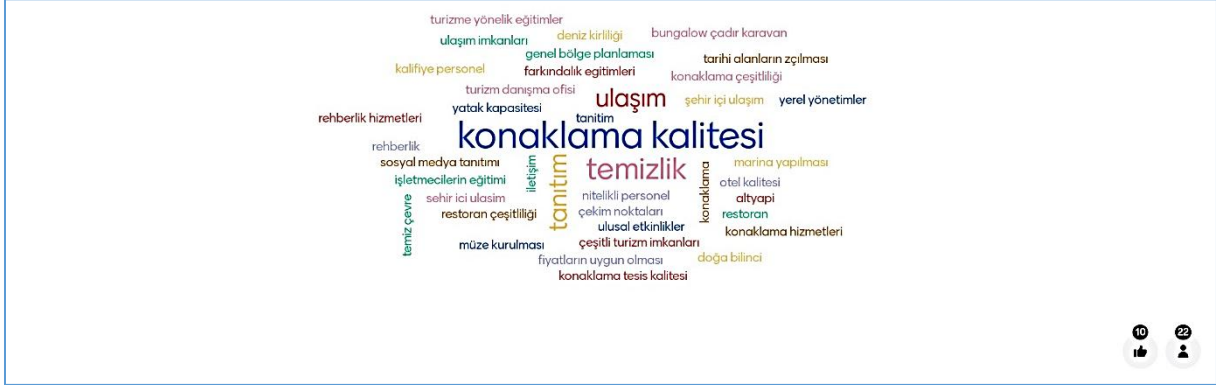
Şekil 4: İkinci Soruya Verilen Yanıtlar

Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası'nın sahip olduğu 'deniz manzaralı yürüyüş rotaları' ve 'antik kalıntılar ile tarihi eserler'in, ziyaretçilerin görmek isteyeceği temel çekim noktaları olduğunu ifade etmiştir. 'Doğal parklar ve koruma alanları' ile 'geleneksel köy yerleşimleri' ise ziyaretçilerin daha az ilgi göstereceği çekim noktaları olarak belirtilmiştir. Katılımcılara sorulan

“Turizmde hizmet kalitesini artırmak için hangi konularda iyileştirmeler yapılmalı?” sorusuna toplamda 54 adet yanıt verilmiştir.

Şekil 5: Üçüncü Soruya Verilen Yanıtlar

Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası'ndaki konaklama tesislerinin kalitesinin ve seçeneklerinin artırılmasının, turizm hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için öncelikli bir konu olduğunu belirtmiştir. Turizm sektörü iş gücü kalitesi ve çevre temizliği, diğer önemli gelişim alanları olarak vurgulanmıştır. Ayrıca, Kapıdağ'a olan ulaşım koşulları, turizm çekim noktalarının ziyaretçi sunumu ve altyapı kalitesi de iyileştirilmesi gereken diğer önemli alanlar arasında yer almaktadır. Daha düşük oranda belirtilmiş olsa da tanıtım faaliyetlerinin güçlendirilmesi, koruma ve farkındalık çalışmalarının artırılması, turizm planlaması ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Katılımcılara sorulan “Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut turizm altyapısını geliştirmek için hangi alanlarda yatırımlar yapılmalıdır?” sorusu yöneltilmiş ve toplamda 21 adet yanıt verilmiştir.

Şekil 6: Dördüncü Soruya Verilen Yanıtlar

Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası'nın mevcut turizm altyapısını geliştirmek için "ulaşım ağı ve yol standartlarının" iyileştirilerek Yarımada'ya erişilebilirliğin artırılmasının en önemli yatırım alanı olduğu belirtmiştir. Konaklama kapasitesinin çeşitlendirilmesi, marina yapılması ve

rekreasyon olanaklarının iyileştirilmesi daha az önemli yatırım alanları olarak ifade edilmiştir. Ulaşım altyapısı dışındaki diğer yatırım alanları bütün olarak değerlendirildiğinde, turizm tesisleri kapasitesinin geliştirilmesi temel yatırım alanı olarak belirtilmiştir.

Katılımcılara sorulan “Kapıdağ Yarımadası’nın turizm markası ve imajı nasıl tanımlanmalı?” sorusuna toplamda 46 adet yanıt verilmiştir.

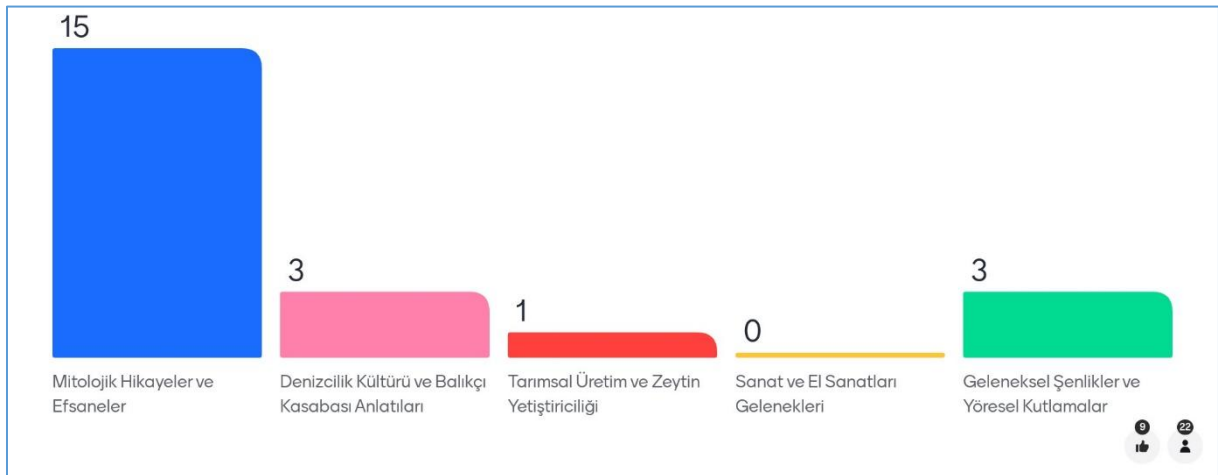
Şekil 7: Beşinci Soruya Verilen Yanıtlar

Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası’nın turizm markası ve imajının, doğa teması ağırlıklı olmak üzere doğa ve tarih odaklı unsurlarla tanımlanabileceğini belirtmiştir. Kültür, gastronomi, deniz ve spor temaları ise katılımcılar tarafından daha az belirtilmiş turizm markası ve imaj unsurlarıdır.

Katılımcılara sorulan “Turistik cazibesini artırmak amacıyla hangi hikâye veya anlatıların öne çıkarılmalıdır?” sorusuna toplamda 21 adet yanıt verilmiştir.

Şekil 8: Altıncı Soruya Verilen Yanıtlar

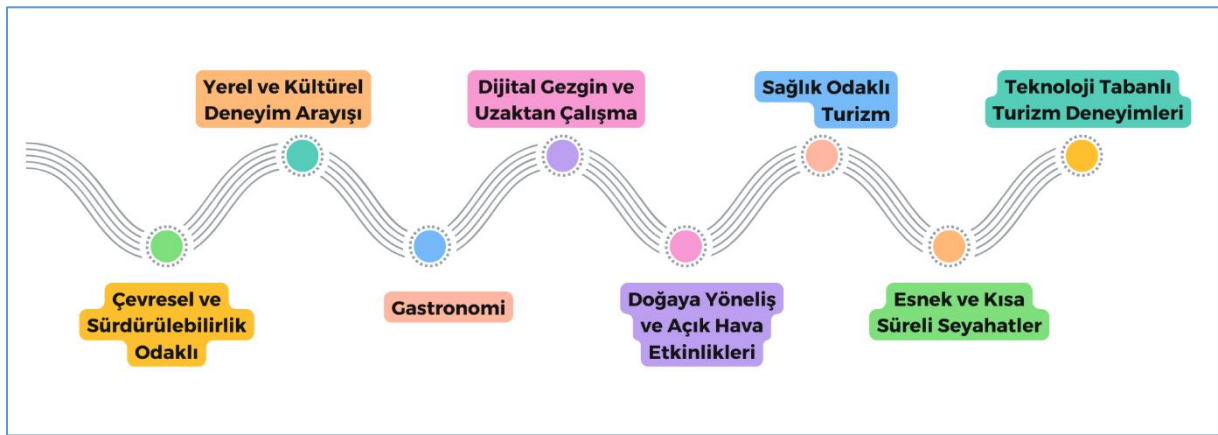
Katılımcılar, Kapıdağ Yarımadası’nın “mitolojik hikâye ve efsane”lerinin, Yarımada’nın turistik cazibesini artırmak için değerlendirilebilecek öncelikli tema olduğu belirtmiştir.

Katılımcılar, Kapıdağ'ın 10 yıl içinde "doğa sporları ve macera turizmi merkezi" çekiciliklerinin temel olarak öne çıktığı bir turizm destinasyonu olacağı görüşündedir. Yarımada'nın turizm destinasyonu çekiciliğinin, "kültürel miras ve eko-turizm merkezi" odaklı olma ihtimali katılımcılar tarafından ikinci sırada tercih edilmiştir. "Lüks konaklama ve marina hizmetleri sunan bir destinasyon" ile "yöresel yaşam ve tarım turizmi ile öne çıkan bir bölge" kimlikleri ise katılımcılar tarafından en az ilgi gören çekicilikler arasında yer almıştır.

5. Stratejik Oryantasyon

“Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” projesi kapsamında, alanın mevcut ve potansiyel turizm çekicilikleri ve turizm hareketliliğini içeren stratejik oryantasyon çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD), uluslararası ölçekte faaliyet yürüten seyahat acentaları ile akademik araştırmalar ve yayımlanan kurumsal raporlar incelenmiş; turizm sektörü gelişmeleri, ziyaretçi talep ve tercihlerinin genel tespitleri yapılarak stratejik oryantasyon önerisi geliştirilmiştir.

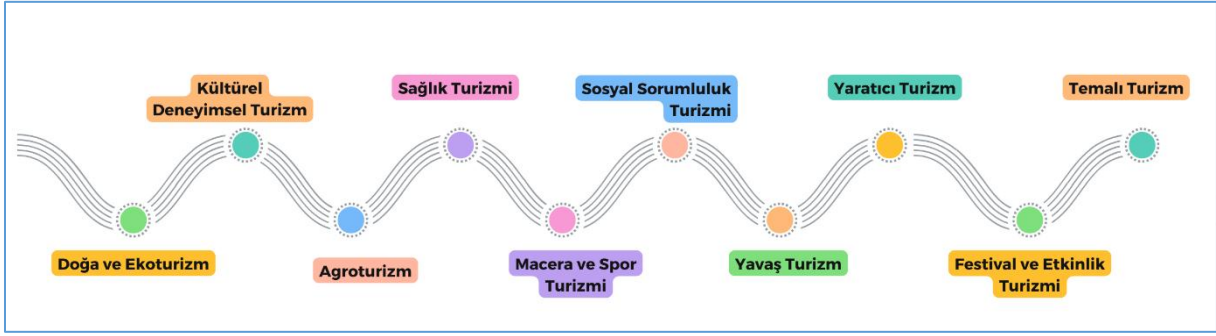
Şekil 11: Turizm Sektörü Eğilimleri

Dünya genelinde öne çıkan turizm sektörü eğilimleri; teknolojik tabanlı deneyimler, çevresel ve sürdürülebilirlik odaklı faaliyetler, yereli keşfetmeye ve kültürleri odağına alan deneyim arayışları, uzaktan çalışma ve özellikle Covid-19 Pandemisi sonrası giderek artan sağlık odaklı eğilimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğilimlerin esas odağının, ziyaretçilerin turizm hareketliliklerinde “deneyim” arayışları olduğu söylenebilir. Genel bir ifadeyle “deneyimsel turizm” olarak tanımlanan bu hareketlilik; ekoturizm, festival ve etkinlik turizmi, kültür turizmi, macera ve spor turizmi, yaratıcı turizm, yavaş turizm gibi türler kapsamındaki turizm amaçlı faaliyetleri içermektedir.

Deneyimsel turizm, turistlerin seyahat ettikleri destinasyonda sadece görsel veya fiziksel bir keşif yapmak yerine yerel kültürü ve yaşam tarzını derinlemesine deneyimledikleri bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır. Deneyimsel turizme ilgi duyan turistler; aktif katılım, kişiselleştirilmiş deneyimler, otantiklik, derinlemesine keşif, sürdürülebilirlik arayışındaki profilden oluşmaktadır.

Şekil 12: Deneyimsel Turizm Faaliyetleri

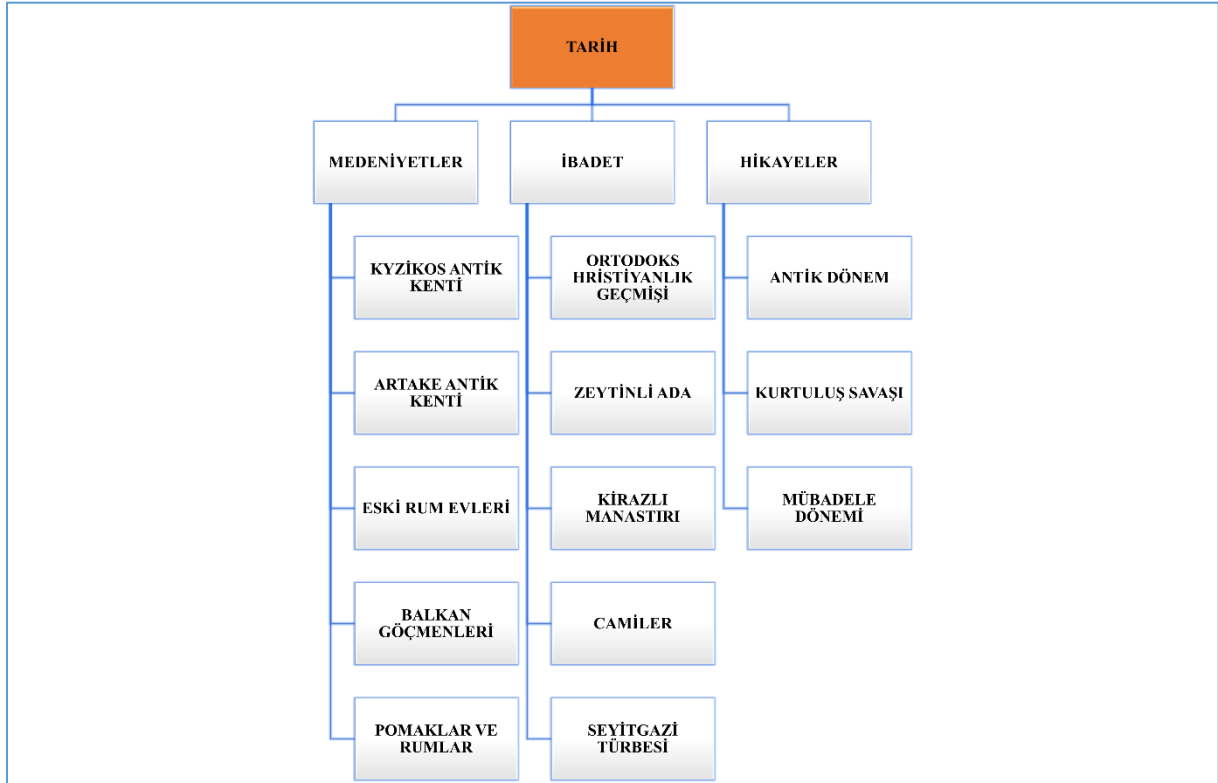
Kapıdağ Yarımadası'nın sahip olduğu turizm çekicilikleri, yukarıda açıklanan turizm sektörü eğilimlerinden olan “deneyimsel turizm” odak alınarak incelenmiş ve stratejik oryantasyon önerisi deneyimsel turizm özellikleri ile uyumlu olacak şekilde geliştirilmiştir.

5.1. USP Eşsiz Satış Önerisi

“Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” Projesi kapsamında oluşturulan USP Eşsiz Satış Önerisi çalışması, proje alanının sahip olduğu turizm çekiciliklerinin tarih, doğa, turizm, kültür ve spor temalarında kategorileştirilmesi ile elde edilmiştir (Şekil 13).

5.1.1. Tarih

Şekil 14: USP Eşsiz Satış Önerisi - Tarih

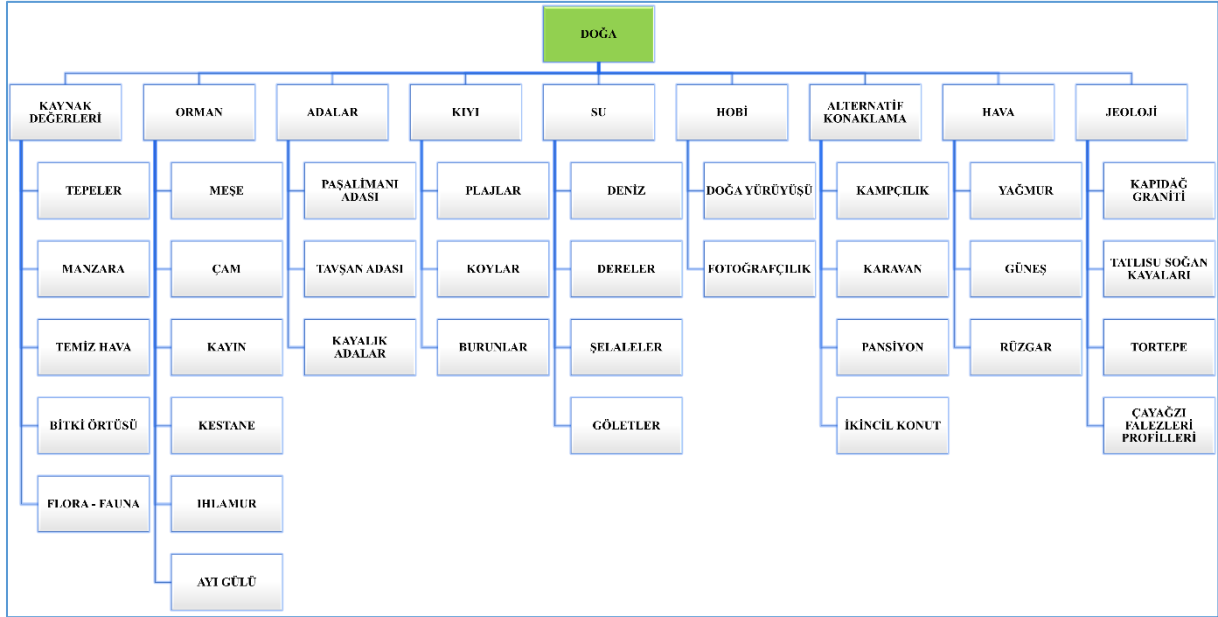
Kapıdağ Yarımadası, tarihsel süreç içerisinde farklı kültürlerin ve medeniyetlerin egemenlik kurduğu ve ortaklaştığı kültürel birikime sahiptir. Roma ve Bizans döneminin en önemli ticaret merkezlerinden biri olan Antik Dönem'den kalma Kyzikos Antik Kenti ve Artake Antik Kenti kalıntıları, Bizans dönemi Hristiyanlık tarihine ışık tutan Zeytinli Ada, mücadele öncesi Rum kültürü ve geride bıraktığı manastır ve kilise kalıntıları, Ortodoks Hristiyanlar için önemli bir dini merkez olan Kirazlı Manastırı, mücadele sonrası Balkan coğrafyası göçmenleri olan Pomakların, Giritlilerin ve Boşnakların sürdürdüğü kültürleri, geleneksel mimarinin eseri olan Rumlardan kalan sivil mimarlık örnekleri, Seyitgazi Tepesi'ndeki türbe yapısı, Mücadele Dönemi sonrası inşa edilmiş cami gibi anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri, Kapıdağ Yarımadası'nın tarihi derinliğini ve kültürel zenginliğini oluşturan turizm çekiciliklerinin temelini oluşturmaktadır. Antik Dönem, Kurtuluş Savaşı ve Mücadele Dönemi tanıklarının bıraktıkları mirasın hikâyeleri ise bu çekicilikleri daha da artıran unsurdur.

Kapıdağ Yarımadası'nın üzerinde durduğu tarihsel birikimin; Kyzikos Antik Kenti'nin restorasyonunun tamamlanarak açık hava müzesi, Zeytinli Ada ve Seyitgazi Tepesi'nin arkeopark olarak düzenlenmesi, Kirazlı Manastırı'nın restore edilerek ziyarete ve inanç temelli faaliyetlere açılması, Mücadele Dönemi öncesinde kalan anıtsal yapıların tematik müzeler

olarak işlevlendirilmesi ve Yukarıyapıcı, Ballıpınar ve Hamamlı gibi geleneksel doku ve yapıların olduğu yerleşimlerde pansiyon, butik otel gibi küçük ölçekli konaklama tesisleri ve kırsal müzelerin oluşturulması ile turizm hareketliliğine entegrasyonunun sağlanması önemli görülmektedir.

5.1.2. Doğa

Şekil 15: USP Eşsiz Satış Önerisi - Doğa

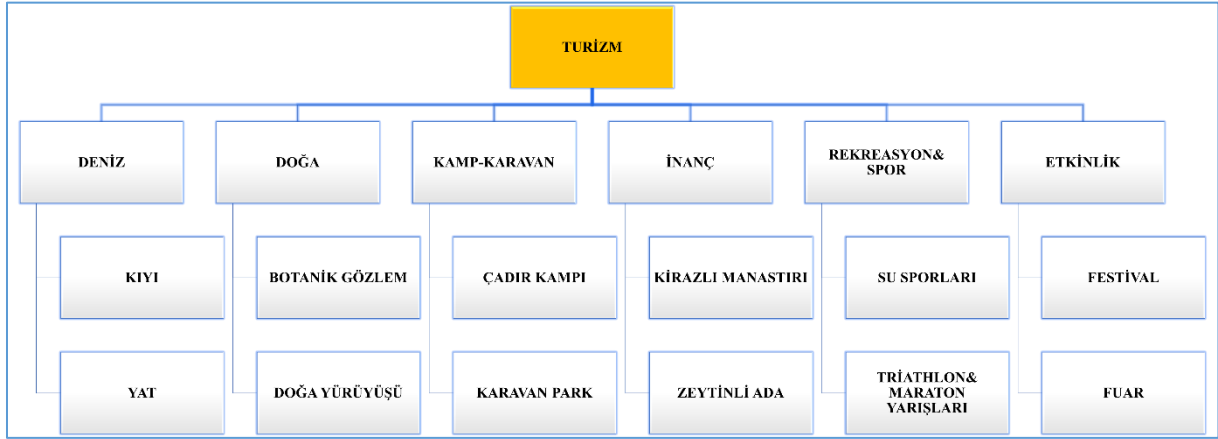
Kapıdağ Yarımadası ormanlarına egemen olan meşe, kayın, çınar, ihlamur, kestane ve çam türlerini içeren ağaç türleri, ayı gülü gibi endemik bitki türü ve diğer flora çeşitliliği ile dereleri, şelaleleri ve denizi her mevsim görsel şölen; topografik yapının sunduğu zirveler, tepeler, Erdek Körfezi çevresinin panoramik manzaraları; falezleri ve soğan kayasından oluşan jeolojik yapısı etkileyici görselliği; yağmuru, güneşi ve rüzgârı, Yarımada doğasının dört mevsim çekiciliğini sunmaktadır.

Yarımada'nın sakin ve doğallığını korumuş plajları, turistlere doğal güzellikler içinde dinlenme ve deniz aktiviteleri sunmaktadır. Bu kıyılar, masmavi denizi ve doğal çevresiyle özellikle doğa severler ve deniz tutkunları için cazip bir destinasyondur. Paşalimanı Adası, Marmara Denizi'nin ortasında sakinliği ve yavaşlığı ile turizm için bir kaçış noktasıdır.

Kapıdağ Yarımadası'nın sunduğu doğal kaynak değerleri ve güzelliklerinin; botanik turları ve fotoğrafçılık amaçlı doğa yürüyüş rotaları, ormanlık alanda ve koylarda belirlenecek kamp alanları ile desteklenerek turizm çekim noktalarına dönüştürülmesi gerekmektedir.

5.1.3. Turizm

Şekil 16: USP Eşsiz Satış Önerisi - Turizm

1960 yıllarda ilk adımları atılan, 1970 ve 1980’li yıllarda özellikle İstanbul’dan gelen ziyaretçiler için önemli bir çekim merkezi olan Kapıdağ Yarımadası, uzun dönemli deneyime sahip deniz turizmi destinasyonu kimliğindedir. Bakraç, Dalyan, Ocaklar ve Kastri mevkiindeki plaj, Mavi Bayraklı plajlar olup deniz turizminin en yoğun çekim noktalarını oluşturmaktadır. Yarımada’nın kuzeyindeki Büyükova Koyu, Doğanlar, Ormanlı ve Ballıpınar sahilleri deniz turizmi için diğer çekim noktalarıdır. Yarımada’nın kuzeyinde kalan ve araçlı erişimin olmadığı koylar ve kıyılar da bulunmakta olup bu noktalara tekneler ile erişilebilmektedir. Bu koy ve kıyılar, Yarımada’nın el değmemiş doğasını oluşturan çekim noktalarıdır. Yarımada’nın doğa ve orman ekosistemini oluşturan; tepeler, ağaç ve bitki örtüsü, vadiler, patikalar, su kaynakları doğa turizmi için cazip özellikler sunmaktadır. Kapıdağ Yarımadası’nın deniz turizmi ile özdeşleşmiş turizm kimliği, son yıllardaki doğa turizmi faaliyetleri ile çeşitlenerek çadır ve karavan kampçılığı faaliyetlerinde artış gerçekleşmiştir.

Yarımada’nın sahip olduğu deniz turizmi cazibesinin, Erdek Feribot İskelesi’nin marina sahası olarak yeniden işlevlendirilerek artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca, Yarımada’nın kuzey koyları ve Paşalimanı Adası rotası üzerinde yer alan el değmemiş kayalık adaların, koyların ve dalış noktaların mavi tur programlarının uğrak noktası haline getirilerek Kapıdağ Yarımadası’nın deniz turizmi olanaklarının genişletilmesi gerekmektedir.

Yarımada’nın doğa turizminin cazibesinin, kıyı alanlarında ve orman örtüsü içerisindeki açık alanlarda çadır kamp alanları ve karavan parkları düzenlemeleri ile desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

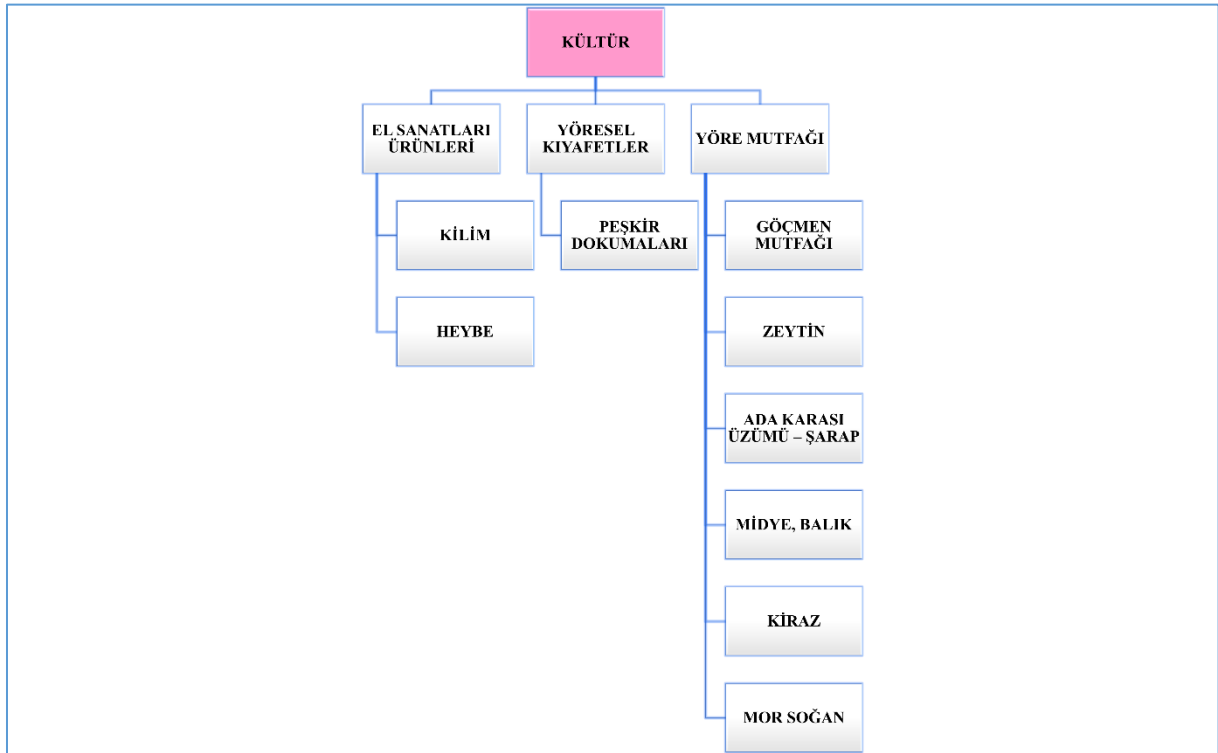
Kirazlı Manastırı, Ortodoks Hristiyan Topluluğu için önemli bir dini merkez durumundadır. İnanç turizminin gelişimi bakımından önemli bir potansiyel barındıran bu anıtsal yapının restorasyonun tamamlanarak hem dini hem de kültürel işlevler kazandırılması önemli görülmektedir.

Yarımada'nın doğal yapısı, rekreasyon ve spor turizmi için cazibe sunmaktadır. Bu cazibenin, Şahinburgaz Göleti ve Yukarıyapıcı Göleti çevresinde rekreasyon alanları oluşturularak turizm hareketliliğine entegrasyonu önem taşımaktadır.

Yarımada'nın sosyal, kültürel ve ekonomik değerleri, müzecilik, fuar ve kongre faaliyetleri ve festivaller ile etkinlik turizmine entegre edilecektir. Bu kapsamda, tematik müzeler, fuar ve kongre alanı ile geniş katılıma uygun etkinlik alanları oluşturulacaktır. Yarımada'nın tarihsel kimliğine uygun olarak, Kirazlı Manastırı çevresi ve Ballıpınar yerleşiminde altyapısı hazırlanmış etkinlik alanları geliştirilmesi önemli görülmektedir.

5.1.4. Kültür

Şekil 17: USP Eşsiz Satış Önerisi - Kültür

Kapıdağ Yarımadası, 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunan Hükümeti arasında imzalanan Mübadele Sözleşmesi öncesi ve sonrası içerisinde barındırdığı Türk, Manav, Pomak, Girit, Boşnak ve Rumların çok kültürlü mozağine sahiptir.

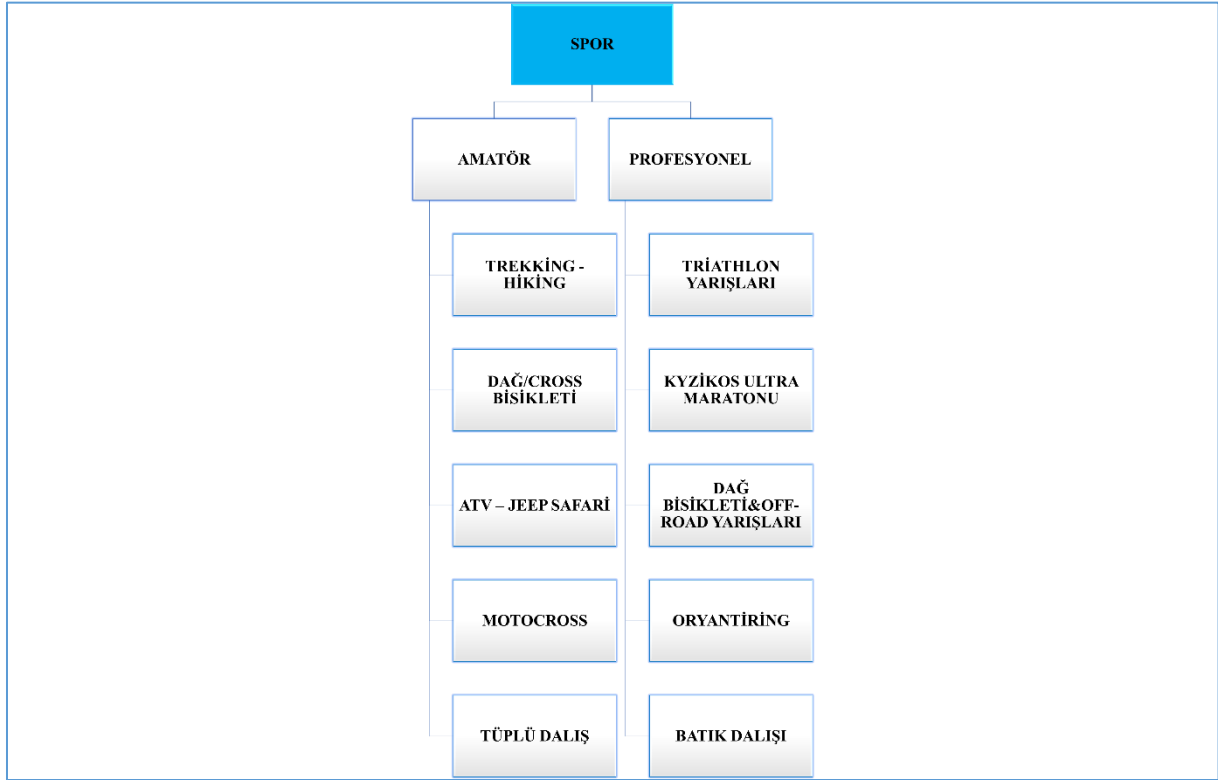
Bu kültürlerin gündelik yaşam pratikleri; müzecilik, kooperatifçilik, köy pansiyonculuğu ve kültürel etkinlikler aracılığıyla geniş kesimlerce tanınması ihtiyacı bulunmaktadır.

Ballıpınar'da yerel kültürün bir parçası olan ve kooperatifçilikle sürdürülen çalışılan mekikli (çulfalık) dokuma tezgahlarında peşkir (havlu) dokuma geleneği ile Yukarıyapıcı'da yok olmaya yüz tutmuş keçi kılından kilim ve heybe dokuma gelenekleri başta olmak üzere yerel toplumun kendi kültürlerine ait diğer el sanatları ve yöresel kıyafetleri köy kooperatifleri ve köy pansiyonculuğu aracılığıyla turizme kazandırılarak yerel nüfusa gelir çeşitliliği sağlanması ve geleneksel üretim biçimleri sürdürülmesi önemli bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir.

Kapıdağ Yarımadası'nın çok kültürlü yapısı, mutfak kültürünü de çeşitlendirmiştir. Balkan coğrafyasından Erdek'e göçenlerin zenginleştirdiği bu kültür; zeytincilik, balıkçılık, midyecilik, meyvecilik, mor soğan (kırmızı soğan) üretimi ile çeşitlenmiştir. Rum kültüründen aktarılan ve Paşalimanı Adası'nda bireysel olarak sürdürülen bağcılık ve şarap üretimi yöre mutfağının çeşitliliğinin bir başka ürünüdür. Pomak böreği, kolyoz dolması, kırğaşa, kaçamak gibi Pomak kültürüne ait yemekler ile Yarımada'nın kültürel mozağini gösteren diğer tüm mutfak ürünleri, köy kooperatifleri ve gastronomi akademisinin kurulması ile yerel mutfak kültürünün sürdürülmesi sağlanacaktır. Köy kooperatifleri ile yerelde kalkınma sağlanacaktır. Gastronomi akademisinin en önemli işlevi özgün tarifleri tespit edip rehberler hazırlamak ve yerel mutfağı kültürünü korurken modern mutfak kültürüne entegrasyon sağlayacak tarifler ve sunumlar geliştirmek olacaktır. Gastronomi akademisinde yerel işletmelere yönelik atölyeler düzenlenerek restoranlarda yerel mutfağa özel menüler oluşturulması sağlanacaktır. Yöresel yemek festivalleri ve ziyaretçilere yönelik düzenlenecek mutfak atölyeleri ile yerel mutfak kültürünün turizm hareketliliğine entegre edilerek yerel kültürün yaygınlaştırılması önemli görülmektedir.

5.1.5. Spor

Şekil 18: USP Eşsiz Satış Önerisi - Spor

Kapıdağ Yarımadası, orman ve deniz ekosisteminin oluşturduğu doğal kaynak değerleri ve güzellikleri amatör düzeydeki hobi amaçlı sportif faaliyetler ile profesyonel seviyelerdeki bireysel ve takım sporu organizasyonlarına için uygun koşulları barındırmaktadır. Orman varlığı içerisindeki patika ve orman içi yollarda, amatör sporcular ve ziyaretçiler doğa yürüyüşü, dağ/kros bisikleti, atv-jeep safari ve motokros faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Ulusal ve uluslararası triathlon yarışları ve Kyzikos Ultra Maratonu gibi organizasyonlar, Kapıdağ Yarımadası'nda profesyonel düzeylerde gerçekleştirilen spor organizasyonu deneyimlerini oluşturmaktadır. Yarımada çevresinin deniz ekosistemi, tüplü dalış meraklıları için de cazip seçenekler sunmaktadır.

Kirazlı Manastırı'na çıkan yollarda düzenlenmiş ekoturizm rotaları uygulamasının, Yarımada bütününe yayılarak doğa sporları ile ilgi duyan bireyler ile amatör ve profesyonel yerli ve yabancı sporcuların bölgeye olan ilgilerinin artırılması önemli görülmektedir. Bu kapsamda, özellikle amatör sporcular ve ziyaretçiler için zorluk seviyelerine göre doğa yürüyüşü (trekking-hiking) rotalarının belirlenmesi ve altyapısının hazırlanması öngörülmektedir.

Kapıdağ Yarımadası'nın spor organizasyonu deneyiminin dağ bisikleti ve off-road yarışları ile genişletilerek spor turizmi çekiciliklerinin artırılması ve orman varlığının sunduğu olanakların

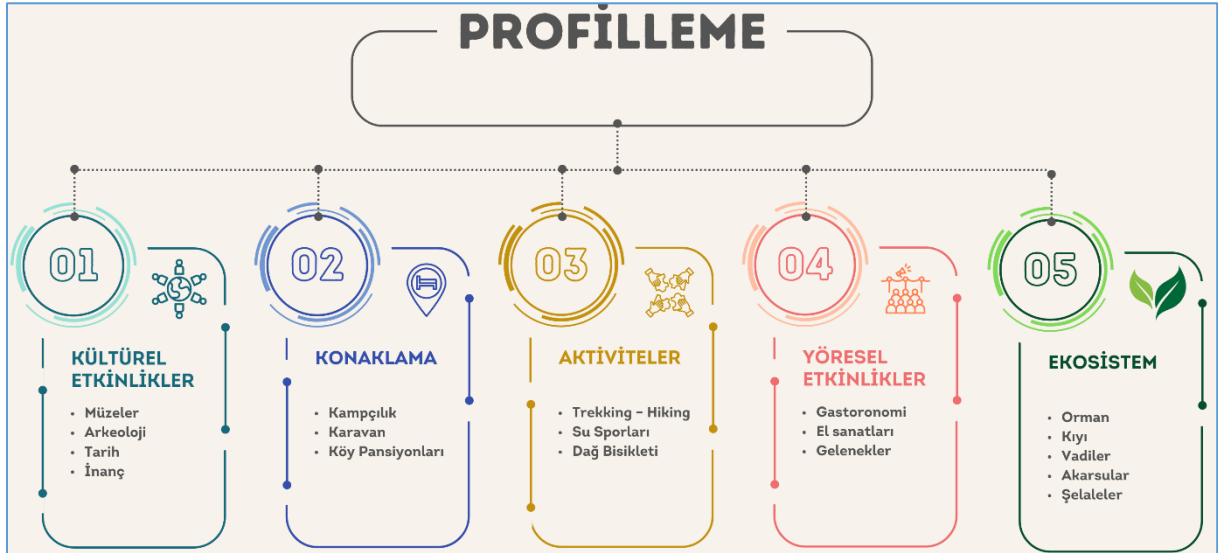
bu kapsamda değerlendirilerek dağ bisikleti ve oryantiring gibi sporlar için de rotaların oluşturulması öngörülmektedir.

Erdek Körfezi'ndeki irili ufaklı adaların oluşturduğu deniz ekosistemi ve Pina (*Pinna nobilis*) gibi endemik türlerin amatör ve profesyonel seviyelerde gözlemlenebilmesi amacıyla bir dalış merkezinin kurulması önem arz etmektedir. Ayrıca, Erdek Körfezi'nde batık noktaları oluşturularak dalış turizminin kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.

5.2. Profillemeye ve Tema Belirleme

USP Eşsiz Satış Önerisi sonrasında profillemeye çalışması yapılmış ve Kapıdağ Yarımadası turizm profillemesi; alanın doğal, tarihi ve kültürel değerleriyle uyumlu beş ana tema altında kategorilendirilmiştir.

Şekil 19: Turizm Profillemesi

Turizm profillemesi çalışmasıyla belirlenmiş temalara göre Kapıdağ Yarımadası; ziyaretçilerin doğa, kültür, tarih ve yerel yaşamla iç içe bir deneyim yaşayacakları eşsiz bir destinasyon olarak tanımlanabilir. Her bir temanın, ziyaretçilerin Yarımada'nın sahip olduğu turizm çekiciliklerini keşfetmesine olanak sağlayacak aşağıda açıklanmış bir ziyaret deneyimlerini sunması hedeflenmektedir.

1. Kültürel Etkinlikler

- **Müzeler:** Kapıdağ Yarımadası; Roma, Bizans ve Osmanlı egemenlikleri ile Cumhuriyet Dönemi izlerini taşımaktadır. Yerelde sunulacak müzecilik faaliyetleri aracılığıyla ziyaretçilerin geçmiş medeniyetlerin izlerini keşfetmesi, bölgede yaşayan eski toplumların gündelik yaşamlarına, sanatlarına ve kültürlerine tanıklık

etmeleri sağlanabilir. Bu müzeler, geçmiş ve günümüz medeniyetlerinin miras bıraktığı zenginlikleri deneyimleyerek ziyaretçileri zaman yolculuğuna çıkaracaktır.

- **Arkeoloji:** Kapıdağ Yarımadası, Antik Dönem'den kalma Kyzikos Antik Kenti ve Artake Antik Kenti kalıntılarına sahiptir. Açık hava müzesi ve arkeopark düzenlemeleri ile ziyaretçilerin arkeolojik kazı alanlarında yapılan yürüyüşlerde, antik tapınakları, sütunları ve geçmişin ihtişamını gözlemlemesi sağlanabilir. Bu uygulamalar ile ziyaretçilerin, Antik Dönem'in gündelik yaşam pratiklerini ve medeniyetlerin önemini yakından tanınması öngörülmektedir.
- **Tarih:** Kapıdağ Yarımadası'nda, Osmanlı Dönemi ile Cumhuriyet ilk dönemlerinden günümüze taşınan eski Rum köyleri, anıtsal yapılar ve geleneksel evler bulunmaktadır. Tematik ziyaretçi programları ve etkinlikleri aracılığıyla ziyaretçilerin geçmişten günümüze gelen bu tarihi dokuda dolaşarak yüzlerce yıl önce burada yaşayan insanların kültürünü ve geleneklerini keşfetmeleri sağlanabilecektir.
- **İnanç:** Kapıdağ Yarımadası'nda, Zeytinli Ada ve Kirazlı Manastırı gibi iki önemli dini mirası, Rum kültüründen kalma diğer kilise ve manastırlar, Mübadele Dönemi sonrası inşa edilmiş camiler ile Seyitgazi Tepesi'ndeki türbe yapısı bulunmaktadır. Tematik ziyaretçi programları ve antik dini yapılarda düzenlenecek özel ayinler aracılığıyla ziyaretçilerin Yarımada'nın mistik atmosferiyle manevi bir yolculuğa tanıklık etmeleri sağlanabilecektir.

2. Konaklama

- **Kampçılık:** Kapıdağ Yarımadası, doğallığı önemli oranda korunmuş orman varlığı ile koyalara sahiptir. Ziyaretçilerin, ormanlık alanlar ve koyalarda kamp kurarak doğayla baş başa kalması; doğanın sessizliğinin, denizin sesinin ve yıldızların altında geçen huzurlu bir gecenin keyfini deneyimlemesi sağlanabilir.
- **Karavan:** Kapıdağ Yarımadası, karavan kampçılığı için uygun plajlar ve orman içi açıklıklara sahiptir. Altyapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanarak oluşturulacak karavan park alanları sayesinde karavancılar güvenli, huzurlu ve doğayla uyum içinde unutulmaz bir konaklama deneyimi yaşamaları öngörülmektedir.
- **Köy Pansiyonları:** Yukarıyapıcı, Ballıpınar, Hamamlı, Belkıs ve Paşalimanı Mahalleleri'nde eski Rum evleri ve Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarına tarihlenen geleneksel evler bulunmaktadır. Ziyaretçilerin, köy pansiyonculuğu faaliyetleri ile

Kapıdağ halkının misafirperverliğini deneyimlemesi; yerel kültürle ve doğa ile iç içe bir konaklama deneyiminin yanı sıra köy yaşamının sakinliğinin huzurunu yaşamaları ve yöresel lezzetleri tatma fırsatı yakalamaları, pansiyon sahiplerinin rehberliğinde köyleri ve çevreyi doğal ve kültür varlıkları ile birlikte keşfetmesi öngörülmektedir.

3. Aktiviteler

- **Trekking – Hiking:** Ziyaretçilerin, Kapıdağ Yarımadası'nın ormanları içinde uzanan ve ziyaretçi altyapısı düzenlenmiş rotalarında/parkurlarında doğa yürüyüşleri yaparak ve Yarımada ile özdeşleşmiş Kyzikos Ultra Maratonu'na amatör ve profesyonel düzeyde katılarak doğanın kalbine yolculuk etmeleri ve Yarımada'nın zirvelerini keşfetmeleri öngörülmektedir. Ziyaretçiler, ekoturizm faaliyetleri aracılığıyla doğanın sunduğu görsel şölen ve kültürün sunduğu merakı yerinde deneyimleyerek doğal ve kültürel miras varlıklarını korumanın önemini kavramaları hedeflenmektedir.
- **Su Sporları:** Kapıdağ Yarımadası'nı çevreleyen genellikle sakin, zaman zaman ise dalgalı denizlerin; su sporlarına ilgi duyanlar için keyifli bir deneyim sunması öngörülmektedir. Ziyaretçilerin, Kapıdağ Yarımadası'nın koylarında yelken, rüzgar sörfü gibi su sporlarını deneyimlemesi, dalış faaliyetleri ile Marmara Denizi'nin altında saklı güzellikleri (*Pinna nobilis* popülasyonu) keşfederek anılar biriktirmesi ve deniz ekosistemini korumanın önemini kavramaları hedeflenmektedir.
- **Dağ Bisikleti:** Ziyaretçilerin, Kapıdağ Yarımadası'nın orman yollarında, doğa ile iç içe spor yapmanın keyfini çıkararak adrenalin dolu bir macera deneyimlemesi öngörülmektedir.

4. Yöresel Etkinlikler

- **Gastronomi:** Kapıdağ Yarımadası, Rum ve Balkan coğrafyasından göçen Pomak, Girit ve Boşnak mutfaklarının zengin kültürel birikimini barındırmaktadır. Köy kooperatifleri ve işletmeciler ortaklığında genişletilecek gastronomi sunumu aracılığıyla ziyaretçilerin yerel kültürlerin kendilerine has yemekleri, zeytin ve zeytinyağının başrolde olduğu lezzetlerin ve deniz ürünlerinden yapılan yemeklerle bölgenin gastronomi kültürünü yakından tanımaları ve yerel şeflerle yapılan yemek atölyeleri aracılığıyla ziyaretçiler, Yarımada'nın lezzetlerini doğrudan deneyimleyebilecektir.

- **El Sanatları:** Ziyaretçilerin, kooperatifler aracılığıyla Yarımada'nın kırsal alanlarında yaşayan zanaatkarlarla tanışarak el yapımı ürünlerin nasıl yapıldığını deneyimleyerek öğrenmesi, hediyelik eşya ve heykeltıraşlık eserleri üretim atölyelerine katılarak Kapıdağ doğal miras özelliklerinden olan granit ve mermer taşını şekillendirerek anılar biriktirmesi öngörülmektedir.
- **Gelenekler:** Ziyaretçilerin, Kapıdağ yerel toplumunun zengin kültürünü, geleneksel festivallere katılarak bölgenin ritüellerini ve kutlamalarını yerinde deneyimleyerek öğrenmesi ve yıl boyunca düzenlenen yerel festivaller aracılığıyla bölgenin kültürel dokusunun yerel toplum ile birlikte kutlayarak içselleştirebilecektir.

5. Ekosistem

- **Orman:** Ziyaretçilerin, Yarımada'nın ormanlarında doğayla baş başa yürüyüş yaparak zengin bitki örtüsü ve endemik türleri barındıran orman ekosistemini yakından tanıyabilecektir.
- **Kıyı:** Ziyaretçiler, Yarımada'nın el değmemiş kıyıları ve çevre düzenlemesi yapılmış mavi bayraklı plajlarında denizle buluşarak doğanın keyfini sürebilecektir.
- **Vadiler:** Kapıdağ Yarımadası, akarsularının derinleştiği, bitki örtüsünün yoğun olduğu, doğa gözlemi ve fotoğrafçılık için olağanüstü manzaralar sunan vadilere sahiptir. Ziyaretçiler bu vadilerde doğa yürüyüşlerini yaparak doğanın dört mevsim sunduğu farklı renkleri ve zenginliği keşfedebilecektir.
- **Akarsular:** Ziyaretçiler, Kapıdağ Yarımadası'nın sakin akarsularında serinleme molaları vererek ve doğal su kaynaklarının yanında kamp yaparak akarsu sesleriyle doğanın huzurunu hissedebilecektir.
- **Şelaleler:** Kapıdağ Yarımadası, macera ve huzur arayanlara keyifli deneyimler sunan Ballıpınar ve Ormanlı şelaleleri ile birçok saklı kalmış, keşfedilmemiş küçük ölçekli şelalelere sahiptir. Ziyaretçiler, orman içindeki bu şelalelerde doğanın sunduğu bu güzellikleri fotoğraflayarak anılar biriktirebilecek ve şelalelerde serinleyerek doğanın gücünü deneyimleyebilecektir.

5.3. Stratejik Odaklar

USP Eşsiz Satış Önerisi ve turizm profillemesi çalışmalarının sonrasında “turizm stratejik odakları”nın belirlenmesi çalışması yapılmıştır.

Kapıdağ Yarımadası'nın sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel çekicilikler, Yarımada'nın bir turizm destinasyonu olarak potansiyelini en üst seviyeye çıkarmak amacıyla stratejik odaklarla eşleştirilmiştir. Bu çalışma, Kapıdağ Yarımadası'nın turizm potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı; mevcut turizm hareketliliğini, alternatif turizm çekicilikleriyle genişleterek bölgeye olan ziyaretçi ilgisini kontrollü yöntemlerle artırmayı hedefleyen, doğa, kültür, deneyim, aktivite ve uyum olmak üzere beş stratejik odağı içermektedir.

Şekil 20: Turizm Stratejik Odaları

Doğa: Orman, deniz, kıyıları ve koyları, flora, fauna, vadiler, şelaleler ve tatlı su kaynakları Kapıdağ Yarımadası'nın doğal yapı ekosistemi oluşturan kaynak değerleri ve güzellikleridir. Bu değerlerin ve güzelliklerin kontrollü bir yapı içerisinde turizme kazandırılması, ziyaretçiler tarafından deneyimlenmesi, ziyaretçi memnuniyetini artırabilir. Her mevsim kendine özgü güzellikler sunan bu doğal alanların tahrip edilmeden turizme kazandırılması ve ekosistemin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Orman varlığı içinde doğa yürüyüşü gibi ekoturizm rotalarının belirlenmesi, bu rotalar üzerinde doğa dostu işaretlemelerin yapılması ve faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile; orman içi açıklıklarda ve koylarda kamp alanları ile karavan parklarının oluşturulması, doğal yapının fiziksel taşıma kapasitesine uygun şekilde, ziyaretçilerin ekosisteme zarar vermeden doğal güzellikleri keşfetmelerini ve deneyimlemelerini sağlayacaktır. Ayrıca, araştırma merkezi aracılığıyla bilim ve akademi çevrelerinin Kapıdağ Yarımadası'nın ekosistemi hakkında araştırmalar yaparak, ekosistemi koruma yöntemlerini geliştirmelerinin teşvik edilmesi öngörülmektedir.

Kültür: Erdek, Antik Dönem’den günümüze kadar ulaşabilmiş birçok medeniyetin miraslarını ve izlerini taşıdığı tarihsel birikime sahiptir. Erdek’in zengin tarihi ve kültürel mirasını ön plana çıkaran tematik ziyaretçi sunumu ve programları aracılığıyla kültür turizmine ilgi duyan ziyaretçiler için Erdek’in cazip bir turizm destinasyonu olması öngörülmektedir. Arkeopark uygulamaları, yerel tarih ve kültürle ilgili müzelerin kurulması, kültür rotaları ile tarihi yerleşim ve anıtların rehberli turlarla tanıtımı gibi faaliyetlerle, Erdek’in kültür turizmi çekicilikleri artırılması öngörülmektedir.

Deneyim: Erdek; Mübadele Dönemi öncesi Rum, Mübadele Dönemi sonrası Balkan coğrafyasından Erdek’e göçen Pomak, Girit, Boşnak ve yerli halk olan Manav kültürlerine ait gelenekler, geleneksel el sanatları, gastronomi ürünleri, yerel tarım ve zeytincilik gibi somut olmayan kültürel miras zenginliklerine sahiptir. Bu zenginlikler, yerel kültürü yakından tanımaya ve deneyimlemeye ilgi duyan ziyaretçi profilini, Erdek’e çekilebilecek potansiyeldedir. Yöresel gastronomi atölyeleri, el sanatları ve zanaatkarlık atölyeleri, yerel festivaller ve ritüeller gibi etkinlikler yoluyla yerel kültürel unsurlar ziyaretçilere tanıtılacak ve ziyaretçilere özgün bir turizm deneyimi sunulması öngörülmektedir.

Aktivite: Kapıdağ Yarımadası’nın orman ve kıyı ekosistemi, doğa ve deniz sporları ile rekreasyon faaliyetleri için uygun fiziksel ve meteorolojik koşullara sahiptir. Yarımada’nın doğasının kendisine sunduğu imkânları deneyimlemeye ilgi duyan ziyaretçi profili için ulaşılabilir ve güvenli faaliyetlerin gerçekleştirilerek doğa ve spor tutkunlarının bölgeye olan ilgilerinin sürekliliğini sağlanması hedeflenmektedir. Amatör ve profesyonel seviyelerde her yaş grubuna uygun doğa yürüyüşü (trekking-hiking), dağ bisikleti ve off-road/jeep safari rotaları; kano, yelken, rüzgâr sörfü ve dalış gibi su sporlarına yönelik merkezler ve kursların oluşturulması, ayrıca macera parkları ve rekreasyon alanları ile ziyaretçi profilinin genişletilmesi öngörülmektedir.

Uyum: Doğa, kültür, deneyim ve aktivite odakları; kontrollü, birbirini destekleyen, bütünleşik bir yaratıcı turizm kurgusunu oluşturmaktadır. Ziyaretçiler, Kapıdağ Yarımadası’nın doğasını, kültürünü ve tarihini; çeşitliliği ve alternatifleri olan bir turizm hareketliliğiyle deneyimleyecek ve Kapıdağ Yarımadası’nda daha fazla vakit geçirecektir. Alternatifleri olan bu turizm hareketliliği, ziyaretçilere çok yönlü bir deneyim sunarken; anı ve hatıralar biriktirerek ziyaretlerinden aldıkları keyif ve memnuniyet en üst seviyede olacak ve Kapıdağ’ı gelecekte tekrar ziyaret etmeye isteklerinin gelişmesi öngörülmektedir.

5.4. Turistik Hedef Kitle

Kapıdağ Yarımadası için oluşturulan turizm planının başarısını garantilemek için turistik hedef kitlesinin ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına uygun bir yaklaşım geliştirilmiştir. Turizm sektörü gelişmeleri ve dünyadaki turizm trendleri konularında ayrıntılı bir inceleme yapılmış; inceleme sonuçları turizm planına dâhil edilerek hedef kitlenin profilleri ve yabancı turist hareketliliğinin artırılması amacıyla hangi ülkelerden ziyaretçilerin Yarımada'ya çekilebileceği belirlenmiştir.

Şekil 21: Turist Profili

Doğaya ve Çevreye Duyarlı Olanlar: Doğayı koruma ve sürdürülebilir yaşam tarzını destekleyen turist profili hedeflenmiştir. Genellikle 25-55 yaş aralığında, orta ve üst gelir seviyesine sahip, doğanın korunmasına yönelik bilinci yüksek, çevre dostu ve ekolojik turlara katılmayı tercih eden bireylerden oluşan bu turistler; ekoturizm, sürdürülebilir turizm ve doğa turizmi konseptleriyle seyahatlerinde karbon ayak izini azaltmaya yönelik tercihler ve sürdürülebilir turizm uygulamalarına ilgi göstermektedir. Bu profildeki turistler, çevre dostu ve doğa koruma bilincinin yaygın olduğu Kuzey Avrupa ülkeleri ile Kanada, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

Doğa Tutkunları: Doğal alanları ziyaret ederek doğal çevreyi gözlemlemeyi, ekosistemleri keşfetmeyi ve doğanın keyfini çıkarmayı seven turist profili hedeflenmiştir. Genellikle 20-45 yaş aralığında, orta gelir seviyesine sahip, çoğunlukla doğa sporlarına ilgi duyan, sağlıklı yaşam ve fiziksel aktiviteye önem veren bireylerden oluşan bu turistler; doğa yürüyüşleri, kampçılık, fotoğrafçılık gibi açık hava etkinliklerine ilgi duymaktadır. Bireysel, çift veya aileler olarak doğayla uyumlu konaklama seçeneklerini tercih etmektedir. Bu profildeki turistler, genellikle

doğa yürüyüşleri ve açık hava sporlarıyla tanınan, doğanın korunmuş olduğu ve doğa sporları yapabilecekleri destinasyonları tercih eden Almanya, Fransa, Hollanda, Yeni Zelanda, İsviçre gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

Macera ve Keşfetme Arzusundakiler: Doğanın kendisine sunduğu imkânları adrenalin ve risk içeren aktiviteler ile deneyimlemek, yerel halkla etkileşim kurmak ve uzun süreli seyahat etmek isteyen turist profili hedeflenmiştir. Genellikle 18-35 yaş aralığında, orta ve üst gelir seviyesine sahip, macera arayışındaki üniversite öğrencileri, genç profesyoneller ve genç gezginlerden oluşan bu turistler, adrenalin dolu aktiviteler ve risk içeren sporlara ilgi duymaktadır. Genellikle kısa süreli tatilleri tercih eden bu grup, heyecan ve yenilik arayışıyla seyahat eder ve macera dolu deneyimlerin olduğu destinasyonlara yönelerek; dağ bisikleti, su sporları gibi ekstrem sporlar ile doğa yürüyüşünü (trekking-hiking) deneyimlemek isteyen bu turistler, fiziksel aktiviteleri ve doğayla iç içe olmayı tercih etmektedir. Bu profildeki turistler, macera turizminin yaygın olduğu Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya, Birleşik Krallık ve Güney Afrika gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

Kültürel ve Yerel Deneyim Arayışındakiler: Yerel kültürü tanımak ve deneyimlemek, tarihi mirasları keşfetmek, müzeleri ziyaret etmek isteyen turist profili hedeflenmiştir. 30-65 yaş aralığında, üst-orta ve yüksek gelir seviyesine sahip; yüksek eğitim seviyesindeki kültürel mirasa ve yerel halkla etkileşime değer veren bireylerden oluşan bu turistler; ziyaret ettikleri destinasyonların kültürüne dair bilgi edinmek, geleneksel lezzetleri tatmak ve tarihî yerleri keşfetmek ve özellikle sanatsal ve kültürel etkinliklere katılmayı tercih etmektedir. Genellikle çiftler veya küçük gruplar halinde seyahat eden bu profildeki turistler, yerelin kültüre ve tarihine ilgi duyan kültür turizminin yoğun olduğu Fransa, İtalya, Japonya, Almanya, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

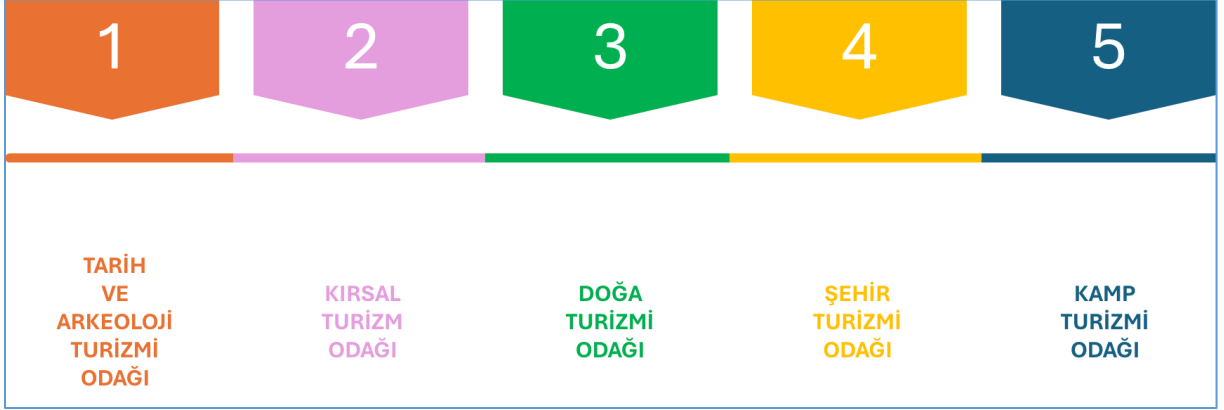
Deniz ve Spor Meraklıları: Denizin keyfini çıkarmak, amatör ve profesyonel seviyelerdeki spor etkinliklerine katılmak veya bu etkinlikleri izlemek isteyen turist profili hedeflenmiştir. 20-50 yaş aralığında, üst gelir seviyesine sahip, deniz ve su sporlarına ilgi duyan bireylerden oluşan bu turistler; dalış, yelken, kano gibi su sporlarıyla ilgilenen, çoğunlukla profesyonel ya da amatör düzeyde sporcular ve doğa sporları meraklılarından oluşmaktadır. Doğayla iç içe vakit geçirmek ve aynı zamanda sağlıklı yaşamlarını destekleyen etkinliklere katılmaya ilgi duyan bu profildeki turistler, deniz ve su sporlarının yaygın olduğu İtalya, İspanya, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

İnanç Turizmi ile İlgilenenler: Dini etkinliklere katılım amaçlı seyahat edenler turist profili hedeflenmiştir. Genellikle 40 yaş ve üstü, orta ve üst gelir seviyesine sahip ve manevi deneyimler arayan bireylerden oluşan bu turistler, dini ve kültürel mirasın izlerini sürerek manevi anlamda derinleşmek amacıyla dini ziyaretler, özel ayinler ve inanç temalı etkinliklere katılıma önem verirler. Genellikle dini etkinliklerin olduğu zaman dilimlerinde seyahat ederler ve manevi deneyimlerle bütünleşmek isterler. Bu profildeki turistler, Ortodoks Hristiyan topluluklarının yoğun olduğu Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan ve Rusya gibi ülkelerin vatandaşlarıdır.

6. Bağlamsal (Bütünleşik) Tasarım

Kapıdağ Yarımadası turizm odaklı “bağlamsal (bütünleşik) tasarım” önerisi, potansiyel ziyaret alanları ve cazibe noktalarının proje kapsamında belirlenmiş temalar ve stratejik odaklarla uyumlaştırılması ile geliştirilmiştir.

Şekil 22: Bağlamsal Tasarım Odakları

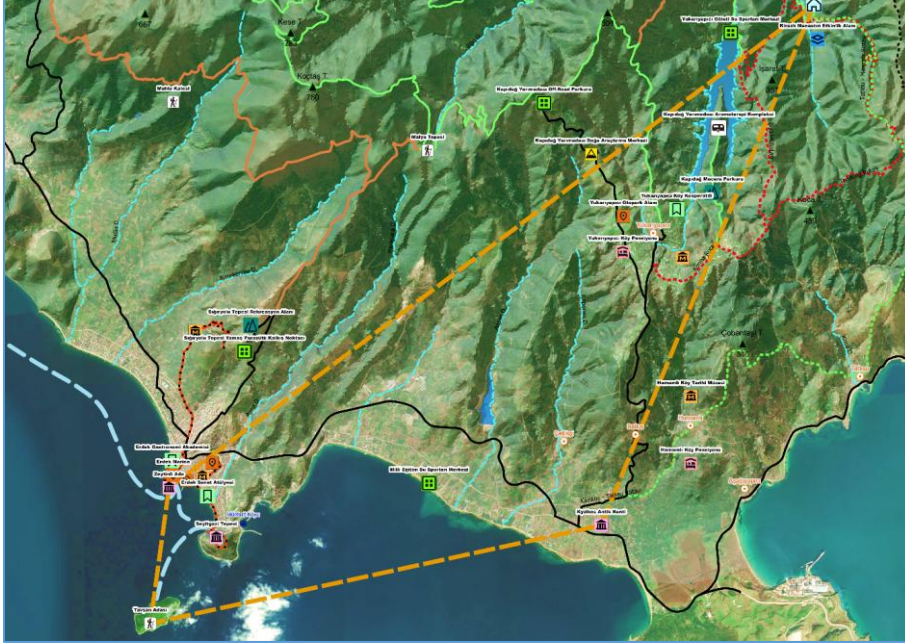
Şekil 23: Bağlamsal Tasarım Odaklarının Kapsadığı Bölgeler

Tarih ve Arkeoloji Turizmi Odağı	Zeytinli Ada, Tavşan Adası, Kyzikos Antik Kenti ve Kirazlı Manastırını çevreleyen bölgeyi kapsamaktadır.
Kırsal Turizm Odağı	Ballıpınar, Hamamlı ve Yukarıyapıcı Mahalleleri yerleşim yerlerini kapsamaktadır.
Doğa Turizmi Odağı	Muhla Kalesi, Kirazlı Manastırı ve Yukarıyapıcı Mahallesini çevreleyen bölgeyi kapsamaktadır.
Şehir Turizmi Odağı	Erdek merkez yerleşimindeki Hacı Ömer Camisi ve Seyitgazi Tepesi arasındaki bölgeyi kapsamaktadır.
Kamp Turizmi Odağı	Küçükova Koyu, Büyükova Koyu, Turan Mahallesi, Sığıryatak Tepesi ile Kirazlı Manastırı çevresindeki çadır kamp alanları ve karavan parkları kapsamaktadır.

Bağlamsal tasarım önerisi, Kapıdağ Yarımadası bütününde ve Paşalimanı Adası'nın Paşalimanı Mahallesi'ni ilgi alan bölümüne ilişkin belirlenmiş cazibe noktalarının alansal, çizgisel ve noktasal olmak üzere mekânsal kararlarını içermektedir.

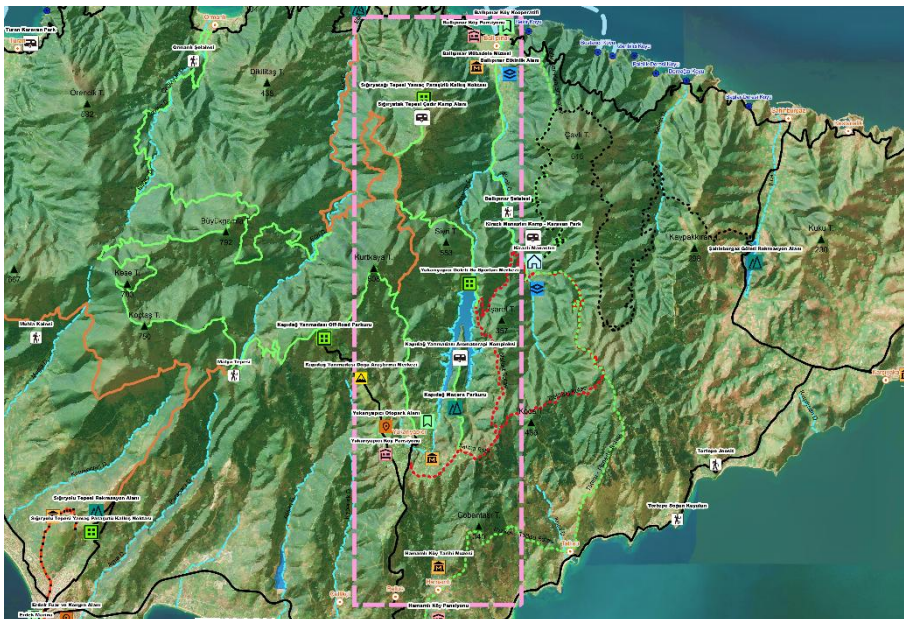
Tarih ve Arkeoloji Turizmi Odağı: Zeytinli Ada, Tavşan Adası, Kyzikos Antik Kenti ve Kirazlı Manastırı'nı çevreleyen bölgenin, arkeopark ve açık hava müzesi olarak düzenlenmesi önerilmektedir.

Harita 41: Bağlamsal Tasarım - Tarih ve Arkeoloji Turizmi Odağı

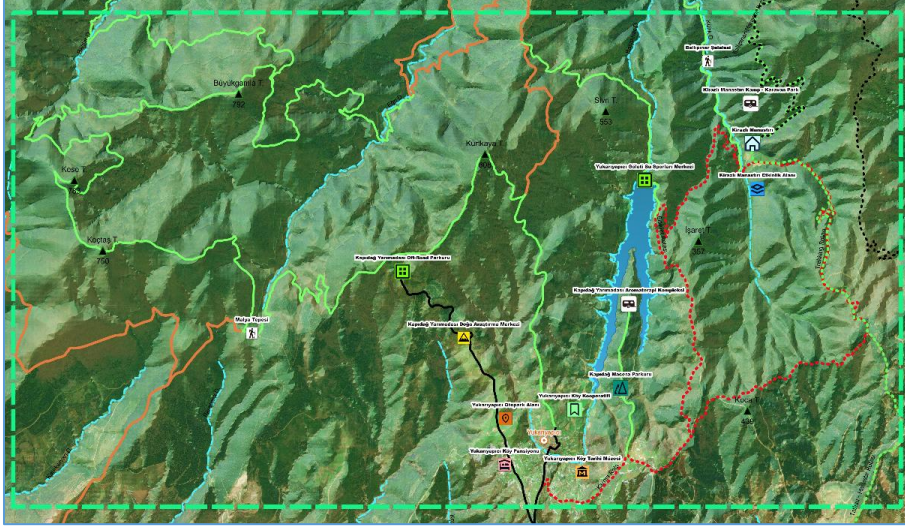
Kırsal Turizm Odağı: Ballıpınar, Yukarıyapıcı ve Hamamlı Mahalleleri'ni kapsayan bu odakta; köy pansiyonları, tematik müzeleri, köy kooperatifleri, etkinlik ve otopark alanlarının oluşturulması önerilmektedir.

Harita 42: Bağlamsal Tasarım - Kırsal Turizm Odağı

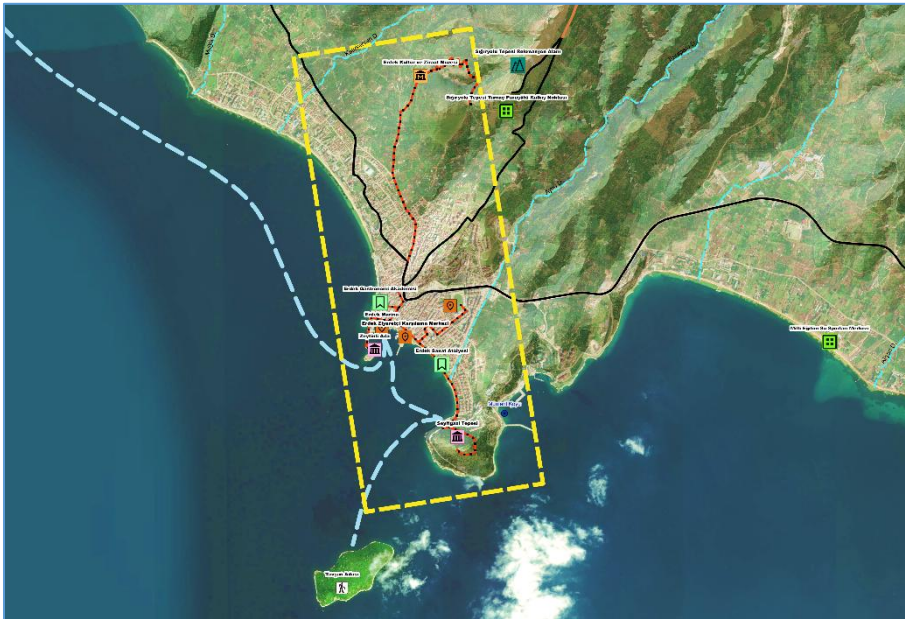
Doğa Turizmi Odağı: Muhla Kalesi, Kirazlı Manastırı ve Yukarıyapıcı Mahallesi'ni çevreleyen bölgeyi kapsayan bu odakta; doğa yürüyüşü ve jeep safari rotaları, aromaterapi kompleksi, macera parkuru, off-road parkuru ve su sporları tesisinin oluşturulması önerilmektedir.

Harita 43: Bağlamsal Tasarım - Doğa Turizmi Odağı

Şehir Turizmi Odağı: Erdek merkezini kapsayan bu odakta; fuar ve kongre alanı, kent müzesi, ziyaretçi karşılama merkezi, gastronomi akademisi, sanat atölyesi, Seyitgazi Tepesi, Zeytinli Ada ve Hacı Ömer Camisi'nin yer alacağı ziyaretçi rotasının oluşturulması önerilmektedir.

Harita 44: Bağlamsal Tasarım - Şehir Turizmi Odağı

Kamp Turizmi Odağı: Alternatif konaklama alanları içeren bu odak kapsamında; Küçükova Koyu, Büyükova Koyu, Turan Mahallesi, Sığıryatak Tepesi ile Kirazlı Manastırı çevresinde çadır kamp alanları ve karavan parklarının oluşturulması önerilmektedir.

Harita 45: Bağlamsal Tasarım - Kamp Turizmi Odağı

6.1. Seyahat Modeli

Kapıdağ Yarımadası tematik planlama ve bağlamsal tasarım projesinin uygulama araçlarından biri olan seyahat modeli, yedi aşamalı olarak önerilmiştir. Ziyaretçi yönetim planı olarak da değerlendirilebilecek bu modelde, Yarımada'ya gelen ziyaretçilere konforlu, yönlendirilmiş, organize ve kaliteli bir turizm deneyimi sunulması, doğal alanların turizm hareketliliğinden zarar görmemesi ve sürdürülebilir bir turizm akışının sağlanması hedeflenmektedir.

Şekil 24: Turizm Seyahat Modeli

Önerilen seyahat modeliyle, Kapıdağ Yarımadası'ndaki turizm hareketliliğini kontrol altına alarak ziyaretçilerin doğal alanlara zarar vermeden ve konfor içinde seyahat etmelerine olanak sağlanması öngörülmektedir. Modelin her bir aşaması, ziyaretçilerin Yarımada'nın doğal ve kültürel güzelliklerini güvenli, düzenli ve sürdürülebilir bir şekilde keşfetmelerini amaçlamaktadır.

1. **Variş;** Ziyaretçilerin Kapıdağ Yarımadası'na erişimini kolaylaştırmak amacıyla hem bireysel araçlar hem de toplu taşıma seçenekleri üzerinden çeşitli varış noktaları belirlenmiştir. Bu noktalara yönlendirme tabelaları ve kolay ulaşılabilir güzergâhlar sağlanarak ziyaretçilerin bölgeye rahatça ulaşması hedeflenmektedir. Yarımada'ya gelen turistlerin, bu başlangıç noktalarında Yarımada hakkında bilgi edinerek turizm hareketliliklerine başlamaları öngörülmektedir.
2. **Servis Alanı / Park:** Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tesislere yakın konumlarda özel araçlarını park edebileceği güvenli otopark alanlarının oluşturulması önerilmektedir. Servis alanlarının, ziyaretçilerin çevreyi keşfetmeye başlamadan önce ihtiyaçlarını gidermeleri için başlangıç noktası olarak düzenlenmesi önerilmektedir.
3. **Konaklama:** Kapıdağ Yarımadası'nın farklı bölgelerinde ziyaretçilerin konforlu bir konaklama deneyimi yaşamaları için kamp alanları, pansiyonlar ve doğa dostu konaklama tesisleri hizmete sunulmaktadır ziyaretçilerin konaklama deneyimi kalitesinin artırılması öngörülmektedir.
4. **Erişim:** Kapıdağ Yarımadası'ndaki çeşitli cazibe noktalarına olan erişilebilirliği kolaylaştırmak için yürüyüş yolları ve doğa dostu sürdürülebilir ulaşım seçenekleriyle

yönlendirmeler yapılarak ziyaretçilerin cazibe noktalarına güvenli ve konforlu yaya erişiminin sağlanması önerilmektedir.

5. **Cazibe Noktaları:** Kapıdağ Yarımadası'nın doğal güzellikleri, manzara noktaları ve tarihi alanları cazibe noktaları olarak belirlenmiştir. Bu noktalar, ziyaretçilerin ilgisini çeken doğa, kültür ve tarih unsurlarını kapsamaktadır. Yarımada'nın farklı bölgelerindeki bu cazibe noktalarının, ziyaretçilerin keşfetmek isteyeceği alanlar olması öngörülmektedir.
6. **Rota Faaliyetleri:** Doğa yürüyüşleri, bisiklet, jeep safari, kampçılık, su sporları gibi günlük ya da konaklamalı outdoor etkinlikler için özel rotalar önerilmiştir. Bu aktivitelerin, ziyaretçilerin Kapıdağ Yarımadası'nın doğal ve kültürel zenginliklerini deneyimlemelerine imkân tanınması öngörülmektedir. Her bir rotanın farklı ilgi alanlarına hitap eden etkinliklerle zenginleştirilerek turistlere kişisel tercihleri doğrultusunda çeşitli aktivitelere katılma olanaklarının sunulması öngörülmektedir.
7. **Konfor:** Ziyaretçilerin Kapıdağ'da konforlu bir deneyim yaşaması için dinlenme alanları, rehberlik hizmetleri ve hijyenik tesisler gibi olanaklar sunulması önerilmiştir. Özellikle doğa yürüyüşleri ve uzun mesafeli gezilerde ziyaretçilerin ihtiyaç duyacağı mola noktaları oluşturulması ve bilgilendirici rehberlik hizmetleri ve sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlara yönelik hizmetler sunularak ziyaretçilerin seyahat deneyiminin zenginleştirilmesi öngörülmektedir.

7. Aktivite Alanları ve Cazibe Noktaları

Kapıdağ Yarımadası, doğal güzelliklere sahip ve Antik Dönem'den itibaren farklı kültürlerin ve medeniyetlerin kesişim noktası olmuş bir bölgedir. Yarımada'nın bu değerleri uyarınca projenin ana teması olarak "**Doğanın, Kültürel Mirasın ve Anıların İzinde Kapıdağ Yarımadası**" sloganı belirlenmiştir.

Doğanın, Kültürel Mirasın ve Anıların İzinde Kapıdağ Yarımadası

Alana ilişkin belirlenen cazibe noktaları 13 başlıkta belirlenmiş ve aşağıda verilmiştir.

Alternatif Konaklama 1	Araştırma 2	Arkeoloji 3	Deneyim 4	Etkinlik 5
Rekreasyon 10	Müzecilik 9	Kamp - Karavan 8	İnanç 7	Gezi Yerleri 6
Rotalar 11	Spor 12	Turizm Altyapısı 13		

Proje kapsamında 13 başlıkta belirlenmiş cazibe noktalarının her biri için mekânın cazibesi, gerekli yatırım, gelir potansiyeli, gelişme potansiyeli ve önem kategorilerinde puanlama yapılmıştır. Bu puanlama sonucunda, cazibe noktaları 1 (en düşük) ile 3 (en yüksek) arasında önceliklendirilmiştir (Tablo 16, 17, 18). Puanlama çalışması sonrasında, proje esas temasına uygun olarak 13 başlık altında tema (slogan) belirlenmiştir.

Tablo 16: Cazibe Noktaları - 1

Tür	Adı	Mekânın Cazibesi (1-5)	Gerekli Yatırım (1-5)	Gelir Potansiyeli (1-5)	Gelişme Potansiyeli	Cazibe Noktasının Özellikleri	Önem (1-5)	Toplam	Öncelik (1-3)
Alternatif Konaklama	Ballıpınar Köy Pansiyonu	4	5	4	çok	özgün mimari, yerel kültür	5	18	3
Alternatif Konaklama	Hamamlı Köy Pansiyonu	3	5	3	az	özgün mimari, yerel kültür	3	14	2
Alternatif Konaklama	Paşalimanı Köy Pansiyonu	3	5	3	orta	özgün mimari, yerel kültür	3	14	2
Alternatif Konaklama	Yukarıyapıcı Köy Pansiyonu	4	5	4	çok	özgün mimari, yerel kültür	5	18	3
Araştırma	Kapıdağ Yarımadası Doğa Araştırma Merkezi	5	5	2	çok	doğa, araştırma, deneyim	5	17	3
Arkeoloji	Kyzikos Antik Kenti	5	5	5	çok	arkeoloji, kültür, estetik, merak	5	20	3
Arkeoloji	Seyitgazi Tepesi	5	5	3	çok	arkeoloji, kültür, inanç, merak	5	18	3
Arkeoloji	Zeytinli Ada	5	5	5	çok	arkeoloji, kültür, estetik, merak	5	20	3
Arkeoloji	Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı	5	3	1	çok	arkeoloji, kültür, merak	5	14	3
Deneyim	Ballıpınar Köy Kooperatifi	4	5	3	orta	yerel kültür, deneyim	4	16	3
Deneyim	Erdek Gastronomi Akademisi	5	5	4	çok	yerel kültür, deneyim	5	19	3
Deneyim	Erdek Sanat Atölyesi	4	4	2	çok	yerel kültür, deneyim	5	15	3
Deneyim	Kyzikos Heykel Deneyim Akademisi	4	5	3	orta	yerel kültür, deneyim	5	17	3
Deneyim	Yukarıyapıcı Köy Kooperatifi	4	5	3	orta	yerel kültür, deneyim	4	16	3
Etkinlik	Ballıpınar Etkinlik Alanı	3	3	3	az	kültür	4	13	2
Etkinlik	Kirazlı Manastırın Etkinlik Alanı	4	2	2	az	doğa, kültür	4	12	2
Gezi Yerleri	Ballıpınar Şelalesi	5	1	2	az	doğa	3	11	2
Gezi Yerleri	Çayağzı Falezleri Profilleri	2	1	2	az	doğa	1	6	1
Gezi Yerleri	Malya Tepesi	5	1	2	az	manzara	3	11	2
Gezi Yerleri	Muhla Kalesi	3	5	2	orta	arkeoloji, manzara	3	13	2
Gezi Yerleri	Ormanlı Şelalesi	5	1	2	az	doğa	3	11	2
Gezi Yerleri	Tavşan Adası	5	3	3	orta	manzara	3	14	2
Gezi Yerleri	Tortepe Jeosit	3	1	2	az	doğa	1	7	1
Gezi Yerleri	Tortepe Soğan Kayaları	3	1	2	orta	doğa	1	7	1

Tablo 17: Cazibe Noktaları - 2

Tür	Adı	Mekânın Cazibesi (1-5)	Gerekli Yatırım (1-5)	Gelir Potansiyeli (1-5)	Gelişme Potansiyeli	Cazibe Noktasının Özellikleri	Önem (1-5)	Toplam	Öncelik (1-3)
Gezi Yerleri	Yatak Tepesi	5	1	2	az	manzara	3	11	2
İnanç	Kirazlı Manastırı	5	5	5	çok	tarih, kültür, inanç	5	20	3
Kamp - Karavan	Kapıdağ Yarımadası Aromaterapi Kompleksi	5	5	5	orta	doğa, sakinlik, dinlenme	5	20	3
Kamp - Karavan	Büyükova Koyu Karavan Park	5	4	3	orta	deniz, konfor	4	16	3
Kamp - Karavan	Kirazlı Manastırı Kamp - Karavan Park	4	3	3	az	doğa	4	14	3
Kamp - Karavan	Küçükova Koyu Karavan Park	5	4	3	orta	doğa, deniz, konfor	5	17	3
Kamp - Karavan	Siğiryatak Tepesi Çadır Kamp Alanı	4	1	2	orta	doğa, gökyüzü, manzara	1	8	1
Kamp - Karavan	Turan Karavan Park	5	4	3	orta	deniz, konfor	4	16	3
Müzecilik	Ballıpınar Mübadele Müzesi	4	5	3	orta	yerel kültür, merak	4	16	3
Müzecilik	Hamamlı Köy Tarihi Müzesi	3	5	3	orta	yerel kültür, merak	3	14	2
Müzecilik	Karşıyaka Balıkçılık Müzesi	4	5	3	orta	yerel kültür, merak	3	15	3
Müzecilik	Narlı Köy Tarihi Müzesi	3	5	3	orta	yerel kültür, merak	3	14	2
Müzecilik	Erdek Kültür ve Ziraat Müzesi	4	5	3	orta	yerel kültür, merak	5	17	3
Müzecilik	Paşalimanı Bağ Evi ve Müzesi	5	5	3	çok	yerel kültür, merak	5	18	3
Müzecilik	Yukarıyapıcı Köy Tarihi Müzesi	4	5	3	orta	yerel kültür, merak	5	17	3
Rekreasyon	Kapıdağ Macera Parkuru	4	4	3	çok	doğa, aktivite, eğlence	3	14	2
Rekreasyon	Eğridere Rekreasyon alanı	3	3	2	orta	doğa, aktivite, eğlence	3	11	2
Rekreasyon	Siğiryolu Tepesi Rekreasyon Alanı	3	3	3	orta	aktivite, eğlence	3	12	2
Rekreasyon	Şahinburgaz Göleti Rekreasyon Alanı	4	4	2	çok	doğa, aktivite, eğlence	3	13	2
Rotalar	Ayı Güllü Botanik Gözlem Rotası	4	2	2	orta	doğa, merak	4	12	2
Rotalar	Eğridere - Kurtkaya Tepesi Rotası	4	2	2	orta	doğa	4	12	2
Rotalar	Büyükova Koyu – Turan Mahallesi Rotası	4	2	2	çok	doğa, kültür	4	12	2
Rotalar	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası	5	2	2	çok	doğa, kültür	4	13	3
Rotalar	Kapıdağ Zirveler Rotası	4	2	2	çok	doğa	4	12	3

Tablo 18: Cazibe Noktaları - 3

Tür	Adı	Mekânın Cazibesi (1-5)	Gerekli Yatırım (1-5)	Gelir Potansiyeli (1-5)	Gelişme Potansiyeli	Cazibe Noktasının Özellikleri	Önem (1-5)	Toplam	Öncelik (1-3)
Rotalar	Kesikdağı Tepesi – Malya Tepesi Rotası	4	2	2	çok	doğa	4	12	2
Rotalar	Kapıdağ Yarımadası Mavi Tur	5	1	2	çok	doğa	5	13	3
Rotalar	Misya Yolları	4	2	2	çok	doğa, kültür	4	12	3
Rotalar	Ormanlı - Çağlayan Deresi – Büyükgamla Tepesi Rotası	4	2	2	çok	doğa	4	12	3
Rotalar	Şehir Rotası	5	5	5	çok	kültür, aktivite	5	20	3
Rotalar	Şahinburgaz Göleti – Kirazlı Manastırı Rotası	4	2	2	çok	doğa	4	12	3
Spor	Kapıdağ Yarımadası Dalış Merkezi	5	3	5	çok	doğa,spor, heyecan	5	18	3
Spor	Milli Eğitim Su Sporları Merkezi	4	3	5	orta	deniz,spor	3	15	2
Spor	Kapıdağ Yarımadası Off-Road Parkuru	3	2	3	orta	spor, heyecan	2	10	1
Spor	Ocaklar Su Sporları Merkezi	4	3	5	çok	deniz, spor	5	17	3
Spor	Sığıryatak Tepesi - Ballıpınar Sahil	1	2	5	az	doğa, heyecan	2	10	1
Spor	Sığıryolu Tepesi - Çuğra Sahili	1	1	5	az	doğa, heyecan	2	9	1
Spor	Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Merkezi	4	2	4	çok	doğa, spor	4	14	3
Turizm Altyapısı	Erdek Fuar ve Kongre Alanı	5	5	5	çok	ekonomik kaynak	5	20	3
Turizm Altyapısı	Erdek Marina	5	5	5	çok	yüksek ziyaretçi profili	5	20	3
Turizm Altyapısı	Erdek Ziyaretçi Karşılama Merkezi	5	5	2	çok	ziyaretçi bilgilendirmesi	5	17	3
Turizm Altyapısı	Yukarıyapıcı Otopark Alanı	5	1	2	az	güvenli ve konforlu ulaşım	5	13	3
Turizm Altyapısı	Yatak Tepesi Otopark Alanı	5	1	2	az	güvenli ve konforlu ulaşım	5	13	3
Turizm Altyapısı	Turan Otopark Alanı	5	1	2	az	güvenli ve konforlu ulaşım	5	13	3
Turizm Altyapısı	Erdek Merkez Otopark Alanı	5	1	2	az	güvenli ve konforlu ulaşım	5	13	3

7.1. Alternatif Konaklama

Tema: "Zamanda Yolculuk: Kapıdağ'ın Yerel Kùltürleriyle Dolu Konaklama."

Kapıdağ Yarımadası'nın geleneksel yerleşim dokusunun hâkim olduğu kırsal mahallelerinde konumlandırılmış alternatif konaklama noktaları, doğa ile iç içe olmak isteyenler ve kültürel mirası yaşamak isteyen ziyaretçiler için önerilmektedir. Yarımada'da önerilmiş pansiyonlar ve butik konaklama tesisleri, ziyaretçilerine köy evlerinin sıcaklığında bir ortam ve özgün bir tatil deneyimi vaat etmektedir.

Harita 46: Cazibe Noktaları - Alternatif Konaklama

Ballıpınar Köy Pansiyonu: Ballıpınar, geleneksel yerleşim dokusu, Pomakların kültürleri ve yerel lezzetleri ile ziyaretçilerini kültürel bir keşfe davet ederken köy yaşamının sıcaklığını hissetmek isteyenler için unutulmaz bir deneyim sunabilecek potansiyele sahiptir. Ballıpınar Mahallesi'nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerin, konaklama amaçlı pansiyon veya butik otel tipindeki konaklama tesislerine dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, mülk sahiplerinin tarihi evlerinin bakım/onarımı ve restorasyonuna ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile gerçekleşmesi öngörülmektedir. Ballıpınar halkına, turizm alanında atölye ve

eğitim programları dzenlenerek ziyaretçilere sunulacak konaklama hizmeti kalitesinin artırılması önemli gürlmektedir. Ballıpınar köy pansiyonları, Kapıdağ Yarımadası'nın geleneksel evlerinde hem yerel halkın misafirperverliğini ve geleneksel köy yaşamını deneyimlemek hem de denize yakın olmak isteyenler için ideal bir konaklama alternatifi olacaktır.

Fotoğraf 21: Ballıpınar Mahallesi Geleneksel Evi ve Ballıpınar Sahili

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Hamamlı Köy Pansiyonu: Hamamlı, geleneksel yerleşim dokusu, Manav kültürünün geleneklerini ve yerel lezzetleri ile ziyaretçilerini kültürel bir keşfe davet ederken köy yaşamının sıcaklığını hissetmek isteyenler için unutulmaz bir deneyim sunabilecek potansiyele sahiptir. Hamamlı Mahallesi'nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerin, konaklama amaçlı pansiyon veya butik otel tipindeki konaklama tesislerine dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, mülk sahiplerinin tarihi evlerinin bakım/onarımı ve restorasyonuna ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile gerçekleşmesi öngörülmektedir. Hamamlı halkına, turizm alanında atölye ve eğitim programları düzenlenerek ziyaretçilere sunulacak konaklama hizmeti kalitesinin artırılması önemli gürlmektedir. Hamamlı köy pansiyonları, Kapıdağ Yarımadası'nın geleneksel evlerinde yerel halkın misafirperverliğini ve geleneksel köy yaşamını deneyimlemek ve doğaya yakın olmak isteyen ziyaretçiler için ideal bir konaklama alternatifi olacaktır.

Paşalimanı Köy Pansiyonu: Paşalimanı, geleneksel yerleşim dokusu, Balkan göçmenlerin kültürünün geleneklerini ve Girit mutfak kültürünün yemekleri ile ziyaretçilerini kültürel bir keşfe davet ederken köy yaşamının sıcaklığını hissetmek isteyenler için unutulmaz bir deneyim sunabilecek potansiyele sahiptir. Paşalimanı Mahallesi'nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerin, konaklama amaçlı pansiyon veya butik otel tipindeki konaklama tesislerine

dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, mülk sahiplerinin tarihi evlerinin bakım/onarımı ve restorasyonuna ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile gerçekleşmesi öngörülmektedir. Paşalimanı halkına, turizm alanında atölye ve eğitim programları düzenlenerek ziyaretçilere sunulacak konaklama hizmeti kalitesinin artırılması önemli görülmektedir. Paşalimanı köy pansiyonları, Erdek'in sakin koylarında denizle iç içe bir ada yaşamını deneyimlemek isteyen ziyaretçiler için cazip bir seçenek olacaktır.

Yukarıyapıcı Köy Pansiyonu: Yukarıyapıcı, otantik atmosferi, Pomakların kültürleri ve yerel lezzetleri ile ziyaretçilerini kültürel bir keşfe davet ederken köy yaşamının sıcaklığını hissetmek isteyenler için unutulmaz bir deneyim sunabilecek potansiyele sahiptir. Yukarıyapıcı Mahallesi'nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerin, konaklama amaçlı pansiyon veya butik otel tipindeki konaklama tesislerine dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, mülk sahiplerinin tarihi evlerinin bakım/onarımı ve restorasyonuna ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile gerçekleşmesi öngörülmektedir. Yukarıyapıcı halkına, turizm alanında atölye ve eğitim programları düzenlenerek ziyaretçilere sunulacak konaklama hizmeti kalitesinin artırılması önemli görülmektedir. Yukarıyapıcı köy pansiyonları, Kapıdağ Yarımadası'nın geleneksel evlerinde yerel halkın misafirperverliğini ve geleneksel köy yaşamını deneyimlemek ve doğaya yakın olmak isteyen ziyaretçiler için ideal bir konaklama alternatifi olacaktır.

Fotoğraf 22: Yukarıyapıcı Mahallesi Geleneksel Evleri

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

7.2. Araştırma

Tema: Kapıdağ Yarımadası: Bilimin ve Doğanın Buluşma Noktası

Kapıdağ Yarımadası'nın biyolojik çeşitliliğini, ekosistemini ve çevresel değerlerini koruma altına almak ve bilim dünyasına kazandırmak için tasarlanan doğanın ve bilimin kesişim noktasında yer alacak "doğa araştırma merkezi"nin kurulması önerilmektedir. Merkezin, sürdürülebilirlik odaklı projelerin geliştirilmesine olanak sağlaması, ziyaretçilere de doğa hakkında ilham verici bilgiler sunması, doğaseverlerin ve bilim insanlarının buluşma noktası olarak düzenlenmesi önemli görülmektedir.

Kapıdağ Yarımadası Doğa Araştırma Merkezi: Araştırma merkezinin, Yukarıyapıcı Mahallesi'nden Dedebayır Tepesi'ne giden köy yolu üzerindeki orman içi açıklık alanda kurulması; Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir.

Yarımada'nın doğal ekosistemini keşfetmek ve koruma altına almak için hayata geçirilecek bu araştırma merkezinde gerçekleştirilecek etkinliklerle, doğa ile bilimin bir araya gelmesi, ziyaretçilerin çevreye olan duyarlılıklarının ve sürdürülebilir yaşamın önemini kavraması öngörülmektedir.

Harita 47: Cazibe Noktaları - Araştırma

7.3. Arkeoloji

Tema: Kapıdağ'ın Topraklarında Tarihi Keşfet

Kapıdağ Yarımadası'nın, binlerce yıllık tarihî birikimiyle arkeoloji ve kültür tutkunlarının ilgilerini çekecek bir destinasyon olması önerilmektedir. Her biri birer açık hava müzesi veya arkeopark olarak düzenlenmesi önerilen antik kentler, kutsal mekânlar ve manzaralarla çevrili arkeolojik alanlar, ziyaretçilere tarihle doğanın iç içe geçtiği bir deneyim sunması öngörülmektedir.

Harita 48: Cazibe Noktaları - Arkeoloji

Kyzikos Antik Kenti: Antik kent, Yarımada'nın Antik Dönem'deki görkemini yansıtan bir hazinedir. Antik Roma döneminin önemli ticaret ve kültür merkezi olan Kyzikos, tapınakları, tiyatroları ve sütunlu yollarıyla görkemli bir miras alanıdır. Antik kentin, açık hava müzesi olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Hadrian Tapınağı'nın bulunduğu alandaki kazı çalışmaları ve çevre düzenlemesi çalışmalarının tamamlanarak ziyarete açılması, Kapıdağ Yarımadası'nın kültür turizmi potansiyelini gerçekleştirebilmesi bakımından önem arz etmektedir. Antik kentin diğer önemli yapısı olan Kyzikos Amfitiyatro yapısı, Antik Dönem'in ihtişamını yansıtan bir

başka yapısıdır ve benzerleri gibi restore edilerek etkinlik odaklı kullanılması hususu Yarımada'nın turizm hareketliliğinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Kyzikos Antik Kenti'nin restorasyon çalışmalarının uzun dönemli süreç olması sebebiyle güncel teknolojiler kullanılarak geliştirilen sunum teknikleri ile antik kent varlığı ve tarihsel öneminin ziyaretçilere sunulması önemli görülmektedir. Restorasyon çalışmaları devam ederken antik kent bütününde ziyaretçi rotalarının işaretlenmesi ve bilgilendirme panolarının tasarlanması ile ziyaretçi deneyimi kalitesi iyileştirilebilecektir. Restorasyon çalışmaları ile uyumlu olarak ziyaretçi sunumu altyapısının hazırlanması ile ziyaretçiler, geçmişin görkemine tanık olabilecektir.

Fotoğraf 23: Hadrian Tapınağı

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Seyitgazi Tepesi: Seyitgazi Tepesi, tarih ve inanç dokularının iç içe geçtiği bir mekân ve bir manzara noktasıdır. Tepede yer alan Artake Antik Kenti kalıntıları ile Seyitgazi Türbe yapısı, geçmiş medeniyetlerin ve günümüzde devam dini ritüellerin izlerini taşımaktadır. Seyitgazi Tepesi'nin arkeopark olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Restorasyon çalışmaları devam ederken bilgilendirme panolarının tasarlanarak ziyaretçi deneyimi kalitesinin iyileştirilmesi önemli görülmektedir. Seyitgazi Tepesi ziyaretçileri hem doğanın güzelliklerini hem de geçmişin manevi derinliklerini deneyimlerken tarih ve inancın izlerini takip ederek huzuru keşfetmek isteyenler için bir çekim noktası olacaktır.

Zeytinli Ada: Zeytinli Ada, Kapıdağ Yarımadası'nın tarihsel ve dini açıdan önemli bir parçasıdır. Antik Dönem'den Bizans ve Osmanlı dönemine kadar uzanan uzun bir geçmişe sahip olan ada, özellikle Hristiyanlık tarihinde önemli bir dini merkez olarak öne çıkmıştır. Zeytinli Ada'nın arkeopark olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Zeytinli Ada'nın, ziyaretçilere hem tarih hem de inanç dolu bir yolculuk sunması öngörülmektedir. Ziyaretçiler, bu mistik

adada yürürken kilise kalıntılarının arasında eski dini törenleri hayal edebilecek ve geçmişte bu adada yaşayan toplulukların hikâyelerine tanık olabilecektir.

Fotoğraf 24: Zeytinli Ada

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Eğridere Kybele Açık hava Tapınım Alanı: Tarihsel bağlamda Frigyalılara özgü “Kybele Kültü”nün ve Anadolu’nun en önemli tanrıçası olarak kabul edilen Kybele’ye olan inanın merkezlerinden biri olmuş ve günümüzde varlığı önemli oranda korunabilmiş tapınım alanının koruma ve restorasyonunun tamamlanarak hazırlanarak ziyarete açılması önemli görülmektedir. Alanda, koruma ve restorasyon çalışmaları devam ederken bilgilendirme panolarının oluşturularak ziyaretçi deneyimi kalitesinin iyileştirilmesi önerilmektedir.

7.4. Deneyim

Tema: Kapıdağ Yarımadası’nın Deneyimlerle Zenginleşen Yolculuğu

Kapıdağ Yarımadası’nın, ziyaretçilerine sadece bir destinasyon olması değil, her köşesinde keşif ve deneyim dolu bir serüven sunması önerilmektedir. Bu serüven, ziyaretçilere bölgenin tarihini, kültürünü ve doğasını yakından tanıma fırsatına sunarken aynı zamanda yaşamın ritmini yavaşlatan, doğanın ve kültürün derinliklerinde unutulmaz anılar biriktiren bir yolcuğa tanıklık etmelerini sağlayacak ve ziyaretçiler Yarımada ile güçlü bağlar kurabilecektir.

modern ve teknolojik altyapıda tasarlanması önerilmektedir. Yerel toplum bileşenleri ve ilgili üniversiteler iş birliğinde yürütülecek faaliyetler ile ziyaretçiler; Türk, Pomak, Girit, Boşnak ve Rum mutfak kültürlerinden birçok lezzetin yapımını ve bu lezzetlerin ardındaki hikâyeleri atölyeler aracılığıyla öğrenebilecektir.

Erdek Sanat Atölyesi: Atölyenin, Kapıdağ Yarımadası doğası ve tarihinin ilham verdiği bir yaratıcılık ve sanat merkezi olması önerilmektedir. Erdek Tarihi Kaymakamlık Lojmanının, “Erdek Sanat Atölyesi” olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Tahsis işlemlerinin tamamlanması sonrasında geleneksel yapının iç mekân yapısının, özgün mimari detayları korunarak gastronomi akademisine uygun modern ve teknolojik altyapıda tasarlanması önerilmektedir. Atölye hem yerel toplum hem de ziyaretçilere resim, seramik ve müzik gibi atölyelerde bilgi ve becerilerini geliştirme olanaklarını sunulabilecek aynı zamanda, Yarımada’nın doğal ve tarihsel birikiminin sanat eserlerine dönüştürülmesi ile sahip olunan kültürün sürdürülmesi ve tanınması sağlanabilecektir.

Kyzikos Heykel Deneyim Akademisi: Akademinin, Kapıdağ Yarımadası’nın antik mirasından ilham alan bir sanat merkezi olması önerilmektedir. Akademide, sanata ve tarihe ilgi duyan hem yerel toplum hem de ziyaretçilerin, antik tekniklerle modern heykel yapımını deneyimleyesi ve bu deneyimin, tarihle sanatın birleştiği bir hikâye anlatıcılığı ile geniş kitlelere sunulması öngörülmektedir.

Yukarıyapıcı Köy Kooperatifi: Kooperatifin, Ballıpınar Köy Kooperatifi gibi yerel kültürü koruyarak geleceğe taşıyan bir kırsal üretim merkezi olması önerilmektedir. Yukarıyapıcı Mahallesi’nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerden biri, kooperatif olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu dönüşüm geleneksel yapının bakım/onarımı ve restorasyonuna ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Yukarıyapıcı köyü sakinleri tarafından işletilmesi önerilen kooperatifte, yerel toplumun gelenekleri ve gündelik yaşam pratiklerinin hem Yukarıyapıcı’da konaklayalar hem de gününbirlik ziyaretçiler tarafından deneyimlenmesi ve ziyaretçilerin Kapıdağ Yarımadası yerel kültürlerini yakından keşfetme olanağı bulabilmesi öngörülmektedir.

7.6. Gezi Yerleri

Tema: Keşfin Adası Kapıdağ

Kapıdağ Yarımadası'nda doğanın sunduğu güzellikleri, ziyaretçilerin adım adım keşfetmesi önerilmektedir. Şelalelerden, tepelerin sunduğu eşsiz manzaralara, adalardan jeolojik oluşumlara kadar her ziyaret noktasının kendine özgü bir hikâyesi olacak bu gezi yerleri, ziyaretçilerine unutulmaz anılar sunabilecektir.

Harita 51: Cazibe Noktaları - Gezi Yerleri

Ballıpınar Şelalesi: Şelalenin, doğa yürüyüşüne ilgi duyan ziyaretçiler için dinlenme noktası ve anılarını biriktirebilecekleri fotoğraf çekim noktası olması öngörülmektedir. Şelale'de ahşap yaya yolu, ziyaretçi bilgilendirme panosu ve çöp toplama noktalarının oluşturulması önerilmektedir. Aynı zamanda, şelalenin yakın çevresinde yer alan irili ufaklı diğer şelaleler ile bütünleştirilmesi ve bu şelaleleri kapsayacak işaretlemeler, bilgilendirme ve yönlendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 25: Ballıpınar Şelalesi

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Çayağzı Falezleri Profilleri: Falezler, deniz ve rüzgârın yüzyıllardır şekillendirdiği falezlerin şekillendirdiği doğal silüetin ziyaret edilmesi önerilmektedir. Falezler, Kapıdağ Yarımadası'nda planlanan mavi tura katılan ziyaretçiler için doğanın gücünü hissetme ve manzarayı seyrederken muhteşem bir fotoğraf deneyimleme imkânı sunması öngörülmektedir.

Fotoğraf 26: Çayağzı Falezleri Profilleri

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

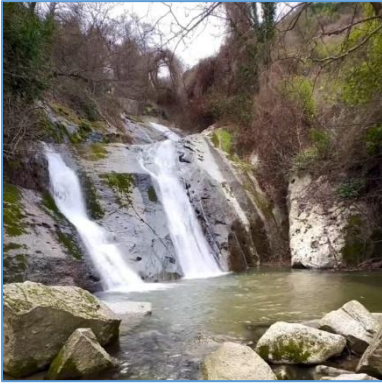
Malya Tepesi: Kapıdağ Yarımadası'nın güneye bakan zirvelerinden biri olan Malya Tepesi'nin, ziyaretçilere etkileyici bir panoramik manzara ve Güneşin doğuşunu veya batışını izlemek isteyenler için bu tepe, doğayla bütünleşmiş bir gözlem noktası olarak ziyaret edilmesi öngörülmektedir. Tepede ahşap bakı noktaları ve bilgilendirme panosunun oluşturulması önerilmektedir.

Muhla Kalesi: Kalenin, ziyaretçiler için hem tarihe tanıklık edebileceği hem de çevresindeki doğal güzelliklerin keyfini çıkarabileceği bir ziyaret noktası olması önerilmektedir. Kalenin, proje kapsamından önerilen doğa yürüyüşü (trekking-hiking) rotası ile arasında kalan kısımda

işaretlemeler yapılması, kale çevresinde ahşap yaya yolu ve bilgilendirme panosunun oluşturulması önerilmektedir.

Ormanlı şelalesi: şelalenin, doğa yürüyüşüne ilgi duyan ziyaretçiler için dinlenme noktası ve anılarını biriktirebilecekleri fotoğraf çekim noktası olması öngörülmektedir. şelale’de ahşap yaya yolu, ziyaretçi bilgilendirme panosu ve çöp toplama noktalarının tasarlanması önerilmektedir.

Fotoğraf 27: Ormanlı şelalesi

Kaynak: (Youtube Online Platformu, 2024).

Tavşan Adası: Adanın, Kapıdağ Yarımadası’nda sadece tekneyle erişilebilen yapısı dikkate alınarak ziyaretçilere Erdek manzarası ve gün batımının izlenebileceği ziyaret noktası olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Adada ziyaretçi rotaları, ahşap bakı noktaları ile alanın arkeolojik değerlerinin tanıtımına yönelik ziyaretçi bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Tortope Jeosit: Bölgenin jeolojik tarihine ışık tutan doğa hazinesi niteliğindeki alanın, doğa ve fotoğraf tutkunları için doğanın zaman içerisindeki dönüşümüne tanıklık edecekleri bir ziyaret noktası olması öngörülmektedir. Alanda, ziyaretçi rotası ve bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 28: Tortope Jeosit Alanı

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Tortope Soğan Kayaları: Kapıdağ Yarımadası jeolojik doğasının sanatsal yönünü sergileyen bu kayaların, doğa ve fotoğraf tutkunları için bir ziyaret noktası olması öngörülmektedir. Alanın taşıt yolu ile arasında kalan kısımda çevre düzenlemesi yapılması, ziyaretçilere yönelik bilgilendirme panoları ve çöp toplama noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 29: Tortope Soğan Kayaları

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Yatak Tepesi: Kapıdağ Yarımadası'nın güneye bakan zirvelerinden biri olan Malya Tepesi'nin, ziyaretçilere etkileyici bir panoramik manzara ve güneşin doğuşunu veya batışını izlemek isteyenler için doğayla bütünleşmiş bir gözlem noktası olarak ziyaret edilmesi öngörülmektedir. Proje kapsamında rüzgâr türbini altında planlanan otopark alanı ile tepe arasında kalan kısımda işaretlemeler yapılması, tepede ahşap bakı noktaları ve bilgilendirme panosunun oluşturulması önerilmektedir.

7.7. İnanç

Tema: Kapıdağ: Maneviyatın Sessiz Tanığı

Kirazlı Manastırı: Kapıdağ Yarımadası'nın en kutsal mekânlarından biri olan ve Mübadele Dönemi öncesinde Ortodoks Hristiyanlar için ruhani bir merkez olarak kullanılan bu manastır, çevresindeki yemyeşil doğanın içinde saklanmış varlığı, sessizliği ve huzuruyla ziyaretçilerini kendine çekme potansiyeline sahiptir. Manastırın restorasyonunun tamamlanarak hem ziyarete hem de ibadete açılması önerilmektedir. Manastırda düzenlenen dini etkinlikler ve ayinlerin kapsam, sayı ve çeşitliliğinin artırılarak ziyaretçilere tarihin ve maneviyatın derinliklerini keşfetmek imkânlarının sunulması önemli görülmektedir. Ziyaretçiler, manastırın tarih kokan duvarları arasında gezerken kendilerini manastırın sunacağı atmosferin bir parçası olarak bulabilecektir.

Harita 52: Cazibe Noktaları - İnanç

Büyükova Koyu Karavan Park: Karavan parkının, Büyükova yerleşimi ile plajın arasında kalan hazine mülkiyetindeki alanda düzenlenmesi öngörülmektedir. Parkın, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir. Parkta; duş, tuvalet ve lavabolar gibi temel hijyen tesisleri; içme suyu, atık su, elektrik ve internet ihtiyacına yönelik altyapı; çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ve dinlenme alanları, açık hava etkinlikleri için geniş alanlar (yoga, doğa sporları vb.), kafe ve küçük marketler gibi sosyal tesisler oluşturulması ve karavan parkının yönetimi için rezervasyon sistemi geliştirilerek Yarımada ile ilgili ziyaretçilere rehberlik hizmetinin sunulması önerilmektedir.

Kirazlı Manastırı Kamp-Karavan Park: Kapıdağ Yarımadası'nın tarihi atmosferinde ziyaretçilerin geçmişle bağ kurabilmeleri ve doğanın dinginliğini hissedebilmeleri amacıyla Kirazlı Manastırının güneyinde kalan hazine mülkiyetindeki orman içi açık alanın karavan parkı düzenlenmesi öngörülmektedir. Parkın, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir. Parkta; duş, tuvalet ve lavabolar gibi temel hijyen tesisleri; içme suyu, atık su, elektrik ve internet ihtiyacına yönelik altyapı; çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ve dinlenme alanları, açık hava etkinlikleri için geniş alanlar (yoga, doğa sporları vb.), kafe ve küçük marketler gibi sosyal tesisler oluşturulması ve karavan parkının yönetimi için rezervasyon sistemi geliştirilerek Yarımada ile ilgili ziyaretçilere rehberlik hizmetinin sunulması önerilmektedir.

Kirazlı Manastırı kuzeyinde kalan hazine mülkiyetindeki orman içi açıklık alanın çadır kamp alanı olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Alanda; çatı örtülü dinlenme ve toplanma yapısı, ziyaretçi bilgilendirme panoları, ilk yardım kitlerin bulunduğu kabin, acil durumlar için iletişim noktaları ve çöp toplama noktasının oluşturulması önerilmektedir. Alandaki altyapı düzenlemesi uygulamalarında, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yerel ahşap malzemeler kullanılması ve kamp alanına yaya olarak erişilebilmesi teşvik edilmesi ve dezavantajlı gruplar için servis olanakları sunulması önemli görülmektedir.

Küçükova Koyu Karavan Park: Karavan parkı, Küçükova Koyu ile taşıt yolu arasında kalan hazine mülkiyetindeki alanda düzenlenmesi öngörülmektedir. Parkın, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir. Parkta; duş, tuvalet ve lavabolar gibi temel hijyen tesisleri; içme suyu, atık su, elektrik ve internet ihtiyacına yönelik

altyapı; çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ve dinlenme alanları, açık hava etkinlikleri için geniş alanlar (yoga, doğa sporları vb.), kafe ve küçük marketler gibi sosyal tesisler oluşturulması ve karavan parkının yönetimi için rezervasyon sistemi geliştirilerek Yarımada ile ilgili ziyaretçilere rehberlik hizmetinin sunulması önerilmektedir.

Sığıryatak Tepesi: Kapıdağ Yarımadası'nın kuzeye bakan en yüksek noktalarından biri olan Sığıryatak Tepesi'nde ziyaretçilere yıldızlara yakın bir kamp deneyimi sunulması amacıyla hazine mülkiyetindeki orman içi açıklık alanın çadır kamp alanı olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Alanda; çatı örtülü dinlenme ve toplanma yapısı, ziyaretçi bilgilendirme panoları, ilk yardım kitlerin bulunduğu kabin, acil durumlar için iletişim noktaları ve çöp toplama noktaları oluşturulması önerilmektedir. Alandaki altyapı düzenlemesi uygulamalarında, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yerel ahşap malzemeler kullanılması ve kamp alanına yaya olarak erişilebilmesi teşvik edilmesi ve dezavantajlı gruplar için servis olanakları sunulması önemli görülmektedir.

Turan Karavan Park: Karavan parkı, Turan yerleşimi ile plajın arasında kalan hazine mülkiyetindeki alanda düzenlenmesi öngörülmektedir. Parkın, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir. Parkta; duş, tuvalet ve lavabolar gibi temel hijyen tesisleri; içme suyu, atık su, elektrik ve internet ihtiyacına yönelik altyapı; çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ve dinlenme alanları, açık hava etkinlikleri için geniş alanlar (yoga, doğa sporları vb.), kafe ve küçük marketler gibi sosyal tesisler oluşturulması ve karavan parkının yönetimi için rezervasyon sistemi geliştirilerek Yarımada ile ilgili ziyaretçilere rehberlik hizmetinin sunulması önerilmektedir.

7.9. Müzecilik

Tema: Kapıdağ Yarımadası: Tarihi Yaşatan Müzeler Diyarı

Kapıdağ Yarımadası'nın, geçmişin izlerini bugüne taşıyan müzeleriyle, ziyaretçilerine tarih ve kültür dolu bir keşif yolculuğuna çıkarması önerilmektedir. Her biri farklı bir hikâyeyi içermesi önerilen bu müzelerin, Yarımada'nın kültürel ve doğal mirasını koruma ve ziyaretçilere sunma görevini üstlenmesi ve Yarımada'nın ruhunu hissetmek için ziyaretçilerin zihinlerinde birer pencere açması öngörülmektedir. Geleneksel ve çağdaş müzecilik faaliyetleri, Yarımada'nın tarihini ve kültürünü daha yakından tanımak isteyen ziyaretçiler için birer bilgi ve deneyim hazinesi olabilecektir.

Harita 54: Cazibe Noktaları - Müzecilik

Ballıpınar Mübadele Müzesi: Ballıpınar Kilisesi'nin restorasyonunun tamamlanarak "mübadele müzesi" olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, Kapıdağ Yarımadası'nda Mübadele Dönemi'nin etkilerini ve yaşanan zorlukları günümüze taşıyan bir köprü olarak ziyaretçileri karşılaması öngörülmektedir. Müzenin, göçlerle şekillenen hikâyeler, aile yadigârları ve o dönemin günlük eşyalarının sunumunu içermesi; ziyaretçilerin, müzede sergilenen belgeler, mektuplar ve fotoğraflarla mübadele sürecini ve bu süreçte yaşanan duygusal deneyimleri ilk elden deneyimlemesi önerilmektedir. Müze, ziyaretçilerin geçmişin izlerini sürerken Yarımada'nın kültürel mirasını derinlemesine anlamasına katkı sunabilecektir.

Fotoğraf 30: Ballıpnar Kilisesi

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Hamamlı Köy Tarihi Müzesi: Hamamlı Mahallesi'ndeki muhtarlık binasının “köy tarihi müzesi” olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, köy hayatını ve bölgenin geleneksel yaşam tarzını yansıtan eşsiz bir mekân olarak; geleneksel kıyafetler, mutfak eşyaları ve tarım araçları ile ziyaretçileri geçmişte bir yolculuğa çıkarması öngörülmektedir. Müzenin, Hamamlı tarihinin detaylarını keşfetmek isteyenler için tarihi bir hazine niteliğinde olması, köyün geçmişini ve geleneklerini yansıtacak şekilde içerik ve sunumunun hazırlanması önerilmektedir. Müzede, Hamamlı'nın yerel hikâyeleri ve kültürel detayları ziyaretçilere rehberli turlar aracılığıyla sunulabilecektir.

Fotoğraf 31: Hamamlı Muhtarlık Binası/Köy Evi

Kaynak: (Yıldırım, 2019).

Karşıyaka Balıkçılık Müzesi: Geçmişte “Karşıyaka İlkokulu” olarak kullanılmış geleneksel yapının, Kapıdağ Yarımadası'ndaki balıkçılık kültürünün tarihini ve önemini sergileyen tematik bir müze olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, denizin sunduğu hayatı ve balıkçılığın,

Yarımada için ne kadar önemli olduğunu; eski ağlar, balıkçı tekneleri ve avlanma ekipmanları ve bölgenin balıkçılık geleneğini sözlü ve görsek aktarımı ile ziyaretçilere sunması önerilmektedir. Müzede, denizcilik kültürünün köklerini öğrenip denizden gelen hikâyeleri dinlenebileceği bir ziyaretçi deneyimi sunulabilecektir.

Narlı Köy Tarihi Müzesi: Narlı Kilisesi'nin restorasyonunun tamamlanarak "köy tarihi müzesi" olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, köy hayatını ve bölgenin geleneksel yaşam tarzını yansıtan eşsiz bir mekân olarak; geleneksel kıyafetler, mutfak eşyaları ve tarım araçları ile ziyaretçileri geçmişte bir yolculuğa çıkarması öngörülmektedir. Müzenin, Narlı tarihinin detaylarını keşfetmek isteyenler için tarihi bir hazine niteliğinde olması, köyün geçmişini ve geleneklerini yansıtacak şekilde içerik ve sunumunun hazırlanması önerilmektedir. Müzede, Narlı'nın yerel hikâyeleri ve kültürel detayları ziyaretçilere rehberli turlar aracılığıyla sunulabilecektir.

Paşalimanı Bağ Evi ve Müzesi: Paşalimanı Mahallesi'nde mübadele öncesi şaraphane kompleksi (şarap üretim tesisi) olarak kullanılmış yapının restorasyonunun tamamlanarak "bağ evi ve müzesi" olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, bölgenin asırlık bağcılık ve şarapçılık kültürünü tanıtan bir merkez olması öngörülmektedir. Müzede, eski üzüm ezme tekniklerinden geleneksel şarap yapım süreçlerine kadar uzanan geniş bir tarih ve yöresel üzümlerden elde edilmiş şaraplar ziyaretçilere sunulması önerilmektedir. Ziyaretçiler, Kapıdağ Yarımadası'nın bağcılık ve şarap kültürünün tarihsel birikimine en yakından tanık olma deneyimini yaşayabilecektir.

Fotoğraf 32: Paşalimanı Adası Şaraphane Kompleksi

Kaynak: (Güney Marmara Adaları: Mimari Mirasın Belgelenmesi ve Risk Analizi, 2024).

Yukarıyapıcı Köy Tarihi Müzesi: Yukarıyapıcı Mahallesi'nin tarihi dokusu içerisindeki geleneksel evlerden biri "köy tarihi müzesi" olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzenin, köy hayatını ve bölgenin geleneksel yaşam tarzını yansıtan bir mekân olarak; geleneksel kıyafetler, mutfak eşyaları ve tarım araçları ile ziyaretçileri geçmişte bir yolculuğa çıkarması öngörülmektedir. Müzenin, Yukarıyapıcı tarihinin detaylarını keşfetmek isteyenler için tarihi bir hazine niteliğinde olması, köyün geçmişini ve geleneklerini yansıtacak şekilde içerik ve sunumunun hazırlanması önerilmektedir. Müzede, Yukarıyapıcı'nın yerel hikâyeleri ve kültürel detaylar ziyaretçilere rehberli turlar aracılığıyla sunulabilecektir.

Erdek Kültür ve Ziraat Müzesi: Patrik Konağı olarak bilinen geleneksel yapı ve bahçesinin, Erdek'in zengin tarihine katkıda bulunmuş önemli kişileri tanıtan ile Erdek'in tarımsal mirasını sergileyen bir müze olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Bu dönüşümün, ilgili idareler tarafından destek verilmesi ile hayat bulması ve müzede, önemli kişiliklerin hikayeleri, eserleri ve izleri; eski tarım aletlerinin, toprak işleme teknikleri ve ürün yetiştirme süreçlerinin sunulması; zeytin, üzüm, incir, kiraz gibi bölgedeki hâkim tarımsal ürünlerin üretim tekniklerinin ve Erdek halkının geçmişteki tarımsal faaliyetlerinin ziyaretçiler tarafından yakından tanınması öngörülmektedir. Müze, Yarımada'nın tarihsel bağlamının ve Yarımada'da doğaya ve tarıma olan bağlılığın derin izlerin ziyaretçiler tarafından derinlemesine anlaşılmasını sağlayabilecektir.

Fotoğraf 33: Patrik Konağı

Kaynak: (Youtube Online Platformu, 2024).

Eğridere Rekreasyon Alanı: Ormanlı – Ballıpınar arasındaki taşıt yolunun kuzeyinde kalan ve deniz kadar Eğridere boyunca uzanan alan hazine mülkiyetindeki alanın rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve rekreasyon alanında yürüyüş yolları, oturma ve dinlenme üniteleri, çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ile ziyaretçi bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 34: Eğridere Koyu

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Sığıryolu Tepesi Rekreasyon Alanı: Sığıryolu Tepesi'ni çevreleyen orman içi açıklığın rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve Erdek merkez yerleşimini panoramik olarak gören rekreasyon alanında; otopark alanı, ticari üniteler, yürüyüş yolları, çocuk ve yetişkin parkları, oturma ve dinlenme üniteleri temel hijyen tesisleri, çöp toplama ve geri dönüşüm noktaları ile ziyaretçi bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 35: SığıryoluTepesi

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Şahinburgaz Göleti Rekreasyon Alanı: Şahinburgaz Göleti'ni her iki yönden çevreleyen orman dışı ve ormanlık alanların rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve rekreasyon alanında;

Gülü” bitkisinin gözlemlenebileceği rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde işaretlemeler ve bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Eğridere - Kurtkaya Tepesi Rotası: Proje kapsamından önerilen “Eğridere Rekreasyon Alanı”ndan Kurtkaya Tepesi’ne uzanan bu rotanın, doğa yürüyüşü (trekking-hiking) ve jeep-safari faaliyetlerini içeren karma rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde; işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası: Kirazlı Manastırı ve Yukarıyapıcı Mahallesi arasındaki orman içi yollarda altyapı düzenlemeleri yapılmış mevcut rotalar, “Kapıdağ’ın Rotalarında Keşif Yolculuğu: Doğa ve Kültürün İzinde” temasının bir parçası olarak kurgulanması öngörülmektedir.

Fotoğraf 36: Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotaları Başlangıç Noktası

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Kapıdağ Zirveler Rotası: Kurtkaya, Büyükgamla, Kese ve Dedebayır Tepeleri arasında kalan ormanlık sahadaki orman içi yolların doğa yürüyüşü (trekking-hiking) rotaları olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rotanın, temel zorluk derecelerine göre; kolay, orta ve zor parkurlarına ayrılması ve bu parkurlar üzerinde işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Fotoğraf 37: Kurtkaya Zirvesi

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Büyükova Koyu – Turan Mahallesi Rotası: Rotanın, Büyükova Koyu’ndan başlayarak, Beşik ve Manastır Tepeleri üzerinden Turan Mahallesi’ne ulaşan doğa yürüyüşü (trekking-hiking), bisiklet ve jeep-safari faaliyetlerini içeren karma rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde; işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Kesikdağı Tepesi – Malya Tepesi Rotası: Kapıdağ Yarımadası’nın güney sahillerinin panoramik görüntüler içeren bu rota, doğa yürüyüşü (trekking-hiking) ve kros bisiklet faaliyetlerini içeren karma rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Muhla Kalesi, rota üzerindeki ziyaret noktalarından biridir. Rota üzerinde; işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Misya Yolları: Kapıdağ Yarımadası’nın antik geçmişine uzanan tarihi yürüyüş rotaları, “Kapıdağ’ın Rotalarında Keşif Yolculuğu: Doğa ve Kültürün İzinde” temasının bir parçası olarak kurgulanması öngörülmektedir. Rota üzerinde; bilgilendirme panoları, işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Ormanlı - Çağlayan Deresi – Büyükgamla Tepesi Rotası: Rotanın, Ormanlı Köyü’nden başlayarak, Çağlayan Deresi’nin huzur veren sesi eşliğinde ilerleyen bu rota, Büyükgamla Tepesi’nde sonlanacak doğa yürüyüşü (trekking-hiking) ve jeep-safari faaliyetlerini içeren karma rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde; işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Şahinburgaz Göleti – Kirazlı Manastırı Rotası: Rotanın, Off-road faaliyetlerini içeren karma rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde; işaretlemeler, çeşme yapıları, mola ve dinlenme noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Şehir Rotası: Erdek merkez yerleşimindeki Hacı Ömer Camisi ve Seyitgazi Tepesi arasındaki bölge, Erdek merkezin turizm hareketliliğini artıracak şehir rotası olarak düzenlenmesi ve Fuar ve kongre alanı, ziyaretçi karşılama merkezi, gastronomi akademisi, sanat atölyesi, Seyitgazi Tepesi, Zeytinli Ada ve Hacı Ömer Camisi ziyaret noktaları olarak gezilebilmesi öngörülmektedir. Rota üzerinde, işaretlemeler ve bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Kapıdağ Yarımadası Mavi Tur Rotası: Mavi tur rotasının, bölgenin el değmemiş koylarını ve adalarını keşfetmek isteyenler için bir deniz yolculuğu içeren bir rota olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Yarımada'nın kuzeyinde Turan Mahallesi, güneyinde ise Erdek Marina'nın başlangıç noktası olacak turun, kuzeyde; Burileik Koyu'nda, güneyde Tavşan Adası'nda, batıda ise Yer Adası'nda sonlanması ve alternatif durak noktalarını içermesi öngörülmektedir. Mavi turun, dalış faaliyetleri ile rota üzerindeki Ballıpınar, Paşalimanı ve Turan yerleşimleri ile bütünleştirilmesi önemli görülmektedir.

ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı, ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir. Dalış merkezinin, önceden belirlenmiş dalış noktalarına tekneler aracılığıyla erişiminin sağlandığı ve dalış ön eğitiminin sağlandığı bir merkez olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Yarımada'nın su altı dünyasının sunduğu dalış cazibesinin yanı sıra Erdek Körfez'inde "batık dalış"ı faaliyetlerini de cazip kılacak batık alanlarının oluşturulması önemli görülmektedir.

Kapıdağ Yarımadası Off-Road Parkuru: Yarımada'da, adrenalin ve doğa sevgisini bir arada yaşamak isteyen amatör ve profesyonel seviyelerdeki kullanıcı ve ziyaretçilere yönelik farklı zorluk seviyelerinde aktivitelerin sunulacağı off-road parkurunun oluşturulması ve bu parkurun Dedebayırı Tepesi'nde hazine mülkiyetindeki orman içi açıklık alanda düzenlenmesi öngörülmektedir. Parkurda; orman yolları, çamur dolu geçitler ve dik yokuşlarla ile oturma ve dinlenme üniteleri, çöp toplama noktaları ile ziyaretçi bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir. Off-road parkurunun uygunluğu, alandaki orman altı örtüsü ile ilgili detaylı araştırmalara göre belirlenmesi önemli görülmektedir.

Fotoğraf 38: Dedebayırı Tepesi

Kaynak: Arazi Çalışması, 2024.

Milli Eğitim Su Sporları Merkezi: Erdek Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu'nun bulunduğu alanda faaliyet vermesi tasarlanan su sporları merkezi "Adrenalin ve Huzur Arasında: Kapıdağ Spor Macerası" temasının bir parçası olarak kurgulanması ve merkezde, yelken ve su sporlarıyla amatör seviyede ilgilenenlere eğitim faaliyetlerinin sunulması öngörülmektedir.

Ocaklar Su Sporları Merkezi: Yarımada'da hem amatör hem de profesyonel sporculara yönelik rüzgâr sörfü, uçurtma sörfü (kitesurf) ve yelken gibi aktivitelerin sunulacağı su sporları merkezinin oluşturulması ve bu merkezin, Ocaklar Plajı'nın batı ucunda düzenlenmesi

öngörülmektedir. Alan, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olması önerilmektedir.

Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Tesis: Yarımada'da kano, kürek ve su kayağı (paddle) gibi su sporlarını deneyimlemeye ilgi duyan ziyaretçilere yönelik ve dört mevsim aktif olarak kullanılacak su sporları tesisinin oluşturulması önemli görülmektedir. Tesisin, sakin ve durgun suyu ve yemyeşil doğası ile Yukarıyapıcı Göleti'nde düzenlenmesi öngörülmektedir. Tesis, Kapıdağ Yarımadası'nın doğası ile uyumlu, doğa ve çevre dostu yapı malzemelerinin kullanıldığı ekolojik ve sürdürülebilir mimariye sahip bir yapıda olacak, oturma ve dinlenme üniteleri, çöp toplama noktaları ile ziyaretçi bilgilendirme panolarının oluşturulması önerilmektedir.

Yamaç Paraşütü; Kapıdağ Yarımadası'nın uygun teknik ve arazi yapısı içeren zirve noktalarında yamaç paraşütü kalkış noktalarının düzenlenmesi önerilmektedir. Sığıryatak Tepesi kalkış noktasından Ballıpınar Sahili'ne ve Sığıryolu Tepesi'nden Çuğra Plajı'na olmak üzere iki güzergahın yamaç paraşütü faaliyet güzergahları olarak belirlenmesi öngörülmektedir. Bu noktaların yamaç paraşütü için uygun rüzgâr ve fiziki koşulları içerip içermediği detaylı araştırmalar ile belirlenmesi önemli görülmektedir.

7.13. Turizm Altyapısı

Tema: Kapıdağ'da Konforlu Bir Turizm Deneyimi

Kapıdağ Yarımadası'nda, ziyaretçilere kolaylık ve konfor sağlayacak bir turizm altyapısı sunularak ziyaretçi memnuniyetinin en üst seviyeye çıkarılması önerilmektedir. Bu kapsamda önerilmiş fuar ve kongre alanı, yat limanı, ziyaretçi karşılama merkezi, otopark ve servis noktaları ile ziyaretçiler, Yarımada'nın keşfedilmeye değer güzelliklerini zahmetsiz bir şekilde deneyimleyebilecektir.

içme ve alışveriş noktalarının oluşturulması önerilmektedir. Marina, yüksek profilli turistlerde Erdek'i keşfetme isteğini oluşturacak güvenli ve nitelikli denizcilik hizmetleri sunacaktır.

Erdek Ziyaretçi Karşılama Merkezi: Kapıdağ Yarımadası'nın güzelliklerini keşfetmek isteyen her ziyaretçi için ilk durak olarak önerilen merkezde, kapsamlı bir rehberlik ve bilgi hizmeti sunulması ve Yarımada'daki rotalar, turistik noktalar, etkinlikler ve konaklama imkânları hakkında detaylı bilgiler ziyaretçilere aktarılması öngörülmektedir. Merkezin, Erdek Kaymakamlığı Binası, Açık Hava Müzesi ve bitişiğindeki parkı kapsayan alanda konumlandırılması ve Kaymakamlık olarak kullanılan geleneksel yapının iç mekân yapısı, mimari detayları korunarak ziyaretçi karşılama merkezine uygun modern ve teknolojik altyapıda düzenlenmesi; merkezin, açık hava müzesi ve park alanlarındaki bilgilendirme üniteleri, bekleme ve dinlenme alanları uygulamaları desteklenmesi önerilmektedir. Merkezde yer alacak interaktif haritalar, tanıtıcı broşürler ve dijital rehberler aracılığıyla Yarımada hakkında temel bilgileri alarak bölgeyi keşfetmeye hazırlanması öngörülen ziyaretçilerin memnuniyetlerini arttırabilecektir.

Otopark Alanları ve Servis Noktaları: Kapıdağ Yarımadası turizm hareketliliğinin büyük ölçüde doğa ve çevre dostu ulaşım altyapısı ile sağlanması ve buna yönelik olarak proje kapsamında önerilmiş Erdek fuar ve kongre alanı, Turan ve Yukarıyapıcı Mahalleleri ile Yatak Tepesi'nde otopark alanlarının oluşturulması önerilmektedir. Odak noktalarındaki otopark alanları ve toplu taşıma servis imkânlarıyla ziyaretçiler araçlarını güvenli otopark alanlarında bırakması ve bu alanlardan servisler aracılığıyla ziyaret noktalarına varışları sağlanması öngörülmektedir. Yarımada'daki turizm hareketliliği için önerilen ulaşım altyapısı, uzun dönemde artması öngörülen ziyaretçi hareketliliğinin, doğal çevre üzerindeki baskısını azaltarak sürdürülebilir turizmi teşvik etmesi ve Yarımada'nın doğal ekosistemine koruma katkısının sunulması beklenmektedir.

8. Vizyon ve Stratejik Uyum

“Kapıdağ Yarımadası Tematik Planlama, Bağlamsal Tasarım ve Vizyon Oluşturma” kapsamında, alanın doğal, tarihi ve kültürel değerlerini yansıtan; kültürel etkinlikler, konaklama, aktiviteler, yöresel etkinlikler ve ekosistem olarak belirlenmiş temalar ile uyumlu vizyon geliştirilmiştir.

Doğal kaynak değerleri ve kültürel mirasını sürdürülebilir yaklaşımlarla koruyan; deniz, doğa ve kültürün harmanlandığı turizm hareketliliğine ev sahipliği yapan bir çekim merkezi, Kapıdağ Yarımadası

Bu vizyon, Kapıdağ Yarımadası'nın biyolojik çeşitliliğini ve kültürel mirasını sürdürülebilirlik esaslarına uygun şekilde korumayı ve bu değerleri dört mevsim boyunca doğa, kültür ve macera turizmi ile ziyaretçilere sunmayı hedeflemektedir. Bu vizyonun gerçekleşmesinin en önemli aracı, Yarımada'yı ilgilendiren diğer plan ve projelerle uyumunun sağlanmasıdır.

Proje kapsamında önerilmiş mekânsal kararlar, kamu ve özel mülkiyetteki alanları kapsayan ve alternatifleri içerir turizm cazibe noktalarıdır. Bu kararlar, çok sayıda paydaşı ilgi alan, kamu ve özel sektörün birlikte hareket edeceği, kamunun özel sektörü ve kişileri teknik ve mali olarak desteklemesi gereken uygulama süreci ile karşı karşıyadır ve bu sürecin katılımcı ve paydaşların birlikte hareket ettiği karar alma ve uygulama süreci olarak yürütülmesi gerekmektedir.

Yukarıda açıklanmış hususlar itibariyle Kapıdağ Yarımadası için uzun vadeli olarak belirlenen vizyonun hayata geçirilmesi çok boyutlu stratejiler ve bu stratejilere esas faaliyetlerin geliştirilerek projenin uygulanma süreçlerinde eşgüdümün sağlanmasına bağlıdır. Bu kapsamda aşağıda 11 başlıkta açıklanmış önerileri esas alacak faaliyetlerin paydaşlar tarafından geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Öneriler

- 1. Yönetişim Altyapısının Kurulması:** Turizm yönetiminde şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsenmelidir. Bu kapsamda, turizm politikalarının ve projelerinin halka açık ve şeffaf bir şekilde paylaşılması; yerel yönetimlerin, STK'ların ve özel sektörün ortaklaştığı turizm stratejilerinin geliştirmesi; paydaş toplantıları ve çalıştayların düzenli aralıklarla yapılması; turizm kararlarının yerel toplum ve turizm

sektörü temsilcilerinin görüş ve önerilerinin dikkate alınmasına yönelik faaliyetler yürütülmelidir.

2. **Turizm Çalıştayının Düzenlenmesi:** Kapıdağ Yarımadası'nın geleceğini şekillendirecek turizm politika ve stratejileri; yerel toplum, sivil toplum örgütleri, turizm acentaları, üniversite, kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile düzenlenecek geniş katılımlı çalıştayda belirlenmelidir.
3. **Proje Uygulama Etaplarının Oluşturulması:** Proje kapsamında önerilen cazibe noktaları, ilgili işleve göre alternatif cazibe noktalarının belirlenmesi yaklaşımında değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım dikkate alınarak önerilmiş cazibe noktalarının uygulamaya dönük projelerinin maliyet yönü araştırılmalı, en az maliyetle en çok turizm çekimi yaratacak cazibe noktalarına öncelik verilmeli ve proje bütününde etaplara ayrılarak uygulama yapılmalıdır.
4. **Uluslararası Tanıtım Kampanyaları:** Uluslararası turistler için dijital ve sosyal medya tanıtım kampanyaları düzenlenmeli; doğa, deneyim ve kültür temalı içerikler öne çıkarılmalıdır.
5. **Ulaşım Olanaklarının İyileştirilmesi:** Kapıdağ Yarımadası'nda sürdürülebilir turizme katkıda bulunacak ulaşım altyapısı oluşturulmalıdır. Bu kapsamda; çevre dostu ulaşım araçları ve yolların yapılması, bisiklet yollarının genişletilmesi, turistik alanlara ulaşımın kolaylaştırılması ve yeşil toplu taşıma seçeneklerinin geliştirilmesi desteklenmelidir.
6. **Yerel Ürünlerin Desteklenmesi:** Yarımada'da üretilen zeytin, zeytinyağı, üzüm ve deniz ürünleri gibi yerel ürünlerin gastronomi turizmi kapsamında tanıtımı yapılmalı ve satış noktaları desteklenmelidir.
7. **Yerel Halkın Katılımını Artırma ve Kapasite Gelişimi:** Yerel halkın turizmden elde edeceği faydaları artırmak amacıyla turizm bilinci artırılmalı, kırsal turizm girişimciliği desteklenmeli, bilgi ve becerilerin artırılmasına yönelik eğitim programları düzenlenmelidir.
8. **Ekoturizm ve Agro-Turizmin Teşvik Edilmesi:** Ekoturizm ve agro-turizm projeleri desteklenmeli, deneyimsel turizm temelli etkinlikler planlanarak genç turistlerin ilgisi çekilmelidir.
9. **Çevresel Yönetim ve Denetim Uygulamaları:** Kıyı ve orman alanlarında çevre düzenlemeleri yapılmalı, atık yönetimi iyileştirilmeli ve denetimler artırılarak kontrolsüz faaliyetlerin önüne geçilmelidir.

10. **Kirlilikle M¼cadele ve Atık Y¼netimi Programları:** Marmara Denizi'ndeki kirlilik sorununa yönelik atık y¼netimi programları y¼r¼t¼lmeli, deniz ve kıyı ekosistemlerinin korunması i¼in etkin bir kirlilik kontrol¼ sağlanmalıdır.
11. **S¼rd¼r¼lebilir ve Yeşil Uygulamalar:** Kapıdağ Yarımadası'nda turizmin ¼evresel etkilerini minimize eden s¼rd¼r¼lebilir ve yeşil uygulamalar desteklenmelidir. Bu kapsamda; turizm işletmeleri i¼in yeşil sertifika programlarının uygulanması, s¼rd¼r¼lebilir enerji kaynaklarının (g¼neş ve r¼zg¼r enerjisi) turizmde kullanımının artırılması, yeşil altyapı projelerinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi, ziyaretçilere s¼rd¼r¼lebilir turizm rehberlerinin dağıtılması ve ¼evreye duyarlı turizm alışkanlıklarının kazandırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2024). Afet ve Acil Durum Başkanlığı: <https://www.afad.gov.tr/afet-haritalari> adresinden alındı
- AFAD. (2024). Afet ve Acil Durum Başkanlığı: <https://tdth.afad.gov.tr/TDTH/main.xhtml> adresinden alındı
- Aksu, A., Altınağaç, U., & Demirkıran, T. (2021). Determination of mortality rates in *Pinna nobilis* (Linnaeus, 1758) population in the Çanakkale strait. *COMU J. Mar. Sci. Fish*(4(2)), s. 187-196. doi:10.46384/jmsf.1005856
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi*. (2024). <https://kentrehberi.balikesir.bel.tr/#map=9/3106414.77/4841718.38/0> adresinden alındı
- Balıkesir Valiliği. (2023). *Balıkesir Somut Olmayan Kültürel Miras Alan Araştırmaları*. Balıkesir: Balıkesir Valiliği.
- Balkanal, Z. (2023). Ballıpınar Köyü Pomakları Tarafından Üretilmiş Peşkir Dokumaları. *International Journal of Humanities and Art Researches*, 8(1), s. 14-26. doi:<https://doi.org/10.5281/zenodo.7727937>
- Bandırma Manşet*. (2024). Bandırma Manşet: https://bandirmamanset.com/haber/lala_mustafa_pasanin_diyari_pasalimani-48621.html adresinden alındı
- Benli, T., Tarkan, C. G., & Duman, S. (2022). TÜBİTAK 2209-A Projesi. *Kapıdağ Yarımadası Kıyılarında (Güney Marmara) Dalış Turizmine Uygun Alanların Belirlenmesi*. Balıkesir/Erdek: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Erdek Meslek Yüksekokulu.
- Efe, R., Sönmez, S., Soykan, A., & Cürebal, İ. (2007). Ecotourism Potential of Kapıdağ Peninsula (NW Turkey). *Management and Education*, Vol. III(1).
- Erdek Dalış Kulübü*. (2024). <https://www.erdekdalis.com/index.html#> adresinden alındı
- Erdek Turizm Master Planı*. (2012). Erdek, Balıkesir: Erdek Ticaret Odası.
- Esenkal Çözeli, F. (2019). *Turizm Destinasyonlarının Markalaşamaması: Erdek Örneği*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Facebook Sosyal Medya Platformu*. (2024). <https://www.facebook.com/photo?fbid=2026265117501831&set=pcb.2026265230835153> adresinden alındı
- Fıçıncı, M. (2016). *Kapıdağ Yarımadası Erozyon ve Arazi Kullanım İlişkisi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

- Gemici, Y. (2009). *Kapıdağ Yarımadası Vegetasyonunun Araştırılması*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Gözgeç Mutlu, H., & Avcıkurt, C. (2021, Ocak). İkincil Konut Sahiplerinin Yiyecek Tercihleri. *Turizm Akademik Dergisi*, s. 167-180.
- Güney Marmara Adaları: Mimari Mirasın Belgelenmesi ve Risk Analizi. (2024). https://islandsheritage.org/index_TR.php:
https://islandsheritage.org/assets/reports/24_tr.pdf adresinden alındı
- Gürpınar, S. (2018). Erdek Tarihi ve Kyzikos Antik Kenti. *Uluslararası Bandırma Ve Çevresi Sempozyumu (UBS'18) Tam Metin Bildiriler Kitabı I* (s. 264-266). içinde Balıkesir: Balıkesir Onyediy Eylül Üniversitesi.
- Hızal, E. (2007). *Kapıdağ Yarımadası Yaban Hayatı Koruma Alanı Memeli (Mammalia) Faunası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Hürriyet Gazetesi*. (2019). <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/balikesir/erdek/tarihi-patrik-konagi-erdek-tarihine-isik-tutu-41082507> adresinden alındı
- Karadurmuş, U., & Sarı, M. (2022). The last hope: the struggle for survival of fan mussels in the Gulf of Erdek, Sea of Marmara, Turkey. *Mediterranean Marine Science*, Vol 23(No 3). doi:10.12681/mms.28474
- Kavaz Kırdığılı, B. (2022). Zeytinliada Manastırı'nda Su Kültü ve Aziz Tryphonos. *Cedrus X*, s. 289-300.
- Kılıç, E. (2019). *Kapıdağ Yarımadası ve Güney Marmara Adalarının Jeomorfolojisi ve Kuaterner'deki Evrimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Koçhan, N. (2014). Kyzikos, Hellespontus'da Bir Eyalet Merkezi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(31), s. 69-91.
- Koçhan, N. (2023, Mart). Geçmişten Günümüze Kyzikos Turizm İlişkisi. *Anatolian Archaeology*, s. 137-146. doi:10.13113/CEDRUS.202214
- Koçyiğit, O. (2020, December). Kapıdağ Yarımadası ve Marmara Takımadalarında Bizans Dönemi Kültür Varlıkları. *Lycus Journal, December 2020, Excavations and Surveys*(Issue 2), s. 101-128.
- Korkmaz, M. (2018). Kyzikos'un Bölge Turizmindeki Yeri ve Önemi. *Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi* (s. 123-132). içinde Bandırma, Balıkesir: Bandırma Belediyesi.

- Korkmaz, M., & Aydın, T. (2019). Eğridere Açık hava Turizm Alanı Işığında Kapıdağ Yarımadası'nda Kybele Kültü. *Cevat Başaran'a 60. Yaş Armağanı* (s. 469-484). içinde Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Kültür Envanteri*. (2024). <https://kulturenvanteri.com/tr/> adresinden alındı
- MSMGÜ. (2017). *Erdek Yukarıyapıcı Mahallesi Yenileme Projesi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- OECD. (2024). *OECD Tourism Trends and Policies 2024*. Paris: OECD Publishing. doi:<https://doi.org/10.1787/80885d8b-en>.
- Öztürk, N., & Kavaz Kındıgılı, B. (2018). Zeytinliada Meryemana Manastırı. *Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi* (s. 145-163). içinde Bandırma, Balıkesir: Bandırma Belediyesi.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı*. (2024). <https://sanayi.gov.tr/bolgesel-kalkinma-faaliyetleri/strateji-belgeleri/01154b> adresinden alındı
- Sivrioğlu, U. T. (2018). Lozan Mübadelesi Öncesinde Bandırma ve Çevresinde Rumların Tarihi ve Antropolojik bir İnceleme. *Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi* (s. 485-510). içinde Bandırma, Balıkesir: Bandırma Belediyesi.
- Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü*. (2024). <https://tvk.csb.gov.tr/marmara-denizi-nde-pina-pinna-nobilis-koruma-ve-izleme-projesi-mar-pina-ile-marmara-denizi-nde-deniz-cayiri-dagilim-alanlarinin-belirlenmesi-projesi-mar-cayir-on-rapor-sunumu-ve-bilgilendirme-toplantisi-23.05.2024-tarihinde-gercekle> adresinden alındı
- Tuncalı, T. (2010). *Kapıdağ Yarımadası (Balıkesir) Üzerinden Süzülerek Göç Eden Kuşların İlkbahar Göçünün Araştırılması*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Tunçbaş, G., & Duman, A. (2018). Kyzikos Antik Şehrinin Tarihsel-Arkeolojik Değeri ve Mimari Özelliklerine Genel Bir Bakış. *Antik Çağ'dan Cumhuriyet'e Bandırma ve Yakın Çevresi Tarihi* (s. 97-122). içinde Bandırma, Balıkesir: Bandırma Belediyesi.
- Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları*. (2006). Ankara: Doğa Derneği.
- UBS. (2018). *Uluslararası Bandırma Ve Çevresi Sempozyumu (UBS'18) Tam Metin Bildiriler Kitabı I*. Bandırma, Balıkesir: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi.
- UNSTATS. (2024). SDG Indicators: <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=14&Target=> adresinden alındı
- Ünlü, O. (2021). Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre Şarabın Erdek'te İcadı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*(4(BCS 21 Özel Sayısı)), s. 10-19. doi:10.38120/banusad.1021142

Yeşil Gazete. (2024). Yeşil Gazete: <https://yesilgazete.org/dunya-deniz-cayirlari-gunu-kutlu-olsun/> adresinden alındı

Yıldırım Saçılık, M., Çevik, S., & Toptaş, A. (2018). Geçmişin Mutfağından Gelecekteki Sofralara: Bandırma-Erdek Yöresinin Gastronomik Mirası. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*(6/1), s. 300-319. doi:10.21325/jotags.2018.188

Yıldırım, Ö. (2019). *Erdek-Kapıdağ Yarımadası Kırsal Mimarisi Ve Koruma Sorunlarının Ballıpınar Ve Hamamlı Yerleşimleri Üzerinden İrdelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Youtube Online Platformu. (2024). <https://www.youtube.com/watch?v=4dOj8LjUR18> adresinden alındı

Youtube Online Platformu. (2024). <https://www.youtube.com/@Erdeklove/featured> adresinden alındı

EKLER

EK1- alıştay Masaları Cazibe Noktaları Puanlaması

EK1- Cazibe Noktaları Puanlaması

1. Grup

KAPIDAĞ YARIMADASI TEMATİK PLANLAMA, BAĞLAMSAL TASARIM VE VİZYON OLUŞTURMA													
Cazibe Noktaları ve Değerlendirme Kriterleri	Mekanın Cazibesi**					Önem**					Öncelik*		
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3
İnanç	Ayia Apostoli Kilisesi				X					X	X		
	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)				X					X	X		
	Karşıyaka Kilisesi				X					X	X		
	Kirazlı Manastırı				X					X	X		
	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpınar)				X					X	X		
	Hacı Ömer Camisi				X					X	X		
	Hamamlı Camisi				X					X	X		
	Paşalımanı Adası Camisi				X					X	X		
	Sevdiğazı Tepesi				X					X	X		
Arkeoloji	Kyzikos Antik Kenti				X					X	X		
	Muhla Kalesi				X					X	X		
	Sevdiğazı Tepesi				X					X	X		
	Tavşan Adası				X					X	X		
	Zeytinliada				X					X	X		
Müzeleşik	Açık Hava Müzesi				X					X	X		
	Ballıpınar Müzesi				X					X	X		
	Çakıl Balıkçılık Müzesi				X					X	X		
	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi				X					X	X		
	Hamamlı Müzesi				X					X	X		
	Paşalımanı Şarap Evi ve Müzesi				X					X	X		
Deneyim	Yukarıyapıcı Müzesi				X					X	X		
	Ballıpınar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi				X					X	X		
Araştırma	Kyzikos Heykel Okulu				X					X	X		
	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu				X					X	X		
	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)				X					X	X		
Kamp - Karavan	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi				X					X	X		
	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi				X					X	X		
	Burileik Koyu				X					X	X		
	Eğridere Koyu				X					X	X		
	Kuçukova Koyu				X					X	X		
	Levent Koyu				X					X	X		
	Manastır Koyu				X					X	X		
Alternatif Konaklama	Sığıryatak Tepesi				X					X	X		
	Yatak Tepesi				X					X	X		
	Ballıpınar Konaklama				X					X	X		
Rekreasyon	Paşalımanı Konaklama				X					X	X		
	Yukarıyapıcı Konaklama				X					X	X		
	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru				X					X	X		
	Eğridere Rekreasyon alanı				X					X	X		
	Sığıryolu Tepesi Rekreasyon Alanı				X					X	X		
Etkinlik	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)				X					X	X		
	Yukarıyapıcı Göleti Su Sporları Tesisi				X					X	X		
	Ballıpınar Etkinlik Alanı				X					X	X		
	Festival - Sanat				X					X	X		
Rotalar	Fuar/Kongre Alanı				X					X	X		
	Spor Organizasyonları				X					X	X		
	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası				X					X	X		
	Eğridere - Kurtkaya Tepesi				X					X	X		
	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar				X					X	X		
	Kapıdağ Zirveler Rotası				X					X	X		
	Kuçukova Koyu - Yatak Tepesi				X					X	X		
Gezi Yerleri	Misya Yolları				X					X	X		
	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar				X					X	X		
	Ballıpınar Şelalesi				X					X	X		
	Ormanlı Şelalesi				X					X	X		
	Marina Sahası				X					X	X		
Sevir&Manzara Noktaları				X					X	X			

*1 en düşük 3 en yüksek
**1 en düşük 5 en yüksek

2. grup

KAPIDAĞ YARIMADASI TEMATİK PLANLAMA, BAĞLAMSAL TASARIM VE VİZYON OLUŞTURMA														
Cazibe Noktaları ve Değerlendirme Kriterleri		Mekanın Cazibesi**					Önem**					Öncelik*		
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3
İnanç	Ayia Apostoli Kilisesi		X				X							X
	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)			X				X						X
	Karşıyaka Hıfese Oskulu					X							X	X
	Kirazlı Manastır					X							X	X
	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpınar)				X									X
	Hacı Ömer Camisi				X									X
	Hamamlı Camisi				X									X
	Paşalimanı Adası Camisi				X									X
Arkeoloji	Seyitgazi Tepesi				X									X
	Kyzikos Antik Kenti					X								X
	Muhla Kalesi		X					X						X
	Seyitgazi Tepesi				X									X
	Tavşan Adası		X					X						X
Müzeclik	Zeytinliada					X								X
	Açık Hava Müzesi				X									X
	Ballıpınar Müzesi				X									X
	Çakıl Balıklık Müzesi				X									X
	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi				X									X
	Hamamlı Müzesi				X									X
Deneyim	Paşalimanı Şarap Evi ve Müzesi					X								X
	Yukarıyapıcı Müzesi				X									X
	Ballıpınar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi					X								X
Araştırma	Kyzikos Heykel Okulu				X									X
	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu					X								X
	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)		X											X
Kamp - Karavan	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi				X									X
	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi				X									X
	Burileik Koyu													X
	Eğridere Koyu													X
	Kuçukova Koyu													X
	Levent Koyu				X									X
	Manastır Koyu				X									X
Alternatif Konaklama	Siğiryatak Tepesi				X									X
	Yatak Tepesi				X									X
	Ballıpınar Konaklama				X									X
Rekreasyon	Paşalimanı Konaklama					X								X
	Yukarıyapıcı Konaklama					X								X
	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru				X									X
	Eğridere Rekreasyon alanı				X									X
	Siğiryolu Tepesi Rekreasyon Alanı				X									X
Etkinlik	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)				X									X
	Yukarıyapıcı Goleti Su Sporları Tesisi				X									X
	Ballıpınar Etkinlik Alanı				X									X
Rotalar	Festival - Sanat		X											X
	Fuar/Kongre Alanı		X											X
	Spor Organizasyonları		X											X
	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası				X									X
	Eğridere - Kurtkaya Tepesi				X									X
	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar				X									X
Gezi Yerleri	Kapıdağ Zirveler Rotası				X									X
	Kuçukova Koyu - Yatak Tepesi				X									X
	Misya Yolları		X											X
	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar		X											X
Gezi Yerleri	Ballıpınar Şelalesi				X									X
	Ormanlı Şelalesi		X											X
	Marina Sahası		X											X
Seçir&Manzara Noktaları		X											X	

*1 en düşük 3 en yüksek
**1 en düşük 5 en yüksek

3. grup

KAPIDAĞ YARIMADASI TEMATİK PLANLAMA, BAĞLAMSAL TASARIM VE VİZYON OLUŞTURMA													
Cazibe Noktaları ve Değerlendirme Kriterleri	Mekanın Cazibesi**					Önem**					Öncelik*		
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3
İnanç	Aya Apostoli Kilisesi			✓						✓			✓
	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)												✓
	Karşıyaka Kilisesi				✓					✓			✓
	Kirazlı Manastır												✓
	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpinar)				✓					✓			✓
	İracı Ömer Camisi												✓
	Hamamlı Camisi												✓
	Paşalımanı Adası Camisi												✓
	Sevdiğazı Tepesi												✓
Arkeoloji	Kyzikos Antik Kenti									✓			✓
	Muhla Kalesi	✓				✓							✓
	Sevdiğazı Tepesi				✓								✓
	Taşın Adası	✓				✓							✓
	Zeytinliada									✓			✓
Müzeleşik	Açık Hava Müzesi												✓
	Ballıpinar Müzesi				✓								✓
	Çakıl Balıkçılık Müzesi				✓								✓
	İrdek Tış Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi							✓					✓
	Hamamlı Müzesi									✓			✓
	Paşalımanı Şarap Evi ve Müzesi									✓			✓
	Yukarıyapıcı Müzesi												✓
Deneyim	Ballıpinar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi												✓
	Kyzikos Heykel Okulu												✓
	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu												✓
Araştırma	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)												✓
	Doğa Araştırma Koruma Merkezi												✓
	Su Altı Araştırma Koruma Merkezi												✓
Kamp - Karavan	Burleik Koyu												✓
	İğridere Koyu												✓
	Kuçukova Koyu												✓
	Lirvent Koyu												✓
	Manastır Koyu												✓
	Siğiriyatak Tepesi												✓
Alternatif Konaklama	Yatak Tepesi												✓
	Ballıpinar Konaklama												✓
	Paşalımanı Konaklama												✓
Rekreasyon	Yukarıyapıcı Konaklama												✓
	Decebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru												✓
	İğridere Rekreasyon alanı												✓
	Siğiriyolu Tepesi Rekreasyon Alanı												✓
Etkinlik	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)												✓
	Yukarıyapıcı Goleti Su Sporları Tesisi												✓
	Ballıpinar Etkinlik Alanı												✓
	Festival - Sanat												✓
Rotalar	Uyar/Kongre Alanı												✓
	Spor Organizasyonları												✓
	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası												✓
	İğridere - Kurtkaya Tepesi												✓
	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpinar												✓
	Kapıdağ Zirveler Rotası												✓
	Kuçukova Koyu - Yatak Tepesi												✓
Gezi Yerleri	Mısyra Yolları												✓
	Ormanlı - Çağlayan Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar												✓
	Ballıpinar Şelalesi												✓
	Ormanlı Şelalesi												✓
Gezi Yerleri	Marina Sahası												✓
	Sevdiğazı Manzara Noktaları												✓

*1 en düşük 3 en yüksek
 **1 en düşük 5 en yüksek

4. grup

KAPIDAĞ YARIMADASI TEMATİK PLANLAMA, BAĞLAMSAL TASARIM VE VİZYON OLUŞTURMA														
Cazibe Noktaları ve Değerlendirme Kriterleri		Mekanın Cazibesi**					Önem**					Öncelik*		
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3
İnanç	Ayia Apostoli Kilisesi	X										X		
	Aziz Dimitrios Kilisesi (Narlı)	X							X			X		
	Karşıyaka Kilisesi	X												X
	Kirazlı Manastırı					X								X
	Koimesis Tes Teotokos Kilisesi (Ballıpınar)	X												X
	Hacı Ömer Camisi			X										X
	Hamamlı Camisi					X								X
	Paşalimanı Adası Camisi				X									X
Arkeoloji	Seyitgazi Tepesi				X									X
	Kyzikos Antik Kenti					X								X
	Muhla Kalesi	X					X							X
	Seyitgazi Tepesi				X									X
Müzeçilik	Tavşan Adası			X									X	
	Zeytinliada				X								X	
	Açık Hava Müzesi					X							X	
	Ballıpınar Müzesi	X											X	
	Çakıl Balıkçılık Müzesi	X											X	
	Erdek Taş Mektep (Rum Okulu) Kent Müzesi	X											X	
	Hamamlı Müzesi	X											X	
Deneyim	Paşalimanı Şarap Evi ve Müzesi	X											X	
	Yukarıyapıcı Müzesi	X											X	
	Ballıpınar Gastronomi Okulu - Araştırma Merkezi					X							X	
Araştırma	Kyzikos Heykel Okulu			X									X	
	Yukarıyapıcı El Sanatları Okulu			X									X	
	Aromaterapi Merkezi (Terapi & Sağlık Kampı)	X											X	
Kamp - Karavan	Doğa Araştırma - Koruma Merkezi				X								X	
	Su Altı Araştırma - Koruma Merkezi				X								X	
	Burleik Koyu												X	
	Eğridere Koyu				X								X	
	Kuşçukova Koyu												X	
	Levent Koyu												X	
Alternatif Konaklama	Manastır Koyu			X									X	
	Siğiriyatak Tepesi												X	
	Yatak Tepesi												X	
Rekreasyon	Ballıpınar Konaklama												X	
	Paşalimanı Konaklama			X									X	
	Yukarıyapıcı Konaklama				X								X	
	Dedebayırı Tepesi Rekreasyon Alanı - Macera Parkuru												X	
Etkinlik	Eğridere Rekreasyon alanı				X								X	
	Siğiriyolu Tepesi Rekreasyon Alanı												X	
	Su Sporları Merkezi (Kuzey - Güney)			X									X	
	Yukarıyapıcı Goleti Su Sporları Tesisi				X								X	
Rotalar	Ballıpınar Etkinlik Alanı				X								X	
	Festival - Sanat												X	
	Fuar/Kongre Alanı	X											X	
	Spor Organizasyonları												X	
	Kapıdağ Yarımadası Ekoturizm Rotası				X								X	
Gezi Yerleri	Eğridere - Kurtkaya Tepesi			X									X	
	Hamamlı - Yukarıyapıcı - Ballıpınar												X	
	Kapıdağ Zirveleri Rotası												X	
	Kuşçukova Koyu - Yatak Tepesi												X	
Gezi Yerleri	Mısyra Yolları				X								X	
	Ormanlı - Çağlayanı Deresi - Muhla Kalesi - Ocaklar			X									X	
	Ballıpınar Şelalesi												X	
	Ormanlı Şelalesi		X										X	
Gezi Yerleri	Marina Sahası		X										X	
	Seyir & Manzara Noktaları				X								X	

*1 en düşük 3 en yüksek
**1 en düşük 5 en yüksek

Bu Rapor, Güney Marmara Kalkınma Ajansına hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca Yada Global Pazarlama İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi sorumludur ve herhangi bir şekilde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ya da Güney Marmara Kalkınma Ajansının görüş veya tutumunu yansıtmamaktadır.

